

**CONSILIUL LOCAL BOROAIA
JUDEȚUL SUCEAVA**

**UN SECOL DE VIBRAȚIE ROMÂNEASCĂ.
BOROAIA 1918 – 2018**

**CONSILIUL LOCAL BOROAIA
JUDEȚUL SUCEAVA**

**UN SECOL DE VIBRAȚIE ROMÂNEASCĂ.
BOROAIA 1918 – 2018**

Coordonator: Comandor dr. Marian MOȘNEAGU

Volumul cuprinde comunicările prezentate în cadrul Simpozionului aniversar, „Un secol de vibrație românească. Boroaia 1918-2018” desfășurat, în premieră, la Boroaia, sâmbătă, 9 iunie 2018

**Accent Print,
Suceava, 2018**

Un secol de vibrație românească

Consilier editorial: Comandor dr. **Marian MOȘNEAGU**

Culegere text: **Autorii & Elena MOȘNEAGU**

Foto: **Rudy HÖDL**, fotojurnalist „Cronica de Fălticeni”, înv. **Neculai FLORIAN**, Fototeca Primăriei Boroaia, Muzeul „Neculai Cercel”, Arhivele Naționale Istorice Centrale, Arhivele Militare Naționale Române

Tehnoredactare: ing. **Rodica CĂPITAN**

Volum omagial editat de
CONSILIUL LOCAL BOROAIA

Inițiatorul Simpozionului aniversar și al proiectului editorial:
ing. Vasile BERARIU – Primarul comunei Boroaia

Parteneri media:
CRONICA DE FĂLTICENI
TV PLUS REGIONAL

ISBN 978-606-022-007-7

ROSTIRE ÎNTRU REUNIRE

În anul în care românii de pretutindeni au celebrat împlinirea unui secol de la înfăptuirea Unirii celei Mari, care ne-a întregit destinul între hotarele adevăratei României, Boroaia și-a reafirmat statutul de autentică și statornică entitate etnică în arealul geografic al Moldovei lui Ștefan, precum și vocația sa de comunitate europeană.

Am concentrat în sălile Muzeului „Neculai Cercel – Istorie și Tradiție” crâmpiele din ceea ce a însemnat devenirea noastră și ne-a marcat parcursul nostru istoric pe harta administrativă a județului Suceava și pe cea geografică, socio-economică și afectivă a României moderne.

Am trecut peste provocările și vicisitudinile vremurilor, cu prețul râvnei noastre de obște cu gospodari nepereche, neîngenunchiați nici de povara anilor și nici de vâltoarele furtunilor. Bunii și străbunii noștri au știut, asemenea înrudiților lor semeni de-o făptură și de-o mamă din provinciile istorice reunite cu Patria-Mamă, să lupte și să-și dea viața pentru ca noi, astăzi, să ne bucurăm de libertate și prosperitate, întru adevăr, credință și speranță.

În memoria lor, aprindem în fiecare zi candela recunoștinței eterne și prin rugile noastre îl implorăm de bunul Dumnezeu să le dea odihnă veșnică, după cum veșnice le-au fost pildele și învățătura.

Fiilor, nepoților, strănepoților și stră-strănepoților acestora le împărtășim din pilduitorul lor exemplu de viață și moralitate, spre a le fi nobilă călăuză în buna tradiție strămoșească.

Și pentru că în anul de grație 2018, la vreme de mare sărbătoare a românismului, ne dăm mâna peste granițe spre a retrăi, în toată splendoarea,

semnificația profundă a cuvântului ÎMPREUNĂ, Boroaia este, mai mult ca oricând, solidară cu trecutul, cu tradiția și cu ȚARA în care ne-am născut, am crescut și ne-am împlinit destinele.

Iată de ce, în calendarul sărbătorilor creștine, am adăugat, cu de la sine cădere, celebrarea Marii Uniri în bisericile dătătoare de har întru izbândă, în școlile care zămislesc caractere și oameni de ispravă pentru posteritatea de după Centenar și în instituțiile de cultură revitalizate, spre a menține vie făclia celor mai înălțătoare imbolduri lăuntrice ale ființei și spiritului românesc.

Prin voința unanimă a membrilor Consiliului Local și în armonie cu efervescența izvorâtă din nestemata Carte de Aur a nemuririi neamului, am hotărât - și am reușit - ca, prin acest prim simpozion organizat la Boroaia, să evocăm trecutul spre a servi drept fundament viitorului nostru european.

Am făcut Apelul solemn al eroilor comunei Boroaia, sub cununa de lauri a evlaviei creștine, spre a-i încredința că suntem vrednici să le urmăm exemplul și să-i facem mândri de faptele noastre.

Am dat, simbolic dar ferm, onorul nostru civic Armatei Române, care ne-a condus spre biruința finală.

Și ne-am prins, ca de fiecare dată, în Hora Marii Uniri, spre a vesti lumii întregi că între românii de aceeași străveche viță, armonia este cheazășia dăinuirii întru eternitate.

Fie deci ca acest volum omagial, care înmănușează simbolic parte din simțămintele, trăirile și aspirațiile boroaienilor, să fie de bun augur pentru viitoarele tomuri care vor așeza cultura, tradițiile și împlinirile noastre în Hrisovul de Aur al României mileniului III.

AȘA SĂ NE AJUTE DUMNEZEU!

PRIMARUL COMUNEI BOROAIA
Ing. Vasile BERARIU

Membrii Consiliului Local Boroaia

Rând 1 sus, de la stânga la dreapta:

Valentin Dencef – *consilier local*
înv. Neculai Monoranu – *consilier local*
Andrei Corduneanu – *consilier local*
Dan Dumitru Berariu – *consilier local*
Mihai Sibechi – *consilier local*
Constantin Pintiliescu – *consilier local*
Ion Baltag – *consilier local*
Costel Drăniceru – *consilier local*
Înv. Constantin Zaharia – *consilier local*

Rând 2 jos, de la stânga la dreapta:

Marinel Zaharia – *consilier local*
Cristian Constantin Butnariu – *viceprimar*
Ing. Vasile Berariu – *primarul comunei Boroaia*
Prof. Lucia Moroșan – *consilier local*
Prof. Gheorghe Monoranu – *consilier județean*

Echipa Primăriei Boroaia

Rând 1 sus, de la stânga la dreapta:

Marian Beraru – *șofer*
Valentin Dencef – *muncitor*
Adrian Andrioaia – *șofer*
Ing. Vasile Parfenie – *consilier superior*
Cristian Damian – *muncitor*
Vasile Afilipoaie – *muncitor instalații*
Gheorghică Pintilieșcu – *șofer*
Costică Apetroaie – *operator piav*

Rând 2 mijloc, de la stânga la dreapta:

Constantin Strujan – *bibliotecar*
Iulian Maftai – *referent superior*
Ing. Vladimir Stan – *consilier superior*
Jr. Vasile Remus Predoaia – *secretar*
Ioana Bîrgoanu – *asistent comunitar*
Ec. Gabriela Carmen Blanariu – *inspector superior*
Ing. Vasile Dănilescu – *consilier primar*

Rând 3 jos, de la stânga la dreapta:

Cristian Constantin Butnariu – *viceprimar*
Viorica Florea – *guard*
Elena Lăcrămioara Andrioaia – *inspector superior*
Doinița Stan – *referent superior*
Irina Manolache – *referent superior*
Ec. Antonia Condur – *inspector superior (contabil șef)*
Ing. Vasile Berariu – *primarul comunei Boroaia*

Capitolul 1

Mesaje aniversare

MESAJUL PREFECTULUI JUDEȚULUI SUCEAVA DOAMNA MIRELA-ELENA ADOMNICĂI

Este salutară și laudabilă inițiativa editării unui volum care să cuprindă comunicările prezentate la Simpozionul „UN SECOL DE VIBRAȚIE ROMÂNEASCĂ. BOROAIA 1918-2018”, având în vedere, în primul rând, notorietatea celor care le-au susținut.

Nu în ultimul rând, este de remarcat valoarea științifică și istorică a prelegerilor care au adus în atenția participanților rezultatele unor cercetări privind personalități militare și evenimente deosebite petrecute în localitatea Boroaia, în Primul Război Mondial.

La Boroaia, dintotdeauna, bogăția s-a măsurat în oamenii destoinici, preocupările și faptele lor de bine, care au transformat comuna într-o vatră de spiritualitate, încă din vechime.

Boroaia s-a impus, de la începuturi, ca o comunitate în care pionieratul, în mai multe domenii, a fost o trăsătură definitorie în trasarea unui parcurs sigur și trainic.

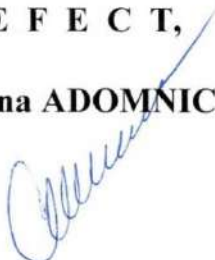
Boroaia își cinstește eroii, respectă personalitățile de ieri și de astăzi, iar oamenii locului au fost și sunt constant preocupați de a contribui, în plan cultural, economic și social, la bunăstarea generală, la desăvârșirea spirituală.

Boroaia are un trecut istoric remarcabil, măsurat cu sute de ani în urmă, are un prezent construit prin realizările sale și un viitor promițător.

Toate acestea trebuie cunoscute și recunoscute, prin viu grai sau scrise în pagini de carte, cu dedicație pentru contemporani și generațiile viitoare.

P R E F E C T,

Mirela-Elena ADOMNICĂI

MESAJUL PARLAMENTARILOR PSD SUCEAVA

Domnule Primar,
Stimați invitați,
Doamnelor, domnilor,

Este o onoare să vă adresăm salutul nostru și mulțumirile pentru invitația de a participa la acest eveniment.

Senator
Ioan Stan

Comuna Boroaia rămâne un reper național pentru jertfa adusă de o mare parte din locuitorii săi în lupta pentru câștigarea independenței, pentru întregirea neamului și pentru înfăptuirea Marii Uniri, al cărei centenar îl sărbătorim în acest an.

Mai mult, această comună reprezintă spațiul

Deputat
Alexandru Rădulescu

cultural și educațional care a contribuit la formarea unor mari personalități care au marcat dezvoltarea societății românești în perioada modernă și contemporană în domeniile militar, diplomatic, educațional, medical, artistic, sportiv. Salutăm cu emoție și recunoștință prezența unor astfel de personalități la acest simpozion și suntem convinși că lucrările ce vor fi prezentate vor deschide noi perspective asupra contribuției oamenilor acestor locuri la marele moment național al cărui centenar îl sărbătorim.

Domnule Primar, dorim să vă felicităm sincer pentru abnegația, dăruirea cu care mențineți vie memoria eroilor locali care s-au jertfit pentru binele național, dar și pentru perseverența în a omagia personalitățile pe care comunitatea dumneavoastră le-a dăruit acestei țări.

Vă încredințăm că pentru noi este o datorie de onoare să vă reprezentăm cu devotament în Parlamentul României și vom fi alături de dumneavoastră în realizarea tuturor proiectelor destinate dezvoltării comunei Boroaia.

Senator **Ioan STAN**

Cu stimă,
Deputat **Alexandru RĂDULESCU**

**MESAJUL GENERALULUI (RTR) PROF. UNIV. DR.
CONSTANTIN ONIȘOR, MEMBRU CORESPONDENT AL
ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA**

Domnule Primar,
Respectabile demnități și autorități parlamentare, județene și locale,
Stimați invitați,
Vrednici cetățeni ai comunei Boroaia,
Doamnelor, Domnișoarelor și Domnilor,

Viața noastră este o succesiune continuă de evenimente, la care suntem prezenți în diferite ipostaze: implicați, participanți ori simpli privitori, mai puțin interesați și determinați.

Cele care sunt legate de locurile natale ne plasează în categoria implicați și participanți, trezind în sufletul nostru emoții pe măsură, favorizând aducerea în memoria individuală și colectivă a amintirilor, începând cu copilăria, continuând cu înstrăinarea din cadrul familial, până la revenirea plină de emoție „acasă”, unde nu mai este nimeni și nimic.

În efortul neamului românesc de a omagia și sărbători, cum se cuvine, „Centenarul Marii Uniri - 1918”, s-au înscris și preocupările conducerii Primăriei comunei Boroaia, cu participarea elitelor intelectuale și spirituale ale comunității, având un „beneficiar” local (și nu numai) cu un înalt spirit patriotic și plin de mândria de a fi boroaian.

Evenimentul omagial, prin conținutul comunicărilor științifice prezentate, a adus în conștiința participanților, a tuturor celor împreună din țară, locul și rolul destul de evidente și remarcate pe care comuna Boroaia și locuitorii ei l-au avut în contextul național de beligeranță legat de Marea Unire - 1918 și de cel de-al Doilea Război Mondial.

Prin situarea comunei Boroaia în fâșiile operațional-acționale ale structurilor militare, ce au acționat în Nordul Moldovei, evidențiem un loc extrem de periculos, iar prin participarea la susținerea logisticii acestor forțe remarcăm rolul important. Toate, în final, au făcut posibil un număr mare de jertfe (morți, dispăruți, răniți), însemnate suferințe de natură psihică (refugiați) și pagube materiale la infrastructura locuibilă și civică a localității.

Este un merit incontestabil, ce trebuie inoculat în memoria generațiilor de astăzi, că de fiecare dată, după orice tragedie care a lovit Boroaia, prin vrednicia, solidaritatea și priceperea localnicilor, în câțiva ani comuna a revenit la organizarea și ordinea care au domnit dintotdeauna pe aceste pitorești plaiuri.

O analiza istorică, privind „un secol de vibrație românească” pentru Boroaia, aduce în dezbatere meritele culturale, spiritual-confesionale și de tradiție populară, care au dominat cu continuitate întreaga evoluție a comunei, a instituțiilor locale și a locuitorilor ei. Aceste trei caracteristici de bază ale „vibrației românești” sunt specifice comunei Boroaia și au însoțit deopotrivă etapele de dezvoltare ale acesteia: etapa interbelică, etapa comunistă și cea în cadrul societății actuale, încadrând comunitatea locală pe deplin în neamul românesc cu rădăcini istorice multimilenare.

Ele s-au evidențiat în egală măsură prin școala locală, care a dat specialiști de înaltă clasă în toate domeniile, până la nivel național și chiar dincolo, prin preocupările culturale recunoscute și apreciate în întreaga țară, apoi păstrarea tradițiilor populare legate de marile sărbători și viața de zi cu zi și, nu în cele din urmă, prin instituția bisericească de rit ortodox cunoscută în întreaga țară și dezvoltată atât de frumos și armonios în toate satele comunei.

Este deosebit de meritorie inițiativa din partea primarului comunei Boroaia, sprijinită de Consiliul Local, cu privire la cinstirea și păstrarea veșnică în amintirea cetățenilor a eroilor jertfiți pentru Patrie și Neam, prin ridicarea unui monument unic în această parte a Moldovei, ca valoare artistică, mărime, frumusețe constructivă și posibilitatea de a omagia cum se cuvine eroii și jertfa înaintașilor.

După opinia noastră, aceasta este numai o jumătate de măsură. Este necesar și un monument colectiv, care într-o formă artistică și de creativitate specifică, să cuprindă marile personalități ale comunei Boroaia, remarcați la nivel local, în țară și străinătate. Ei sunt de fapt eroii noștri, care s-au jertfit pe timp de pace, comuna Boroaia devenind astfel o localitate (re)cunoscută. Prin tot ceea ce ei au făcut au creat pentru Boroaia un renume, fiind apreciați în științe, domeniul militar, spiritualitate și credință, în mediul artistic etc. Am preferat să nu dau nume din grija morală de a nu (ne)îndreptăți pe cineva.

Îmi exprim profundul regret că problemele profesionale și personale m-au pus în imposibilitatea de a participa cu prezența la acest eveniment cultural-științific, înscris între cele omagiale planificate la nivel național pentru Centenarul Unirii - 1918. Dar vă asigur că sunt alături de dumneavoastră toți, cu sufletul atașat comunității, din care au făcut parte cu multă plăcere și onoare părinții mei, comunitate privită ca societate umană perenă și tradițional înscrisă în neamul românesc.

În încheiere, transmit cele mai calde și frumoase urări și felicitări tuturor participanților la aceste zile de sărbătoare omagială, boroienilor multă sănătate și prosperitate și încă un pic de răbdare, că vor veni și vremuri bune, adică vremurile noastre, ale neamului românesc.

Nu pot să nu-mi exprim admirația și aprecierea pentru inițiatorii și organizatorii acestui eveniment omagial, manifestare care s-a ridicat la un nivel de bravi cetățeni și gospodari ai comunei Boroaia și frumoaselor ei tradiții seculare.

Cu respect, admirație și apreciere,

General de brigadă (rtr) prof.univ.dr. **Constantin ONIȘOR**,
Boroian după părinți.

SALUTUL COLONELULUI IONEL POSTELNICU, COMANDANTUL ȘCOLII MILITARE DE SUBOFIȚERI DE JANDARMI „PETRU RAREȘ” DIN FĂLTICENI

Stimată Doamnă Prefect,
Domnule Primar,
Dragi boroieni,
Onorată asistență,

În numele personalului Școlii Militare de Subofițeri de Jandarmi „Petru Rareș” din Fălticeni, vă rog să-mi permiteți să vă mulțumesc pentru privilegiul pe care îl am, alături de colegii și subordonații mei, de a participa la Simpozionul „Un secol de vibrație românească. Boroaia, 1918-2018”, manifestare de înaltă ținută științifică, înscrisă la loc de cinste în calendarul manifestărilor naționale dedicate Centenarului Marii Uniri.

Colonel Ionel Postelnicu

Alături de celelalte structuri ale sistemului de apărare, ordine publică și securitate națională, noi, jandarmii Sucevei încărcate de istorie, cultură și autentic spirit românesc, supranumiți „oamenii armelor”, am fost și vom fi întotdeauna alături, trup și suflet, de comunitățile în slujba cărora suntem dedicați și devotați, prin Jurământul militar și crezul nostru profesional.

În perioada construcției lor moderne, structurile Jandarmeriei care au funcționat pe teritoriul județului Suceava au fost legate inițial de două sisteme diferite. Partea de sud a ținutului medieval Suceava, rămasă la Moldova din 1775, a fost supusă legiuirilor determinate în special de Regulamentul Organic din 1839, cu înființarea unei companii de jandarmi și existența unor plutoane și secții de jandarmi la Lespezi, Mălini și Boroaia. Astfel, pe actualul teritoriu al județului Suceava, între anii 1850 și 1948 au funcționat structuri ale Jandarmeriei Române în județul Rădăuți - sectoare și secții de jandarmi la Siret și Vicovul de Sus, respectiv posturi de jandarmi în 23 de comune; în județul Suceava - Legiunea de Jandarmi Suceava, cu posturi de jandarmi în 17 comune și sectoare de jandarmi în 3 localități; în județul Câmpulung - o

legiune de jandarmi, cu 28 de posturi și 4 sectoare și în județul Baia – o legiune de jandarmi, cu 29 de posturi și 5 sectoare.

Așadar, încă din 1850, anul constituirii Jandarmeriei, pe teritoriul actualului județ Suceava structurile sale formau o rețea densă, afirmându-se ulterior, din ce în ce mai convingător, ca principala forță de ordine publică pe teritoriul național.

Onorată asistență,

Județul Suceava, în general și garnizoana Fălticeni, în special reprezintă un areal geografic aparte, cu generoase forme de relief și zone naturale unice în Europa dar și un spațiu de remarcabilă specificitate etnografică, culturală și spirituală. Nu întâmplător, în Fălticeni funcționează Galeria oamenilor de seamă, instituție muzeală reprezentativă pentru harul înnăscut, talentul și creativitatea oamenilor locului. Comuna Boroaia, legată intrinsec de tradițiile, obiceiurile și spiritul acestor locuri încărcate deopotrivă de istorie și de legende, se situează în avangarda spiritualității Bucovinei prin intelectualii de prim rang care i-au generat reputația de așezare cu oameni instruiți și luminați, duhovnicii care au făcut din credința creștină scut de apărare și de rezistență peste vicisitudinile veacurilor, generalii și ofițerii care i-au amplificat numele și renumele și, nu în ultimul rând, eroii locului, care au plătit cu viața prețul libertății și al unității noastre naționale.

De aceea, prezența mea și a tinerilor care vor sluji pe mai departe cauza intereselor naționale supreme, la această autentică și emoționantă lecție de cultură și civilizație națională, reprezintă o dovadă în plus a raportării noastre legitime la valorile supreme ale moralei creștine și virtuților noastre strămoșești.

Astăzi, mai mult ca oricând, venim cu sufletul deschis să împărtășim împreună, prin cuvintele alese ale celor care s-au ostenit să onoreze acest prim simpozion științific aniversar din istoria comunei, satisfacția pe deplin justificată a rememorării faptelor de bravură ale înaintașilor noștri, care s-au înălțat spiritual și jertfelnic, la rangul de personalități marcante ale locului, ale județului și ale țării.

Nu o dată, subunitățile de jandarmi ale garnizoanei Fălticeni au dat onorul locuitorilor de ieri și de astăzi ai comunei Boroaia, fie că a fost vorba de Ziua Eroilor, de tradiționalele Zile ale comunei, de Ziua Armatei sau de orice alt eveniment remarcabil inițiat de distinsul primar Vasile Berariu, un edil de ispravă, vrednic și demn de toată lauda.

O facem și astăzi, cu admirație și prețuire pentru domniile voastre, pentru distinșii oaspeți și participanții la acest simpozion aniversar, cu convingerea că atât noi, comandanții cât și tinerii în uniformă își vor aduce aminte cu plăcere, peste ani, că au fost solidari și au vibrat la unison, în prag de Centenar, cu dumneavoastră.

Un secol de vibrație românească

Urez succes deplin lucrărilor acestei admirabile manifestări științifice iar dumneavoastră și boroiienilor de pretutindeni, multă sănătate, împliniri pe măsura proiectelor ambițioase la care aspirați, o viață la fel de demnă și cât mai prosperă.

LA MULȚI ANI, BOROIENI!

LA MULȚI ANI, ROMÂNIA!

**Comandantul Școlii Militare de Subofițeri de Jandarmi
„Petru Rareș” Fălticeni
COLONEL IONEL POSTELNICU**

Capitolul 2

BOROAIA, LA UN VEAC DE TRĂIRE ȘI UNITATE ROMÂNEASCĂ

COMUNA SUCEVEANĂ BOROAIA, ÎN AN CENTENAR 2018

**Ing. Vasile BERARIU,
Primarul Comunei BOROAIA**

Fiul Vioricăi și al lui Vasile Berariu, Vasile Berariu s-a născut la 13 aprilie 1970 în comuna Boroaia, jud. Suceava.

A absolvit cursurile gimnaziale la Școala generală nr. 1 Boroaia (1977-1984), Liceul „Nicu Gane” din Fălticeni, profil mecanic (1988), Facultatea de Inginerie Mecanică din cadrul Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, specializarea Utilaj Tehnologic pentru Industria Lemnului (1995) și studii postuniversitare de masterat la Facultatea de Litere și Științe ale Comunicării, specializarea Semiotica limbajului în mass-media și publicitate, la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava (2012). De asemenea, a absolvit Cursul de Evaluator de competențe profesionale, respectiv Cursul de manager de proiect, ambele organizate de Ministerul Muncii și Ministerul Educației, Cercetării și Turismului (2009).

În perioada iunie 1995 – iulie 2004 a activat ca tehnolog, respectiv șef de secție la S.C. Mintex S.A. Fălticeni și S.C. Constar S.A. din Fălticeni, Secția Boroaia.

În perioada 2000-2004 a fost consilier local.

Din iulie 2004 este primarul comunei Boroaia.

Are o experiență notabilă în implementarea proiectelor cu finanțare guvernamentală și europeană.

Este membru fondator al Asociației „Unirea” Boroaia (2004) și al Asociației Social-Culturale „Vasile N. Tomegea” (2005).

Este căsătorit cu Maria Berariu, profesor de limba franceză, și are un fiu, student la Universitatea de Medicină și Farmacie „Grigore T. Popa” din Iași.

*

* *

Boroaia. Vatră de spiritualitate și trăire pur românească, un spațiu în care istoria multiseclară și-a lăsat amprenta prin vechile civilizații care au creat primele așezări din nordul Moldovei. Frumusețea acestor locuri se împletește în mod fericit cu frumusețea oamenilor locului care păstrează cu sfințenie tradițiile, credința, portul popular și iubirea pentru pământ.

Boroienii sunt români autentici, destoinici, hotărâți, descendenți ai lui Alexandru cel Bun, ce își trag obârșiile din aceeași sevă binecuvântată care i-a făurit pe iluștrii Vasile Tomegea, Gheorghe Scripcaru, Neculai Cercel.

Acestora li se alătură o pleiadă de oameni excepționali, generali care au condus destinele celei mai mari forțe din țară, Armata Română, de la trupe terestre, la aviație și marină.

În lumina acestor adevăruri perene, comuna Boroaia a cunoscut transformări periodice în existența sa, unele cu adevărat marcante dacă ne gândim la perioada de avânt cultural, moral, spiritual, social și educațional din perioada prolificului cărturar Vasile Tomegea.

Ziua comunei Boroaia - 2006

Însă, fără îndoială, la esența dezvoltării unei comunități, stau în mod decisiv și acțiunile administrației locale. Secolul XX ne-a adus transformări uneori poate într-un ritm mult prea lent și nepotrivit nevoilor comunității. Intrarea în secolul XXI, contextul politic, social și economic, intrarea în Uniunea Europeană și NATO, au redefinit și aspirațiile boroienilor.

Cu respectul cuvenit și recunoașterea meritelor pe care fiecare edil al comunei le-a avut, așteptările consătenilor și nevoile reale ale comunității s-au înfăptuit mai ales după anul 2004, odată cu implementarea proiectelor de infrastructură.

În această perioadă, comuna Boroaia a cunoscut un suflu mai viu și deschis schimbărilor. În cele aproape patru mandate, o comunitate de peste

Un secol de vibrație românească

4.700 de suflete și-a însușit beneficiile bunei intenții, muncii și atașamentului față de semenii.

Comuna Boroaia s-a pregătit pentru Centenarul Marii Uniri încă din anul 2004, cu mult înainte ca acest eveniment unic în viața românilor să se fi înfiripat în lista de intenții. În acel an, împreună cu gospodarii satului am pus temelia unui bun început pe care s-a clădit, cărămidă cu cărămidă, edificiul modern al vieții cotidiene boroiene, iar înaintași precum Vasile Tomegea, Gheorghe Scripcaru, arhimandritul Ilarion Argatu, Mihai Boleac, Neculai Cercel ar fi mândri să devină contemporani cu noi, măcar câteva ceasuri.

La vremea Centenarului, comunitatea de la poalele Munților Pleșului, comuna Boroaia, s-a reșezat acolo unde i-a fost locul dintotdeauna, printre așezările rurale de frunte ale Țării de Sus și ale Moldovei.

Ziua comunei Boroaia - 2018

Ziua comunei Boroaia - 2017

Realizări colective

Dinamica unei comunități pornește de la acțiunile administrației locale. Proiectele realizate în ultimii 14 ani sunt rodul muncii de echipă în fruntea căreia m-am aflat.

Tot ceea ce s-a împlinit de atunci și până astăzi, și nu puține sunt cele ce s-au adunat în zestrea publică, au creat simbioza perfectă dintre nou și vechi ce face satul boroian să fie viu, frumos, bine gospodărit, așa cum orice așezare românească trebuie să întâmpine evenimentul principal al anului 2018.

Proiectele de anvergură din educație, infrastructură, sănătate, cultură, spiritualitate, social, administrație și tradiție au subliniat pe de o parte necesitatea dezvoltarea segmentelor prioritare ale vieții sătești, iar pe de altă parte au adus acel suflu energetic care denotă entuziasm, implicare, chibzuința administrării banului public.

Anul Centenarului este prilejul perfect pentru a dezvălui bilanțul împlinirilor unor ani cu adevărat prolifici pentru generațiile de acum ale societății rurale boroiene. Acest bilanț aduce în lumină preocupările pentru dezvoltarea și prosperitatea comunității noastre, care la ceas aniversar, este împlinit prin prisma obiectivelor pe care le-am dus la bun sfârșit.

Consider că suntem obligați moral să le facem publice, ca mărturii ale strădaniilor noastre, ca un arc peste timp de la momentul primului proiect de anvergură și până la cele de astăzi, unele dedicate chiar Centenarului Marii Uniri.

Obiceiuri de iarnă susținute la Suceava, Brașov, Iași

Un secol de vibrație românească

Să ne gândim la strămoșii noștri! La ce ne-au lăsat ei moștenire, cât au muncit pentru asta. Apoi ne punem întrebarea: Noi ce-am făcut?! Noi nu am luptat sub arme ca ei, însă noi, cei de acum, avem datoria morală să punem în lumină propria noastră muncă pentru comunitate.

Răspundem la aceeași întrebare cu acest bilanț ce însumează 14 ani de activitate admininistrativă au schimbat radical în bine.

Spre bucuria noastră, spre satisfacția tuturor, la borna celor 100 de ani suntem încredințați că toate eforturile noastre s-au materializat în cel mai bun mod cu putință.

Aspect de la inaugurare Școlii
Generale nr. 1 Boroaia - 1982

Corul din Boroaia

Ne exprimăm recunoștința față de înaintașii noștri și respectul față de generația actuală prin tot ceea am săvârșit îmbunătățind condițiile de trai cu ideile, proiectele și propășirile timpului de față pentru comunitate

Ceata din Boroaia în spectacol la Slobozia, 2014

Cultura și educația revin la matcă

Ca și educația, cultura ocupă un loc important în cotidianul vieții așezărilor rurale din comuna Boroaia.

Investițiile în cultură sunt investiții de conținut care oglindesc identitatea comunității noastre care s-a evidențiat în trecut, și continuă în prezent, printr-o activitate intensă în cadrul evenimentelor organizate în județul Suceava sau în diferite părți ale țării.

În mod ironic, activitățile culturale din Boroaia nu au mai avut un curs firesc după 1990. Lucrurile au fost amestecate, la fel și infrastructura culturală care s-a abătut de la propriul drum, rețeaua de obiective cu specific cultural fiind „democratizată” timp de 14 ani.

Căminele culturale au primit altă destinație, pentru evenimente, în special private. Situația s-a schimbat radical din anul 2004, când circuitul cultural local și-a redobândit ceea ce pierduse.

După investiții importante, demarate în două etape apropiate ca timp, anii 2012-2013, 2017-2018, Căminul Cultural „Mihai Boleac” din Boroaia este adus la standarde moderne și devine nu numai un reper al comunei, ci și un etalon pentru zona Fălticeni și județul Suceava în ceea ce privește modul de execuție, calitatea lucrărilor și proiectul în ansamblu. Lucrările realizate la acest obiectiv au fost lucrări capitale de reabilitare, cu fonduri europene și guvernamentale în valoare totală de 500.000 de euro.

Un alt cămin care urmează să fie reabilitat este cel din satul Moișa. Acesta va intra în reparații și va beneficia de fonduri guvernamentale. Proiectul prevede modernizarea și extinderea clădirii și este în perioada de contractare prin Compania Națională de Investiții.

Comuna Boroaia are un respect și cult pentru educație încă de la începuturi, temelie care s-a consolidat în ultimii 100 de ani.

Doar așa se explică numărul personalităților care s-au născut și format în satele de la poalele culmilor Pleșului, profesori universitari, generali, militari de carieră, medici, diplomați, fețe bisericești și scriitori.

Aplecarea către cunoaștere i-a dimensiuni noi odată cu apariția primei școli în Boroaia și este intensificată la începutul secolului XX, atunci când Vasile Tomegea înființează Casa de Sfat și Citire din Boroaia, a doua din Moldova, la scurt timp după ce prietenul său Nicolae Stoleru făcuse același lucru la Baia.

Bazele dezvoltării intelectuale sunt puse astăzi în școli complet modernizate și reabilitate, astfel încât actul educațional se desfășoară în condiții de normalitate, pe care le putem cataloga drept foarte bune.

Administrația locală a moștenit o rețea școlară bine încheagată ca structură, dar îmbătrânită la partea de infrastructură și dotare. A fost un proces

întreg de schimbări, realizate în timp, care au redat școlilor din Boroaia aura luminoasă de care aveau nevoie.

Școala Gimnazială „Vasile Tomegea”
Boroaia

„Vasile Tomegea”, care are aureola unui colegiu național de la oraș.

Școala etalon a comunei Boroaia este, din 2015, anul finalizării proiectului de reparații capitale, un reper și pentru zona rurală din împrejurimile municipiului Fălticeni. Un exemplu de proiect bine făcut până la capăt. Investițiile alocate aici se ridică la câteva milioane de lei, fonduri care au transformat radical aspectul, baza materială și atmosfera interioară.

Instituția beneficiază și de un modern teren de sport multifuncțional, cu instalație nocturnă, la dimensiuni și standarde omologate pentru practicarea sporturilor de masă, mini-fotbal, handbal, baschet și tenis de câmp.

În apropierea școlii funcționează de câțiva ani un centru de tip Școală după școală (afterschool), o altă premieră pentru zona rurală arondată municipiului Fălticeni.

Anul omagial al Marii Uniri este prilejul unui bilanț și în educație, capitol la care Comuna Boroaia este prima comună din zona Fălticeni cu școli modernizate, reabilite, înnoite total.

Drumul până aici nu a fost deloc ușor, a fost o adevărată provocare personală să refacă rețeaua școlară în integralitatea ei.

Din fericire, patina vremii și uzura dată de timpul care macină ușor au fost șterse odată cu modernizarea școlior. Proiectele administrației locale au reclădit școli din temelii, le-au refăcut trainice pentru următorii cel puțin 50 de ani. Este imposibil să nu observi măreția Școlii Gimnaziale

Școala Gimnazială Moișa

Școala primară Giulești

Școala primară Săcuța

Școlile Primare din satele Săcuța, Giulești și Boroaia (nr. 2), cât și Școala Gimnazială din satul Moișa au intrat în proiecte de investiții și reparații din anul 2017. Revizuite tehnic și estetic, unitățile de învățământ au intrat în era educației moderne, pretabile cerințelor secolului XXI.

Lucrările de reabilitare ale școlilor Săcuța și Giulești sunt finalizate, elevii începând anul școlar 2018-2019 în aceste spații. Celelalte două proiecte, aflate în desfășurare la Școala Gimnazială Moișa și Școala Primară Boroaia, vor fi finalizate până la sfârșitul acestui an calendaristic.

În ultimii ani s-a închis o singură instituție de învățământ, Școala Primară Suseni, pe fondul scăderii populației școlare.

Pași similari s-au făcut și la grădinițe. Toate s-au înnoit și oferă spații moderne pentru noua generație de copii care se bucură de condiții normale.

Școala Gimnazială „Vasile Tomegea”

Invitați de onoare la moment festiv

Anul Centenarului găsește Comuna Boroaia cu o salbă de școli moderne, una mai frumoasă ca alta, în care elevii și profesorii au condiții deosebite, potrivite pentru a face performanță în educație, un deziderat care nu s-a pierdut, ci se perpetuează în școala satului românesc, prin excelență la școala boroaiană.

Infrastructura rutieră. Calea spre drumuri bune

Importanța căilor terestre este dată de însăși denumirea timpului actual supranumit și secolul vitezei.

Factor de dezvoltare locală, infrastructura rutieră modernă asigură fluxuri rapide de persoane și bunuri, fiind în același timp una dintre condițiile esențiale pentru atragerea investitorilor.

Comuna Boroaia s-a aliniat cerințelor care impun existența unei infrastructuri rutiere ce răspunde principiilor de mobilitate personală și publică.

Pornind de la această idee, refacerea drumurilor din comuna Boroaia a început cu pași mici abia în 2002, însă schimbările majore au venit abia în 2005. În al doilea an al primului mandat am pus bazele unei strategii privind reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere.

Drumurile cu pământ bătătorit și ulițele prăfuite au dispărut în totalitate. Chiar dacă astăzi sunt tot mai puține ca număr, străzile și drumurile pietruite sunt întreținute an de an pentru a fi menținute în stare bună.

Adevărata provocare în cei 14 ani de administrație locală, a fost prioritizarea proiectelor de investiții pentru drumurile comunale, dar și preocuparea pentru mobilizarea factorilor de decizie privind modernizarea drumului județean DJ 155 B și drumului național DN 15 C care traversează localitatea de la un capăt la altul.

Toate proiectele s-au cristalizat printr-un efort financiar susținut. Drumurile comunale au fost asfaltate pas cu pas, sumele alocate în fiecare an pentru infrastructură reprezentând 25% din bugetul local.

Același buget nu poate acoperi necesarul investițiilor pentru drumuri, astfel încât prin proiecte bine fundamentate Primăria Comunei Boroaia a atras fonduri importante pentru continuarea procesului de modernizare al infrastructurii.

Prin fonduri guvernamentale și europene au fost modernizate drumurile comunale DC 13 Boroaia - Moișa, DC Moișa - Suseni, DC 13 A Moișa - Săcuța, DC 13 Boroaia - Limita comunei Bogdănești, DC Boroaia Vale, DC Ungureni, DC Nemțeni, DC Sibicheni, DC Pintileni sunt asfaltate

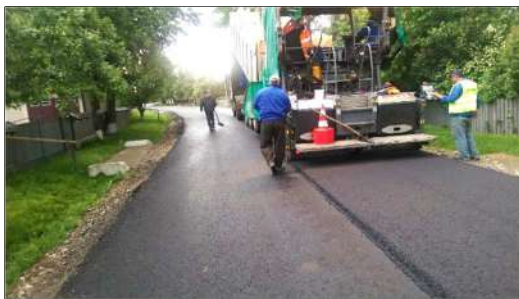
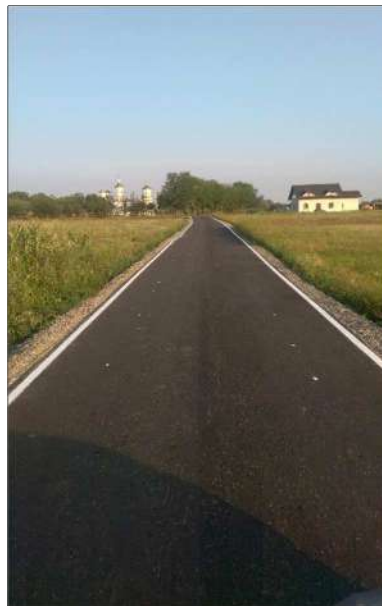
și modernizate la standarde europene, datorită programelor de investiții care se cifrează la aproximativ 5 milioane de euro.

Din fonduri proprii, de la bugetul local al Comunei Boroaia, s-au asfaltat și modernizat 5 kilometri de drumuri, în special străzi secundare.

Din 2002 și până în prezent s-a investit în infrastructura rutieră: drumuri locale, comunale, județene și naționale, reușindu-se reabilitarea a peste 30 de kilometri de șosea.

Cel mai recent proiect vizează asfaltarea unor tronsoane de drumuri în lungime de 12 kilometri ce traversează satele Moișa, Săcuța și Giulești. Proiectul este depus la Compania Națională de Investiții și se află pe lista de sinteză.

Privind retrospectiv, ultimii ani au fost marcați de perioade intense de muncă, timp în care Comuna Boroaia a intrat dintr-un șantier în altul pentru ca astăzi, la ceas aniversar, așezările noastre rurale să oglindească atașamentul față de comunitate și necesitățile reale ale acesteia.

Infrastructura de apă și canalizare. Investiții pentru o viață civilizată

Condițiile de trai sunt în strânsă legătură cu dezvoltarea unei localități. Comuna Boroaia a făcut pași semnificativi pentru creșterea condițiilor de viață nu numai prin investițiile în educație, cultură, sănătate, ci și prin înființarea sistemului de aducțiune pentru apa potabilă și evacuarea apei menajere.

Primele demersuri au început în anul 2007. După numai trei ani erau deja recepționați 23 de kilometri de rețea, o stație de tratare și o stație de pompare a apei potabile.

Au urmat alți 12 kilometri de rețea și o nouă stație de pompare construite în perioada 2010-2013, astfel încât după doar șase ani de lucrări comuna Boroaia avea 35 de kilometri de rețea dați în folosință în satele Boroaia, Bărăști și Moișa și un număr de 850 de gospodării cu posibilitate de racordare la sistemul public de alimentare cu apă.

Investițiile totale se ridică la 2 milioane de euro.

Un nou proiect al Primăriei Boroaia urmărește extinderea rețelei de apă în satele Săcuța și Giulești. Vor fi realizați 27 de kilometri de rețea de apă potabilă. Valoarea investițiilor se ridică la aproximativ 2 milioane de euro.

La finalul acestui proiect, infrastructura pe apă curentă din comuna Boroaia va avea o rețea de 62 kilometri, iar posibilitatea de racordare la rețeaua publică va fi de 100%.

Stația de pompare

Proiecte de investiții au fost derulate în paralel și pentru domeniul evacuării apelor uzate. Investițiile în rețeaua de canalizare au început printr-un proiect ce a inclus construirea unui tronson de 4 kilometri de conducte și o stație de epurare amplasate în satul Moișa, strada Suseni în anul 2013.

Un nou proiect aflat în faza de execuție constând în construirea a 18 kilometri de rețea de canalizare și o noua stație de epurare finanțat din fonduri europene cu o valoare de 1,5 milioane de euro va fi dat în folosință în anul 2019. De acest nou proiect vor beneficia cetățenii din satele Boroaia, Bărăști

și Moșiș. Un al treilea proiect destinat evacuării apelor uzate ceva completa sistemul de canalizare până la 100% este deșus la Ministerul Dezvoltării Regionale Și Administrației Publice. Acest proiect are o valoare de aproximativ 2 milioane de euro și este destinat înființării rețelei de canalizare pentru satele Giulești, Săcuța și completare Boroaia și Bărăști.

Comuna Boroaia este și la acest capitol, al infrastructurii de apă și canalizare, una dintre localitățile rurale care oferă în prezent un grad ridicat de accesibilitate al populației la cele două servicii publice, indispensabile unui trai civilizată și modern.

Viitorul este acum. Viitorul este al nostru

Făcând un arc peste timp, 14 ani de administrație locală pot fi cu greu cuprinși în câteva rânduri. Spre satisfacția mea și, cred că și a bunilor mei consăteni, realizările nu sunt deloc puține. Ele cuprind munca unei echipe care și-a asumat rolul de catalizator al interesului public, iar în comuna Boroaia el acoperă absolut toate domeniile.

A fost un volum de muncă imens, care cere timp, organizare, pricepere, seriozitate și exigență. Sunt atributele pe care am mizat permanent ca primar.

Au fost anii în care am arătat că nevoile comunității noastre sunt teme obligatorii pentru mine, primarul Vasile Berariu, care trebuie duse până la capăt.

Așteptările consătenilor mei au fost pe măsură și am dorit să răspund încrederii lor, pe care mi-au oferit-o în toți acești ani, cu rezultate de care pot fi mândri și ei. Proiectele derulate în cei 14 ani au schimbat fața comunei noastre.

Obiectivul meu a fost să atingem standardele europene pe toate palierele infrastructurii, să îmbunătățim calitatea vieții, să oferim permanent cele mai bune condiții în școli, să asigurăm structuri rutiere trainice, să cultivăm frumosul din artă, tradiție și cultură în spații deosebite ca aspect și funcționalitate. Într-un cuvânt să punem bazele unei comune moderne care ține pasul cu lumea civilizată. Iar comuna Boroaia este modernă și reprezintă un model de bună practică în privința implementării proiectelor de dezvoltare.

Fondurile europene și guvernamentale alocate pentru programele de investiții din ultimii ani de administrație locală însumează bugetul comunei pe aproximativ 100 de ani.

Ținta postcentenară nu este de a rămâne în istoria acestor locuri, ci de a lăsa ceva concret pentru urmașii noștri. Nu te poți numi o comună civilizată, cu anumite aspirații, fără să te gândești la viitor. Iar viitorul începe acum, cu noi proiecte și investiții care vor ajunge în comuna Boroaia.

Dezvoltare este cuvântul cheie pentru următorii ani. Infrastructura rămâne pilonul unei dezvoltări trainice care să aducă beneficii pe termen lung, iar scopul primordial este atragerea de investitori și crearea de noi locuri de muncă, dacă ne gândim la drumuri și utilități. Asta înseamnă că una dintre prioritățile administrației boroiene este să extindem rețeaua de drumuri asfaltate și sistemul public de apă și canalizare la un grad de 100% pentru toată comuna.

Îmi doresc foarte mult ca antreprenoriatul local să ia amploare, odată ce există condițiile propice pentru funcționarea unor afaceri locale.

Dezvoltarea bazei sistemului de sănătate local și încurajarea actului medical este un punct pe agenda următorilor ani. Deja dispensarul uman este prins într-un proiect major de modernizare, dotare și extindere clădire.

Capitolul Cultură nu va fi neglijat. Intensificăm activitățile culturale și manifestările artistice, în paralel cu proiecte care urmăresc modernizarea altor obiective din patrimoniul local.

Pentru că Boroaia este în era modernă nu doar fizic ci și faptic, vreau să accentuăm acest aspect prin schimbarea atitudinii față de mediul înconjurător. Într-o lume tot mai verde, grija față de natură și resursele de care dispunem trebuie să fie primordială. Printre altele, unul dintre proiectele mele va fi continuarea modernizării sistemului de iluminat și schimbarea integrală pe sistemul ecologic în toată comuna, astfel încât vom reuși să facem economii importante la bugetul local.

Căminul Cultural „Mihai Boleac”

Dacă în anul centenar pot spune despre Comuna Boroaia că întâmpină cu demnitate veacul de trăire și unitate românească, în perioada postcentenară comunitatea noastră va fi proiecția satului românesc în care toate aspirațiile comunității vor deveni realitate.

Acești ani de administrație locală au fost pentru mine un examen continuu și las posteritatea să pună în balanță tot ceea ce s-a întreprins în această perioadă prolifică, de transformări intense, pentru comuna unde m-am născut, am crescut, m-am format intelectual, care îmi este aproape de suflet și unde vreau ca urmașii noștri să beneficieze de un climat de normalitate.

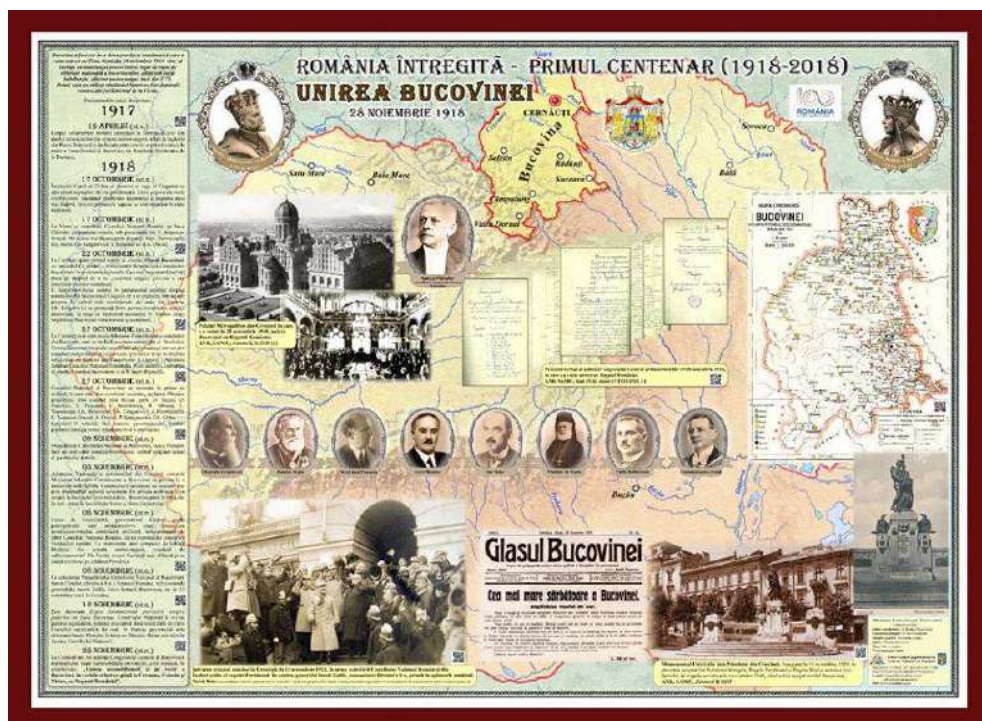

Biblioteca comunală

LA MULȚI ANI BOROAIA, LA MULȚI ANI ROMÂNIA!

Capitolul 3

BOROAIA, VECHIE VATRĂ STRĂMOȘEASCĂ

BOROAIA – TIMP ȘI SPAȚIU

**Profesor pensionar Gheorghe MONORANU
Consilier județean, Consiliul Județean Suceava**

Fiul Catincăi și al lui Vasile Monoranu, Gheorghe Monoranu s-a născut pe 24 august 1948, în comuna Boroaia, jud. Suceava.

După absolvirea claselor I-V la Școala nr. 2 și a claselor V-VII la Școala nr. 1 din Boroaia (1962), a urmat cursurile Liceului „Nicu Gane” din Fălticeni, pe care l-a absolvit în anul 1966.

A urmat cursurile Facultății de Istorie - Geografie în cadrul Institutului Pedagogic din Suceava și ale Facultății de Geografie la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1970).

Și-a început cariera didactică în calitate de profesor la Școala generală nr. 1 din Moișa (1970-1978). Ulterior a profesat la Școala nr. 1 Boroaia (1978-1980) și ca director de cămin.

În perioada 1980-2013 a fost profesor la Școala nr. 1 din Boroaia, între 1980 și 1989 fiind și director coordonator.

Între anii 1990 și 1996 a fost primar al comunei Boroaia iar între anii 1996 și 2016, consilier local.

În prezent este membru PSD și consilier în Consiliul Județean Suceava.

Este căsătorit cu educatoarea Veronica Corcea și are doi copii, Bogdan-Iulian, inginer constructor și Bogdana-Ioana, inginer de mediu.

*

* *

Mai corect pentru titlul succintei comunicări ar fi „Boroaia – spațiu și timp”, fiind necesar să știm mai întâi unde ne aflăm și mai apoi de când suntem pe aceste meleaguri.

La jumătatea distanței dintre Fălticeni și Târgu Neamț, pe partea dreaptă a râului Moldova și deoparte și de alta a drumului național 15 C, ce leagă cele două localități, este situată comuna Boroaia, așezare de oameni gospodari, cinstiți și corecți, cu frică de Dumnezeu și dragoste de cultura și civilizație.

Din punct de vedere geografic, comuna (mai nou UAT Boroaia) este o localitate de tip răsfirat situată între albia majoră a râului Moldova la E-NE și Culmea Pleșu la V-SV, în partea sudică a ceea ce geograful C. Martiniuc numește regiunea Depresiunea Baia (ce se întinde de la Cacica până la Târgu Neamț).

Cele cinci sate ale comunei se află pe terasele de dreapta ale Moldovei de la albia acesteia (Giulești și Bărăști) la terasele I și II (Boroaia) și la terasa III (Moișa și Săcuța).

Altitudinea medie a comunei față de nivelul mării este de 355 de metri. Altitudinea maximă (circa 915 metri) în vârful Toaca sau Cerdac din Culmea Subcarpatică Pleșu.

Situată pe zona de contact dintre Subcarpați (Culmea Pleșu) și Podișul Moldovei (dealul Spătăreștilor) substratul geologic fiind alcătuit din marne argiloase și pietrișuri verzi, roci specifice periferiilor subcarpatice. Pe acest substrat s-au depus succesiv bolovănișurile, pietrișul și argilele aduse de pâraiele ce vin din Pleș și se varsă în Moldova (Saca cu afluenții săi, Săcuța și Bolovănosul, Chilineasa, Ulea și Dadișa).

Pe aceste roci s-a format un sol sărăcăcios în general podzolic, subțire și puternic acid pe care cresc plante specifice – măcrișul, mărul lupului, piciorul cocoșului, etc. Sol mai fertil se află în zona de luncă a Moldovei și pe terasa I a acesteia. În V-SV comunei substratul argilos și defrișările necontrolate au contribuit la instalarea unor mari zone de alunecări de teren, ce au scos din circuitul agricol mari suprafețe în satele Săcuța și Moișa-Suseni.

În afara de fertilitatea redusă a solului agricultorii din Boroaia mai sunt afectați și de anomalii climatice respectiv: înghețul timpuriu și dezghețul târziu, zăpezi viscolite iarna iar în ultimul timp creșterea numărului de zile caniculare și mai ales precipitații tot mai rare și din ce în ce mai reduse cantitativ. Inversiunile climatice sunt frecvente și sunt generate în primul rând de acest uluc depresionar (depresiunea Baia), situat între Pleș și Dealul Spătărești.

Suprafața comunei este de circa 74,13 km pătrați, adică 7413 ha de teren din care 4800 ha sunt teren agricol.

Administrativ, Boroaia este situată în județul Suceava, în partea de SE a acestuia, învecinând-se cu comunele Fântâna Mare și Bogdănești la N și NV cu Drăgănești și Brusturi la S și SV, cu Vadul Moldovei la E și cu Vânători-Neamț, la V și SV.

Alexandru Vlahuță, în „România Pitorească” poziționează Boroaia „în frumoasa și îmbelșugata vale a Moldovei”.

„Pe la îngânarea zorilor, ieșim din cotlonul mânăstirii, pe poarta pârâului Agapia în largul luncii aburite de brumă, trecem prin Târgul – Neamțului, printre dughenele ce încep a-și ridica obloanele, deschizând ochii somnoroși, urcăm dealul Oglinzilor din zona care vedem la stânga Băile Oglinzi sub poalele codrului și dăm pe la satul Boroaia, în frumoasa și îmbelșugata vale a Moldovei. În dreapta noastră, legendarul râu care a chemat pe Dragoș descălecătorul din poghiazurile Maramureșului să-i urzească o țară nouă, se-îndoiaie liniștit pe sub dealul învârstat de lanuri, tăind-și printre fânețe și hucașuri o albie mult mai lată decât îi trebuie. În stânga, pe marginile luncii, își lasă Carpații găteala lor de codri”.

Grigore Ilisei, într-un articol din „România Literară”, spune despre Boroaia, printre multe altele: „Cum se întâmplă deseori, în comuna Boroaia, așezare vestită, foarte aproape de Fălticeniei copilăriei mele am ajuns cu multă întârziere ... ei bine, nu întâmplător, ci pentru a o confrunța cu ceea ce colegii mei, nu puțini colegi de școală de la Boroaia îmi tot spuneau toată ziua. Erau destul de mândri, fără să depășească măsura, cum trebuie să recunosc, erau mândri de satul lor, de obiceiuri, de faptul că sunt o așezare de oameni gospodari, chiar înstăriți, că învățătura de carte e lucrul cel mai prețuit la Boroaia... Apa Moldovei zornăie pe bani zimțați, curge iute sfidând parcă gerul, e aidoma unui lăicer cafeniu, dat parcă în vopseli de coajă de nucă, casele sunt frumoase, fără ostentație, îți place să intri în ele, să intri, să stai și să-ți încălzești trupul, să-ți cruți puțin oasele. Curge atâta alb și atât albastru prin pereții lor, e așa de multă puritate și curățenie deși femeile n-au timp și nici nu le este în obicei să stea cu cârpe în mână și șteargă, să tot șteargă. Doar primăvara, de sărbători, grijesc, văruiesc, ca să fie pentru un an. Ce o fi amestecând în var, ce o fi turnând în apă? Greu de crezut că ceva anume dar sigur că minunea albului, fără pereche, vine din dragostea lor de lumină, de curățenie sufletească. Case mici, mari, nici înzorzonate, case românești, de sat, case primitive cu ogrăzi și acareturi de oameni gospodari.”

Vizita lui Grigore Ilisei la Boroaia se datora dlui. prof. universitar dr. Gheorghe Scripcaru, care l-a adus pentru a-l întâlni și a-l cunoaște pe învățătorul Vasile Temegea, despre care se spune că „a intrat în legenda satului, nu pentru că a trăit aproape 100 ani, ci pentru că a viețuit cu folos pentru așezarea lui, de ridicarea căreia și-a făcut crezul vieții”.

Scurt istoric

Istoria localității Boroaia se confundă practic cu cea a Moldovei. Situată în zona de formare a primei formațiuni statale de la est de Carpați, Marca cu capitala la Baia, Boroaia este în zona prin care călătorul ce vizitează Suceava și Bucovina trebuie să treacă obligatoriu în Ținutul Neamțului. Suceava, cu vestita sa cetate, cu numeroasele și admirabilele ctitorii monahale ale Bucovinei (Putna, Voroneț, Sucevița, Moldovița, Dragomirna, etc.) și Ținutul Neamțului, cu la fel de vestitele așezăminte (Cetatea Neamțului, Mănăstirea Neamț, Agapia, Văratec, Secu, Sihăstrie, Sihla) foarte aproape se află Mănăstirea Râșca și Mănăstirea Probota. Ne aflăm la doar câțiva kilometri de Baia, prima capitală a Moldovei.

Descoperirile arheologice din localitate dar și din localitățile învecinate (Târzia, Orțești, Ciumulești, Bărăști – Gane sau Bogdănești) au scos la iveală relicve din epoca pietrei cioplite, cea a bronzului și a fierului, urme de locuire dacică și prefeudală.

Atestarea istorică a satelor comunei este progresivă în timp. Cel mai vechi sat este Giulești, care poartă numele boierului Giulea, ce-și avea curtea boierească pe apa Moldovei, pe o suprafață de peste 3500 mp. Nu departe de curtea boierească, exista și o biserică care, în 1981, a fost cercetată de arheologii Lia Bătrâna și colaboratorii. Așezarea datează din a doua jumătate a secolului al XIV-lea și se pare că avea rol de vamă pe vremea lui Petru Mușat. În ordinea vechimii urmează satele Bărăști, Moișa și cel mai nou Boroaia, amintit în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și format în majoritate din emigranți ardeleni și bucovineni, ce au părăsit ținuturile de baștină din cauza persecuțiilor la care erau supuși românii după înfrângerea răscoalei lui Horia, Cloșca și Crișan dar și a înființării regimentelor grănicerești.

Muzeul de istorie și tradiție „Neculai Cercel”

Migrația românilor ardeleni spre Moldova a avut cauze economice, sociale, religioase și militare.

În Boroaia, s-au stabilit români din zona Bistrița Năsăud (Monor și Bârla) și din Maramureș (Moisei, Țibichi, Cordon, etc). Perioada migrațiilor din Ardeal și

Bucovina se întinde pe mai bine de jumătate de secol, iar cei veniți au găsit înțelegere la egumenii Mănăstirilor Neamț și Râșca, fiindu-le permisă așezarea lor pe moșiile celor două mănăstiri. De aici și denumirea celor două așezări, Boroaia Neamțului și Boroaia Râșcăi.

Denumirea satului Boroaia vine, se pare, de la Bora, conducătorul emigranților ardeleni, în jur de 200, care s-au stabilit aici. Căpetenia lor Bora murind pe drum, conducerea grupului a fost preluată de soția sa, Boroaia. Noii veniți și-au construit case cu lemn de pe loc prin „curătură”. La începutul secolului al XIX-lea (1808) au ctitorit Biserica actuală a cimitirului satului, cu hramul Adormirea Maicii Domnului.

Adeseori, noii veniți au intrat în conflict atât cu localnicii cât și cu cele două mănăstiri. Nemulțumirile se datorau deselor strămutări de populație pe puținul pământ fertil al moșiilor (în general teren de fâneață, obținut tot prin curătură), dar și din cauza obligațiilor mari de muncă și dări față de mănăstiri. În general, conflictele erau rezolvate pașnic prin plângeri adresate mai marilor vremii, de regulă domnitorilor.

Prima utilizare a numelui de Boroaia în documente apare în 1796, când Crăciun Butnaru din Moișa reclama pe egumenul mănăstirii Râșca că a strămutat locuitorii de pe moșia acestei mănăstiri pe moșia Saca, Târzia, Boroaia și Bogdănești, strămutați care au intrat în conflict cu localnicii.

Muzeul de istorie și tradiție „Neculai Cercel”, reamenajat de învățătoarea Niculina Onisie, în 2018

Populația a crescut treptat de la circa 44 case în 1774 la 108 case în 1835. După 1800, răzeșii din Boroaia au pierdut pământurile, devenind clăcași.

Situația economică se îmbunătățește, cât de cât, după împrumutările din 1864, 1878 și 1879. Situația grea a locuitorilor satelor a culminat cu

Răscoala din 1907. Țăranii din Târzia, Groși, Boroaia au luat parte la agitații, fără violențe (învățătorii satelor îi îndemneau pe țărani la soluții pașnice), astfel că nemulțumirile s-au consumat în petiții motivate de lipsa de pământ și învoielile agricole grele.

Revista „Răvașul Poporului” ce apare la Fălticeni în 1907 și din a cărei comitet făceau parte Artur Gorovei, Mihail Sadoveanu, Alexandru Vasiliu-Tătăruși și Vasile Tomegea din Boroaia a fost o tribună de luptă pentru interesele țăranilor. Din acest motiv revista este interzisă de guvern din 1909.

Un prilej de îmbunătățire a situației materiale și mai apoi stins legate de aceasta a celei spiritual-culturale, a fost Mișcarea Cooperatistă inițiată de Spiru Haret, al cărui adept înflăcărat a fost învățătorul Vasile Tomegea.

În 1901 se înființează prima cooperativă de credit în Boroaia, transformată în 1903 în Banca Populară Moldova. În 1905, tot la Boroaia, ia ființă prima cooperativă forestieră din țară intitulată „Norocul” și mai apoi „Unirea”, fiind considerată prima cooperativă de producție din Boroaia. În 1906 se înființează Cooperativa Forestieră „Frăția” din satul Bărăști care în 1922 se contopește cu cea din Boroaia.

În 1924, învățătorul Vasile Tomegea înființează Cooperativa de Temperanță „Virtutea”, cu scop de lupta împotriva cârciumarilor și a excesului de consum de alcool, transformată apoi în prima cooperativă de aprovizionare și consum.

În 1925 se înființează Cooperativa „Moara Săteanului”. În 1928 Vasile Tomegea unește toate cooperativele forestiere din județ în Cooperativa Forestieră „Spiru Haret”.

În 1920, la inițiativa învățătoarei Maria Tomegea se înființează prima cooperativă de industrie casnică, de țesătorie și creșterea viermilor de mătase, din fondurile căreia a fost construit monumentul din centrul comunei, pe care au fost trecuți 14 eroi de la 1877, 2 din 1913 și 2 din 1916-1918.

În 1937, la Moișa se înființează Cooperativa școlară „Viitorul”, cu menirea de

a-i ajuta pe copiii săraci. În același an, din cei 1600 capi de familie din Boroaia, 1250 erau membri ai cooperativelor menționate.

Sufletul acestei mișcări a fost învățătorul Vasile Tomegea, care a mobilizat pe lângă el încă circa 20 de învățători entuziaști, care se identificau întrutotul cu nevoile țăranilor.

Muzeul de istorie și tradiție „Neculai Cercel”

Cel mai mare merit al învățătorului Vasile Tomegea este acela de ridicare spirituală și culturală a boroiienilor și nu numai a lor. Opera sa de o viață, spiritul inventiv, capacitatea de muncă și dragostea față de oameni,

Muzeul de istorie și tradiție „Neculai Cercel”, reamenajat de învățătoarea Niculina Onisie, în 2018

precum și grija pentru starea lor economico-socială și spirituală au constituit crezul său, pe care l-a insuflat contemporanilor săi dar și urmașilor, făcând-l pe Grigore Ilisei să afirme în același articol din „România Literară”: „Lumina și curățenia venind din lumina minții și cunoașterii sufletului, dau personalitate acestei alcătuirii umane ca atâtea din rotundul de lucrare și simțire românească... E nevoie de asemenea minți luminate, de asemenea suflete generoase ca acelea ale învățătorului Vasile Tomegea pentru a canaliza energii înzecite ca putere, energiile acestor oameni de pe Valea Moldovei, energii care să rodească pe întinsurile pământurilor sau în masivele deluroase din Munții Neamțului.

Pe Valea Moldovei, nu departe de Fălticeni, între curgerea repede a Moldovei și împărăteasca ondulare a Munților Neamțului, s-a durat din vechime și pentru vechime o trainică așezare românească - Boroaia. Când treceți prin această parte de țară, opriți-vă să o cunoașteți. Veți afla multe din darurile noastre ca popor.”

Închei, spunând că scurta mea intervenție de astăzi s-a inspirat și din lucrările monografice ale regretaților prof.univ. dr. Gheorghe Scripcaru și învățător Costache Arsântescu.

SCURT ISTORIC AL SATULUI GIULEȘTI, COMUNA BOROAIA, JUDEȚUL SUCEAVA. DATE, FAPTE, ÎNTÂMPLĂRI

Profesor pensionar Gheorghe BĂLĂIASA

S-a născut pe 25 martie 1938 în satul Giulești, comuna Boroaia, județul Suceava, fiind al șaptelea copil din cei nouă ai familiei Vasile și Zamfira Bălăiasa.

Respectând îndemnul învățătorului său: Tu dacă ai să fii cuminte și ai să înveți, vei ajunge departe, s-a străduit și a reușit să fie fruntaș la învățătură în toate formele de învățământ parcurse, începând cu școala primară, continuând cu gimnaziul și liceul și terminând cu studiile universitare. Apoi, ca absolvent al Facultății de Economie și practicând profesia de dascăl, a luat toate examenele de grad cu calificativul maxim.

Este căsătorit cu Maria Bălăiasa, învățătoare, cu care a întemeiat o familie bazată pe principiile moralității și responsabilității, din care au rezultat doi copii: Magdalena Andrei, de profesie inginer, în prezent, manager al unei firme de confecții din municipiul Iași și Daniel Bălăiasa, de profesie inginer, om de afaceri în Piatra Neamț. De la fată are un nepot, Cristian Gabriel Andrei, în care vede cum firul vieții sale se prelungeste în viitor.

Ca profesor și, în ultima perioadă de activitate în calitate de director al Grupului Școlar C.F. Unirea Pașcani, a fost stimat de elevi și apreciat de colegi și forurile competente de la nivel județean și național.

În afară de preocuparea pentru studiu, dl. Gheorghe Bălăiasa a fost și este un împătimit al cărții beletristice, istorice și filosofice. În unele momente de răgaz și de inspirație, înzestrat și cu un anumit umor și drept al zicerii o zi în care nu ai râs este o zi pierdută, a încercat, iar noi spunem că a reușit, să scrie o serie de epigrame în care să satirizeze fapte, atitudini, întâmplări.

Nu le-a făcut publice însă niciodată. Le face acum, la insistența unor prieteni, în cărțile sale! Citiți-le și nu veți regreta!

Dr. Leonard GAVRILIU

*

* *

Mi s-a sugerat să scriu câteva rânduri despre istoricul satului meu natal. Răspund cu plăcere, dar și cu mențiunea că nefiind istoric și neavând la bază investigații aprofundate proprii referitoare la acest subiect, voi așterne pe hârtie doar anumite fragmente din documentele cu care am

intrat în contact în decursul vieții, precum și ceea ce am aflat, transmis prin viu grai, de la cei ce ne-au precedat pe acest meleag.

Desigur că pe aici pe valea Moldovei a existat viață socială din vremuri imemorabile. Satul ca atare, sub denumirea actuală, s-a format odată cu descălecatul Moldovei de către Dragoș Vodă. Există suficiente date din care rezultă că el a căpătat numele de la unul din fiii lui Dragoș Vodă, pe nume Giula, celălalt fiind Dragomir. Trebuie făcută precizarea că nu e bine să fie confundat acest Giula, fiul lui Dragoș Vodă cu Dragoș din Giulești din Maramureș care a fost trimis de Ludovic de Anjou să-l răstoarne pe Bogdan, cel care a declarat independența Moldovei față de Ungaria, încercare, după cum se știe, nereușită. Aceasta se întâmpla în 1359.

Comoara

Copil fiind, am auzit-o pe maică-mea spunând că sub movila aceea dintre Giulești și Orțești se află o comoară și că acolo, în noaptea de Înviere, apare o flacără mare. Mi-am propus să fiu atent în noaptea respectivă, dar de fiecare dată, laolaltă cu frații și cu alți copii mergeam la slujba de Înviere și uitam să stau să văd „flacăra” buclucașă.

Nu mică mi-a fost mirarea când, la începutul anilor '80 ai secolului XX am găsit un articol în „Magazin istoric” al cărui conținut mi-a elucidat enigma. Dar despre aceasta puțin mai la vale. Până atunci să reluam firul istoriei.

Ștefan, fiul lui Bogdan, s-a căsătorit cu fiica regelui Lituaniei pe nume Margareta, căreia Moldovenii i-au zis Mușata, iar de aici înainte urmașii săi vor purta numele de Mușatini.

Primul din această dinastie a fost Petru I Mușat care a domnit între anii 1375-1391.

De ce mă opresc special la acest mare domnitor? Pentru că domnia lui este legată în mod special și de satul Giulești. Pe lângă faptul că el a construit Cetatea Neamțului, Cetatea Sucevei și Mănăstirea Neamț, și-a durat și o curte feudală în satul Giulești.

Revin la capitolul numit „Comoara”.

În anul 1981 au fost efectuate cercetări arheologice de către Lia Bătrâna și colaboratorii în zona acelei „movile” din care ieșeau flăcări în noaptea de Înviere, adică exact pe locul reședinței feudale a lui Petru I Mușat, iar la 250 metri de ea au aflat o biserică și o necropolă cu 22 de morminte. Nu intru în alte amănunte, ele putând fi găsite în paginile „Magazinului istoric” și unele și în Monografia comunei Boroaia „O reîntoarcere în spirit” scrise de profesor universitar doctor Gheorghe Scripcaru.

Cert este că această veche reședință voievodală a fost distrusă în 1467 când, în cadrul rezistenței din partea localnicilor față de trupele ungurești ale lui Matei Corvin, acestea au trecut prin foc și sabie satul Giulești, evident, și

curtea voievodală, inclusiv biserica, îndreptându-se spre Baia, unde îl aștepta Ștefan cel Mare și avea să dea de un mare bucluc, fiind învins.

Din cele relatate până aici rezultă clar că satul Giulești este una din cele mai vechi așezări din această parte a Moldovei. Cu istoricul așezării vom mai reveni.

Biserica

Este cunoscut faptul că, de obicei, biserica s-a construit întotdeauna în centrul satului. Ca urmare, faptul că ruinele bisericii se află la acea „movilă” înseamnă că acolo a fost cândva centrul satului. În urma distrugerii sale de către hoardele maghiare, populația care a mai rămas, și-a reconstruit casele mai spre vest. În felul acesta, noua biserică s-a construit în locul unde este acum și cimitirul, dar în marginea dinspre uliță. Ea a fost construită din lemn și acoperită cu draniță. Nici nu se putea altfel ținând cont de epoca la care ne referim și, mai ales, de urgia care trecuse peste această veche așezare.

Hramul acelei biserici a fost la Izvorul Tămăduirii.

Trecând anii și localitatea începând să prospere, oamenii s-au gândit să construiască o nouă biserică mai impunătoare. Construirea acestui nou lăcaș de cult s-a finalizat și a fost sfințit, din câte mi-a spus mie mama, în 1938, adică atunci când am fost botezat eu.

Din acest moment hramul principal în sat este la Sfântul Nicolae, patronul noii biserici, iar în amintirea celei vechi, oamenii au continuat să țină și hramul aceleia la Izvorul tămăduirii.

Legat de construirea noii biserici există și o legendă, asemănătoare cumva cu cea a Meșterului Manole. Tot de la mama o știu, ea a trăit-o, și o redau așa cum mi-a mărturisit-o.

Biserica „Sf. Nicolae” din Giulești

Se știe că, pentru a rezista în timp o clădire mai importantă, trebuie să se facă și un sacrificiu în momentul construirii ei. În acest caz se spune că, într-o după amiază, mai mulți săteni stăteau în centrul satului în fața noii biserici care se construia. Atunci cineva i-a măsurat umbra lui D. Mihăilă, un cetățean căsătorit la noi în sat, dar provenind din Oglinzi-Neamț.

Măsurarea a fost făcută cu o șipcă, iar aceasta a fost pusă în zidul bisericii. În ziua în care biserica a fost sfințită D. Mihăilă a murit. Se vede că în lumea aceasta nimic nu se face durabil fără sacrificii.

În primii trei ani de școală am învățat și religie, disciplină pe care o predă părintele Zăhărescu. Dumnealui m-a luat și în Vinerea Mare cântam la „aer”- Prohodul. Am făcut aceasta mulți ani la rând, ultima data întâmplându-se în primăvara anului 1961.

Deoarece în cimitirul satului sunt înmormântați părinții, un frate și o soră, de fiecare dată când ajung în sat (cel puțin o dată pe an) merg mai întâi în cimitir, aprind lumânări și mă reculeg lângă mormintele lor.

Cert este faptul că biserica a jucat, în decursul veacurilor, un rol foarte important în educarea și civilizarea cetățenilor. Este de lăudat faptul că sătenii din Giulești, atâția câți au mai rămas, sub îndrumarea preotului paroh, mențin lăcașul de cult într-o stare foarte bună, biserica continuând să joace rolul său istoric.

Școala

Poporul român are multe virtuți, dar ca și „portaltoiul” său dacic are și anumite vulnerabilități. Pe lângă cea descrisă de Herodot și anume dezunirea, dezbinarea, o are și pe aceea a inapetenței pentru învățatura de carte.

Cum ne putem altfel explica faptul că în timp ce, la o aruncătură de băț de noi, grecii aveau mari filosofi ca Platon și Aristotel, iar la noi nu se învăța carte. Acest fapt a avut consecințe grave asupra istoriei noastre, noi neștiind astăzi ce limbă au vorbit strămoșii noștri daci. Iar despre ce s-a întâmplat în acest spațiu în primul mileniu al erei noastre știm doar din ce au scris alții despre noi și din rezultatele unor săpături arheologice.

Urmând acest traseu nefast și în Giulești școala și-a făcut drum cu greu și destul de târziu. Se știe clar că de-abia în 1858 exista școală în Giulești cu învățătorul Petru Cuzeu plătit de stat.

Dar să-l lăsăm pe un fost fiu al satului, învățătorul Vasile Jitaru, care după ce a terminat Școala „Vasile Lupu” din Iași a revenit în sat să lumineze mintea consătenilor săi, să ne povestească dânsul istoricul școlii din Giulești.

El este tatăl marelui biolog Petru V. Jitaru, singurul academician pe care l-a dat comuna Boroaia. Tatăl meu, care i-a fost elev la începutul secolului XX, avea numai cuvinte de laudă despre învățătorul lui.

Domnul profesor universitar doctor Gheorghe Scripcaru a primit de la academicianul Petru Jitaru acest scurt istoric al școlii din Giulești scris de tatăl său, care a fost introdus în monografia comunei Boroaia. Iată-l: „Școala din Giulești a fost zidită de Administrația Mănăstirii Secu în anul 1853 sau 1858 („Istoria școalelor” de V. A. Ureche).

Primul învățător a fost Petru Cuzeu care a funcționat puțin timp și apoi a venit Dumitru Moțoc, după care, școala a fost părăsită și nu s-a mai îngrijit nimeni de dânsa, nici Administrația Mănăstirii și nici sătenii. Ambii învățători au făcut școala preparandială de la Iași, așa-numita școală „Vasiliană”. Despre acești învățători se scrie în raportul nr.270 din 1884, înaintat Ministerului Școalelor, de către I. Negrea, revizorul școlar al județelor Neamț și Suceava. Printre școlarii care au urmat atunci școala, pe la 1888, se reține numele lui Gh. Murărescu ce fusese sergent și luase parte la războiul din 1877 în lupta de la Grivița precum și Ioniță Meștereanu. Dar, de la 1860, școala nu a mai funcționat și a fost părăsită cu tot localul, ajungând

crâșmă, arendată de către stat evreilor. Pe la 1880 statul a vândut moșia Giulești al cărui cumpărător a fost inginerul județului Suceava, Al. Agioglu. Din moșie făcea parte și școala din sat cu 10 prăjini de loc precum și crâșma și dugheana cu alte 12 prăjini, așa cum se hotărâse la împroprietărirea din 1864. Noul proprietar a cumpărat moșia cu clauzele prevăzute în actele vechi, adică să facă școală și biserica, având termen în actul de cumpărare, în anul 1884. În anul 1884, Al. Agioglu a reclădit școala și la 14 septembrie 1884 s-a făcut inaugurarea.

Primul învățător, în școala nou construită, a fost Vasile Bălan care a funcționat de la 1884 la 1890, când s-a mutat la Forăști. Apoi a urmat Gh. Vierme (1890-1891), Sevastian Mihăilescu (1891-1897), Eremia Irimescu (1893-1898), Vasile Jitaru (1898-1914), N. Cozma (1914-1919) și D. Savinescu (1919-1946).

Învățătorul Vasile Bălan, adevărat părinte sufletesc al elevilor era fiu de țăran din Țolești, comuna Forăști. A făcut școala normală la București și a fost numit mai întâi la Giulești în anul 1884. Al. Agioglu, fondatorul școlii, a cerut la Revizorul școlar al județului Suceava, să-i dea un învățător fruntaș care a fost găsit în persoana lui V. Bălan. Era un om înalt, blond, bine făcut, blând la vorbă, bun cu toată lumea și mai ales cu copiii. Cânta frumos. Nu avea nici un viciu. Îl iubeam așa de mult pe învățătorul Bălan încât i-am purtat figura în suflet totdeauna ca și pe a părinților mei trupești.

Din 14 septembrie 1884, școala începe a funcționa cu clasa întâi. În clasa I erau înscriși și băieți de 14 ani. Ei urmau ziua la școală, iar noaptea, în timpul iernii, se duceau la clăci. Primăvara nu veneau la școală decât 3-4 școlari. Sătenii nu înțelegeau folosul școlii, mai ales când își luau copiii de la păzitul vitelor și de la munca câmpului. Fostul învățător V. Bălan a apelat la autoritățile respective, până și la proprietarul Al. Agioglu în chestiunea frecventării școlii. Al. Agioglu a venit în sat, a chemat părinții copiilor care nu urmau școala, le-a vorbit și le-a dat poveștile cuvenite, dar sătenii tot nu s-au lăsat convinși și nu au făgăduit că vor da copiii la școală; ba mai mult, un sătean, Gavril Itu, a răspuns cam bățos, motiv pentru care Al. Agioglu l-a dat afară din sedință. Astfel a mers frecventarea școlii în toți acești ani, iarna mai bine, vara mai rău, așa că în clasa a V-a am urmat școala numai subsemnatul și fiindu-mi urât singur într-o clasă, m-am silit și am făcut și clasa a VI-a iar la finele anului în iunie 1889, am terminat cursul primar cu șase clase și am intrat la școala normală V. Lupu din Iași. Deși satul Giulești are o vechime mare, fiind contemporan cu descălecatul Moldovei (1350) n-a progresat defel, 600 de ani au trecut și anul 1884 l-a găsit așa ca la început. În 1884 satul avea 100 de case, toate acoperite cu paie, doar câteva acoperite cu draniță. După împroprietărirea din 1864 s-au ridicat în sat gospodăriile frumoase ale celor împroprietăriți. Dar după 20-30 de ani pământul s-a împărțit între tineri și gospodăriile au stat pe loc. În 1898 când m-am transferat ca învățător la Giulești, revizorul școlar de atunci, Serafim Ionescu, m-a sfătuit să renunț la transferare căci satul Giulești este un sat înapoiat, cu toate casele ca niște colibe. Dar, subsemnatul, n-am dat înapoi ci, ca și popa Tanda din nuvela lui Ion Slavici, m-am transferat cu gândul

să muncesc și să ajut la schimbarea feței satului. Trebuie însă să se știe, că rezultatele școlii nu se văd imediat ci ele se văd mai târziu, după 20-30 de ani, ba și după 50 de ani.

De la școală am îndemnat tineretul la meserii, pentru ca să nu aștepte folos numai de la pământ. Dar sfaturile prindeau greu.

La 1907, după adoptarea legii Casei Rurale care avea scopul de a cumpăra moșii de la proprietari și a le împărți în loturi la țărani, și după multe consfătuiri cu sătenii s-a înființat „Obștea Giulești”, care a cumpărat moșia Giulești a Elenei Ionescu, cu ajutorul „Casei Rurale” și a împărțit-o la săteni, fiecăruia câte 5 hectare. Moșia Giulești era arendată lui V. Ionescu, fost preceptor la Boroaia, un mare arivist. Când s-a auzit de planul nostru, am fost părât la autorități că răzvrătesc oamenii contra lui, când deja era revoluție în Moldova. Am fost arestat la jandarmeria Boroaia. Revizorul școlar Serafim Ionescu, fiind întrebat de prefect asupra persoanei mele, m-a luat în garanție și am fost eliberat. Dar, cu toate piedicile, Obștea Giulești s-a făcut și sătenii s-au împroprietărit.

Școala, pe lângă răspândirea științei de carte, a apropiat pe săteni de școală prin conferințe, sfaturi și îndemnuri de a construi gospodării frumoase. Dar progresul era greu de realizat, deoarece, starea de înapoiere a satului se datora și poziției sale geografice, așezat pe Valea Moldovei și Râșcăi, departe de căile principale de comunicație.”

PROCES VERBAL

Anul 1884, septembrie 14

cu ocazia inaugurării școlii din Giulești

„Astăzi s-a inaugurat și deschis școala rurală din Giulești, comuna Drăgănești din jud. Suceava, înființată de D-l Alexandru Agioglu, proprietarul moșiei Giulești cu ceremonialul următor:

1. S-a oficiat serviciul divin după care în urmă s-a făcut sfințirea apei și tedeum-ul. Față la această serbare au fost: D-l Agioglu, Revizorul școlar al circumscripției Neamț-Suceava, Președintele Comitetului Permanent, Președintele Tribunalului Suceava, Profesorii Gimnaziului din Fălticeni, Institutorii școlii nr. 1, de băieți, Institutoarele școlii nr. 1 fete, Primarul cu consiliul comunal, precum și toți locuitorii satului cu copiii și un numeros public. După terminarea serviciului religios s-au ținut mici cuvântări de ocaziune și anume: de către Al. Agioglu fondatorul școlii, arătând că cel mai frumos monument ce-și poate clădi, este ca să lese sătenilor din Giulești o școală unde fiii lor să poată învăța carte și prin aceasta să devină buni cetățeni și buni părinți de familie. D-l Petru Gorovei, Președintele Comitetului Permanent printr-un discurs bine simțit, a arătat importanța actului inaugurat de D-l Al. Agioglu și pe urmă o sfătuire foarte pătrunzătoare a adresat locuitorilor îndemnându-i a se folosi de școală, căci numai aici este scăparea și mântuirea.

A vorbit D-l Ion Negrea, Revizorul școlar al circumscripției respective, arătând foleasele învățământului rural, progresul făcut, solicitudinea ce are guvernul pentru învățământul sătesc, buna voință ce a arătat guvernul de a da la un moment dat învățător, școală restaurată de D-l Al. Agioglu, îndată ce a fost pus în cunoștință despre buna voință a d-l Agioglu, restaurarea localului și inzestrarea lui.

În fine, a vorbit și învățătorul numit la această școală arătând însemnătatea învățământului sătesc și că-și va căuta a-și îndeplini îndatoririle cu sfințenie, spre a corespunde îngrijirilor înaltului guvern precum și sacrificiilor și bunei voințe a fondatorului școlii.

Ținându-se și cuvântările de ocazie, băieții și fetele în etate de a urma școala, care erau prezenți, au fost introduși în clasă și așezați în bănci, după care, D-l Agioglu a împărțit la fiecare copil câte un abecedar din partea guvernului, a dat cărți și caiete model. Fiindcă era ora 12 din zi D-l Agioglu a dat chiar în clasa un prânz.

Școala este astfel: una casă de zid cu 4 odăi și o tindă, din care una de clasă, una bucătărie și două odăi pentru învățător, asemenea una șurăși un hambar pentru produse și vite. Școala era înzestrată cu toate cele necesare: bănci, catedră, masă, scaune, dulap, clopot, tablă, ceas, etc.

Toate mobilele de întreținere, afară de învățător, cheltuieli de întreținere, cancelarie, materiale, lemn, odăieș, se dau pentru totdeauna de D-l Agioglu plătite prin înzestrarea școlii cu șase fălci de pământ.

Tot publicul asistent, în urmă a venit la casa D-l Agioglu, unde a luat cina și s-au ridicat toasturile cuvenite la asemenea ocazie, asemenea și toți sătenii au fost întruniți în ograda caselor D-lui Agioglu unde au petrecut și făcut horă mare.

Drept spre amintire acestui eveniment măreț, spre pomenirea și neuitarea lui de către urmași, s-au dresat acest proces-verbal, subsemnat de toți acei ce au luat parte la serbare. Acest proces-verbal s-au dresat în 4 exemplare: Unul va rămâne la școală, unul la Prefectură, unul la Minister și unul la D-l Agioglu.

Semnați:

Fondator, Al. Agioglu

Preș. Comitet Perm. Suceava, P. Gorovei

Preș. Trib. Suceava, Gh. Brăescu

Secret. Comitet Suceava, N. Mihăilescu

I. Negrea, Revizor școlar

Profesorii gimnaziului Fălticeni

V.T. Lovinescu

Basiliu Botez

A. Fotino

I. Gherman

Institutorii Șc. Nr. 1 Băieți Fălticeni

Coman Vidrighiu

I. Ermilie

I. Stino

I. Săvel Economu

Instituitoarele Șc. Nr. 1 Fete Fălticeni

S. Neculau

M. Ghițescu

Leșu Comino, N.I. Ciucă, A. Bălan, N. Teodorescu, A. Ștefănescu primar, Al. Petrescu preot, I. C. Urecheanu inginer forestier, S. Apostoleanu, Iosef Costăciu, Subprotoereu Gh. Ionescu, Preot C. Ionescu Sachelaru, Preot V. Ionescu.

Post Scriptum

Cele șase fălci de pământ indicate în procesul verbal se dau în Cotuna Giulești, pentru tot timpul cât va exista școala Giulești, cu învățător plătit de stat. Cu venitul acestor șase fălci se va întreține școala cu lemne de foc, plata servitorului și cheltuieli de cancelarie. Pământul va fi în stăpânirea și exploatarea învățătorului, din care venit, pe lângă ce-l trage învățătorul, tot el va face și cheltuielile dictate în dos.1884, octombrie 21.

Semnat, A. Agioglu

I. Negrea, Revizor școlar

Cine citește cele câteva date despre istoricul satului Giulești prezentate de ilustrul învățător Vasile Jitaru nu poate să nu constate câteva aspect. În primul rând, gestul moral de a se întoarce în satul natal și a se implica atât în educarea tineretului de aici cât și în viața socială a localității, riscând chiar libertatea personală, uneori. Citind cele povestite de învățătorul Vasile Jitaru, l-am comparat imediat cu eroul principal al cărții „Apostol” de Cezar Petrescu.

În al doilea rând, s-a confirmat încă o dată, dacă mai era cazul, că românii au acceptat cu greu să-și dea copiii la școală, preferând să-i pună la munca câmpului sau la păzit animalele.

În al treilea rând, constatăm că și în cazul în care numărul de elevi din școală era foarte mic, statul tot îl plătea pe învățător, nu ca astăzi când suma alocată este calculată după năstrușnicul principiu denumit cost/elev. Așa s-a ajuns în situația ridicolă ca după un secol și jumătate școala din sat să fie desființată iar pruncii să învețe la centrul de comună.

În ceea ce privește procesul-verbal de înființare a școlii, aș remarca mai întâi stilul elegant, cursiv și foarte corect gramatical a limbii române folosite, mai ales dacă ținem cont de perioada istorică în care a avut loc evenimentul.

Apoi nu pot să nu observ numărul, dar mai ales calitatea oaspeților acestui eveniment. Astăzi inaugurarea unor edificii mult mai importante nu se bucură de o asemenea participare.

De câte ori vin în sat, revăd cu mare plăcere, și aș zice cu nostalgie, clădirea școlii în care am învățat primele patru clase.

Păstrez și astăzi în memorie, ca pe-o icoană, imaginea dragului meu învățător Dan Săvinescu din prima zi de școală, în toamna anului 1945. Venise recent de pe front, din Munții Tatra-Cehoslovacia unde a participat ca ofițer T.R. Prima oră a pus foarte multe întrebări de logică, la nivelul vârstei

pe care o aveam noi, iar la majoritatea dintre acestea am răspuns eu. La sfârșitul orei m-a întrebat cum mă cheamă și după ce i-am spus, mi-a zis: „- Tu, dacă vei fi cuminte și o să înveți, vei ajunge departe”. Stimulat și de acest îndemn, după fiecare serbare de sfârșit de an, m-am întors acasă cu coronița pe cap.

După examenul de admitere în clasa a V-a la școala din Boroaia, în prima oră de curs diriginta clasei domnișoara Diaconescu, viitoarea doamnă Balaban, a pus catalogul pe catedră și a întrebat: „Cine este elevul...” și a pronunțat numele meu. M-am ridicat în picioare și mi-a zis: „- Să nu-l faci de răs pe domnul învățător Săvinescu, mi-a vorbit foarte frumos despre tine”. Și nu l-am făcut de răs pentru că în toate formele de învățământ pe care le-am urmat m-am prezentat meritoriu luând și gradele didactice cu nota maximă.

De aceea îi păstrez o recunoștința veșnică, considerându-l ca pe mentorul care mi-a determinat destinul. Nu întâmplător băiatul meu îi poartă numele.

Nu știu dacă elevii din sat, atâția câți au mai rămas, învață ceva din istoria localității. Ar trebui ca Ministerul Învățământului să stabilească o sarcină obligatorie ca în cadrul obiectului „Istoria românilor”, și nu „Istoria” cum în mod eronat se intitulează acum, profesorul să aibă la dispoziție prin programa școlară și câteva lecții de istorie locală.

Creșterea și descreșterea satului Giulești

Dacă în 1884 satul arăta, așa cum îl descrie învățătorul Vasile Jitaru, cu majoritatea caselor acoperite cu paie și doar câteva cu draniță, după al Doilea Război Mondial țara a început să se dezvolte din punct de vedere industrial și mulți bărbați tineri și maturi din sat s-au încadrat în întreprinderile ce s-au construit în Fălticeni, mai ales la Combinatul forestier. Cu banii câștigați și-au construit în sat case frumoase cu gard și porți elegante, unele în stil maramureșean. Nici o casă din sat nu mai era acoperită cu paie când am plecat eu la oraș.

Zarva făcută de copii pe uliță când plecau sau veneau de la școală, cântecul fanfarei la nunți care se auzea până în satele vecine dovedeau cu prisosință că satul trăiește, are viață. Păcat că după 1990 mulți tineri au plecat în străinătate sau la oraș, iar dintre bătrâni, o parte au trecut „dincolo”, iar cei care au mai rămas sunt neputincioși, fără vlagă. Aceasta a făcut ca o parte din case să se dărâme și să dispară, iar altele urmează să aibă aceeași soartă, unele fiind deja cu acoperișurile deșelate. Această stare de fapt m-a determinat să scriu poezia:

Satul s-a mutat în cimitir

La mine-n sat mă duc cu drag mereu,
Dar parcă nu mai este satul meu,
Deși el poartă azi același nume
Însă nu-i populat de-aceeași lume.

Un secol de vibrație românească

Găleata nu coboară în fântână,
Pe bănci, la porți, femei nu se adună,
Să clevească până pe-nserat,
De tot ce-n urmă s-a-ntâmpnat în sat.

Mă-ntorc în sat, la vechea vatră,
Unde-mi dă dorul ghes, din când în când,
Dar ulița-i pustie, câinii nu mai latră,
Iar satul nu-i acela ce-mi stăruie în gând.

Azi au plecat mai toți în țări străine
Mânați de-un „vânt” ce bate spre Apus,
Și nu că la noi n-ar găsi o pâine,
Ci că-i mai bună-acolo, li s-a spus.

De-aceea astăzi nici nu mă mai mir,
Și asta poate constata oricine,
Că satul „vechi” s-a dus în cimitir,
Iar satul „nou” e-n cele țări străine!

Școala primară din Giulești

Preotul din sat, căruia i-am dăruit cărțile mele, mi-a spus că a citit această poezie, într-o duminică, la finalul slujbei, și toată asistența a plâns.

Din nefericire, situația acestui sat nu-i un caz izolat. Întreaga societate românească trăiește o perioadă de derivă.

Generația mea a fost una de sacrificiu. Am muncit 6 zile pe săptămână, uneori și duminică, și dintr-o țară foarte slab dezvoltată, pe deasupra și distrusă de război, în care 85% din populație locuia la țară, încălțăminte principală fiind opinca, iar hrana de bază mămliga, am reușit să o aducem la un nivel de dezvoltare apropiat de cel a țărilor civilizate.

Din 1950 până în 1990 s-au construit 3500 de întreprinderi, astăzi mai sunt 350. Un alt exemplu: la terminarea războiului existau în România 4 fabrici de zahăr. Iar în 1990 aveam deja 33. Astăzi mai sunt 3.

Recent, Eurostat a arătat că deținem locul 1 în lume la ritmul de vânzare a terenurilor arabile, care este de 100.000 ha/an. Am ajuns ca din 13,3 milioane ha să vindem pe nimic străinilor 5,3 milioane ha, adică 43% din țarina strămoșilor. Bani s-au dus pe consumul controlat și dirijat din exterior, iar nouă ni se va rezerva statutul de slugi, căpșunari sau culegători de castraveți de pe fostele pământuri, pentru care înaintașii și-au pus viețile la bătaie, îmbibându-le cu sânge românesc, fără zgârcenie.

Afectat profund de toate acestea și de multe altele printre care și faptul că după ce lichidasem analfabetismul, am ajuns astăzi din nou pe locul 1 în Europa ca număr de analfabeți, am scris poezia:

A fost, cândva, o țară

Aveam o țară mândră, rostuită,
Cu oameni atașați de ea deplin,
Și care-o admirau ca pe-o iubită,
Având drept crez - frumosul ei destin.

Munceau cu sânge, la vite și la grâne,
Săpau și via, că le plăcea vinul,
Având pe masă-n permanență pâine,
Și casa-ndestulată cu preaplinul.

Se și iubeau, făcând moștenitori,
Nu unul-doi, ci mulți, că aveau spor,
Umplându-și casa cu atâtea „flori”,
Și-asigurând și țării viitor.

Mulți au venit cu gând să o subjuge,
Dar au găsit aicea bravi eroi,
Ce-au reușit, luptând, să îi alunge,
De-aceea suntem, azi, aicea noi.

Acum e un pericol și mai mare,
Dușmanii folosind de astă dată,
Un șiretlic numit „globalizare”,
O armă care-i mai sofisticată.

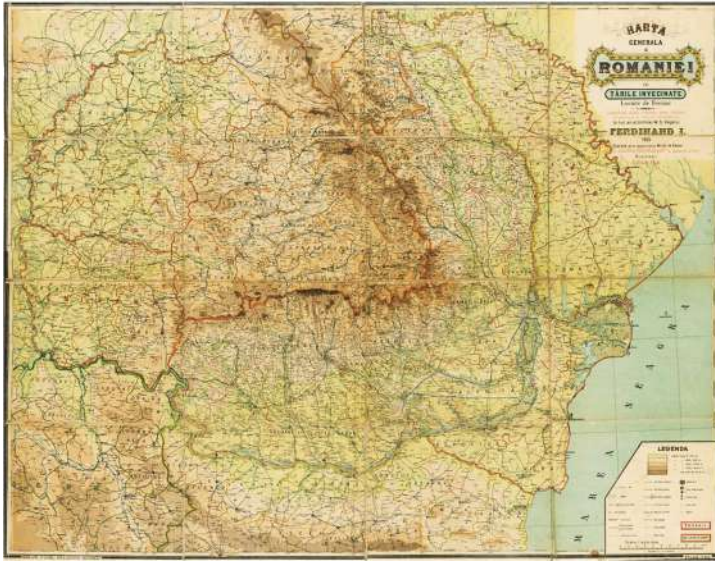
Le-am dat economia pe nimic,
Și am crezut că asta le ajunge,

Un secol de vibrație românească

Acum vor și pământul, cum să zic,
Păcat că-i îmbibat cu-atâta sânge.

Momesc și bravul nostru tineret,
Crescut cu greu și educat de noi,
L-om mai vedea, cândva, pe Internet,
Că nu o să mai vină înapoi.

De-aceea gândul azi mă înfioară,
Și nu că aş fi eu prea pesimist,
Dar o concluzie îmi pare clară:
Trecutu-i mare, viitorul trist!

Nici acum, la 100 de ani de la miracolul reîntregirii țării, căci la unirea sufletelor românești mai avem mult de lucrat și zidit, nu dăm încă semne de trezire din amorțeala istorică, deși orga de clopote ne plânge-n dungă.

Poate că sumedenia de activități dedicate Centenarului Unirii, care au loc pe-ntreg cuprinsul țării să reușească să ne determine să renunțăm a mai juca „bătuta pe loc”, să ieșim din această amorțeală și să reîncepem lupta și munca de renaștere națională.

Poporul român a trecut, în decursul istoriei sale, prin multe momente dificile, unele dintre ele păreau chiar fatale, dar de fiecare dată a reușit să-și adune din nou energiile, pe care să le-ndrepte spre un nou început.

De aceea, să fim totuși optimiști și să sperăm că, vorba lui Petru Rareș: „Vom fi iarăși ce am fost și mai mult decât atât!”.

Capitolul 4
BOROAIA CREȘTINĂ

MĂNĂSTIREA NEAMȚ ÎN TIMPUL RĂZBOIULUI PENTRU ÎNTREGIREA NEAMULUI 1916-1918

Arhimandrit Benedict SAUCIUC
Starețul Mănăstirii Neamț

S-a născut la data de 3 noiembrie 1962 în comuna Copălău, jud. Botoșani, în familia lui Ioan și Elvira Sauciuc.

În data de 15 noiembrie 1982 a intrat ca frate viețuitor în obștea Sfintei Mănăstiri Neamț.

Pe 3 aprilie 1984 a fost tuns în monahism de către arhimandritul Efrem Chișcariu, starețul Mănăstirii Neamț, sub numele de călugărie Benedict, iar în zilele de 6-7 noiembrie 1988 a fost hirotonit ierodiacon și ieromonah de către Înaltpreasfințitul Părinte Pimen Suceveanul, pe atunci Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor.

Pe data de 25 august 1991 a fost hirotesit protosinghel, iar pe 1 aprilie 1998 a fost hirotesit arhimandrit de către Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, în timpul păstoririi sale ca Mitropolit al Moldovei și Bucovinei.

Pe 31 octombrie 1997, prin voința lui Dumnezeu și a obștii, arhimandritul Benedict Sauciuc a fost ales stareț al Sfintei Mănăstiri Neamț, iar instalarea a avut loc în seara zilei de 5 noiembrie 1997.

Absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă din Iași cu lucrarea de licență „Istoricul monahismului athonit“, sub îndrumarea pr. prof. dr. Nicolae Chifăr, starețul Benedict a absolvit în anul 2011 și cursurile de Master – Secția Teologie practică a aceleiași facultăți, având lucrarea de disertație cu titlul „Preotul săvârșitor al Sfintei Liturghii“, sub îndrumarea pr. prof. dr. Viorel Sava.

În prezent, arhimandritul Benedict Sauciuc ocupă și funcția de consilier silvic în cadrul Sectorului silvic al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei.

*

* *

Mănăstirea Neamț este cea mai veche așezare monahală din Moldova. Aici exista deja o sihăstrie-anahoretică, dar din cauza vitregiilor vremurilor nu s-a consemnat aproape nimic despre acest lucru.

Cercetările arheologice executate în incinta mănăstirii după dezafectarea Bisericii Sf. Gheorghe și reconstruirea ei între chiliile de pe latura de Est, între anii 1956-1961, au condus la afirmarea că o viață anahoretică-sihăstrească exista încă din secolul al XI-lea.

După tradiție, pe locul unde astăzi este cimitirul mănăstirii, nu departe de Cetatea Neamțului ar fi fost prima biserică din lemn, numită „biserica albă” cu hramul „Bogoslovul”¹, adică Sf. Ioan Evanghelistul.

Mănăstirea Neamț, ctitorie mușatină avea să devină centrul cel mai important de cultură și spiritualitate încă din sec. al XV-lea, care a continuat până în perioada modernă a poporului român. În anul 1429 la Mănăstirea Neamț, exista deja o școală de caligrafi, miniaturişti și copişti, condusă de monahul Gavriil Uric, care a scris pe pergament Tetraevangheliarul care din păcate se află la biblioteca bodleiană din Oxford – Anglia. Tot aici cronicarii Macarie și Eftimie aveau să scrie cronicile Țării Moldovei, din timpul domnitorilor Petru Rareș și Alexandru Lăpușeanu din sec. al XVI-lea.

În secolul al XVIII-lea, Sf. Paisie de la Neamț pune accent pe viața duhovnicească, dând naștere unei mișcări, numită „Curentul Paisian”, isihasmul care a cuprins toate țările ortodoxe. În timpul său s-au realizat traduceri din limbile greacă și slavonă, multe dintre manuscrise păstrându-se în biblioteca mănăstirii, cea mai de seamă fiind „Dobrotolubia” adică Filocalia.

În decursul secolelor, prin cumpărare, donații, privilegii și imunități, Mănăstirea Neamț a devenit proprietară de bunuri mobile și imobile: sate, terenuri agricole, fânețe, păduri, vii, lacuri, prisăci, munți, biserici parohiale și multe obiecte de cult care în marea majoritate a lor au fost confecționate în atelierele mănăstirii.

Totodată, din cauza timpurilor neprielnice multe din averile mănăstirii și obiecte de culte care făceau parte din tezaur au fost înstrăinate sau pierdute.

În anul 1863, legea de secularizare lua toate averile mănăstirilor închinat. Alexandru Ioan Cuza, n-a voit să pună mănăstirile naționale pe același picior cu cele înstrăinate și ca să nu apară în fața grecilor și străinătății ca părtinitor dă Decret-Lege publicat în „Monitorul Oficial al Moldovei” din 10 ianuarie 1859. Prin art. 1, prin administrarea averilor acelor șase mănăstiri naționale trece la stat, iar prin art. 2 al Decretului se numește o comisie regulatorie a averilor sub președinția Ministrului Cultelor.

Din textul Decretului Domnesc 4381/10.06.1859, reiese că i s-au luat Mănăstirii Neamț următoarele averi: 74 moșii cu o suprafață de aprox. 300.000 ha. cuprinzând teren agricol, pădure, vii și livezi cu toată zestrea lor și anume: conace, acareturi, mori etc., 472 cai, 2686 boi și vaci, 175 bivoli și bivolițe, 10.269 oi țigăi roșii, 132 capre, 1.538 berbeci, 1784 stupi.

¹Constantin D. Gheorghiu, Comuna Vânători-Neamț, Monografia, Piatra Neamț, 1909, p. 38.

Statul a luat toate averile pe seama sa rezervând doar o mică parte din imensele moșii pentru mănăstirile naționale (aprox. a 30-a parte), sub numele de vetre mănăstirești și înscriind în bugetul său sume pentru ele, ca despăgubire, însă foarte mici (0,01% anual).

După secularizarea averilor mănăstirești, mănăstirea a fost nevoită să-și întrerupă activitățile de binefacere, susținerea școlilor și a spitalului din Tg. Neamț, iar tipografia nu a mai putut funcționa din cauză că a fost confiscată împreună cu celelalte bunuri ale Mănăstirii Neamț.

La începutul secolului al XX-lea Mănăstirea Neamț se găsea într-o stare deplorabilă având în jurul ei proprietăți agricole și forestiere numai în vatra mănăstirii.

Trupele cantonate în Mănăstirea Neamț

În anul 1916, în timpul regelui Ferdinand I al României s-a decretat mobilizarea generală a Armatei Române cu scopul de a dezrobi Ardealul de sub ocupația ungurească. În acea perioadă era în scaunul Mitropoliei Moldovei și Sucevei, I.P.S. Pimen Georgescu, iar stareț al Mănăstirii Neamț era Arhim. Mitrofor Meletie Nicuță.

Deși mobilizarea decretată fiind, s-a prezentat la Mănăstirea Neamț în acea noapte, pe la orele 2.00, dl. Primar al comunei Vânători-Neamț cu trei consilieri, comunicându-ne despre decretarea mobilizării generale a armatei și totodată punându-ne în vedere de a suna clopotele la mănăstire timp de trei zile spre știință tuturor și chiar de la acea oră, ceea ce s-a și făcut.

A doua zi după decretarea mobilizării, dl. comandant al garnizoanei Piatra Neamț a trimis o secție de soldați pentru pazatezaurului mănăstirii și pentru bună orânduială, deoarece în mănăstire era încă mulți vizitatori, fiind încă pe timpul sezonului de vară.

Părinții din soborul mănăstirii emoționați de acest însemnat eveniment, cu mult entuziasm se prezentau la stăreție, mai ales cei ce studiaseră în școală cursurile pentru „Crucea Roșie” cerând lămuriri ce au de făcut și de urmat? Iar starețul le răspundea să fie pregătiți pentru orice ordin și în măsură de a face orice serviciu țării, căci viitorul nu-l poate cunoaște nimeni. Și astfel au rămas în așteptarea desfășurării evenimentelor.

Cele dintâi ordine date și măsurile luate de superiori, în mănăstire au fost pentru „Crucea Roșie” căci în ziua de 17 august s-a primit ordin de la înalta chiriarchie sub numărul de 2676, de a pregăti și trimite pentru serviciul „Crucea Roșie” un număr de 18 călugări, care studiaseră cursurile pentru serviciul sanitar și deci conform ordinului de mai sus, s-a trimis echipa de călugări, între care mulți preoți și diaconi cu trăsurile mănăstirii până la gara Pașcani, unde s-au îmbarcat în tren pentru a fi transportați la locul destinat de serviciul „Crucea Roșie”, iar în biserică se făcea neconținut rugăciuni atât

ziua cât și în mijlocul nopții, pentru întregirea neamului nostru românesc și pentru pacea a toată lumea.

Pentru serviciul „Crucea Roșie” s-au trimis peste câteva zile încă 9 călugări tot în aceeași direcție, apoi s-a mai trimis 4 călugări la spitalele din Piatra Neamț pentru îngrijirea răniților.

După cum s-a arătat mai sus, s-a trimis din Mănăstirea Neamț un număr de 31 călugări atât cu serviciul pe câmpul de luptă, cât și prin diferite spitale din țară pentru căutarea și îngrijirea celor răniți și bolnavi ce veneau din diferite părți ale frontului.

Mănăstirea Neamț având mai multe clădiri și

după cum era nevoie de spitale pentru îngrijirea bolnavilor ce veneau de pe front, în urma înțelegerii a înaltei Chiriarhii cu dl. ministru s-a instalat în mănăstire spitalul cu numărul 33 c, pentru a se putea primi la timp ostași răniți sau bolnavii de pe fronturile cele mai apropiate de luptă s-au de la alte spitale aglomerate.

Pentru acest spital, mănăstirea a pus la dispoziție toate încăperile din incintă, care formează propriu zis mănăstirea și clădirea fostului seminar al mănăstirii și mai pe urmă toate casele monahale care sunt lângă incintă.

Iar pentru mobilarea spitalului, Mănăstirea Neamț a pus la dispoziție următoarele: 23 paturi de lemn, 1 canapea, 39 saltele din paie, 23 saltele din lână, 92 perini de perete, 15 cearșafuri de pat și pentru plapume, 8 plapume de învelit, 19 diferite macaturi, 4 mese de lemn, 11 lavoare de lemn, 5 lămpi, 4 lighene și 5 câni de faianță. (vezi dosarul nr. 11 din 1919).

Așa că toate camerele și mobila Arhondaricului a fost pusă la dispoziția spitalului încât nu s-a lăsat nicio cameră și nici mobilier pentru primirea vizitatorilor după obiceiul mănăstirii.

Iar pentru completarea mobilierului spitalului, au ajutat și călugării cu ceea ce au putut fiecare adică: saltele, perini, cearșafuri de pat, învelitoare etc., în cât se putea zice, că în mănăstire era la început un spital de lux, după cum s-au exprimat chiar vizitatorii doctori străini: francezi și englezi, zicând “prea mult lux faceți”.

Pentru administrarea spitalului din mănăstire și pentru primirea lenjeriei necesară spitalului, înalta Chiriarhie în înțelegere cu consiliul de administrație a spitalelor din județ a numit de prima dată ca administrator pe Cuviosul Arhimandrit Evghenie Ungureanu, fost stareț al Mănăstirii Neamț,

iar după un timp de câteva luni, cuvioșia sa fiind delegat cu alte servicii de către Înaltpreasfințitul Mitropolit la Mitropolia de Iași din cauza lipsei de personal, spitalul a trecut în urma ordinelor convenite, sub administrația Arhimandritului Meletie Nicuță, starețul Mănăstirii Neamț.

Apoi ca spitalul să poată funcționa în bună regulă, s-a rânduit atât pentru căutarea bolnavilor, cât și pentru alte servicii ale spitalului un număr de 12 călugări, din care unii au făcut servicii ca: secretar, econom, cămăraș, etc.

Și pentru ca spitalul să se poată aproviziona cu cele necesare, s-au dat de la mănăstire următoarele vehicule: 4 cai și 8 boi cu harnașamentul convenit, toate pentru diferite transporturi, cu care s-a servit spitalul tot timpul.

După primirea bolnavilor s-a pus la dispoziția spitalului un vas cu vin de 1000 litri, care se împărțea la bolnavi după trebuință și după dietă pentru întărirea organismului lor slăbit.

Acest spital a rămas în mănăstire tot timpul războiului, până la încheierea păcii cu Germania în urma luptelor de la Mărășești, și avea un număr de șapte până la opt sute de pacienți, așa că mănăstirea a suferit mult, dar a dat și mult ajutor.

Ajutorul dat de mănăstire pentru armată

Cu mult înainte de a se decreta mobilizarea Armatei Române, statul prin ordine speciale în vederea războiului, a adunat foarte multă aramă din țară pentru trebuințele armatei unde și mănăstirea a contribuit cu o cantitate de 300 kilograme aramă provenită din vasele mai vechi și uzate ale mănăstirii.

Iar după decretarea mobilizării trupele Regimentului 55 infanterie, trecând prin comuna Vânători-Neamț și Pipirig, mergând în direcția „Vama Prisăcani”, s-a prezentat la mănăstire dl. maior Calmuschi, care era delegat cu aprovizionarea trupei și în urma cererii făcute, s-a pus la dispoziția d-lui maior un număr de 13 vite pentru hrana trupei; iar marele econom Eufrosin Urmă a condus aceste vite până la fosta vamă Prisăcani.

Apoi în diferite rânduri s-a mai dat pentru armată și alte vite, dar mai ales s-a dat pentru serviciile armatei un număr de 18 cai din care 11 cai mai mari din grajdul mănăstirii, încât mănăstirea rămăsese că nu mai avea cu ce să se servească la treburile ei gospodărești, deși în schimb s-a trimis de către primăria locală un număr de 5 cai mici și slabi, iar mănăstirea i-a dat înapoi sătenilor. S-a mai dat pentru trebuințele armatei una trăsură mare și una mai mică.

La 1 februarie 1917, în urma înțelegerii a d-lui ministru de Război cu înalta Chiriarchie, s-a instalat în mănăstire compania de motocicliști și motomitraliere, pentru care s-a pus la dispoziția trupei casele ce mai erau libere precum și tot ce era necesar pentru gătirea și conservarea bucatelor și anume: cazane, butoaie, balerci etc.

La 15 octombrie 1917, s-a instalat în mănăstire Batalionul Vânători de Munte și iar s-a pus la dispoziția trupei, pe lângă casele monahale și un grajd pentru cai, șuri pentru adăpostul vitelor, deci întreaga mănăstire era locuită de ostași încât se părea că mănăstirea era cazarmă de militari. Și chiar mărețele case ale Preasfințitului Nicodim au fost ocupate de trupe. Și ajunsesse că unde era biserica marelui Voievod Ștefan să fie și ostași.

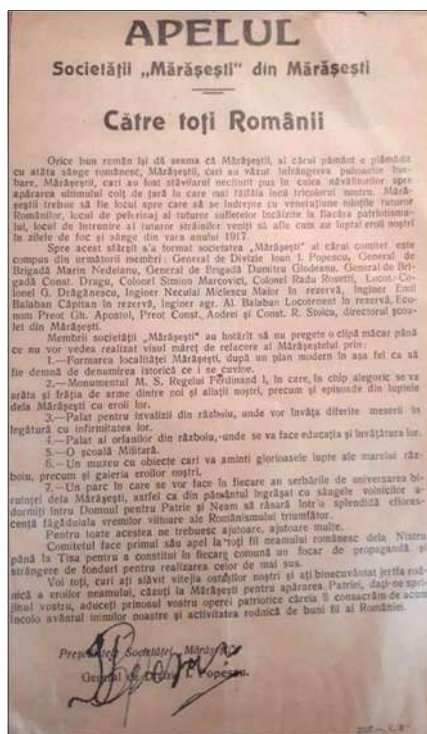
În primăvara anului 1918, Batalionul Vânători de Munte retrăgându-se în Târgu Neamț, în mănăstire s-a instalat Școala Superioară de Tragere a infanteriei sub comanda d-lui general Alexiu, care a stat în mănăstire timp de un an.

Pentru administrația mănăstirii, cea mai mare greutate era, că se schimbau foarte des domniile ofițeri de unitați și cei ce venea din nou sosiți nu țineau cont de rechizițiile făcute de înaintașii lor și făceau din nou alte rechiziții, încât mănăstirea nu mai avea ce să mai dea, fiind în mare sărăcie.

Prin instalarea spitalului și a trupelor în mănăstire, aceasta a rămas în mari lipsuri, deși administrația mănăstirii a făcut multe cereri către stat, aceasta nu a primit niciun ajutor, încât foarte greu s-a refăcut.

După cum s-a arătat mai sus, mănăstirea a avut mult de suferit în timpul războiului, însă toate acestea s-au făcut pentru binele și viitorul țării².

De-a lungul istoriei, Biserica Ortodoxă Română a fost alături de poporul român, întrucât acesta face parte integrantă din Biserica neamului.

²Istoria Mănăstirii Neamț, Arhim. Meletie Nicuță, 1916.

DESPRE UNIRE ȘI DESPRE MARILE PERSONALITĂȚI ALE COMUNEI BOROAIA

Preot Alexandru ARGATU
Biserica „Sfinții Părinți Ioachim și Ana” Boroaia

Părintele Alexandru s-a născut în satul Ioneasa în luna martie a anului 1945, perioadă dificilă și cu urmări care au fost resimțite în conștiința românilor până de curând. După ciclul gimnazial încheiat la Școala nr. 1 Boroaia, urmează studiile teologice la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț între 1960-1965, apoi studiile universitare la Facultatea din București între 1965-1969.

Pe 22 octombrie 1967 se căsătorește cu doamna preoteasă Marta, împreună cu care are două fete: Daniela și Gabriela, ambele profesori universitari.

Anul de referință însă a fost 1968 când, prin punerea mâinilor vrednicului de pomenire mitropolit Iustin Moiescu, ajuns ulterior pe tronul patriarhal al României, la 30 ianuarie, de Praznicul Sfinților trei Ierarhi Vasile, Grigorie și Ioan, a primit darul preoției, fiindu-i încredințată păstorirea credincioșilor din Dobrovăț. Acolo va sta timp de patru ani povățuind, îndemnând, muștrând, dar, mai ales, liturghisind spre slava lui Dumnezeu.

După această perioadă incipientă, Domnul îi va încredința păstorirea credincioșilor din localitatea Bănești Fântânele, județul Suceava. Aici însă a stat aproape jumătate de an.

Întâmplările nefaste care au avut loc în familia mult încercată a părintelui Argatu au făcut ca, începând cu data de 1 ianuarie 1973 să fie adus ca preot paroh în satul Boroaia, acolo unde fusese păstor sufletesc părintele Ilarion care, în urma decesului soției, a ales o altă cale pentru a ajunge în Împărăția cerurilor: itinerariul monahal la cunoscuta mănăstire Cernica.

Cunoscând mai în amănunt unele detalii despre părintele Alexandru, înțelegem mai bine contribuția substanțială pe care o aduce pentru revitalizarea perpetuă a Bisericii. Cred că este justificat să afirm că nimic nu creează mai bine un contact personal cu omul, decât faptele care îi prelungească existența. Dacă noi am fi tăcuți, dacă am fi isihasți atunci când totul în jurul nostru este evident, cititoriile vor prinde glas.

Și sunt zeci de exemple, inutil de pomenit pentru că șirul ar pierde esențialul, anume: dragostea jertfelnică a părintelui pentru spațiul ecleziastic în care, așa cum afirmau marii mistici bizantini, Hristos se mișcă mereu și îi sensibilizează pe cei a căror credință poate să depășească tot ce ține de creatural și să se contopească cu latura spirituală.

*

* *

Niciodată cuvântul unui preot nu poate să treacă, să fie rostit fără ca, înainte de orice, să arate dragostea credinței, izvorâtă din inimile credincioșilor, deoarece, așa cum spune și un text din Vechiul Testament, mai exact, din Pilde: „prin iubire și credință se ispășește păcatul” (Pilde 16,6).

Dacă noi credem astăzi că în cuvintele Sfintei Scripturi găsim adevărata cale, itinerariul cel cu anevoie de pățuns care ne conduce la adevărata viață, cea veșnică, atunci, ca să facem iarăși apel la textul Bibliei, cei credincioși au o calitate prin care sunt deosebiți de toți ceilalți: se tem de Domnul și Îi slujesc cu credincioșie (Iosua 24, 14).

Astăzi, aici, la acest Simpozion este, iată, un bun prilej pentru a ne aminti de Unitatea de Neam care, firește, implică sau este precedată de Unitatea de credință.

Permiteți-mi ca, înainte de a intra propriu-zis în subiect, să fac referire la etimologia cuvântului-efigie a zilei de astăzi, „Simpozion”.

Pentru cei familiarizați cu gândirea clasică, adică tocmai cu moștenirea greco-romană pe care ne-au transmis-o Sfinții Părinți greci și latini ai Bisericii, acest cuvânt are o dublă însemnătate: poate desemna continuarea cu cântece a unui banchet, cum, la fel de bine poate să desemneze o întrunire cu caracter științific la care iau parte mai mulți vorbitori care transmit mesaje tematice sau rostesc diferite alocuțiuni.

Așa a rânduit Dumnezeu să fie și ziua de astăzi!

Avem un bun prilej pentru a face un examen de conștiință și, prin urmare, ne putem întreba: care au fost, în definitiv, personalitățile vrednice de a fi amintite acum, în pragul sărbătorii Centenarului României?

Răspunsul, desigur, este dublu: pe de o parte ne amintim de omul mare al comunei Boroaia, eruditul învățător și chiar bun pedagog Vasile Tomegea de care, atunci când te aflai în altă localitate și spuneai că ești din Boroaia, cei din alte părți ale țării te întâmpinau cu o întrebare:

- Ce mai face domnul Tomegea?

Șocala Gimnazială „Vasile Tomegea”
– februarie 2016

Iată ce personalitate era, din moment ce îl cunoștea foarte multă lume! Și vorbesc la adresa dumnealui folosind apelativul de „personalitate” pentru că, la un moment dat, a fost unul dintre membrii de seamă ai Parlamentului României!

Câți oameni de la țară erau la acea vreme în astfel de locuri ale elitei naționale? Foarte puțini!

Îmi aduc aminte că despre Domnia Sa se povestește că, în timpul Primului Război Mondial a luptat cu o atât de mare îndârjire, încât a insuflat camarazilor un spirit de învingător, încât chiar dacă se aflau împreună cu dl. Tomegea în preajma unui râu, grija de a lupta pentru Neam era mai mare decât grija pentru nevoile fiziologice!

Această dragoste față de țară avea să se transforme curând, după terminarea războiului, în filantropie, dar mai ales în grija de a ctitori o biserică, aidoma marelui domnitor Ștefan cel Mare și Sfânt.

Așa cum se știe, de fiecare dată când ilustrul domnitor al Moldovei se întorcea de la luptă biruitor ridica o biserică spre slava lui Dumnezeu! De ce? Pentru că Sfântul Voievod știa că biruința asupra dușmanilor Creștinătății este o imagine a biruinței lui Hristos asupra iadului, care a făcut din lăcașul bisericii laboratorul prin excelență al Învierii!

Or, acest din urmă aspect, l-a făcut pe domnul Vasile Tomegea să fie întruchiparea bărbatului desăvârșit, care, potrivit prorocului și împăratului David, este un om „al fericirilor” (cf. Psalm 1, 1).

Domnul Tomegea, aducându-și aminte probabil de cuvintele din psalmi care spun: „Tu ești Dumnezeul meu! La Tine alerg dis-de-diminează”

Biserica „Sfinții Părinți Ioachim și Ana” din Boroaia

(Psalm 62, 1), în perioada de grea încercare de după război, atunci când reconstrucția țării era o treabă asiduă, domnul Tomegea a fost cel care a dorit – în ciuda tuturor încercărilor și greutăților întâmpinate – să înceapă lucrările pentru o biserică nouă în Boroaia.

Având o fundație de 4 metri adâncime, ciment adus din Anglia în butoaie de lemn, prin efortul brațelor celor care au binevoit să-l ajute, au făcut ca acea temelie să se ridice la 2 metri înălțime.

Gândul cel mare al său a fost însă acela de a-și căsători fiica cu un preot. Dumnezeu a rânduit altfel: fiica domnului Tomegea s-a căsătorit cu un medic din Buzău.

În ceea ce privește lucrările de care tocmai aminteam, ele au stagnat. A trecut timpul și, cândva, prin anii 1946-1948, a fost transferat de la Ioneasa la Boroaia părintele Ilarion Argatu, tocmai pentru a continua și a duce la sfârșit lucrările la noua biserică. Dintre toți credincioșii parohiei, cel mai devotat i-a fost domnul Tomegea! Îi învăța pe toți, îi sfătuia să îl ajute pe părintele, deși, ca mai peste tot, erau suficient de mulți oponenți.

Însă, în calitatea sa de credincios, domnul Tomegea era nelipsit de la slujbele bisericii, încât, datorită talentului său oratoric de excepție, ultimul cuvânt în biserică îi aparținea, împreună cu preotul sfătuind, îndemnând și, mai ales, încurajându-i pe toți în nevoița duhovnicească. El are meritul deosebit pentru atâtea personalități care s-au ridicat din comuna Boroaia! La dânsul, cât era învățător, cei mai slabi la carte erau îndemnați să fie buni agricultori, gospodari ai satului, să crească animale; ceilalți, în schimb, aveau un sprijin eficient și, prin efort intelectual susținut, au reușit să își facă un nume care să impună respect. Așa de mulți generali și preoți și monahi care au făcut și continuă să facă cinste comunei noastre au fost „șlefuiți intelectual” de domnul Tomegea.

Însă, dacă am vorbit de această mare personalitate, evocând cele mai importante aspecte care mi-au rămas în amintire, este demn să rostesc câteva cuvinte și despre unitatea de credință, care a precedat unitatea de Neam.

Ziua comunei Boroaia, 2006

Anul 2018, anul Centenarului, face prilejul unei reflecții asupra actelor de referință realizate în tot acest timp, și, de asemenea, ne dă posibilitatea să ne amintim și să aducem recunoștință făuritorilor Marii Uniri, iar pe de altă parte, Biserica Ortodoxă Română arată faptul că unitatea de Neam este expresia credinței celei

drepte, care s-a pecetluit prin jertfa Sfinților Părinți, oameni devotați valorilor de credință pe care le-au primit prin intermediul Sfintei Scripturi.

Practic, expresia aceasta, „unitate”, este alăturată celei de „adevăr”. Această unitate de neam se extinde în timp, continuând să fie realizată în comuniunea credincioșilor care doresc să urmeze îndemnul Mântuitorului regăsit în Evanghelia după Ioan: „Ca toți să fie una după cum Noi Una suntem.”. În acest fel, Biserica a știut întotdeauna să proclame și să promoveze unitatea de credință, chiar dacă pentru realizarea ei a fost nevoie

de multă trudă și jertfă, uneori de dezbateri înverșunate în cadrul Sinoadelor Ecumenice sau a sinoadelor locale. Referitor la sinodalitate, este necesar să afirmăm faptul că, prin intermediul acesteia, Biserica a vegheat la integritatea sa. Duhul Sfânt, trimis la Cincizecime asupra sfinților Apostoli menține Biserica în calitatea sa de laborator al Învierii.

Școala Gimnazială „Vasile Tomegea”,
februarie 2016

Și, pentru că am ajuns la acest aspect, vedem că, din punct de vedere spiritual, această conlucrare, prin mila Domnului, este susținută și astăzi. Duhul Sfânt, vedem, a inspirat deciziile luate de conducerea Primăriei în ceea ce privește o colaborare armonioasă cu biserica. Oricând am avut nevoie de ajutorul și sprijinul domnului primar, ni l-a oferit cu generozitate. Suntem

unici în județul Suceava nu doar pentru renumele de comună a generalilor ci și a gospodarilor prin faptul că, gândul pe care l-am avut, acela de a construi o bisericuță în cimitirul parohial spre pomenirea continuă a celor ce s-au mutat la veșnicile lăcașuri, a fost concretizat, repede, cu multă jertfă, dar și mai multă dragoste de cele sfinte și devotament deplin. Astfel într-o perioadă de doar șase luni s-a ridicat biserica cu hramurile Sf. Teodor Tiron și Duminica Sfinților Români înspre pomenirea eroilor noștri ce s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și închisori pentru apărarea patriei și a credinței strămoșești, pentru demnitatea și mai ales libertatea noastră, totodată spre cinstea marilor personalități ce au trăit în această perioadă și au avut legătură cu comuna Boroaia, contribuind la emanciparea noastră ca oameni.

Această biserică despre care am amintit reprezintă și una dintre multele lucrări realizate în acest an centenar în bună relație biserică-primărie-școală. În calendarul anului 2018 al comunei, ziua de 9 septembrie este una de sărbătoare duală: pe de o parte este hramul bisericii centrale, iar pe de altă parte sfințirea acestui locaș de proslăvire a lui Dumnezeu, ctitorit de enoriașii comunei în frunte cu preotul Alexandru Argatu.

E o luptă! O luptă asiduă și din punct de vedere al domnului primar inginer Vasile Berariu, care administrează precum un înțelept iconom bunurile obștești, dar și din perspectivă bisericească: domnul primar nu se lasă cu înfrumusețarea comunei, eu nu mă las cu înfrumusețarea bisericii și a celei de aici, dar și a celorlalte pe care le-am ctitorit.

Însă, trebuie să o spunem din început, pentru a se ajunge la o atât de bună colaborare între conducerea politică și cea bisericească nu a fost întotdeauna un drum armonios, am trecut prin perioada de bejenie a unei conduceri potrivnice idealului creștin până în anul 1990, dar acum e foarte simplu: domnul primar este foarte credincios și, întotdeauna, omul credincios își respectă credința, o promovează, ajută lăcașurile de cult etc.

Prima condiție pusă de Biserica străbună autorităților de stat a fost aceea a învățării religiei în școală în mod organizat, pe clase, pe confesiuni și pe diferențieri de vârstă. Oamenii de bună credință au fost conștienți că, la orele de religie, se învață „frica de Dumnezeu”, se păstrează conștiința vie a prezenței lui Dumnezeu în viața noastră, care frânează pornirile spre rău, spre păcat, direcționând spre bine pașii vieții noastre³.

Seminariile Teologice Liceale Ortodoxe, școli bisericești de nivel mediu, își au rădăcinile în școlile mănăstirești, în cele de pe lângă unele centre eparhiale sau biserici⁴ (de pildă, Școala de la Mănăstirea Putna - sec. XV-XVI; Școala de pe lângă biserica „Sf. Nicolae” din Șcheii Brașovului, sec. XV-XVI; Academia de la Mănăstirea „Sf. Trei Ierarhi” din Iași, întemeiată de domnitorul Vasile Lupu, sec. XVII; Școala slavonă din Târgoviște, sec. XVII; Colegiul latin din Târgoviște, sec. XVI; Academia „Sf. Sava” din București, sec. XVII, întemeiată de domnitorul sfânt Constantin Brâncoveanu etc.). Sunt, iată, câteva exemple menite să arate că spiritualitatea românească a fost epicentrul culturii la care Biserica Ortodoxă a vegheat mereu.

Apoi, trebuie amintit că la mănăstirea Neamț exista o renumită bolniță, unde se tratau diferiți oameni care, altfel, nu ar fi avut posibilitatea ca, la vremea respectivă, să beneficieze de asistență medicală.

Deși învățământul teologic din țara noastră a început să prindă rădăcini încă din veacul al XVIII-lea, presa bisericească ortodoxă a luat ființă abia la începutul veacului al XIX-lea⁵.

Am început astfel pentru că, rolul presei bisericești, mai exact rolul scrierilor în Biserica Ortodoxă a avut un impact decisiv pentru unitatea de credință încă din zorii creștinismului când, pelerina Egeria, a scris o lucrare fundamentală, *Pelerinaj la locurile sfinte*.

Imaginea este excepțională: o credincioasă merge la locurile sfinte, relatează în scris ceea ce a văzut urmând ca, cei care vor primi și vor citi paginile să rămână fascinați, sau doar să li se stârnească interesul pentru a merge, la rândul lor, în astfel de călătorii. Aici, așadar, este rolul esențial pe

³Cf. Pr. dr. Alexandru Moraru, *Biserica Ortodoxă Română...*, op. cit., p. 341.

⁴Cf. Pr. prof.univ.dr. Mircea Păcurariu, *Istoria învățământului teologic în Biserica Ortodoxă Română*, în rev. „BOR”, XCIX (1981), nr. 9-10, pp. 979-993; 997, 1007-1008.

⁵Cf. Pr. prof.univ.dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 3, Editura IBMBOR, București, p. 298.

care vetrele de spiritualitate monastică din țara noastră l-au jucat pentru făurirea unității de neam. Nu este vorba despre nimic altceva decât de faptul că prin pelerinaje s-a menținut comuniunea, eveniment care contravine și contrastează deopotrivă individualismul, adică tocmai acea cangrenă dureroasă care putea să apară și să se manifeste la noi.

Aici, la Boroaia, avem anual, nenumărați pelerini, credincioși ortodocși, dar și de alte confesiuni, care vin să se închine, să asiste la slujbe, să aducă speranța lor ca să o unească cu rugăciunile noastre, zi și noapte, pentru ca, în final, să plece cu certitudinea că Dumnezeu i-a auzit și le-a răsplătit fidelitatea, ca odinioară Hristos, la pescuirea minunată apostolului Petru care-I împrumutase barca pentru a vesti cuvântul mântuirii, din mijlocul lacului Ghenizaret, mulțimilor care erau însetate de auzirea cea de folos și mântuitoare.

Pelerinii, conștienți de nevoile pe care le avem, contribuie la acțiunile noastre filantropice, ne sprijină și ne bucurăm întreolalaltă de harul lui Hristos revărsat cu îmbelșugare în mijlocul nostru.

Ajunși la finalul acestui scurt discurs, conștient de generalizările unor chestiuni particulare care s-ar fi convenit a fi tratate mai în amănunt, dar, totodată purtând pe toți neconținut în rugăciunile noastre, vă mulțumesc pentru atenția pe care mi-ați acordat-o și vă asigur că răspundem mereu la chemarea noastră de apostoli ai modernității, conștienți de faptul că avem datoria de a fi mereu un singur tot cu Iisus Hristos, pe care zilnic îl primim spre a-l oferi credincioșilor în Euharistie!

UNITATEA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE, SURSĂ ȘI ECOU A UNITĂȚII NAȚIONALE

Preot Ciprian MEȘTEREANU
Parohul Bisericii „Adormirea Maicii Domnului” Boroaia Vale

S-a născut la data de 12 octombrie 1983 în Târgu Neamț, jud. Neamț, în familia preotului Florin și Maria Meștereanu, din Giulești, comuna Boroaia.

Primele trei clase ale școlii

primare le-a absolvit la Școala Gimnazială Valea Glodului, iar clasa a IV-a și gimnaziul, le-a absolvit la Școala Gimnazială „Vasile Tomegea” Boroaia, în anul 1999.

Între anii 1999 și 2004 a urmat cursurile Seminarului Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Gheorghe” din Botoșani, pe care le-a absolvit ca șef de promoție.

A urmat cursurile Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București pe care a absolvit-o în iunie 2008, cu lucrarea de licență „Logosul Divin în Prologul Evangheliei după Ioan”, sub îndrumarea Pr. Conf. Dr. Constantin Preda, obținând media 10 la examenul de licență.

În anul 2010 a absolvit Masterul „Exegeză și Ermeneutică Biblică” al Facultății de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul” din București, Disertația „Rugăciunea arhierescă - Ioan 17” susținută și notată cu nota 10.

În perioada studiilor universitare a fost reprezentant al studenților în Consiliul Facultății și în Senatul Universității din București și a activat în organizații studentești, fiind președintele fondator al Asociației Studenților Teologi Ortodocși (ASTO), în această perioadă (2007-2010) organizând mai multe activități, în cadrul universității.

Duminică, 4 octombrie 2009 a fost cununat cu Loredana Elena Borcea, alături de care crește cele cinci daruri ale lui Dumnezeu: Matei, născut pe 6 octombrie 2010; Luca, născut pe 17 februarie 2012; Maria, născută pe 2 iulie 2013; Nectarie, născut pe 31 martie 2015 și Filip, născut pe 17 august 2016.

Începând din septembrie 2010 este profesor titular de Religie Ortodoxă la Colegiul Tehnic „M. Băcescu”, din Fălticeni și la Școala Gimnazială Moișa, comuna Boroaia, iar din iunie 2013 a obținut definitivatul în învățământ.

Sâmbătă, 26 februarie 2011, a fost hirotonit diacon de către Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăușilor, în biserica Mănăstirii Sfântul Ioan cel Nou din Suceava, iar duminică, 27 februarie 2011 a fost hirotonit preot de către Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen al Sucevei și Rădăușilor, în biserica din Straja, jud. Suceava.

Începând din 1 martie 2011, a fost numit preot paroh al Parohiei Boroaia-Vale, comuna Boroaia și slujește în biserica „Adormirea Maicii Domnului”, monument istoric, ctitorită în anul 1808.

*

* *

În acest an, 2018, o picătură din cursul neîntrerupt al timpului, Anul Omagial al unității de credință și de neam și Anul comemorativ al făuritorilor Marii Uniri din 1918, după cum este proclamat în Patriarhia Română, doresc să punctez și eu starea de indisolubilitate dintre credința creștină ortodoxă și poporul român, stare reală pe care au conștientizat-o făuritorii Unirii celei Mari, prin cuvintele lui Nicolae Iorga: „Biserica Ortodoxă a fost dintotdeauna una cu neamul românesc, identificându-se cu toate aspirațiile acestui neam, a sprijinit și binecuvântat, prin cuvânt și faptă, luptele, jertfele, strădaniile poporului nostru pentru apărarea pământului strămoșesc, pentru independență și unitate statală, mulți dintre ierarhii, preoții și călugării ei jertfindu-se pentru credință, neam și țară. Străluciții noștri voievozi, Mircea cel Bătrân, Ștefan cel Mare, Mihai Viteazul, Iancu de Hunedoara, Constantin Brâncoveanu și toți ceilalți, s-au identificat până la sacrificiul suprem cu credința ortodoxă strămoșească, luptând, biruind și murind pentru ea. [...] De două milenii creștinismul și românismul merg împreună; de două milenii sufletul românesc viază din Dumnezeu și din mormânt, căci sufletul neamului românesc nu-și găsește viața decât în Biserica străbună și pe glia strămoșească. [...] Mitropolii, Episcopii, Egumenii și de atâtea ori și smeriții călugări ori umilii preoți de mir au dat poporului, ei singuri aproape, toată învățătura, au înzestrat neamul cu o limbă literară, cu o literatură sfântă, cu o artă în legătură cu gustul și nevoile lui, au sprijinit statul fără să se lase a fi înghițiți de dânsul, au călăuzit neamul pe drumurile pământului fără a-și desface ochii de la cer și au ridicat mai sus toate ramurile gospodăriei românești – dând istoriei noastre cărțurari,

caligrafi, sculptori în lemn, argintari, oameni de stat, ostași, mucenici și sfinți. [...]”⁶.

Însă nu doar Biserica a avut de transmis ceva dintr-ale sale, ci, urmărind istoria bimilenară a poporului nostru observăm că fiecare eveniment din viața sa socială sau politică a avut urmări și în viața religioasă, astfel întemeierea statelor feudale românești a fost urmată la scurt timp de întemeierea primelor mitropolii, unirea din 1859 a însemnat și unirea celor două Biserici sub un mitropolit primat, independența cucerită în 1877-1878 a fost curând urmată de recunoașterea autocefaliei bisericești (1885), iar Marea Unire din 1918 a avut ca ecou în plan bisericesc unificarea și ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la statutul de Patriarhie (1925)⁷.

I. Identitatea creștină a poporului român

Una dintre caracteristicile cele mai importante, identitare ale poporului român este aceea că, în frământările genezei sale daco-romane s-a adăugat credința autentică, Evanghelia lui Hristos, propovăduită de Sfinții Apostoli și ucenici ai acestora, care a dospit, a crescut în unitate sufletul românesc. Astfel, vechimea creștinismului românesc este aceeași cu vechimea poporului român, căci de la nașterea lor, românii sunt parte a Trupului tainic al lui Hristos, Biserica.

Credința creștină este, încă de la apariția poporului român în istorie, principalul element constitutiv al conștiinței de sine a românilor, al identității românești, alături de latinitate sau romanitate.

Este o realitate istorică incontestabilă faptul că etnogeneza românească și creștinarea au fost două procese concomitente și convergente. Înceștinăți sau creștinăți, adică uniți cu Hristos prin Botez, pe când se formau ca popor nou în istorie, românii poartă în sufletele lor pecetea tainei Crucii și Învierii lui Hristos, trăind ritmic istoria ca pe o Cruce și o Înviere, suferință și speranță, întristare și bucurie.⁸ Despre credința românilor amintește și istoricul Petru Maior „românii cei dincoace de Dunăre, încă din suta a doua

⁶Iorga Nicolae, *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor, vol. I, ediție revăzută și adăugită*, București, Ed. Ministeriului de Culte, 21928, p. 4.

⁷ Adrian Ignat, *Aportul bisericii la Marea Unire de la 1 decembrie 1918*, București: Editura Universitară, 2011, p. 6.

⁸<http://basilica.ro/2018-anul-omagial-al-unitatii-de-credinta-si-de-neam-si-anul-comemorativ-al-fauritorilor-marii-uniri-din-1918-2/> din 3.05.2018

după întruparea lui Hristos erau creștini, nu ne putem îndoii că aceiași români au avut clerul său și episcopii”⁹.

Vorbim așadar de o istorie de două milenii a credinței strămoșești în poporul nostru, vorbim de o importantă colosală atribuită Bisericii de foarte mulți dintre marii conducători ai românilor din istorie (voievozi, domnitori etc), vorbim de o cultură extraordinară dezvoltată în jurul Bisericii, de principii morale corecte și valoroase promovate de Biserică, vorbim de milioane de români care au murit pentru Biserică și pământul strămoșesc; vorbim de Sfinți și viețile Sfinților – exemple de moralitate pentru noi cei de azi, vorbim de mii de martiri, mulți pe care nu-i știm, care au ales să moară decât să renunțe la credința strămoșească, sau să moară în lupta pentru apărarea ei. Vorbim de un impact pozitiv incomensurabil al Bisericii strămoșești asupra creșterii și perpetuării Neamului Românesc de-a lungul istoriei.¹⁰

Iar în această istorie, aproape fără excepție, domnitori și supuși, au luptat și s-au jertfit, în țară și înafara acesteia, pentru apărare credinței strămoșești, pentru întregirea teritoriilor și pentru unitatea și demnitate noastră națională. Au fost oameni animați de idealul național, de Credință, de dragoste de Neam și Țară, de conștiință istorică.

II. Elemente unioniste ale vieții bisericești în țările române, în secolele XV-XIX

Biserica Ortodoxă, prin slujitorii ei s-a ostenit nu numai pentru creșterea duhovnicească a poporului, ci a îndoit efortul spre a-i dărui acestuia o identitate culturală națională, cultura fiind nu un simplu obiectiv de atins ci o unealtă prin care se poate obține mântuirea neamului. Astfel, în țările române, Dumnezeu a rânduit mitropoliți luminați ce au lucrat la dezvoltarea culturii naționale, la apariția și creșterea învățământului românesc. Au fost ctitorite biserici de mir și întemeiate mănăstiri, care au fost nu numai locașuri de închinare, ci au îndeplinit și un însemnat rol cultural, având școli, unde se pregăteau călugări, preoți și dieci pentru cancelaria domnească, unde se învăța meșteșugul picturii și al sculpturii, se deprindea arta miniaturii, a înfrumusețării cărților bisericești.

În **Moldova**, începând cu secolul al XV-a s-a constatat o amplificare a vieții bisericești, cu implicare a boierilor și domnitorilor țării, care au ctitorit biserici și mănăstiri numeroase. Se remarcă aici domnitorul și ctitorul

⁹ Petru Maior, *Istoria Beserecii românilor*, Buda, 1813, p. 120-121, apud pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 48-49.

¹⁰ <http://www.voci.ro/importanta-bisericii-ortodoxe-romane-pentru-neamul-romanesc/> din 22.05.2018.

neîntrecut Ștefan cel Mare și Sfânt. În această perioadă s-au copiat manuscrise cu text slavon și grecesc, *Tetraevanghelul*, dar și alte cărți de cult și traduceri patristice¹¹.

În secolul al XVI-lea arta românească a avut o dezvoltare deosebită, mai ales în domeniul picturii bisericești, fiind pictate mai multe biserici atât în interior cât și în exterior, dar și în sculptură și broderie. În prima jumătate a acestui secol sunt consemnate și primele texte românești cunoscute, cu traduceri ale Sfintei Scripturi și lucrări patristice, cele mai vechi copii după aceste traduceri sunt: *Codicele Voronețean*, *Psaltirea Voronețeană*, *Psaltirea Șcheiană* și *Psaltirea Hurmuzaki*¹².

La începutul secolului al XVII-lea se evidențiază personalitatea de mare valoare în istoria artei și culturii românești a mitropolitului Anastasie Crimca, unul dintre cei mai însemnați miniaturisti, formând la Mănăstirea Dragomirna, ctitoria sa, o adevărată școală, rămânând de la el peste 25 de manuscrise, în limba slavonă. Este primul auto portretist din pictura românească. El a înființat, pentru prima dată în țara noastră, un spital public, în Suceava destinat celor „săraci, și neputincioși și șchiopi și orbi și alții cari vor să se odihnească”¹³.

În prima jumătate a secolului al XVII-lea conlucrează spre bunăstarea poporului român două personalități istorice marcante: domnitorul Vasile Lupu și Sfântul Mitropolit Varlaam. Din colaborarea lor rodesc ctitorii de biserici precum biserica Mănăstirii Sfinții Trei Ierarhi din Iași, unde a funcționat prima tipografie românească din Moldova; se întemeiază Școala superioară de la Iași în 1640; și se tipăresc, în română, lucrări valoroase pentru întemeierea culturală a neamului nostru: *Cazania din 1643*, sau *Carte românească de învățătură la dumenecele de peste an și la praznice împărătești și la svânți mari*; *Șapte Taine ale Bisericii* (1644); *Răspuns la Catehismul calvinesc* (1645). Ultimele două cărți sunt valoroase atât pentru cultura românească și originalitate, cât mai ales pentru că arată cum lucrau Bisericile Ortodoxe din Moldova și Țara Românească pentru menținerea unității naționale și spirituale a poporului român¹⁴. O personalitate contemporană remarcabilă prin ajutorul pe care l-a oferit țărilor române, punându-le la dispoziție nu numai tipografii, ci și personalul necesar, este

¹¹pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 106.

¹²pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 139.

¹³Idem, *op. cit.*, p. 120-121.

¹⁴Idem, *op.cit.* p. 169-171.

aceea a Sfântului Ierarh Petru Movilă, Mitropolitul Kievului, din a cărui operă amintim lucrarea tipărită în latină: *Mărturisirea Ortodoxă*¹⁵.

Cea de-a doua jumătate a secolului al XVII-lea în Moldova reliefează personalitatea Sfântului Mitropolit Dosoftei, a cărui slujire spre unitatea românilor se remarcă prin mai multe traduceri în limba română, dar mai ales prin *Psaltirea în versuri*, prima mare lucrare de versificare în limba română, având peste 8600 de versuri. A fost primul ierarh din Moldova care a început munca grea pentru pătrunderea limbii române în biserică, în locul celei slavone, tipărind principalele cărți de slujbă în limba română¹⁶, dar și cărți patristice și dogmatice, necesare întăririi în credință a românilor.

În perioada 1711-1821, în timpul regimului fanariot instituit în Moldova, Biserica Ortodoxă a cunoscut o stare destul de bună, scaunul mitropolitan rămânând, cu o singură excepție, în seama mitropoliților români. În această perioadă se remarcă numele Sfântului Mitropolit Iacob Putneanul, care înlătură primejdia de a introduce limba greacă în cult și în școli, promovată de domnii fanarioți, mai ales prin tipărirea de cărți în limba română pentru biserici, dar și pentru școli, dintre care menționez un *Bucvar (Abecedar)* în 1755. Mai amintesc pe mitropolitul Gavriil Calimachi și mitropolitul Iacob Stamatii¹⁷.

În aceeași perioadă, în viața monahală se face remarcat Sfântul Paisie Velicikovski, înnoitor al vieții mănăstirești, om de cultura, din timpul căruia se păstrează aproape 300 de manuscrise, și mare duhovnic.

La cârmuirea Mitropoliei Moldovei și Sucevei, pentru aproape 40 de ani s-a aflat vrednicul de pomenire Veniamin Costachi. El se remarcă pe mai multe planuri: ca restaurator, ctitor și îndrumător al școlilor bisericești și laice din Moldova; ca luptător pentru păstrarea și promovarea limbii române în școli și biserici; ca tipăritor, traducător și autor a peste 130 de cărți. Întreaga operă culturală nu era depășită de credința în Dumnezeu și exprimată faptic prin ajutorare celor în nevoie, în acest sens, toată averea sa a dat-o celor lipsiți, el însuși mărturisind „chemarea mea este să fiu părintele tuturor și mai cu seamă al văduvelor și al orfanilor”¹⁸. A ctitorit biserici, dintre care cea mai importantă este actuala catedrală mitropolitană, începută în 1833. Nu uităm nici faptul că a fost și loțiitor de domn, implicându-se politic, îndemnându-i pe toți să fie uniți pentru binele și fericirea patriei.

¹⁵Idem, *op. cit.*, p. 179-181.

¹⁶Idem, *op. cit.* p. 202-203.

¹⁷Idem, *op. cit.* p. 292-296.

¹⁸Idem, *op. cit.*, p. 352.

În **Țara Românească**, la începutul secolului al XVI-lea este consemnată prezența pe scaunul de mitropolit al Ungrovlahiei, ca locțiitor, a Patriarhului Nifon al Constantinopolului, a fost trecut în rândul sfinților în august 1517, fiind prima canonizare pe teritoriul țării noastre. Între anii 1508-1512, ieromonahul Macarie tipărește aici trei cărți de slujbă, în limba slavonă: *Liturghierul*, *Octoiul* și *Tetraevanghelul*. În 1545 logofătul sârb Dimitrie Liubavici tipărește la Târgoviște un *Molitvelnic* slavon, iar în 1546-1547 un *Praxiu - Apostol*¹⁹.

Primele cărți în limba română se tipăresc aici în timpul lui Matei Basarab, sub conducerea mitropolitului Teofil. *Pravila de la Govora* este prima carte tipărită în românește în Muntenia, în 1640, prin osteneala egumenului Meletie Macedoneanul. Tot acolo și în același an iese de sub tipar și prima carte de cult în limba română din Muntenia, *Ceaslov*. Tot sub mitropolitul Teofil s-au tipărit *Evangelhia învățătoare* sau *Cazania*, în două ediții (1642 și 1644) și alte două cărți în slavonă.²⁰

Încă un pas în introducerea limbii române în Biserică îl face, în Țara Românească, mitropolitul Ștefan, care tipărește cărți în slavonă, în limba română dar și altele bilingve. Dintre acestea amintim: *Pogribania (slujba înmormântării) preoților mireni și a diaconilor* (1650), având tipicul în română, iar rugăciunile în slavonă; *Mistirio* sau *Sacrament* (1651), unde tipicul și învățătura erau în română, iar slujba în slavonă; *Târnosania* (1652), tipicul era în română, iar slujba în slavonă. Cea mai importantă lucrare tipărită sub mitropolitul Ștefan a fost *Îndreptarea legii* sau *Pravila cea Mare*, apărută la Târgoviște, în 1652, în limba română²¹. Spre sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea se fac alți pași spre introducerea limbii române în rânduiala slujbelor bisericii prin tipărirea de către mitropoliții din acea perioadă Varlaam și Teodosie a unor cărți de slujbă bilingve sau doar în română, dar mai ales prin tipărirea în limba română a *Bibliei de la București* din 1688²², prima tipărire integrală a Sfintei Scripturi în limba română.

Urmează apoi în cursul istoriei pagina unui alt om providențial pentru neamul nostru, Sfântul Ierarh Martir Antim Ivireanul, Mitropolitul Țării Românești, cărui îi revine meritul de a fi introdus pentru totdeauna limba română în slujba bisericească. Prin tipărirea cărților liturgice românești (au rămas netraduse doar Mineiele, Triodul și Penticostarul), Mitropolitul Antim a contribuit la formularea unei limbi liturgice românești folosită și astăzi²³.

¹⁹Idem *op.cit.*, p. 145-146.

²⁰Idem *op.cit.*, p. 160.

²¹Idem *op.cit.*, p. 161.

²²Idem *op.cit.*, p. 211.

²³Idem *op.cit.*, 1996, p. 221.

Tot până astăzi ni s-a păstrat și ctitoria sa din București, Mănăstirea Antim. Activitatea sa culturală a fost încununată de zidirea duhovnicească a credincioșilor prin predicile sale numite *Didahii*.

Începând cu 1716 în Țara Românească se instalează regimul fanariot, care în plan bisericesc a impus în mai multe rânduri episcopi greci, însă, în majoritatea cazurilor s-au arătat cu dragoste față de credincioși, unii dintre ei, promovând mai departe și ideea unității de neam alături de cea a unității de credință, dintre aceștia amintim numele mitropoliților Neofit Cretanul, Grigorie al II-lea, Dositei Filiti.

În perioada fanariotă, în viața monahală se face remarcabil ucenicul Sfântului Paisie Velicikovski, Sfântul Cuvios Gheorghe de la Cernica, și el înnoitor al vieții mănăstirești și mare duhovnic.

După domniile fanariote se remarcă la conducerea Mitropoliei Țării Românești Sfântul Ierarh Grigorie Dascălul, cu preocupări cărțurărești traducând și tipărind multe scrieri patristice și nu numai, a sprijinit învățământul românesc, înființând patru seminarii eparhiale și trimitând bursieri în străinătate. În anul 1828 a fost locțiitor de domn²⁴.

În **Transilvania**, „istoria de sate și preoți”²⁵ ne vorbește de multe încercări prin care a trecut Biserica Ortodoxă, ea aflându-se în starea de religie *tolerată*, în situația în care încă din prima jumătate a secolului al XVI-lea au început să pătrundă în țară ideile reformatoare din apusul Europei, astfel Dieta Transilvaniei a declarat pe rând religii *recepte*, adică *admise*, noile confesiuni protestante: luterană, calvină și unitariană.

Tot în această perioadă s-au tipărit la Sibiu, sub conducerea lui Filip Moldoveanul, primele cărți în limba română, cu litere chirilice. Filip Moldoveanul a mai tipărit acolo un Catehism Românesc, azi pierdut; un *Tetraevangheliar* slavon și prima carte în limba română păstrată – *Tetraevangheliarul* slavo-român (1551-1553)²⁶.

Cel care a promovat unitatea românilor, folosind limba română în tipăriturile sale a fost diaconul Coresi. El a fost primul cărțurar care a luptat în mod conștient pentru introducerea limbii române în slujbe, pentru răspândirea științei de carte în românește. Chiar dacă munca tipografică a lui Coresi a fost foarte bogată, cărțile tipărite de el nu au putut înlătura manuscrisele, însă el are marele merit de a fi pus în circulație manuscrisele românești, pe care le-a îndreptat, corectat, schimbat, înlăturând arhaismele și

²⁴Idem *op.cit.*, p. 360-361.

²⁵ Iorga Nicolae, *Sate și preoți din Ardeal*, București, 1902, p. 7-9, apud Păcurariu, Pr. Prof. Dr. Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 83.

²⁶pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 146-147.

provincialismele, înlocuindu-le cu expresii și cuvinte din graiul din Țara Românească și sudul Transilvaniei. Prin contribuția lui Coresi se arată tot mai limpede unitatea de limbă, de credință și de origine a românilor de pretutindeni²⁷. Cărțile sale tipărite în slavonă se adresează atât românilor, cât și popoarelor vecine. Dintre cărțile tipărite în limba română amintim: *Întrebare creștinească* (1510), *Tetraevanghel românesc* (1560-1561), *Praxiu – Apostol* (1563), *Tâlcul Evangheliei* (1567), *Psaltire și Liturghier* (1570), *Palia de la Orăștie* (1582)²⁸.

Domnitorul Mihai Viteazul reușește să îmbunătățească situația Bisericii Ortodoxe din Transilvania, în 1595 printr-un tratat încheiat cu principele Transilvaniei, prin care îi conferea libertate, fiind pusă sub oblăduirea Mitropoliei Ungrovlahiei, semn al unității dintre ele, cât și prin ctitoria unei catedrale mitropolitane și a unei reședințe pentru mitropolitul Ioan, în Alba Iulia, în anul 1597. Această stare nu a durat mult, fiind înlocuită cu propaganda calvină, ce căuta înstrăinarea românilor de credința și de neamul lor²⁹.

În secolul al XVII-lea, în Transilvania se evidențiază Sfântul Mitropolit Ilie Iorest, care a pățimit în închisoare pentru statornicia în credința ortodoxă, zădărniciind pretențiile de calvinizare; Sfântul Simion Ștefan, de numele căruia se leagă tipărirea *Noului Testament de la Alba Iulia*, apărut în 1648 și o *Psaltire* în română, în 1651. Acest mitropolit își pune și problema unității limbii române, arătând preocuparea ca textul scripturii să poată fi înțeles de toți românii: „Noi drept aceea ne-am silit, de în cât am putut, să izvodim așa cum să înțeleagă toți, iar dacă nu vor înțelege toți, nu-i de vina noastră, ce-i vina aceluia ce-au răsfirat rumânii printr-alte țări de ș-au mestecat cuvintele cu alte limbi, de nu grăiesc toți într-un chip”³⁰. Cel de-al treilea mitropolit de seamă este Sfântul Sava Brancovici, urmaș al lui Ilie Iorest atât în păstrarea credinței ortodoxe (Sinodul de la Alba Iulia din 1675), cât și în pătimirile din temniță.

Sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea aduc în Transilvania mari tulburări, căci este cucerită de trupele habsburgice, iar propaganda calvină este înlocuită de cea catolică, mult mai intensă, atât pe plan bisericesc, cât și politic. Se fac presiuni spre unirea cu Biserica Romei atât asupra Mitropolitului Atanasie Anghel, cât și a celor 38 de protopopi, a preoților și a credincioșilor, aceștia din urmă fiind și cei mai vocali în apărarea

²⁷Idem *op.cit.*, p. 153.

²⁸Idem *op.cit.*, p.151, 153.

²⁹Idem *op.cit.*, p. 128-129.

³⁰Idem *op.cit.*, p. 189.

credinței lor, unii fiind întemnițați din acest motiv.. Între 1698 și 1701 prin falsuri și presiunile exercitate s-a ajuns la desființarea Mitropoliei Ortodoxe a Transilvaniei, creându-se în locul ei o Episcopie unită, dependentă de Arhiepiscopia romano-catolică de Esztergom, iar Atanasie devine primul episcop unit. Majoritatea creștinilor ortodocși din Transilvania nu a aflat însă nimic de vreo schimbare a legii, căci în fapt nimic nu se schimbase, ci a rămas în credința și obiceiurile strămoșești, acestea fiind îngăduite de conducerea catolică, pentru a nu provoca revolte populare. După moartea episcopului Atanasie, s-a căutat întărirea acestei episcopii unite, însă fără succes.

Primul episcop care înțelege situația poporului român din Transilvania, care era lipsit de drepturi în propria țară și că nimic din ceea ce se promisese celor ce vor accepta unirea cu Biserica Romei nu se împlinise, a fost Episcopul Inochentie Micu. Acest episcop a pornit o luptă pentru poporul român din Transilvania, dar și pentru Biserica românească de acolo, arătând că cei pe care îi păstorește, sunt uniți cu Biserica Romei, însă nu se identifică cu clerul romano-catolic, cel puțin ca beneficii și imunități³¹. Episcopul Inochentie dorea să păstreze legea strămoșească neschimbată, motiv pentru care a intrat în conflict cu reprezentanții catolici.

La 6 iulie 1744 a convocat un sinod la Blaj la care au participat toți protopopii uniți, preoți și mireni, dar și dintre cei care au păstrat credința ortodoxă, însă cu toții erau români. La acest sinod episcopul Inochentie mărturisește că „Uniții văd că le-a mers mai bine până au fost ortodocși, decât le merge acum, căci aflau totdeauna scut la voievozii români...” și că, „dacă împărăteasa Maria Tereza nu-i va face nici acum dreptate, se va pune în fruntea clerului și a poporului și va trece munții”³².

Aceste cuvinte ale episcopului Inochentie reprezintă nu o părere personală, ci soluția pe care o gândeau mulți dintre românii din Transilvania. De aceea, în anii ce au urmat, comunități întregi, sate, cu preoții în frunte au trecut munții la frații din Moldova și Țara Românească.

Printre acești români transilvăneni, credincioși și demni se numără și strămoșii comunei noastre, Boroaia. Ei au avut de ales între a renunța la credința ortodoxă sau la căminul lor. Au renunțat așadar la casele lor, și au trecut, cu nădejdea în Dumnezeu și în dragostea fraților români de dincoace de Carpați. Au venit însoțiți de preoții lor, primii menționați fiind preoții Petru și Ioan, tată și fiu, în timpul cărora s-a construit biserica cu hramul Adormirii

³¹pr. prof. dr., Mircea Păcurariu *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 259.

³²pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 260.

Maicii Domnului și al Sfinților Apostoli Petru și Pavel, sfințită la 15 august 1808³³.

Românii din Transilvania au parte de mai multe suferințe în perioada în care a fost trimis aici generalul austriac Nicolae Adolf Bukow, cel care a dat ordin de distrugere a mănăstirilor ortodoxe. Tot el a trecut la uniație, în mod abuziv pe toți grănicerii români, împreună cu familiei lor. O perioadă de ușoară îmbunătățire a vieții bisericești a fost în vremea episcopului ortodox sârb, Ghedeon Nichitici, sub oblăduirea căruia s-a deschis la Sibiu, în 1786, o școală pentru pregătirea învățătorilor români. În 1810 autoritățile au permis alegerea unui episcop român ortodox, Vasile Moga.

După moartea episcopului Vasile Moga, a fost ales, în 1847, ca episcop al Sibiului, Andrei Șaguna, om providențial atât pentru Transilvania, cât și pentru întregul popor român. Pe plan administrativ-bisericesc, el a început demersurile pentru reînființarea Mitropoliei Ortodoxe a Transilvaniei, demers concretizat abia în 1864, când împăratul de la Viena aprobă reînființarea vechii mitropolii, cu sediul la Sibiu, iar Episcopul Andrei devine mitropolit. Redactează apoi un regulament de organizare a Mitropoliei numit *Statutul Organic al Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania*, statut care va sta la baza organizării viitoarei Patriarhii Române.

Pe plan cultural și național, mitropolitul a întemeiat aproape 800 de școli elementare confesionale, puse sub oblăduirea Bisericii, pe care le-a dotat cu toate cele necesare: clădiri, manuale, materiale didactice, programe și dascăli. Formarea dascălilor, cât și a preoților se făcea la Institutul Pedagogic din Sibiu, unde se studia și Teologia, la început un an, iar mai apoi doi și din 1861, la trei ani.

La 3 ianuarie 1853 apare ziarul *Telegraful Român*, la Sibiu, ca organ de luptă pentru apărarea intereselor naționale, culturale și bisericești ale românilor ortodocși³⁴. Mitropolitul a contribuit la înființarea *Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român (ASTRA)*, al cărei prim președinte a fost.

Și pe plan politic, mitropolitul Andrei Șaguna se remarcă fiind ales în fruntea delegației plecată la Viena în 1848 să reprezinte interesele românilor. Moare în 1873, după o viață în care s-a dovedit poate cel mai de seamă ierarh al Transilvaniei.

³³Gherorghe Scripcaru, *Boroaia, o reîntoarcere în spirit*, 2013, p. 50, apud <http://www.comunaboroiaia.ro/wp-content/uploads/2017/06/monografia-boroaia.pdf>, din 07.05.2018.

³⁴pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 371.

III. Unirea Moldovei cu Țara Românească și urmările ei în viața bisericească

După revoluția de la 1848, s-a formulat în mod explicit dorința de unire a românilor, iar Tratatul de pace de la Paris din 1856, prevedea: înființarea unei „Comisii Europene” cu sediul la București, cu reprezentări ai celor șapte Puteri, care să se ocupe cu situația Principatelor și să facă propuneri în vederea reorganizării lor; convocarea unor „Divanuri sau Adunări ad-hoc”, în ambele Principate care să facă propuneri pentru organizarea lor, conform dorinței românilor.

Ca deputați în Divanurile Ad-hoc și în Adunările electivă, ierarhii și clerul din Țara Românească și Moldova, cât și prin trimiterea de pastorale, prin articole și apeluri în presa timpului, prin întocmirea și săvârșirea de rugăciuni speciale, prin îndrumarea credincioșilor au adus o contribuție importantă la realizarea Unirii celor două țări românești.

În Moldova, lucrările Divanului s-au deschis la 22 septembrie/5 octombrie 1857, fiind precedate de Te-Deum la biserica Sfântul Nicolae Domnesc din Iași, săvârșit de mitropolitul Sofronie, când arhimandritul Neofit Scriban a rostit o impresionantă predică, cu îndemnuri la unire. În celelalte biserici din Moldova, s-au oficiat Te-Deum-uri, cu rostirea unei rugăciuni speciale, pentru acest eveniment. Ședințele Divanului au fost deschise printr-o cuvântare a mitropolitului Sofronie, în care vorbea, între altele, și de unirea celor două țări: „Moldo-românii de astăzi sunt toți tot una – spunea el –, ei au o origine, un sânge, o patrie, o istorie, o credință, un Dumnezeu. Să ne silim dată să fim așa, ca să fim vii și ca să învieze întru noi iubita noastră Patrie”.

În adunarea electivă, care a ales pe Alexandru Ioan Cuza ca domn, clerul a fost reprezentat numai prin mitropolitul Sofronie, care era președintele ei. Întrucât în ședința din 5/17 ianuarie 1859, urma să se aleagă noul domnitor, s-a săvârșit Te-Deum la biserica Sf. Nicolae Domnesc, la care a rostit o predică tot arhimandritul Neofit Scriban. Mitropolitul Sofronie, care a prezidat ședința, a proclamat domn pe colonelul Alexandru Ioan Cuza.

Lucrările Adunării Ad-hoc de la București s-au deschis la 30 septembrie st. v. 1857. Clerul din Țara Românească a avut aceeași atitudine patriotică între anii 1856-1859. Episcopii Calinic al Râmnicului și Filotei al Buzăului au adresat câte o circulară protopopilor, îndemnându-i să ceară preoțimii să înalțe rugăciuni pentru unirea românilor. Arhimandritul Iosafat Snagoveanu, care participase și la revoluția de la 1848, deși se afla acum la Paris, ca slujitor al capelei române de acolo, a adresat un cald îndemn preoților din țară, pentru unire.

Ca și la Iași, la 30 septembrie 1857, ziua deschiderii Divanului, s-a oficiat un Te-Deum la Mitropolie, cu citirea unei rugăciuni anume întocmită pentru acest important eveniment (tipărită și împărțită și la celelalte biserici). Deschizând lucrările Divanului, mitropolitul Nifon a rostit o cuvântare ocazională, în care spunea, între altele: „Toți suntem români. Aceleași simțăminte ne leagă, același sânge ne unește. Toți avem o patrie înainte. Să avem și un cuget și un scop, să ne însuflețim de aceeași dragoste și de aceeași sfântă credință, ca cerul să binecuvânteze ostenele noastre”.

Mitropolitul Nifon și cei trei sufragani ai săi au făcut parte și din Adunarea electivă a Țării Românești. Ședința din 24 ianuarie 1859 a fost prezidată de mitropolitul Nifon, care a proclamat domn pe Alexandru Ioan Cuza. O delegație a Adunării, în frunte cu episcopul Climent, s-a deplasat la Iași, prezentând lui Alexandru Ioan Cuza actul de alegere ca domn al Țării Românești. La venirea lui Cuza în Țara Românească, la începutul lunii februarie 1859, a fost întâmpinat cu mare însuflețire de populație, în frunte cu slujitorii altarelor³⁵.

Nu vom discuta aici perioada domniei lui Alexandru Ioan Cuza, ci voi aminti doar elementele ce au potențat ideea de unitate națională. Dintre acestea, cea mai importantă este cea a autocefaliei Bisericii Ortodoxe din România obținută abia în anul 1885. După unirea de la 1859, și cele două unități canonice ale Bisericii Ortodoxe trebuia să devină una, de aceea domnitorul Alexandru Ioan Cuza, în reformele din 1864, a promulgat *Decretul organic pentru înființarea unei autorități sinodale centrale*, unde prevedea că: „Biserica Ortodoxă Română este și rămâne independentă de orice autoritate bisericească străină, întru tot ce privește organizarea și disciplina”³⁶ independența Bisericii Ortodoxe românești, prima legiferare oficială a autocefaliei Bisericii noastre față de Patriarhia din Constantinopol. Perioada schimbărilor din viața bisericească a fost destul de agitată, domnitorul având viziuni foarte progresiste, ajungându-se la o luptă pentru canonicitatea alegerii episcopilor. S-a organizat învățământul teologic și s-a impus slujirea în limba română în tot cuprinsul țării. În anul 1865, domnitorul a acordat mitropolitului Nifon al Ungrovlahiei titlul de primat al României.³⁷

Lupta pentru canonicitate s-a încheiat în 1872, când, prin *Legea organică pentru alegerea mitropoliților și episcopilor eparhioți, cum și a*

³⁵pr. prof. dr., Mircea Păcurariu *Biserica și Unirea Principatelor*, <http://basilica.ro/pr-acad-mircea-pacurariu-biserica-si-unirea-principatelor-text-integral/> din 06.05.2018.

³⁶pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 3, EIBMBOR, București, 1994, p. 118.

³⁷pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 378.

constituirii Sfântului Sinod al Sfintei Biserici Autocefale Ortodoxe Române, s-au pus bazele Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe din România, menit să “păstreze unitatea dogmatică și canonică cu Biserica ecumenică, precum și unitatea administrative și disciplinară a Bisericii naționale”³⁸.

Recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române de către Patriarhia ecumenică s-a produs în urma unui alt mare eveniment național, anume, proclamarea independenței de stat a României din 1877. Astfel, în aprilie 1985 a fost trimisă la Constantinopol scrisoarea mitropolitului primat Calinic Miclescu, însoțită de o adresă a ministrului Cultelor și Instrucțiunii prin care se cerea recunoașterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Patriarhul Ioachim IV a răspuns cererii prin recunoașterea autocefaliei și emiterea tomosului de autocefalie semnat de patriarh și zece mitropoliți, datat în aprilie 1885, după care a trimis o enciclică celorlalte Patriarhii și Biserici Ortodoxe autocefale, anunțând recunoașterea autocefaliei Bisericii noastre³⁹. Sub conducerea mitropolitului primat Calinic Miclescu s-a înființat Facultatea de Teologie din București, în anul 1881, centru teologic unificator, unde au studiat tineri din toate teritoriile românești.

În anul 1914, în timpul păstoririi mitropolitului primat Conon Arămescu-Donici, s-a tipărit Biblia, ediția sinodală⁴⁰.

Așadar, de la Unirea din 1859, până la Unirea din 1918, și în viața bisericească au fost mari frământări, cu imixțiuni politice, dar în pofida condițiilor grele au fost ierarhi care s-au impus prin viața, cultura și realizările lor, dintre aceștia amintesc pe: Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, Neofit Scriba, Iosif Naniescu, Melchisedec Ștefănescu.

IV. Unificarea bisericească – ecou al Unirii naționale

La 1 decembrie 1918 eforturile de secole ale românilor de a fi în unitate s-au încununat prin alipirea ultimei provincii românești, la țara mamă, România. Poporul român din toate regiunile s-a mișcat în acele zile, în același cuget, însoțit de clerul său.

Unul dintre marii artizani ai Unirii, neimplicat politic, a fost mitropolitul Pimen Georgescu al Moldovei, care mărturisea, după 50 de ani de slujire: „Cel mai însemnat timp al păstoririi mele îl socot pe acel din Marele Război, adică din timpul războiului pentru întregirea neamului, care a adus la

³⁸pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 3, EIBMBOR, București, 1994, p. 126-127.

³⁹pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 3, EIBMBOR, București, 1994, p. 130-131.

⁴⁰pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 140.

Patria Mamă provinciile românești Basarabia, Bucovina și Transilvania, aflate vreme îndelungată sub stăpâniri străine, și făurirea Statului Național Unitar Român la 1 Decembrie 1918”⁴¹.

Unii slujitori ai Bisericii românești din Transilvania au contribuit efectiv la realizarea actului Unirii de la 1 Decembrie 1918. Este relevant faptul că între cei 1228 de delegați oficiali în Adunarea Națională Constituantă, care s-au întrunit la Alba Iulia în 1 Decembrie 1918 pentru proclamarea Marii Uniri, au fost și *mulți slujitori al Bisericii*. Cele două Biserici românești din Transilvania (ortodoxă și greco-catolică) au fost reprezentate la Alba Iulia prin *cinci episcopi, patru vicari, zece delegați ai consistoriilor (consiliilor eparhiale) ortodoxe și greco-catolice, 129 de protopopi, câte un reprezentant al institutelor teologice-pedagogice și câte doi reprezentanți ai studenților*⁴². Doi ierarhi au fost copreședinți ai Adunării (Ioan Papp de la Arad și Demetrie Radu de la Oradea), alte doi au făcut parte din delegația trimisă la București, pentru a prezenta actul unirii Transilvaniei cu România: Miron Cristea de la Caransebeș și Iuliu Hossu de la Gherla. Preotul Vasile Lucaciu din Șisești, căruia Guvernul României i-a încredințat diferite misiuni politice în Statele Unite ale Americii, Franța și Italia a fost de asemenea unul dintre marii susținători ai unirii⁴³, atât în țară, cât și în afara ei.

Proclamarea Unirii de la Alba Iulia a fost precedată de slujba *Sfintei Liturghii* și de slujba de *Te-Deum*, oficiate în locuri diferite de clerici ortodocși și clerici greco-catolici, întrucât Unirea cea Mare era trăită ca o *lucrare sfântă și solemnă a comuniunii românești, a unității și libertății naționale*, ca act de recunoștință sau mulțumire adusă lui Dumnezeu și ca prețuire a eroilor *care s-au jertfit pentru apărarea patriei și a credinței strămoșești, pentru întregirea neamului, pentru libertatea și demnitatea poporului român*. La altarul bisericii ortodoxe din Alba Iulia, Sfânta Liturghie a fost săvârșită de episcopul Ioan Papp al Aradului și locțiitor de mitropolit al Ardealului, care, în obișnuita încheiere a Sfintei Liturghii, a rostit: *Cel ce a înviat din morți și a înviat astăzi și neamul nostru românesc, Hristos, Adevăratul Dumnezeu*. Iar episcopul ortodox român de Caransebeș, Miron Cristea, viitorul Patriarh al României Mari, a citit, la sfârșitul *Sfintei Liturghii, Rugăciunea pentru dezrobirea neamului românesc*, într-o atmosferă de

⁴¹<https://doxologia.ro/viata-bisericii/documentar/pimen-georgescu-mitropolitul-marii-uniri>, din 09.052018.

⁴²<http://patriarhia.ro/biserica-a-sprrijinit-marea-unire-7712.html> din 6.05.2018

⁴³ Grec Ioan-Marius – coord., *95 de ani de la Marea Unire: culegere de studii*, Arad: “Vasile Goldiș” University Press, 2013, p. 195.

profundă emoție patriotică, intonând apoi, împreună cu toți românii prezenți, imnul *Deșteaptă-te, române!*⁴⁴

Discursul de încheiere a Marii Adunări Naționale a fost rostit de episcopul Ioan I Papp al Aradului: „Ne-am prezentat aici îndeosebi cu scopul și dorința ca, precum antecesorii noștri, vrednici de pomenire episcopi de pe vremuri, au suspinat împreună cu clerul și poporul credincios sub povara sistemului de împilare a tot ce a fost românesc, acum tot împreună cu clerul și poporul nostru să prăznuim bucuria zilei în care ne-a răsărit și nouă soarele dreptății, care ne este chezașia unei vieți viitoare ca națiune românească liberă și unică îndreptățită a dispune de soarta sa prezentă și viitoare”⁴⁵.

S-a alcătuit Marele Sfat Național, format din 212 membri, între care episcopi, profesori de teologie, protopopi și preoți cu atribuții legislative. A doua zi, deputații Marelui Sfat Național s-au întrunit în sala tribunalului, sub președinția episcopului Miron Cristea, și au ales un for executiv cu titlul de Consiliu Dirigent, având sediul la Sibiu, din care făcea parte și preotul Vasile Lucaciu.

La 14 decembrie, o delegație a Marelui Sfat Național, în frunte cu episcopul Miron Cristea, s-a deplasat la București și a înmănat regelui Ferdinand I actul Unirii Transilvaniei cu România. Drept urmare, la 24 decembrie, regele Ferdinand promulga decretul de sancționare a unirii Transilvaniei și, totodată, a Basarabiei și Bucovinei cu România.

Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 a avut urmări pozitive pentru noul stat român întregit și pentru Biserica Ortodoxă Română. La 18/31 decembrie 1919, în scaunul vacant de mitropolit primat al României a fost ales episcopul Caransebeșului, Miron Cristea, prin alegerea căruia se întărea unitatea de stat a poporului român.

Pentru a organiza și unirea bisericească, începând cu anul 1920 s-a alcătuit o *Constituantă bisericească* formată din 15, iar mai apoi 20 de membri, care să întocmească un nou statut de organizare al Bisericii Ortodoxe Române. Comisia a redactat un proiect, care avea la bază *Statutul organic* al lui Șaguna, însă nu a fost prezentat Parlamentului, la insistențele Mitropolitului Nicolae Bălan al Ardealului, om providențial în Unirea națională și bisericească a românilor, care dorea să evite imixtiunile politicienilor vremii.

Odată cu votarea Constituției de la 1923, în plenul Parlamentului, mitropolitul Nicolae Bălan a apărut, într-un memorabil discurs, autonomia

⁴⁴<http://patriarhia.ro/biserica-a-sprrijinit-marea-unire-7712.html> din 6.05.2018.

⁴⁵<http://basilica.ro/biserica-si-marea-unire/> din 8.05.2018.

Bisericii Ortodoxe Române, potrivit căreia avea dreptul de a se conduce și organiza prin ea însăși.⁴⁶

Discuțiile privind unificarea bisericească au mers în paralel cu propunerile făcute pentru înființarea Patriarhiei, astfel că Sfântul Sinod a luat în discuție această problemă, la propunerea mitropolitului Pimen Georgescu al Moldovei, citită de mitropolitul Nectarie Cotlarciuc al Bucovinei în ședința din 4 februarie 1925. Episcopul Vartolomeu Stănescu al Râmnicului - Noul Severin a citit apoi *Actul de înființare a Patriarhatului ortodox român*, în care se sublinia că „poporul român își înființează de astăzi înainte, prin propria lui suveranitate politică și bisericească, Patriarhatul pentru Biserica Ortodoxă Română, recunoscându-i mitropolitului de București al țării, titlul de patriarh al României, în locul de până aci de primat al României”⁴⁷. Sfântul Sinod, în unanimitate, a adoptat hotărârea de înființare a Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române și de ridicare a mitropolitului primat Miron Cristea la rangul de Patriarh. La 12 februarie 1925, propunerea de înființare a Patriarhiei Române a fost pusă în discuția Senatului, iar la 17 februarie 1925 a fost dezbătută în Camera Deputaților. Proiectul a primit în Senat 89 de voturi pentru (2 contra), iar în Cameră a fost adoptat în unanimitate (156 de voturi). Promulgarea legii înființării Patriarhiei Române de către regele Ferdinand I s-a făcut la 23 februarie 1925, fiind publicată în „Monitorul Oficial” din 25 februarie 1925, sub titlul: „Lege pentru ridicarea scaunului arhiepiscopal și mitropolitan al Ungrovlahiei, ca primat al României, la rangul de Scaun patriarhal”. Conform tradiției, la 12 martie 1925, Sfântul Sinod a adresat scrisori irenice Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, celorlalte Patriarhate ortodoxe și tuturor Bisericilor Ortodoxe autocefale, aducându-le la cunoștință înființarea noii Patriarhii prin consensul unanim al Bisericii și Statului român⁴⁸.

Legea și Statutul de organizare a Bisericii Ortodoxe Române au fost votate la 24 martie în Senat și la 3 aprilie în Camera Deputaților și promulgate la 6 mai 1925.

Patriarhia ecumenică a emis Tomosul pentru recunoașterea Patriarhiei Ortodoxe Române la 30 iulie 1925, iar înscăunarea primului Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, Miron Cristea a avut loc în București, la 1

⁴⁶ pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 3, EIBMBOR, București, 1994, p. 408.

⁴⁷ pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 1996, p. 412.

⁴⁸ <http://ziarullumina.ro/istoria-crestinismului-cmxxviii-Infiiintarea-patriarhiei-romane-vi--60029.html>

noiembrie 1925⁴⁹. Astfel s-a împlinit și în Biserică ecoul produs de Marea Unire a românilor din 1918.

Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Boroaia Vale

Comemorarea făuritorilor Marii Uniri și a contribuției istorice majore a acestora la îndeplinirea idealului național de unitate, constituie o ofrandă de recunoștință, dar și prilej pentru generația actuală de a cunoaște mai bine virtuțile lor, de a le prețui și a le pune în lucrare, fiind chipuri de lumină și întărire spirituală pentru viața și lucrarea Bisericii astăzi. Inscripția

centrală de pe frontonul fațadei de sud al Arcului de Triumf, care aduce aminte de victoria în Primul Război Mondial poate fi considerată concludivă: *„După secole de suferințe creștinește îndurate și lupte grele pentru păstrarea ființei naționale, după apărarea plină de sacrificii a civilizației umane, se îndeplini dreptatea și pentru poporul român...”*⁵⁰

⁴⁹pr. prof. dr., Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 3, EIBMBOR, București, 1994, p. 412.

⁵⁰https://ro.wikipedia.org/wiki/Arcul_de_Triumf_din_Bucure%C8%99ti, din 8.05.2018.

UNITATEA DE CREDINȚĂ, TEMELIE A UNITĂȚII BISERICII

Preot Silviu MAXIM
Parohul Bisericii „Sfinții Părinți Ioachim și Ana” Boroaia I

S-a născut pe 16 februarie 1989 la Iași, fiind al cincilea copil al familiei preotului Gheorghe și Silvia Maxim din Boroaia.

Clasele I-VI le-a absolvit la Școala Generală Bursuc-Deal, apoi clasele VII-VIII la Școala Generală nr. 1 „Vasile Tomegea” din Boroaia.

Între anii 2003-2008 a urmat cursurile Seminarului Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Mitropolit Dosoftei” din Suceava.

Între anii 2008 și 2012 a studiat la Facultatea de Teologie „Dimitru Stăniloae” din Iași, susținând lucrarea de licență „Actualitatea operei omiletice a lui Origen”, sub îndrumarea Pr.prof.univ. Costache Grigoraș.

A absolvit Masterul Teoria și Practica Formării Religioase în cadrul Facultății de Teologie din Iași în anul 2014, susținând Disertația „Tradiții și Obiceiuri de Învmormântare - o abordare creștină”, sub îndrumarea conf. dr. Carmen Maria Bolocan.

A primit Sfânta Taină a Cununii alături de Ancuța Maria Zvîncă, pe 27 februarie 2011, în biserica Sfântul Ioan Botezătorul din Botoșani, familia fiindu-i binecuvântată cu două fete – Lidia și Ilaria.

A fost hirotonit diacon pe 3 martie 2011, apoi preot pe 6 martie de către ÎPS Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, pe seama parohiei Boroaia I. Începând cu 1 ianuarie 2015 este paroh al acestei parohii, primind distincția de iconom stavrofor pe 9 septembrie 2016.

Începând cu anul 2015 a organizat pelerinaje la biserici și mănăstiri din România și Republica Moldova cu enoriașii parohiei. Pe timp de vară a organizat și coordonat tabere de creație și cultură pentru copiii cu rezultate bune la învățătură și care participă frecvent la slujbele bisericesti.

A inițiat și coordonat „Marșul pentru viață” ediția I, 2018, Boroaia, susținând astfel importanța natalității.

*

* *

1. Unitatea de credință – temelie a unității Bisericii

a. Credința în Dumnezeu și cultul creștin – factori de promovare a Unității Bisericii

Anul 2018, anul Centenarului, reprezintă pe de o parte o expresie a recunoștinței față de trecutul glorios și, totodată, un act de aleasă prețuire pentru făuritorii Marii Uniri, iar pe de altă parte, Biserica Ortodoxă Română găsește un bun prilej pentru a exprima faptul că unitatea de Neam este expresia credinței celei drepte, nealterate, care s-a păstrat prin strădania Sfinților Părinți, oameni devotați valorilor de credință pe care le-au primit prin intermediul Sfintei Scripturi.

Practic, expresia aceasta, „unitate”, este traducerea cuvântului „μία” referitoare la Biserica Una. Numeralul de mai sus este extras, așa cum bine știm, din Crez. Aici o să insistăm puțin pentru o scurtă analiză teologico-filologică. Dacă, de pildă, termenul grecesc „ὁμοούσιον”, care are înțelesul „de aceeași ousie/ființă” a fost contestat înainte de a fi acceptat în crezul niceean, deoarece nu se afla în Scriptură, în cazul numeralului „una”, referitor la unitatea de credință și, implicit, la cea de doctrină a Bisericii, nu au fost contestații înverșunate deoarece, sfântul evanghelist Ioan, în capitolul 17, versetul 21, relatează că Însuși Mântuitorul Iisus Hristos, cu puțin înainte de Patima Sa, în Ghetsimani, S-a rugat Tatălui „ca toți să fie una”, deoarece între Tatăl și Fiul există o unitate pentru că, așa cum spune Mântuitorul Iisus Hristos, „Tu, Tată, ești în Mine și Eu în Tine” (cf. 10,38; 14, 9-11). Această unitate de ființă se extinde și asupra ucenicilor Săi, continuând să fie realizată în comuniunea credincioșilor prin lucrarea continuă a Mângâietorului, Duhul Sfânt, trimis ucenicilor după înălțarea lui Hristos, în slavă, la cer. Deoarece Duhul Sfânt vine să locuiască în ei, Tatăl și Fiul locuiesc la rândul Lor în ei, iar ei, prin Duhul, locuiesc în Tatăl și în Fiul. Acest adevăr este dovedit de textele liturgice ale Bisericii, într-un ecfonis în care preotul rostește: „Că sfânt ești Dumnezeu nostru și întru sfinți te odihnești”. Expresia aceasta arată, convingător, că acea „odihnă” de care se vorbește nu este altceva decât starea de îndumnezeire care decurge din singura comuniune a credincioșilor cu Sfânta Treime în Liturghie.

b. Sinodalitatea: formă de conducere și păstrare a unității Bisericii

În acest fel, Biserica a știut întotdeauna să proclame și să promoveze unitatea de credință, chiar dacă pentru realizarea ei a fost nevoie de multă jertfelnicie, uneori de dezbateri înverșunate în cadrul Sinoadelor Ecumenice sau a sinoadelor locale. Cu acest prilej, este important să amintim acum o lucrare ce ar trebui cunoscută, promovată și citită, cartea ÎPS Dr. Antonie Plămădeală, „Ca toți să fie una”, volum realizat într-o perioadă în care Biserica Ortodoxă Română era pusă la grea încercare de jugul comunist, însă,

prin personalitatea mitropolitului cărturar Antonie a reprezentat un factor cultural de promovare a unității Bisericii.

Din moment ce am vorbit de sinodalitate, este necesar să afirmăm faptul că, prin intermediul acesteia, Biserica a vegheat la integritatea sa. Duhul Sfânt, trimis la Cincizecime asupra sfinților Apostoli menține Biserica în calitatea sa de laborator al Învierii, așa cum exemplar o numea într-un volum de teologie dogmatică părintele Sorin Șelaru, în care tot ceea ce a fost revelat, deci descoperit de Tatăl în Hristos prin Duhul Sfânt este trăit sau exprimat de toți cei care cred.

Clopotnița
Bisericii „Sfinții Părinți Ioachim și Ana”

Prin sinodalitate, Biserica Ortodoxă arată cu convingere că ceea ce spune Noul Testament, în Faptele Apostolilor, cap. 15, v. 28, anume: „păru-tu-s-a Duhului Sfânt și nouă” înseamnă, așa cum arată unii bibliști importanți, printre care Gerard Rose, că expresia aparține stilului imperial, stilul deciziilor oficiale⁵¹. Aceasta înseamnă că, în definitiv, ceea ce s-a afirmat de către sfântul Luca arată că Duhul Sfânt inspiră deciziile autorităților luate în unire cu credința Bisericii.

c. Organizarea bisericească și unitatea de neam și credință

Dacă, așa cum am arătat pe scurt mai sus, forma de organizare bisericească ar fi trebuit să fie în simfonie totală cu părerile laicului, totuși, datorită faptului că în secolul al XIX-lea au avut loc în Europa, dar și în diferite teritorii românești numeroase frământări social-naționale, care au influențat, între altele, însăși viața politică din această parte de lume, Biserica Ortodoxă a trebuit să fie în pas cu evenimentele și să-și rezolve problema unificării administrative, unitare, sub conducerea Sfântului Sinod de la București. Unificarea era necesară deoarece Biserica se conducea diferit dintr-o provincie în alta a țării; erau „patru regimuri de organizare bisericească, precum și tot atâtea mentalități”⁵². De pildă, în Biserica din Bucovina exista o mentalitate ultra ierarhistă și tributară împăratului de la Viena, în Basarabia, Biserica trăia în forme tipic rusești, moștenire a absolutismului țarist, în Transilvania Biserica Ortodoxă avea o organizare bazată pe Statutul Organic al mitropolitului Andrei Șaguna, care prin

⁵¹Cf. Gérard Rose, *Faptele Apostolilor. Comentariu exegetic și teologic*, traducere de Pr. Dr. Silviu-Robert Bălan, Editura Sapientia, Iași, 2016, p. 552.

⁵²Cf. Pr. Dr. Alexandru Moraru, *Biserica Ortodoxă Română între anii 1885-2000*, vol. III, tom. I, Editura IBMBOR, București, 2006, p. 92.

autonomia față de stat o apăra de orice amestec sau aservire din partea conducerii lumesti și sinodalitatea, colaborarea dintre clerici și mireni la conducerea treburilor bisericești o apăra de orice încercare de absolutism ierarhic. Prin urmare, dintre toate *Rânduielele* după care se conduceau Bisericile din Provinciile românești, cea mai echilibrată „Lege” era în Biserica Ortodoxă din Transilvania, fiindcă în Statutul Organic se găsește acea admirabilă conlucrare între cler și laicat/popor din sânul Bisericii lui Hristos⁵³. Deci, prin contribuția clericilor transilvăneni, după anul 1919 s-a ajuns, treptat, la forme echilibrate de conducere administrativ-bisericească, prezente în Statutul BOR. Acest lucru înseamnă că, pentru realizarea unității de credință era nevoie, pe scurt fie spus, de o unitate de neam ca imbold pentru o sinergie între cele două Instituții.

Deci, așa cum arăta și regretatul mitropolit cărturar Nestor Vornicescu, „Ortodoxia noastră ne-a ferit de extremisme, ne-a ferit de manifestări de prozelitism, dar poporul român a fost adesea determinat să-și concentreze forțele spirituale pentru a-și consolida unitatea de credință întru apărarea Ortodoxiei”⁵⁴.

d. Sinodul de la Iași (1642) și unitatea de credință

Un precedent al celor arătate mai sus este, desigur, Sinodul ortodox de la Iași, din anul 1642. S-a desfășurat între 15 septembrie și 27 octombrie 1642, în prezența delegaților greci, români (între care mitropolitul Varlaam), ruteni, ucraineni, pentru a confirma textul catehezei ortodoxe scrise de către Petru Movilă, mitropolitul de Kiev. Delegații greci doreau să obțină condamnarea catehezei ortodoxe calvinizate a lui Chiril Lukaris (Geneva 1663), propunând adoptarea lucrării antiprotestante a lui Meletios Syrigos, *Antirisis* (1640). Delegații ruteni, sensibili la sprijinul protestant față de regatul polonez, au declarat apocrifă confesiunea lui Lukaris și au propus să se limiteze dezbaterile doar la *Mărturisirea ortodoxă* a mitropolitului Movilă, poziție adoptată și de teologii români. Syrigos va introduce, în traducerea grecească a textului latin al *Mărturisirii ortodoxe*, schimbări în cel puțin două probleme controversate. Sinodul a constituit o clarificare de doctrină, ieșind în evidență contribuția teologilor români ca mediatori între Biserica grecească și cea Slavă de Răsărit⁵⁵.

e. Mărturisirile de credință și rolul lor în păstrarea și afirmarea Unității Bisericii

Deși, așa cum arată, de pildă, Jaroslav Pelikan, „*Mărturisirea de credință* a lui Mitrofan Critopoulos este cea mai originală, independentă și cea mai liberă de influențele heterodoxe dintre cele patru Mărturisiri de

⁵³Cf. Pr. Dr. Alexandru Moraru, *op. cit.*, pp. 92-93.

⁵⁴Cf. Nestor, Mitropolitul Olteniei, *Studii de teologie istorică*, Craiova, 1998, p. 8.

⁵⁵Cf. Eduard G. Farrugia S. J. (coord.), *Dicționarul enciclopedic al Răsăritului creștin*, traducere din limba italiană de Adrian Popescu, Vasile Rus, Ioan Muntean și Andrei Mărcuș, Editura Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuș, 2005, p. 343.

credință produse în secolul al XVII-lea de scriitori ortodocși, Critopoulos, Chiril Lukaris, Petru Movilă și Dositei al Ierusalimului, din punct de vedere eclesiaric este depășită de cea a lui Petru Movilă și de cea a lui Dositei al Ierusalimului⁵⁶, totuși când aceste mărturisiri de credință sunt citite așa cum specifică ele însele că ar trebui citite, ca apărătoare a deciziilor Sinoadelor Ecumenice, și ca reafirmare a autorității sfintei liturghii, această *Mărturisire* a credinței de la Iași joacă un rol semnificativ ca element de continuitate a unității bisericești care s-a reflectat în unitatea de Neam.

Deci, așa cum spunea părintele profesor Jean Meyendorff: „*Mărturisirile* au jucat un rol important în a ajuta la întărirea poziției ortodoxe, indiferent de pozițiile lor latinizante”⁵⁷. Prin urmare, ca elemente definiții pentru Unitatea de Neam și credință, deși ele ocupă un rol secundar în teologie, neputând fi considerate la același nivel cu decretul sau simbolurile sau rostirile dogmatice cunoscute ca *horoi* (definiții), cărțile simbolice și, implicit, aceste *Mărturisiri* pot face o posibilă comparație interconfesională a doctrinei care ar fi dificilă fără existența lor, iar aceasta ne ajută la clarificarea diferitelor accente doctrinale din sfânta liturghie și chiar din decretul Sinoadelor Ecumenice, care ar rămâne destul de necunoscute.

2. Unitatea Bisericii în fața persecuțiilor

Pentru partea introductivă a acestui capitol, considerăm esențială o perspectivă care, astăzi, își dovedește din plin acuratețea și certifică un fapt real, cel al martirajului și, totodată, cel al persecuțiilor la adresa Bisericii: „În Antichitate, problema libertății religioase se pune încă de la început, mai întâi prin cazurile individuale – filozofi, preoți, șefi carismatici – care deschid seria proceselor religioase, apoi, colectiv, prin pedepsirea sectanților sau a minorităților străine și religioase. Istoria creștinismului primitiv în Imperiul roman este, totuși, specifică din mai multe considerente. El a făcut obiectul mai multor interdicții legale, aproape de la apariție și definitiv, chiar dacă interdicția n-a fost sistematic aplicată. Este un fapt excepțional și acest caracter îi acordă un loc excepțional în istoria persecuțiilor antice. Pe de altă parte, trecerea Creștinismului, în trei secole, de la statutul de religie interzisă și adesea persecutată la cel de religie dominantă ne obligă să ne întrebăm despre condițiile unui dialog, apoi ale unei colaborări care ar fi putut fi gândită ca improbabilă. Este totuși efectul persecuțiilor care a cântărit greu în această ecuație”⁵⁸.

⁵⁶Cf. Jaroslav Pelikan, *Credo. Ghid istoric și teologic al crezurilor și mărturisirilor de credință în tradiția creștină*, traducere de Mihai-Silviu Chirilă, Editura Polirom, Iași, 2010, p. 357.

⁵⁷Cf. John Meyendorff, *The Orthodox Church: Its Past and Its Role in the World Today*, Crestwood, 1996, p. 87.

⁵⁸Cf. Marie-Francoise Baslez, *Persecuțiile în Antichitate. Victime. Eroii. Martiri*, traducere de Valentin Mihăescu, Editura Artemis, București, 2009, p. 12.

a. Atitudinea Bisericii față de persecuții (persecuții pe baze religioase și ideologice)

În Evanghелиi, Mântuitorul subliniază mereu că doctrina și persoana Sa vor fi prilej de scandal și împotrivire, de violentare a aceluia *bon sens* burghez: „Fericit este acela care nu se va sminti întru Mine!” este un leitmotiv al Evanghелиei.

În aceeași ordine de idei, sfântul apostol Pavel în 1 Corinteni 1 dezvoltă această problematică: spre a-și dovedi măreția Sa nemărginită și pentru a nu condiționa mântuirea de statutul social sau de nivelul cultural, nici oferind posibilitatea omului să creadă că prin forțele sale sau datorită unor merite personale dobândește mântuirea, Dumnezeu își realizează lucrările alegând „pe cele bune ale lumii, ca să rușineze pe cei înțelepți; pe cele slabe ale lumii, ca să le rușineze pe cele tari; pe cele din neam de jos ale lumii, pe cele nebăgate în seamă, pe cele ce nu sunt, ca să nimicească pe cele ce sunt, ca niciun trup să nu se laude înaintea lui Dumnezeu”.

Însă, aici, trebuie să afirmăm un fapt preliminar, deosebit de important: Sfinții Părinți și mai ales apologetii nu au desconsiderat religia păgână, cum se crede în mod curent, ca și cum ar fi fost o copilărie sau ceva superficial, ci, cutremurați de groază, au recunoscut în ea poziția opusă din punct de vedere creștin. Miza luptei era esențială: sufletul omului!⁵⁹. Din acest motiv, atitudinea Bisericii față de persecuții a fost aceea de a considera apărarea creștinismului drept un privilegiu, cunoscute și celebre fiind vorbele sfântului Constantin cel Mare, care spunea, potrivit lui Eusebiu de Cezareea: „Fiecare persecutor și-a avut partea de ruină potrivit cu puterea îndemnului care-l împinsese – în sminteala lui – să creadă că ar putea înfrunța și că ar putea răzbi legea lui Dumnezeu”⁶⁰. Faptul că atitudinea Bisericii a fost una pacifistă, o arată și Tertulian atunci când afirmă că: „Am dori, dacă am putea, să-i mântuim pe toți, avertizându-i să nu lupte împotriva lui Dumnezeu”⁶¹.

b. Persecuții în spațiul românesc și martirajul ca mod de păstrare și mărturisire a dreptei credințe

Este știut faptul că lupta împotriva Creștinismului nu s-a limitat la un anumit timp și la un anumit spațiu, ci mereu au fost atitudini ostile îndreptate împotriva celor care doreau să rămână fideli față de Hristos.

În cei 45 de ani de regim totalitar-comunist, Biserica Ortodoxă Română și-a plătit libertatea și prin curajul și demnitatea unor fii de-ai săi (clerici și mireni). Unii dintre ei au pățimit pentru Hristos până și cu prețul vieții lor.

⁵⁹Cf. Tertulian, *Tratate dogmatice și apologetice*, ediție bilingvă, studiu introductiv, traducere și note de Dionisie Pîrvuloiu, Editura Polirom, Iași, 2007, p. 66.

⁶⁰*Apud* Eusebiu de Cezareea, *Vita Constantini*, 2, 27, 1 (traducere de R. Alexandrescu), în col. „P.S.B.”, vol. 14, Editura IBMBOR, București, p. 104.

⁶¹Cf. Lactanțiu, *Despre moartea persecutorilor*, ediție bilingvă, traducere de Cristian Bejan, Editura Polirom, Iași, 2011, p. 39.

Această jertfă a românilor pentru „legea creștină” își are însă un trecut cu care puține națiuni din lume se pot prezenta în fața „Judecătorului nemitarnic”. Acest trecut se datorează îndeosebi sfinților martiri din Scytia Minor, care au umplut calendarul „din plai” cu nume pe care trebuie să le cinstim după cuviință.

În anul 1814, așa cum arată părintele profesor Nicolae V. Dură, Dionisie Eclesiarhul mărturisea că a aflat scris într-o cărțuție „cum că unsprezece milioane și cinci sute de mii de sfinți mucenici s-au făcut de către împărații tirani și închinători la idoli, găsindu-se scris în condicile Romei, până la Constantin cel Mare, când au încetat și prigoana Bisericii și mucenicțiile sfinților”⁶².

Despre martirii creștini de la Dunărea de Jos ne dau mărturie până și cele mai vechi acte martirice răsăritene, precum, de exemplu „Breviarum Syriacum” (sec. IV d. Hr), „Martirologium Hyeronimianum” (mijlocul sec. IV) etc. Pentru perioada modernă, adică pentru persecuțiile de pe timpul regimului comunist, sunt importante două volume: „Martiri pentru Hristos din România, în perioada regimului comunist”, reeditată recent la Editura Basilica a Patriarhiei Române și monografia părintelui ieromonah Cosma Giosanu, „Duhovnicii Sihăstriei sub cenzura comunistă”, apărută la editura Doxologia din Iași, fundamentală pentru studierea cazurilor particulare, bazate pe multiple dosare și mărturii. Fără a intra în alte detalii, le recomandăm celor interesați.

c. Rolul Bisericii din Principatele Române în lupta de păstrare și afirmare a credinței ortodoxe

Informațiile de mai sus ne ajută și pentru acest scurt subcapitol, și anume pentru a creiona imaginea unei Biserici dinamice, care în decursul timpului, cu toate neajunsurile și momentele de persecuție, a știut să-și reafirme identitatea și mai ales scopul misionar prin daniile și ajutoarele oferite Bisericilor surori.

Fără a oferi mai multe detalii, spunem aici doar că există o importantă lucrare științifică pe această temă, elogiată chiar și de părintele academician Mircea Păcurariu, intitulată „Ajutoarele românești la mănăstirile din Sfântul Munte Athos”, scrisă de părintele Teodor Bodogae, apărută în anul 2003 la Editura Paralela 45, volum în care, prin amplele note de subsol, părintele reușește să arate documente grăitoare despre excepționala filantropie a Bisericii Ortodoxe Române, cu specificarea că informațiile se limitează doar la Muntele Athos, însă, pentru cei interesați este suficient ca să afle cât de iubitori de Hristos și de semenii au fost înaintașii noștri, oferind sprijin necondiționat acolo unde era nevoie.

⁶²Cf. prof. univ. dr. Nicolae V. Dură, *Scytia Minor și Biserica ei aposolică*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2006, pp. 132-133.

d. Sprijinul acordat românilor ortodocși aflați sub ocupația străină (Transilvania, Basarabia, Bucovina)

Așa cum se arată în vol. VII, partea a II-a a „Istoriei Românilor”, editat sub auspiciile Academiei Române, Biserica a avut un rol important în apărarea identității românilor și în cultivarea valorilor naționale. În Bucovina, de exemplu, deși a fost supusă unor puternice presiuni din partea autorităților imperiale – unii dintre reprezentanții săi de frunte, episcopul Eugenie Hacman, pactizând cu acesta – fiind deposedată de importante bunuri materiale, Biserica și-a îndeplinit menirea. De exemplu, sub păstorirea mitropolitului cărturar Silvestru Andreievici Morariu, au fost restaurate numeroase lăcașuri de cult, au fost date în folosință Catedrala ortodoxă și complexul mitropolitan, clădite, important de precizat, din veniturile Fondului Ortodox. Totodată a sporit și numărul parohiilor. Asemănătoare a fost și situația în Transilvania și Basarabia.⁶³

3. Unitatea Bisericii în fața ereziilor

Problema ereziilor începe, din punct de vedere biblic, odată cu Simon Magul, despre care oferă mărturie Noul Testament (cf. Fapte 8, 9-24). Credem că este întemeiat aici, ca parte incipientă a capitolului în care vom vorbi despre unitatea Bisericii în fața ereziilor, să luăm ca motto un text apocrif, din jurul anului 100 d. Hr., intitulat „Testamentul celor XII patriarhi”, în care citim: „Toate lucrurile au două fețe. Dumnezeu a lăsat pe fiii oamenilor între două drumuri, între două lucruri, între două feluri de fapte, între două sfârșituri și aceste două lucruri se împreună în fiecare om. Cu toate că binele și răul sunt două lucruri absolut deosebite, mintea noastră se poate îndrepta spre ceea ce este cinstit ori spre ceea ce este rușinos. Dacă se îndreaptă spre ceea ce este cinstit, toate faptele sale năzuiesc spre bine, îndreptând prin pocăință răul căruia i s-a alăturat; dacă, dimpotrivă muntele îl poartă spre rău, toate faptele sale înspre aceasta se îndreaptă, lăsând de-o parte binele, căutând răul și supunându-se în întregime lui Beliar”⁶⁴. Biserica a căutat mereu să ofere acea lumină călăuzitoare spre îndumnezeire, spre dreapta credință, ca povăzuitoare pe acest itinerariu al doctrinei sănătoase.

a. Unitatea de credință: o preocupare permanentă a Bisericii

Așadar, Biserica a vegheat mereu la păstrarea unității de credință. De fiecare dată, credința era ocrotită prin hotărârile Sinoadelor Ecumenice, la care Sfinții Părinți luptau asiduu, argumentat, folosind multă știință de carte, folosindu-se de cunoștințe filologice, dar și de preocupările scriitoricești ale Părinților din Biserica veche, pe care le-au manevrat cu tact și discernământ, având mereu privirea îndreptată spre Hristos.

⁶³Cf. Academia Română, ***, *Istoria Românilor*, vol. VII, tom. II, Editura Enciclopedică, București, 2003, pp. 365-366.

⁶⁴Cf. Tudor Ghindeanu (coord.), *Adversus haeresis*, vol. III, apud. + Nicolae Corneanu, Mitropolitul Banatului, *Calea luminii și calea întunericului*, Editura Lumen, 2009, p. 28.

b. Grija pentru unitatea Bisericii exprimată în Sinoadele Ecumenice și locale

Potrivit tradiției, numai unul dintre autorii Noului Testament, și anume Luca, nu a fost evreu. Din câte știm, niciunul dintre Sfinții Părinți ai Bisericii nu a fost evreu, cu excepția lui Hermas și Hegesip care s-ar putea să fi fost; Sfântul Iusin Martirul s-a născut în Samaria, nefiind însă evreu. Tradiția ilustrează că acest contrast a avut o consecință deosebit de însemnată pentru întreaga dezvoltare a doctrinei creștine.

Primii creștini au fost evrei și în noua lor credință au găsit o continuitate cu cea veche. Și-au amintit că însuși Domnul a spus că nu a venit să strice Legea și proorocii, ci să le împlinească; și era inutil ca ereticii să nege acest lucru.⁶⁵

Deci, dacă așa stau lucrurile, ortodoxia înseamnă nu numai dreaptă credință, ci și continuitate apostolică, continuitate a moștenirii pe care Sfinții Părinți au primit-o de la Sfinții Apostoli și care are ca temelie textul Sfintei Scripturi. Din acest motiv, în mod fericit, părintele profesor Georges Florovsky numea Ortodoxia „Biserica celor șapte Sinoade Ecumenice”.

c. Uniația și efectele ei în spațiul românesc

Dar, cu timpul, această formă aproape idilică a creștinismului a fost scindată și, exemplul cel mai elocvent, din nefericire, e acela că, în spațiul românesc, ca o particularitate, Uniația a reprezentat o cangrenă în însăși ființa Ortodoxiei.

Biserica Ortodoxă Română, zice părintele Stăniloae, se înfățișa nu numai că-și împletea soarta cu obijduitul neam românesc și cu niciun altul din Transilvania, ci și prin aceea că ierarhia și preoțimea ei păstra legăturile cu Biserica din Principate, ca o Biserică a neamului, ca o solie a fraților de la sud și de la răsărit, ca o mână de ajutor și de binecuvântare întinsă de la ei⁶⁶.

Însă, zice părintele Stăniloae mai departe, principii ardeleni erau purtați în voința lor de calvinizare a poporului român nu numai de pasiunea apostolică, ci și de interese politice. Ei voiau să înăbușe tocmai acea tensiune centripetal-românească, susținută de credința ortodoxă din Ardeal. Dar silința lor n-a reușit, încercarea lor fiind reluată de Habsburgi în numele catolicismului în 1700. Ajutați de iezuiți, aceștia, lucrând cu mai multă istețime față de principii calvini, în sensul că n-au ținut să impună fățiș o altă credință poporului, au reușit să spargă unitatea bisericească a românilor ardeleni și să întoarcă din punct de vedere religios privirile unei părți din ei

⁶⁵Cf. Jaroslav Pelikan, *Tradiția creștină. O istorie a dezvoltării doctrinei. Nașterea tradiției universale (100-600)*, vol. I, traducere de Mihai-Silviu Chirilă, Editura Polirom, Iași, 2004, pp. 36-37.

⁶⁶Cf. Dumitru Stăniloae, *Ortodoxie și naționalism*, Editura Elion, București, 2004, p. 155.

dinspre sudul Carpaților spre un centru exterior, punând capăt minunatului centripetalism unanim și total al românismului⁶⁷.

d. Grupări eretice și schismatice care au activat în spațiul românesc

Deși, așa cum am arătat mai sus, părintele Stăniloae a demascat toate aceste atacuri ideologice asupra identității de credință, în mai 1928, de exemplu, a fost adoptată legea pentru regimul central al cultelor, care (la art. 21) stabilea că pe lângă Biserica Ortodoxă Română în România existau și alte culte religioase: a. cultul român greco-catolic (unit); b. Cultul catolic de rit latin, greco-roman și armean; c. Cultul reformat (calvin); d. Cultul evanghelic-luteran; e. Cultul unitarian; f. Cultul armeano-gregorian; g. Cultul mozaic; h. Cultul mahomedan.

Statul a sprijinit activitatea cultelor religioase prin alocarea unor sume de la buget. De asemenea, potrivit Constituției, erau senatori de drept: mitropoliții țării, episcopii eparhioți ai Bisericilor ortodoxe și greco-catolice române; capii confesiunilor recunoscute de stat, câte unul din fiecare confesiune dacă reprezentau peste 200000 de credincioși; reprezentantul superior al musulmanilor din Regat (art.72).

După 1918 s-au construit mai multe lăcașuri de cult, devenite monumente istorice de artă: Palatul Patriarhal din București, Catedrala din Alba Iulia, Catedrala Mitropolitană din Timișoara, Catedrala Ortodoxă din Cluj, Biserica Madona Dudu din Craiova, Biserica Sf. Silvestru din București etc.⁶⁸

e. Mișcări schismatice și activități necanonice în spațiul românesc contemporan

Dintre multiplele forme de manifestare a mișcărilor schismatice în spațiul contemporan românesc, pe scurt, firește lăsând la o parte pe unele dintre cele mai cunoscute datorită lipsei de spațiu și, implicit, de timp, este de atras atenția asupra unei neînțelegeri privitoare la participarea unor membri ai Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Sinodul din Creta. Unii preoți au considerat că scoaterea pomenirii ierarhilor de la slujbe, mai ales la Sfânta Liturghie, este manifestarea unei atitudini antieretice, văzută prin raportarea strictă la unele canoane și reguli pe care, chipurile, ei le păstrau cu sfințenie. Problema este gravă, deoarece aici este manifestarea fățișă împotriva ierarhiei bisericești, adică o luptă împotriva Bisericii, venită chiar din interiorul ei.

Mitropolitul Ioannis Zizioulas spunea cândva că aceste atitudini care pornesc de la chestiuni bine intenționate, se transformă în „prezbiterianism”. Prin urmare, nesupunerea față de ierarh, conduce la astfel de chestiuni care denaturează credința, dar mai ales unitatea bisericească, aceea care își are izvorul în Euharistie, centrul tuturor Sfintelor Taine. Sigur, problema este

⁶⁷Cf. Idem, *Ibidem*, p. 157.

⁶⁸Cf. Academia Română, *Istoria Românilor*, vol. VIII, Editura Enciclopedică, București, 2003, pp. 208-217.

mult mai complexă, însă aici am amintit doar o fațetă a unui ansamblu de chestiuni doctrinare.

4. Unitatea Bisericii în fața curentelor filozofice și ideologiilor politice

După ce am prezentat rezumativ, uneori poate prea formal anumite aspecte ale unității bisericești, acum vom vorbi despre modul în care ideologiile filozofice și ideologiile politice pot afecta unitatea Bisericii. Desigur, fiecare persoană are dreptul la o gândire liberă, însă aceasta nu trebuie să fie considerată prioritară față de ceea ce Biserica a crezut, a învățat și a experimentat dintotdeauna.

a. Implicarea Bisericii în păstrarea și promovarea valorilor spiritualității ortodoxe românești în Principatele Române

Prima condiție pusă de Biserica străbună autorităților de stat a fost aceea a învățării religiei în școală în mod organizat, pe clase, pe confesiuni și pe diferențieri de vârstă. Oamenii de bună credință au fost conștienți că, la orele de religie, se învață „frica de Dumnezeu”, se păstrează conștiința vie a prezenței lui Dumnezeu în viața noastră, care frânează pornirile spre rău, spre păcat, direcționând spre bine pașii vieții noastre⁶⁹.

Seminariile Teologice Liceale Ortodoxe, școli bisericești de nivel mediu, își au rădăcinile în școlile mănăstirești, în cele de pe lângă unele centre eparhiale sau biserici⁷⁰ (de pildă, Școala de la Mănăstirea Putna - sec. XV-XVI; Școala de pe lângă biserica „Sf. Nicolae” din Șcheii Brașovului, sec. XV-XVI; Academia de la Mănăstirea „Sf. Trei Ierarhi” din Iași-întemeiată de domnitorul Vasile Lupu, sec. XVII; Școala slavonă din Târgoviște, sec. XVII; Colegiul latin din Târgoviște, sec. XVI; Academia „Sf. Sava” din București, sec. XVII, întemeiată de domnitorul sfânt Constantin Brâncoveanu etc.). Sunt, iată, câteva exemple menite să arate că spiritualitatea românească a fost epicentrul culturii la care Biserica Ortodoxă a vegheat mereu.

Apoi, trebuie amintit că la mănăstirea Neamț exista o renumită bolniță, unde se tratau diferiți oameni care, altfel, nu ar fi avut posibilitatea ca, la vremea respectivă, să beneficieze de asistență medicală.

b. Rolul mănăstirilor și al vetrelor de formare duhovnicească și al pelerinajelor în menținerea unității de neam

Deși învățământul teologic din țara noastră a început să prindă rădăcini încă din veacul al XVIII-lea, presa bisericească ortodoxă a luat ființă abia la începutul veacului al XIX-lea⁷¹.

⁶⁹Cf. Pr. Dr. Alexandru Moraru, *Biserica Ortodoxă Română...*, op. cit., p. 341.

⁷⁰Cf. Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria învățământului teologic în Biserica Ortodoxă Română*, în rev. „BOR”, XCIX (1981), nr. 9-10, pp. 979-993; 997, 1007-1008.

⁷¹Cf. Pr. prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. 3, Editura IBMBOR, București, p. 298.

Am început astfel pentru că, rolul presei bisericești, mai exact rolul scrierilor în Biserica Ortodoxă a avut un impact decisiv pentru unitatea de credință încă din zorii creștinismului când, pelerina Egeria, a scris o lucrare fundamentală, *Pelerinaj la locurile sfinte*.

Imagina este excepțională: o credincioasă merge la locurile sfinte, relatează în scris ceea ce a văzut urmând ca, cei care vor primi și vor citit paginile să rămână fascinați, sau doar să li se stârnească interesul pentru a merge, la rândul lor, în astfel de călătorii. Aici, așadar, este rolul esențial pe care vetrele de spiritualitate monastică din țara noastră l-au jucat pentru făurirea unității de neam. Nu este vorba despre nimic altceva decât de faptul că prin pelerinaje s-a menținut comuniunea, eveniment care contravine și contrastează deopotrivă individualismul, adică tocmai acea cangrenă dureroasă care putea să apară și să se manifeste la noi.

c. Școala ardeleană și iluminismul în spațiul românesc

Școala Ardeleană a fost o mișcare de emancipare politico-socială a românilor din Transilvania. Reprezentanții Școlii Ardelene au adus argumente istorice și filologice în sprijinul tezei că românii transilvăneni sunt descendenții direcți ai coloniștilor romani din Dacia. Aceasta teză este cunoscută și sub numele de latinism.

Școala Ardeleană s-a înscris în contextul iluminismului german (*Aufklärung*), susținut în plan politic de iozefinism. Diferența față de iluminismul francez este dată de faptul că Școala Ardeleană nu a constituit un curent anticlerical, mișcarea culturală transilvăneană pornind tocmai din sânul Bisericii Greco-Catolice.

Școala Ardeleană a contribuit nu numai la emanciparea spirituală și politică a românilor transilvăneni, ci și la a celor de peste munți. Unul din documentele cele mai importante elaborate îl constituie petiția „Supplex Libellus Valachorum” (1791-1792) o cerere adresată împăratului romano-german Leopold al II-lea, în vederea recunoașterii națiunii române ca parte constitutivă a Marelui Principat Transilvania.

O altă realizare a Școlii Ardelene a fost introducerea grafiei latine în limba română, în locul scrierii chirilice, și tipărirea primului dicționar cvadrilingv al limbii române, „Lexiconul de la Buda”.

Deviza Școlii Ardelene a fost „*Virtus Romana Rediviva*” (prescurtat V.R.R.), care îndemna la renașterea vechilor virtuți ostășești, în lupta pentru drepturi naționale, pentru limba și credința străbună, pentru unirea tuturor românilor într-o singură țară.

Principalele centre au fost: Blaj, Oradea, Lugoj, Beiuș și Năsăud.

Reprezentanții cei mai notabili au fost: Petru Maior, Samuil Micu, Ion Budai Deleanu⁷².

d. Școlile bisericești ca factori de cultivare și promovare a unității de credință și neam

Ca o particularitate, și reducând considerabil aici un subiect de altfel vast, ne vom referi la două aspecte care, credem, pot creiona tabloul amplu a ceea ce a însemnat învățământul bisericesc la noi.

În primul rând, vom vorbi despre școlile din Bucovina. Deși au fost etatizate în 1869, în ele s-au folosit multă vreme manualele didactice alcătuite de clerul ortodox; ele n-au fost numai cărțile de școală, ci și mijloace prin care s-a păstrat sentimentul religios (credința ortodoxă) și cel național românesc⁷³. În timpul stăpânirii sovietice învățământul religios a fost scos din școlile de stat, pentru ca, între anii 1918-1944 și după 1990, să se impună destul de greu (și cu puține șanse pentru românii de aici).

În al doilea rând, în Basarabia (sub stăpânire rusească până în 1918), Biserica avea sub oblăduirea ei așa numitele școli-primare parohiale (sau „bisericești parohiale”), în care întregul învățământ, inclusiv Religia, se făcea numai în limba rusă; tot sub aceeași oblăduire erau școlile de pe lângă mănăstiri (care din 1884 au devenit școli bisericești parohiale); „școlile spirituale” de la Chișinău și Bălți (cea din urmă mutată, mai apoi, la Edineți), din 1883 alta, la Ismail; o „școală pentru fete din tagma duhovnicească (la Chișinău); o altă „școală eparhială de fete” (tot la Chișinău) și o „școală de aplicație” pentru viitoarele învățătoare (la Chișinău)⁷⁴; de la Marea Unire (1918) până în 1944 învățământul religios de aici a avut un curs normal, pentru ca din 1944-1990 să fie scos din școlile de stat de sovietici; abia după 1990 Religia a început să-și găsească o cale în viața basarabenilor (deși, destul de timid).

e. Curente filozofice și ideologiile politice – impactul lor asupra credinței și vieții religioase (iluminismul antireligios, marxismul ateu, comunismul, individualismul, capitalismul, umanismul secularizat și neomarxismul ateu)

Ajunși la punctul despre care tocmai am vorbit, este necesară o mică paranteză, deși subiectul este, din nou foarte vast, pentru că nu trebuie trecut sub tăcere „cancerul” din secolul al XIX-lea, promovat de persoane care au crezut că se pot lipsi de Dumnezeu în încercarea de a da seamă despre existența omului și despre sensul vieții sale pe pământ: pozitivismul lui Auguste Comte, marxismul, reprezentat de clasicii săi, Karl Marx și Friedrich

⁷²A se vedea linkul de Internet: https://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%98coala_Ardelean%C4%83, accesat la data de 1 mai 2018.

⁷³Cf. Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, op. cit., vol. 3, p. 188.

⁷⁴Idem, p. 204.

Engels (dar și de premergători ai lor precum Ludwig Feuerbach sau Joseph Proudhon), și vitalismul lui Friedrich Nietzsche. Tuturor acestora Biserica le poate propune nu atât doctrina sa, cât ideile fecunde întrupate în cărțile celui mai mare romancier al aceluiași secol, F.M. Dostoievski. Doar pe urmele sale, citindu-l și astăzi, Biserica poate să îl redescopere pe Dumnezeu, cel puțin pentru o parte a intelectualilor contemporani deoarece, pământul, care fără Dumnezeu n-ar putea înceta să fie un haos decât devenind închisoare, este, în realitate, câmpul măreț și dureros unde se plămădește ființa noastră veșnică. Astfel, credința în Dumnezeu, pe care nimic nu o va smulge din inima omului, este singura flacăra în care se întretine, omenească și divină, speranța noastră⁷⁵.

f. Ideologiile naționaliste expresive și patriotisme defensive – provocări pentru sobornicitatea (Universalitatea) Bisericii

Credem că, atunci când vine vorba despre cele două concepte de naționalism/patriotism, se cuvin a fi impuse anumite precizări și, aici, găsim în mod fericit, că la Editura „Doxologia” a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, recent, a fost publicat un volum de eseuri scrise de profesorul universitar Adrian Papahagi, intitulat: „Creștinul în cetate. Manual de supraviețuire”⁷⁶. Aici, esențială ni s-a părut o cheie interpretativă a celor două poziții pe care le-am evidențiat, care oferă răspunsul la „provocarea” asupra universalității Bisericii: „În timp ce patriotismul este dragostea firească pentru propria țară, naționalismul este o construcție ideologică modernă, opusă universalismului creștin. În ordine politică sau religioasă, preferința națională sau etnofiletismul nu au nimic în comun cu Evanghelia lui Hristos, care depășește pretenția unui singur popor de a avea o relație privilegiată cu Dumnezeu și înființează cetățenia universală a omului. Mântuitorul nu judecă în neamuri, ci se adresează fiecărui om, indiferent de condiționările sale identitare. De aceea, Luigi Sturzo, avea dreptate să fie ostil față de curentele naționaliste ce fac din națiune o nouă divinitate”⁷⁷. Cred că, la acest subcapitol, ar fi interesante mai multe discuții pe marginea subiectului, pornind de la cele relatate.

5. Contribuția Bisericii la promovarea conștiinței naționale a poporului român și la făurirea statului român unitar modern

În finalul acestei expuneri cu caracter rezumativ, în cel de-al cincilea capitol, dorim să evidențiem rolul Bisericii în făurirea statului român unitar modern. În același timp, aici, vom evidenția pe cei mai de seamă reprezentanți

⁷⁵Cf. Henri de Lubac, *Drama umanismului ateu*, traducere din franceză de Cornelia Dumitru, Editura Humanitas, București, 2007, p. 66.

⁷⁶Cf. Adrian Papahagi, *Creștinul în cetate. Manual de supraviețuire*, Editura Doxologia, Iași, 2017, pp. 205.

⁷⁷Idem, p. 96.

ai clerului, dar și ai laicului ortodox care s-au străduit să realizeze acest mare ideal al românilor.

a. Rolul Bisericii Ortodoxe la realizarea unității de credință și de neam în Principatele Române

Clerul ortodox român, în majoritate ridicat din „marea masă țărănească”⁷⁸, a fost, de-a lungul timpului implicat activ în viața poporului român, lucrând asiduu nu numai pentru înduhovnicirea membrilor Bisericii, dar și pentru libertate și unitate națională. El s-a identificat, de asemenea, adesea, cu simțămintele și aspirațiile acestui popor obidit de anumite stăpâniri străine, dar în multe cazuri s-a jertfit pentru Neam și țară, pentru credința în Biserica străbună; alteleori a făcut și acte de milostenie⁷⁹, care au rămas înscrise în istoria românilor.

Este demn de a menționa aici o situație exemplară, relatată de un țăran, Nicolae D. Ungureanu, despre condițiile grele în care au trăit țăranii de la Flămânzi (Botoșani) și de felul în care a acționat Biserica: „N-aveam nici măcar o prăjină de ogor. Pământul era al prințului Nicolae Sturdza, care stăpânea aici peste 30000 de hectare. Nu mai era chip de trăit după rânduiala moșierească. Ne ajunsese cuțitul la os. Trăiam mai rău decât vitele... Aveam bordeie, în care pătrundeam îndoți de șale. În loc de geamuri la ferestre, aveam bășici de porc... Nu știam iarna ce-i focul în sobă. Pădurea era a boierului. Țin minte că dormeam, copil fiind, în adăpostul vitelor. Aburul ce-l făceau vițoșoarele, răsuflând, ținea locul focului... Boierii și arendașii nu se mirau de traiul nostru. Ei socoteau că așa a lăsat Dumnezeu. Iar pe noi ne socoteau leneși, sortiți a trăi ca vitele...”⁸⁰.

Soarta grea a țăranilor, și în această situație, a fost împărtășită de preoțime și de învățătorii din satele românești, fapt pentru care îi găsim pe aceștia în vâltoarea răscoalei din 1907. Autoritățile statului îi numeau pe preoți răzvrățitori, instigatori, complici, implicați ș.a.,⁸¹ din acestea reieșind limpede participarea activă a clerului ortodox la răscoala amintită.

b. Ierarhi și clerici militanți pentru unitatea credinței și a neamului în Țara Românească

Dacă vorbim la modul particular, în Țara Românească, pentru făurirea marelui ideal al Unirii, au fost implicați mai mulți ierarhi și clerici, dintre care amintim: Calinic Miclescu (1822-1886), cel care a redeschis Facultatea de Teologie din București (1882) și a săvârșit pentru prima dată, împreună cu

⁷⁸Cf. Pr. Nicolae M. Popescu, *Preoție veche românească*, în rev. „BOR”, LIII (1935), nr. 7-8, p. 327.

⁷⁹Cf. Dr. V. Gomoiu, *Preoțimea în slujba operelor de ocrotire și medicină socială*, București, 1927, p. 44.

⁸⁰Cf. Pr. Alexandru Moraru, *op. cit.*, p. 546.

⁸¹Cf. T. Georgescu, I. Ilinciviu, *Intellectualitatea și răscoala țăranilor*, în vol. „Marea răscoală a țăranilor din 1907”, București, 1967, p. 664.

membrii Sinodului Mitropolitan sfințirea Sf. Mir (1882), fapt care a condus la recunoașterea Autocefaliei (1885); episcopul Ghenadie Petrescu (1836-1918), care, printre altele a editat marea colecție a „Documentelor privitoare la istoria modernă a României”; Mitropolitul Conon Arănescu-Doinici (1837?-1922), care a avut între realizările de seamă, tipărirea „Bibliei” de la 1914 și a fost în scaun la marea bucurie a încheierii primului Război Mondial (1918) și înfăptuirea României Mari (1 decembrie 1918).

c. Ierarhi și clerici militanți pentru unitatea credinței și a neamului în Moldova

Aici este cazul să amintim pe mitropolitul sfânt Iosif Naniescu (1818-1902), cel care a terminat actuala catedrală mitropolitană din Iași și a întemeiat, în 1885 „Asociația Ortodoxă Română”, menită pentru a apăra credința strămoșească, apoi a donat Bibliotecii Academiei Române 10000 de cărți și peste 3000 de tipărituri românești vechi. Apoi vlădica Partenie Clinceni (1847-1910) cel care a refăcut actuala reședință mitropolitană din Iași, dar și urmașul său, mitropolitul Pimen Georgescu (1853-1934), care s-a remarcat, în cursul primului Război Mondial când a organizat spitale pentru ostașii răniți pe front (în mănăstirile din Moldova), dar și vlădica Nicodim Munteanu (1864-1948), viitorul patriarh al României, inițial vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, apoi eparhiot la Huși, iar din 1935 mitropolit al Moldovei și Sucevei, iar din 1939, patriarh al României.

d. Ierarhi și clerici militanți pentru unitatea credinței și a neamului în Transilvania

Amintim aici pe ierarhul Miron Romanul (1828-1898), care s-a remarcat, printre altele în lupta împotriva maghiarizării numeroaselor localități și pentru sporirea școlilor primare confesionale și pentru predarea disciplinelor în limba română; apoi, urmașul său, episcopul Ioan Mețianu (1828-1916), care s-a îngrijit atât de continuitatea apariției revistei „Telegraful Român”, cât și de susținerea școlilor confesionale ortodoxe românești din arhiepiscopie, mai apoi fiind deputat în Dieta de la Cluj (1865), iar ca ierarh membru în Casa magnaților de la Budapesta, unde a luptat pentru drepturile românilor, mai ales pentru menținerea limbii române în școlile confesionale românești, deoarece pe vremea sa au fost desființate sute de școli românești. Demn de remarcat este, aici, și activitatea mitropolitului Vasile Mangra (1850-1918) care a luptat pentru drepturile românilor din Transilvania, dar și urmașul său, loctiitor de mitropolit, Ioan Papp (1848-1925) care, cu prilejul Marii Adunări Naționale de la 1 decembrie 1918 de la Alba Iulia fost copreședinte al acesteia.

e. Domnitori militanți pentru afirmarea independenței politice și organizării autoritare a Bisericii în Principatele Române

Pe vremea domniei lui Cuza, Sinodul general central (alcătuit din clerici și mireni) a susținut doar o singură sesiune (între 1 decembrie 1865 și 5 ianuarie 1866), fiind sabotat de către cei care trebuiau să îl susțină.

Reformele lui Cuza, deși, uneori, nefericite pentru Biserica Ortodoxă Română, au condus la emanciparea românilor, la promovarea culturii, la introducerea ordinii și a disciplinei în toate structurile societății noastre, la crearea societății moderne în Principatele Unite. Cu toate că legile și reformele sale (unele foarte ferme) vizau progresul întregului neam și chiar autonomia Bisericii noastre, Alexandru Ioan Cuza s-a făcut nepopular, chiar „incomod” pentru vârfurile societății, care i-au pregătit înlăturarea de la domnie, fapt întâmplat în noaptea de 10/23 spre 11/24 februarie 1866.

În pofida reacțiilor vehemente ale marilor puteri cu privire la înlăturarea lui Cuza, în cele din urmă, a fost adus un prinț străin, de neam german, Carol de Hohenzollern-Sigmaringen (devenit mai apoi regele Carol I), conducând țara ca domnitor între 1866-1881, iar ca rege din 1881-1914.

f. Emanciparea națională și crearea României moderne (Rolul Bisericii și al clericilor în realizarea acestui deziderat)

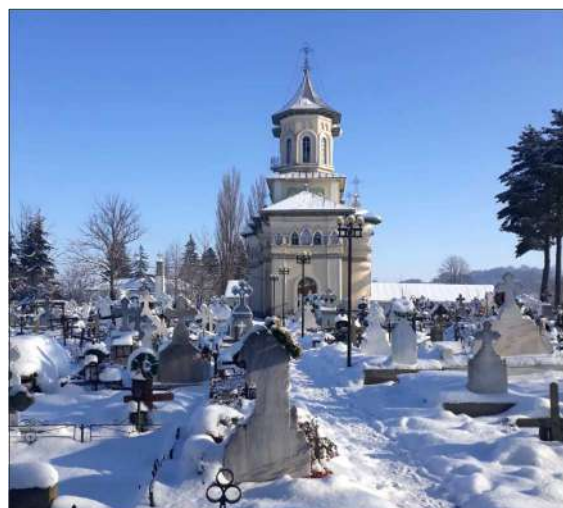
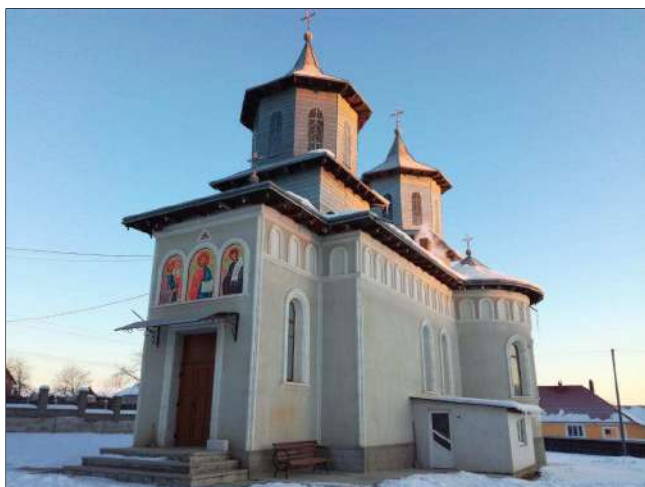
Stăpânirile străine, persecuțiile, mișcările populare, cele două războaie mondiale, și mai cu seamă, perioada comunistă, dacă ne referim și la epoca contemporană, au pus la grea încercare Ortodoxia românească. Cu toate că, neprieteni ai Ortodoxiei s-au năpustit uneori, cu forțe nebănuite asupra neamului românesc, fiii acestuia, dreptmăritori creștini, au aflat de fiecare dată mângâiere și sprijin, în sânul Bisericii lui Hristos, a Bisericii noastre străbune. Credința statornică în Dumnezeu și dragostea nețărmurită față de glia străbună, au fost pilonii de bază care au dat viață și nădejde în izbăvirea neamului nostru românesc.

Un secol de vibrație românească

Biserica „Adormirea
Maicii Domnului” din
Boroaia Vale

Biserica „Sfinții
Împărați Constantin și
Elena” din Suseni

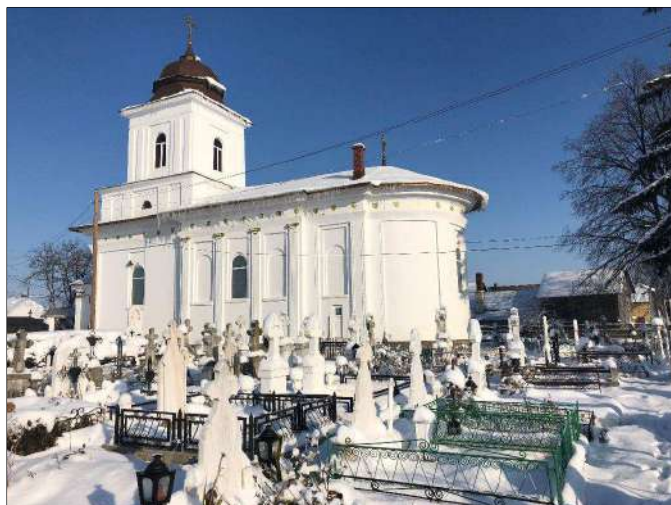

Biserica „Sf. Nicolae” din
Moîșa

Biserica „Sf. Părinți
Ioachim și Ana” (Paraclis)
din Boroaia

Biserica „Buna
Vestire” din Bărăști

Biserica „Sf. Nicolae”
din Giulești

Un secol de vibrație românească

septembrie 2018,
Sfințirea Bisericii „Sf.
Teodor Tiron și tuturor
Sfinților Români”

Biserica „Sf. Tiron și a
tuturor Sfinților Români”,
ridicată de preotul
Alexandru Argatu în anul
sărbătoririi Centenarului
Mării Uniri

Primirea I.P.S.
Damaschin Dorneanul

Capitolul 5

ROMÂNIA ÎN RĂZBOIUL DE REÎNTREGIRE

DETERMINĂRI GEOPOLITICEALE DECLANȘĂRII PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

Colonel (r) dr. Cristian HOCIUNG
Filiala Județeană Suceava „Plăieșii” a
Asociației Naționale „Cultul Eroilor”

A absolvit Liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc în 1983, apoi a urmat Școala Militară de Ofițeri Activi de Transmisiuni, promoția 1986.

A activat, până în anul 2016, atât în unități din cadrul MApN, cât și MAI.

Este licențiat în Istorie - Geografie al Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, în anul 1999.

A absolvit cursuri post-universitare la Academia Tehnică Militară din București și la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava.

A obținut titlul de doctor în științe al Universității din București, în anul 2010, cu teza „Studiul și managementul fenomenelor naturale de risc și hazard de pe teritoriul județului Suceava”.

A scris și publicat două cărți: „Județul Suceava - Riscuri și vulnerabilități. Fenomene excepționale de risc” (2009) și „Captivi între structuri critice” (2014).

A participat la sesiuni de comunicări științifice pe tematica analizei riscurilor și managementul situațiilor de urgență, în țară și în străinătate (Franța și Croația), cu referate publicate în reviste de specialitate.

În perioada 2013-2014 a fost profesor colaborator la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava.

În prezent este membru al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, Filiala „Plăieșii” Suceava.

*

* *

Considerații politico-diplomatice și economico-sociale

Studierea trecutului națiunilor este absolut necesară pentru descifrarea cauzelor și însemnătatea unor evenimente, pentru a înțelege cu obiectivitate direcția în care se va proiecta viitorul omenirii.

Oficial, Primul Război Mondial a izbucnit ca urmare a asasinării, la 28 iunie 1914, la Sarajevo, a arhiducelui Franz Ferdinand - moștenitorul tronului austro-ungar. Deși acest atentat este considerat scânteia primei conflagrații mondiale, cauzele reale trebuie căutate în evoluția economico - socială și politico-militară din deceniile anterioare, în rețeaua complexă de alianțe și tratate încheiate între statele europene și nu numai.

Competiția imperialistă a marilor puteri, alături de refuzul imperiilor multinaționale de a acorda populațiilor subjugate dreptul la autodeterminare „a reprezentat „motorul” izbucnirii conflictului. Popoarele aflate sub stăpâniri străine și-au amplificat eforturile de eliberare și reîntregire. Acest fapt „s-a dovedit a avea o mare importanță asupra vieții politico-diplomatice din perioada anterioară războiului”.

Din perspectivă strict economică, la începutul secolului al XX-lea Europa era fără îndoială centrul de greutate al relațiilor internaționale. În acest peisaj apăruseră alte două mari puteri extraeuropene: SUA și Japonia.

După 1860, marile descoperiri ale științei și tehnicii au dinamizat brusc ritmul producției industriale. Marile invenții au dezvoltat noi tehnologii și au sporit productivitatea muncii. Hotărâtoare pentru dezvoltarea economică au fost descoperirea și producția de energie electrică. Aceasta a contribuit la dezvoltarea chimiei, metalurgiei și construcțiilor de mașini. Petrolul a devenit - alături de cărbune, un important combustibil generator de forță motrică. După anul 1900, punerea în valoare a petrolului a permis descoperirea și perfecționarea motorului cu combustie internă și apariția transporturilor auto. În agricultură vechile practici au fost înlocuite cu monocultura, iar pe marile terenuri au început să fie utilizate mașinile agricole și îngrășămintele chimice.

În această etapă, „creșterea economică a lumii a fost extrem de neuniformă adâncindu-se diferențele dintre ritmurile de dezvoltare ale țărilor capitaliste. Între anii 1870 și 1900 volumul producției industriale mondiale a crescut de peste trei ori, iar până în 1915 de aproape 5 ori. Volumul producției industriale a sporit spectaculos în perioada 1870-1913: Marea Britanie 61%, Franța 79%, Germania 148%, Italia 150%, SUA 156% și Rusia 270%”.

Comerțul s-a internaționalizat, iar națiunile au ieșit din izolare și s-au încadrat într-un sistem de interdependență mondială ocupând noi piețe de desfacere. Exportul de capital a dobândit o însemnătate din ce în ce mai mare: Marea Britanie și-a dirijat exporturile spre colonii, în timp ce Franța și-a plasat capitalurile îndeosebi sub forma de împrumuturilor de stat. Libera concurență a fost înlocuită treptat cu dominația marilor societăți, carteluri, trusturi și sindicate. Dezvoltarea economică a determinat o dublă mișcare a centrelor de greutate: 1). din Marea Britanie către regiunile din centrul Europei și 2). peste Atlantic în SUA. Extinderea vieții materiale și

prosperitatea generală au favorizat sporul de populație în multe zone ale lumii. Dacă la 1800 populația estimată a Europei era de 175 de milioane de oameni, în anul 1914 ajunge la 450 de milioane.

Marile invenții, puterea de producție crescută și perfecționarea mijloacelor de comunicație au consolidat hegemonia marilor puteri ale Europei asupra celorlalte continente, permițându-le să dicteze condițiile internaționale de schimb, să acapareze materiile prime pentru propriile industrii, să-și impună produsele industriale și să influențeze mișcarea populației, a capitalurilor și a mărfurilor.

Dezvoltarea materială ascendentă a avut și efecte negative, precum crizele de supraproducție. Crizelor economice din 1873, 1882-1884 și 1890 - 1893 s-au suprapus peste criza agrară din perioada 1870-1895. Au urmat crizele economice din 1900, 1907 și 1913-1914, mult mai puternice decât cele anterioare.

Analizând pe scurt cauzele politico-diplomatice care au determinat declanșarea Marelui Război trebuie menționate și mutațiile majore în configurația Europei. Un prim eveniment important l-a constituit transformarea Imperiului austriac într-o diarhie (dualitatea austro-ungară), în 1867. La sud de acest imperiu s-a înfăptuit unitatea Italiei și apoi a Germaniei. În urma războiului cu Prusia, Imperiul Francez s-a prăbușit, iar la 18 ianuarie 1871 Wilhelm I a fost proclamat împărat al celui de-al II-lea Reich german unificat. Prin Tratatul de pace semnat la Frankfurt (10 mai 1871) Franța pierde Alsacia și Lorena de Est.

În perioada premergătoare Primului Război Mondial un element relevant l-a reprezentat constituirea celor două blocuri politico-militare: Tripla Alianță (Puterile Centrale) și Antanta (Tripla Înțelegere). Aceste două alianțe s-au realizat în scopul menținerii unui echilibru între marile puteri europene. Practic, acestea încercau să se neutralizeze reciproc în tendința de expansiune, de acaparare de noi teritorii și de creștere a influenței pe continent și în teritoriile nou descoperite.

Tripla Alianță a fost încheiată în anul 1882 între Germania, Austro-Ungaria și Italia, la inițiativa cancelarului german Otto von Bismark. Până la declanșarea războiului alianța a avut mai mult un caracter defensiv.

Antanta - constituită cu puțin timp înainte de Primul Război Mondial - ca răspuns politico-militar la Tripla Alianță, a fost formată din Franța, Imperiul Britanic și Imperiul Rus. În prima etapă (1891-1893) s-au semnat acorduri franco-ruse de ajutor militar reciproc în cazul în care vreuna dintre cele două țări era atacată de Tripla Alianță. În etapa a doua (1904) s-a semnat acordul anglo-francez (Antanta Cordială), iar în etapa a treia s-a semnat acordul anglo-rus, prin care cele două țări și-au delimitat sferile de influență în Asia.

Pe de altă parte, „criza orientală” de la începutul secolului al XX-lea, concretizată în lupta pentru cucerirea independenței de către popoarele balcanice

(Bulgaria, Serbia, Grecia, Muntenegru, Bosnia-Herțegovina, Kosovo, Macedonia etc) - în condițiile dezintegrării Imperiului Otoman, a constituit un alt element important în declanșarea primei conflagrații mondiale.

În fapt, noțiunea de „regiune balcanică” sau Balcani este și astăzi greu de definit, indiferent de criteriul utilizat (fizico-geografic, cultural, etnic, politic etc.). Este o „răspântie geopolitică străbătută de linii de demarcație evidente: religioase - între catolicism și ortodoxie, între creștinism și islam; civilizaționale - între civilizația de tip bizantin și cea de tip otoman, între civilizația orientală și cea occidentală; politice - disputele dintre marile alcătuiți central-vestice, estice, sudice și mediteraneene europene”.

Prima criză majoră - Revoluția Junilor Turci (1908) a fost o încercare de modernizare a structurilor politice învechite ale Imperiului Otoman. Aceasta nu a satisfăcut așteptările popoarelor balcanice, noile autorități aplicând o intensă politică de „otomanizare”, inexistentă până atunci. Profitând de situație, Austro-Ungaria a anexat, la 23 septembrie 1908, provinciile otomane Bosnia și Herțegovina, primate spre administrare încă din 1878, în urma Tratatului de la Berlin.

Sub atenta monitorizare a marilor puteri europene, războaiele balcanice (1912 și 1913) au creat un așteptat, dar instabil status-quo în această regiune. După primul război balcanic, încheiat cu Tratatul de pace de la Londra (30 mai 1913) între Turcia și Alianța Balcanică, Bulgaria primește Tracia Răsăriteană și Adrianopolul, iar Macedonia se împarte între aliați.

Între Serbia și Bulgaria au apărut imediat neînțelegeri cauzate de refuzul Bulgariei de a recunoaște influența Serbiei asupra unei părți a Macedoniei.

Serbia nu a obținut - cum și-ar fi dorit, teritorii de-a lungul Mării Adriatice. Aceste diferende au declanșat cel de-al doilea Război Balcanic (20 iunie-10 august 1913).

Pe 8 iulie 1913 Grecia și Serbia declară război Bulgariei, iar în următoarele două săptămâni li se alătură România, Muntenegru și Imperiul Otoman.

Învinsă, Bulgaria cere armistițiu și este nevoită să încheie o pace cu grele cedări teritoriale. Pacea s-a semnat în trei etape: 1. la București (10 august 1913) între Serbia, Grecia și România pe de o parte și Bulgaria, 2. la Constantinopol (29 septembrie 1913) între Bulgaria și Turcia și 3. la Atena, (14 noiembrie 1913), între Grecia și Turcia.

Serbia primește partea de nord a Macedoniei, iar Grecia primește Macedonia de Sud. România primește sudul Dobrogei (Cadrilaterul), județele Durostor (Silistra) și Caliacra. Adrianopolul și Tracia răsăriteană revin Turciei.

Liderii puterilor europene se aflau, în continuare, în mijlocul fenomenului de escaladare a naționalismului care a crescut treptat în Europa pe parcursul deceniilor anterioare. Eforturile diplomatice intense menite să medieze conflictul austro-sârb deveniseră irelevante deoarece acțiunile

agresive din partea Germaniei și ale Rusiei nu făceau altceva decât să sporească treptat gravitatea conflictului.

Într-o altă paradigmă, dar de o certă importanță, dezvoltarea industriei de armament a condus la formarea unor alianțe cu profund substrat militarist.

Mai mult ca oricare război din trecut, Marele Război a fost unul marcat de victime și distrugereri la un nivel fără precedent în istorie.

Soldații au înfruntat pentru prima dată artileria grea, mitralierele, mortierele de tranșee, explozivii puternici, grenadele, aruncătoarele de flăcări și gazele toxice.

Ca urmare a evoluției tehnologice, beligeranții au folosit armamente și metode noi de distrugere în masă. După 1915 gazul toxic a intrat în uzul general, tancurile au acționat pentru prima dată în 1916, iar submarinele au schimbat strategia războiului. Evoluția tehnico-științifică a contribuit la dezvoltarea rapidă a aviației și, odată cu această nouă armă, la expunerea obiectivelor strategice (rafinării, noduri de comunicații, lucrări de artă inginerescă, depozite și rezervoare etc), a combatanților de pe front, dar și a civililor din marile zone rezidențiale, la bombardamente aeriene nimicitoare.

Regatul României în pragul Marelui Război

În acest păienjenis de interese regionale și continentale contradictorii, România avea o poziție geostrategică importantă și urmărea cu interes evoluția situației de la sud de Dunăre, acolo unde dorea îmbunătățirea statutului românilor din Balcani, păstrarea echilibrului de putere și rectificarea graniței dobrogene, stabilită la Congresul de Pace de la Berlin din anul 1878.

Din punct de vedere geopolitic, odată cu deteriorarea gravă a relațiilor româno-ruse, în urma crizei din primăvara anului 1878, România s-a orientat în politica sa externă către Puterile Centrale. Doar acele state (îndeosebi Germania) și grupări politico-militare puteau să garanteze, în acele circumstanțe, securitatea și menținerea suveranității și integrității teritoriale a statului român și echilibrul de putere în sud-estul continentului, în fața Imperiului Țarist.

Tratatul defensiv încheiat în 1883 de România cu Puterile Centrale, deși era fără îndoială „contra naturii”, a fost opțiunea de moment a diplomației românești. Din cauza accentuării politicii de deznaționalizare, îndreptată împotriva populației românești din teritoriile înglobate în imperiu - dusă îndeosebi de către guvernul de la Budapesta, această alianță a avut un caracter secret. Documentul a fost cunoscut doar de Regele Carol I și de câțiva lideri politici români: Dimitrie A. Sturza, Petre P. Carp, George Gr. Cantacuzino Theodor Rosetti, Take Ionescu și Alexandru Beldiman, la care se adăugau, firește, ambasadorii țărilor aliate aflați la post, în București. Trebuie menționat faptul că această „alianță” a fost prelungită în anul 1902.

Mișcarea de emancipare a românilor de pretutindenii, susținută și de cercurile politice și de intelectualitatea autohtonă, a fost sesizată și de conducători politici și militari ai Puterilor Centrale. Odată cu schimbarea raportului de forțe - prin anexarea Bosniei și Herțegovinei de către Austro-Ungaria, în 1908, interesele României față de Tripla Alianță au luat o altă direcție.

Participarea României în cel de-al II-lea Război Balcanic pentru restabilirea păcii și contracararea tendințelor hegemoniste în regiune și rezultatelor tratatelor de pace ulterioare (recăștigarea Cadrilaterului) au reprezentat un prim pas spre ruperea relațiilor cu Tripla Alianță.

În paralel cu deteriorarea raporturilor româno-austro-ungare se constată o evoluție favorabilă a raporturilor cu țările Antantei, îndeosebi după vizita țarului Rusiei, Nicolae al II-lea la Constanța, la 1/14 iunie 1914. Vizita a fost urmată de convorbiri bilaterale dintre ministrul de externe rus S.D. Sazonov și Ionel I.C. Brătianu. Se prefigura un acord tacit al Rusiei la împlinirea dezideratului național unionist românesc.

Mutațiile succesive și precipitate în relațiile politico-militare europene, dese schimbări de alianțe și de opțiuni, au bulversat politica românească în perioada premergătoare declanșării Marelui Război. Inițial, în tumultoasele dezbateri ale grupărilor politice pentru clarificarea statutului Regatului României vis-à-vis de iminența războiului s-a decis, în Consiliul de Coroană din 21 iulie, neutralitatea țării. Desigur, această opțiune nu putea avea decât un caracter temporar, iar în funcție de oportunitățile politice și militare România avea să între în război alături de forțele care susțineau și garantau unitatea națiunii române, revenirea tuturor teritoriilor aflate sub jugul imperialist la Patria Mamă. În cele din urmă România s-a alăturat Antantei, la 4 august 1916.

România constituia, datorită potențialului său militar, dar și a poziționării strategice, un factor important în raportul de forțe existent în această zonă. Armata României dispunea, în 1914, de efective (la pace) însumând 105.512 de soldați și 7.059 de ofițeri, efective grupate în 5 corpuri de armată (254 batalioane de infanterie și grăniceri, 87 escadroane de cavalerie, 194 baterii de artilerie, 9 batalioane pionieri și comunicații, formațiuni de aviație și marină militară, trupe și servicii auxiliare). Până la intrarea în război efectivele românești mobilizate au sporit, la fel și dotarea cu diferite tipuri de armament, echipamente și materiale necesare ducerii acțiunilor de luptă.

Statul român independent avea, la începutul secolului al XX-lea, o suprafață de 139.078 de km² și o populație de 7.771.341 de locuitori. Transilvania (inclusiv Banatul, Crișana și Maramureșul) cu peste 3.000.000 de români era sub stăpânirea Imperiului Austro-Ungar.

Bucovina, partea de nord a Moldovei, cu peste 300.000 de locuitori și o suprafață de 10.442 km² fusese răpită în 1775 de Imperiul habsburgic, iar

vechiul teritoriu românesc dintre Prut și Nistru - cu 967.853 de români și o suprafață de 45.422 de km², era încorporat din 1812 de Rusia țaristă. Practic, circa o treime din națiunea română era supusă dominației străine, amenințată și discriminată de practicile imperialiste, cu pierderea dreptului său fundamental la viață și libertate.

Din punct de economic, România se afla în plin proces de dezvoltare: relațiile de producție capitaliste se consolidaseră, industria prelucrătoare făcuse progrese importante (o creștere de 164%, în perioada 1902-1914). Dezvoltarea industrială a cuprins cu precădere industriile ușoară și extractivă, principala ramură continuând să fie industria alimentară.

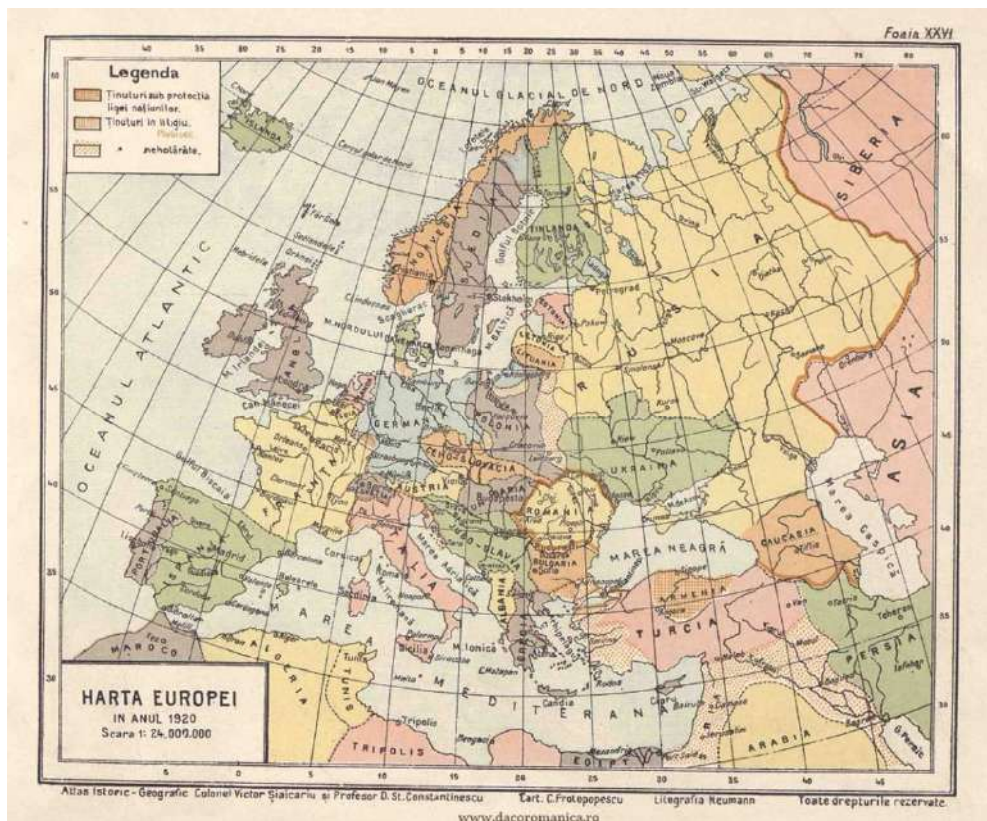
În sectorul petrolier producția a crescut de 7 ori atingând, în anul 1914 peste 1,8 milioane de tone (locul trei, după SUA și Rusia). De asemenea, a sporit și producția de cărbune, de minereu de fier și de fontă. Absența unei industrii constructoare de mașini autohtone, precum și nivelul scăzut al metalurgiei au impus ca 90-95% din instalațiile tehnice și produsele semifabricate destinate utilării întreprinderilor, inclusiv cele din domeniul industriei de apărare, să fie importate din țările industrializate.

În perioada premergătoare izbucnirii războiului, agricultura reprezenta ramura de bază a economiei. Peste 82% din populație (țărănimea) era ocupată în acest domeniu. Producția de cereale asigura peste 2/3 din venitul național furnizând în 1914 peste 83% din valoarea totală a exportului țării. Evoluția capitalistă în agricultură avea un ritm lent în lipsa utilizării muncii salariate, a mașinilor agricole și îngrășămintelor chimice.

Progrese notabile s-au înregistrat și în sistemul bancar și de credit, majoritatea societăților bancare aparțineau finanțelor străine. La 1914, în România liberă operau 170 de bănci, în Transilvania 249, iar în Bucovina 4 bănci românești, la care se adăuga „Fondul religios ortodox român”, destinat îndeosebi susținerii acțiunilor cultural-naționale. În Basarabia fuseseră 65 de bănci și 430 de cooperative de credit.

Transporturile au înregistrat creșteri importante, baza materială și tehnică ridicându-se chiar la nivelul țărilor europene. Rețeaua de căi ferate avea aproape 8600 de km, din care 5000 de km în Transilvania, iar infrastructura rutieră a atins o lungime de 44 000 de km. S-a dezvoltat navigația fluvială și maritimă prin mărirea numărului de nave și sporirea circulația mărfurilor, precum și prin modernizarea porturilor.

Procesul de modernizare a capitalismului românesc și-a găsit o largă expresie și în schimbul de produse, în participarea tot mai amplă a țării la comerțul internațional, îndeosebi cu Austro-Ungaria, Marea Britanie, Franța și Germania.

Stadiul dezvoltării economiei naționale și a structurilor sociale românești în ajunul Primului Război Mondial definește România ca o țară aflată în prima fază a evoluției capitaliste.

Rezumând, se poate afirma că declanșarea Primului Război Mondial a fost o problemă complicată din cauza multitudinii factorilor implicați, între care menționăm: naționalismul, disputele anterioare nerezolvate precum lipsa surselor de materie primă și de piețe de desfacere pentru industria central-europeană, sistemul de alianțe, guvernarea fragmentară, întâzieri și neînțelegeri în comunicarea diplomatică, cursa înarmărilor etc.

Bibliografie:

1. E. Varga, L. Menelsohn, *Données complémentaires a „L'Imperialisme” de Lénine*, 1959, p. 350.
2. B. Hauser, *Histoire diplomatique de l'Europe (1871-1914)*, vol. I-II, 1929
3. Petre Otu, *România în Primul Război Mondial*, vol. *Criza Balcanică 1912-1914*, Editura Litera, 2017, p. 15.

TRAGISMUL EVACUĂRII ÎN MOLDOVA (1916-1918)

Colonel (r) dr. Cristian HOCIUNG

Deși la izbucnirea Primului Război Mondial exista convingerea că acesta va fi de scurtă durată, conflagrația a durat 51 de luni (până la 11 noiembrie 1918), cu participarea a 32 de state, grupate în jurul celor două alianțe militare (Tripla Alianță și Tripla Înțelegere).

Marele Război - unul dintre evenimentele marcante ale istoriei moderne și contemporane, reprezintă punctul de cotitură în evoluția umanității, atât în privința relațiilor internaționale, cât și în dezvoltarea generală a statelor lumii.

După doi ani de neutralitate, România intră în război ca forță beligerantă după ce, la 15 august 1916, Germania, Bulgaria și Imperiul Otoman declară război Regatului României. Practic, bătălia de la capul de pod Turtucaia din 19 - 24 august 1916 a fost prima mare confruntare armată de pe segmentul sudic al frontului românesc.

Insuccesele dezastruoase din 1916 ale armatei române pe toate fronturile, dar mai ales prăbușirea apărării din Carpați, au forțat guvernul să pună în aplicare Planul de evacuare a unor bunuri materiale de importanță vitală (Tezaurul statului și al Băncii Naționale, al Casei de Depuneri și Consemnațiuni, valori arhivistice etc).

La 11 noiembrie 1916 guvernul a hotărât mutarea totală la Iași a Ministerului de Război, a Ministerului de Externe și, parțial, a altor departamente. Guvernul s-a retras la Iași pe 18 noiembrie. A fost convocat Parlamentul pentru data de 9 decembrie 1916, în sala Teatrului Național din Iași. La 11 decembrie 1916 a fost constituit un guvern de largă reprezentativitate, numit și „guvern național”.

Pe 14 decembrie 1916 aliniamentul Râmnicu-Sărat-Viziru a cedat, în ciuda eroismului ostașilor români și ruși. În aceste circumstanțe s-a trecut la retragerea totală a trupelor.

Din rațiuni strategice - ca urmare a evoluției situației pe celelalte fronturi din estul și nordul Europei -, la 28 decembrie 1916 generalul Falkenhayn a ordonat oprirea ofensivei Armatei IX germană și stabilizarea frontului.

Între timp se desfășura exodul dramatic al autorităților și al populației spre Moldova.

I.G. Duca descria cu durere acele imagini de infern: „Spectacolul drumurilor era de nedescris; bărbați, femei, copii, bolnavi, schilozi, pe jos, în trăsurile, în căruțe, călări, umblau pe ploaie, pe vânt pe frig, pe ninsoare. Unii adunaseră în grabă ce putuseră din avutul lor și îl târau după ei. Alții nu mai puteau înainta și cădeau sleiți de puteri și lihniiți de foame de-a lungul șoselelor. Alții mureau prin șanțuri și trupurile lor descompuse erau lăsate corbilor”[1].

Tinerii până la 18 ani (rezerva umană) aflați în evidențele armatei au fost obligați să se evacueze obligatoriu în Moldova pentru a fi încorporați. Deplasarea - în condițiile de război date, nu a fost deloc organizată. „Mulți nu aveau haine, alții erau desculți, cerșeau de mâncare, cădeau de oboseală, se îmbolnăveau de frig, mureau pe la porțile hanurilor”, menționa același I.G. Duca [2].

Constantin Kirițescu descria cu amănunte cutremurătoare tragedia prin care a trecut armata și populația civilă în iarna anului 1917, astfel: „Convoaiele militare și de refugiați (evacuați), civili umpluseră satele și orașele moldovene. Casele erau înșesate. În câte o odaie erau grămădiți unii peste alții câți puteau să încapă. Spitalele nu mai puteau primi pe nimeni. Erau câte 2-3 bolnavi sau răniți într-un pat iar alții întinși pe jos fără nici un așternut, fără îngrijire. Gările erau pline de răniți și de bolnavi în agonie. În frigul de minus 20-30°C, oamenii mureau de frig, durere și răni, sau supraviețuiau în mizerie. Murdăria era de neînălțurat. Nu erau rufe de schimb, era căldură, nu era petrol, nu era săpun. Se înmulțeau paraziții (păduchii) în case, mijloace de transport, în vestimentație. A apărut tifosul exantematic, care a fost purtat de păduche peste tot. Alături de el febra recurentă”.

„Cele două epidemii, în special tifosul exantematic ajutate de aglomerația și condițiile promiscue în care trăia populația, lipsa mijloacelor de prevenire și combatere, s-au extins până la proporții catastrofale. Satele înșesate de trupe s-au contaminat. Oamenii (soldați și civili) mureau pe ulițe,

Răniți și infirmiere dintr-un spital de campanie din Moldova

prin gări, în trenuri, pe drumurile mari. Au fost sate în care a pierit toată populația. În orașe spectacolul era și mai dureros. La porțile spitalelor, pe geruri cumplite, șiruri de bolnavi ce se târâseră singuri, ori fuseseră aduși cu sănii sau căruțe, așteptau ca moartea să rărească pe cei dinții pentru a li se face loc”.

„În februarie 1917, peste 5.000 de paturi la spitalele din Iași erau peste 11.000 bolnavi. În serviciul oftalmologie 100 exantematici împărțeau 14 paturi. Noaptea pe la colțuri de străzi, în fața unor intrări, muribunzi își dădeau sufletul, scuturați de febră, înghețați în zăpadă. Care încărcate cu cadavre, se îndreptau spre gropile comune. Ca și în cazul epidemiei holerice din toamna anului 1916 autoritățile superioare și locale, civile și militare au depus eforturi extraordinare pentru stăvilirea tifosului exantematic, pentru

salvarea vieților omenеști de acest flagel cumplit. Au fost înființate infirmerii pe lângă toate corpurile de trupă, atât pentru soldați cât și pentru populația civilă; au fost improvizate spitale și ambulanțe divizionare, băi de oleiuri și instalații de deparazitare; a fost înființat un Directorat al Sănătății Publice pentru coordonarea măsurilor contra tifosului exantematic în unități ale armatei și în localități. Tot personalul medical român a fost mobilizat. „Dați-ne doctori” era strigătul ce se auzea peste tot. Moartea secera însă și cadre medicale, care dintr-un profund sentiment umanitar și patriotic, s-au făcut unul cu suferințele și tragedia prin care treceau soldații și populația civilă. Floarea corpului medical, a plătit cu viața grija pentru salvarea populației. Peste 250 de medici și farmaciști și peste 1.000 de sanitari au pierit împreună cu o parte însemnată a populației civile din unele localități ale Moldovei, în lupta pentru salvarea celor cuprinși de boli ucigătoare” [3].

În teritoriile românești ocupate în toamna lui 1916, regimul instituit de Puterile Centrale, în special de Germania și Austro-Ungaria, a fost extrem de dur și rapace.

La 23 noiembrie 1916, trupele Puterilor Centrale au intrat fără opoziție în București. Feldmareșalul Mackensen declara, contrariat, faptul că avut impresia eliberării capitalei României, nu a ocupării acesteia.

Anibal Stoenescu remarca faptul - deloc onorabil că: „Dintr-un instinct de curiozitate bolnăvicioasă, cetățenii capitalei au mărit numărul gurilor-cască, ieșind în întâmpinarea inamicului”[4].

Teritoriul deja ocupat (Oltenia, Muntenia și Dobrogea) a fost astfel organizat încât resursele să fie cât mai rapid și mai eficient exploatate de către Puterile Centrale (aflate în criză din cauza blocadei Antantei). Multiplele resurse care puteau compensa în bună parte marile lipsuri ale războiului au fost puse sub control strict, cartelate, raționalizate și în mare parte exportate în Germania și în Austro-Ungaria. În subsidiar trebuie să devoalăm faptul că militarii germani și austro-ungari aveau dreptul de a trimite pachete la familii, ceea ce a generat un flux masiv și permanent - greu de evaluat, de produse din România. Documentele evidențiază o statistică cutremurătoare: Până în luna august 1917 au fost expediate din România 1002 vagoane cu pachete (un vagon transporta în medie 6 tone). Astfel în mai puțin de un an de ocupație au fost expediate din zona ocupată peste 6000 de tone de produse alimentare. La aceste cifre se adaugă și cele 25 de kg. de alimente care le erau permise celor care plecau în concediu.

Au fost stabilite patru mari „zone” de spoliere a resurselor românești. Cea mai importantă a fost *Administrația Militară*, sub comanda generalului Tülf von Tscheppe und Weidenbach - numit guvernator militar al teritoriilor ocupate în 9 decembrie 1916, care cuprindea județele Mehedinți, Gorj, Râmnicu Vâlcea, Romanați, Argeș, Olt, Teleorman, Muscel, Dâmbovița, Vlașca, Prahova, Ilfov și Ialomița. A doua zonă de ocupație a fost *Zona*

Etapelor, care se desfășura de-a lungul râului Buzău, de la Carpați până la Dunăre. A treia zonă de ocupație - care deservea efectiv nevoile Armatei IX germană, cuprindea județele Buzău, Râmnicu Sărat, Brăila și o parte a județului Putna. Dobrogea- a patra zonă de ocupație a fost administrată inițial de bulgari (unde era cantonată Armata III Bulgară), apoi de germani. Autoritatea supremă în teritoriile românești ocupate a fost *Înaltul Comandament* aflat sub conducerea supremă a feldmareșalului Mackensen.

Sărmanii locuitori din regiunile ocupate au fost supuși - în cursul anilor 1916-1918, „*unor măsuri vexatorii, unui regim dur de constrângere care le-au afectat considerabil viața cotidiană, siguranța personală, modul de trai*”[5]. Administrația germană a emis în această perioadă 796 de ordonanțe în limba germană și română, prin care se organiza viața

economică, socială și juridică în teritoriile ocupate. Persoanele din București, considerate indezirabile, au fost arestate în Hotelul Imperial de pe Calea Victoriei, precum și în clădirea (nefinalizată încă) a Cercului Militar. Restricțiile severe de circulație în localități și în afara acestora au culminat cu introducerea biletelor de identitate personalizate (Aussweis) pentru persoanele cu vârsta de peste 15 ani. Pe lângă faptul că au fost rechiziționate locuințe și clădiri, mijloace de transport, importante cantități de bunuri alimentare și nealimentare, au fost raționalizate alimentele (cartele pentru pâine și carne), combustibilul și energia. Au fost confiscate până și clopotele bisericilor pentru producția de muniție de război. Populația a fost obligată să presteze muncă forțată în beneficiul ocupanților, îndeosebi la repararea și construirea unor drumuri, săparea de tranșee, construcția de adăposturi și fortificații în zona frontului, precum și la munca câmpului. Însemnele românești (drapele, hărți, insigne sau medalii) au fost interzise. Până și moaștele Sfântului Dumitru cel Nou - ocrotitorul Bucureștiului, au fost furate de trupele bulgare, recuperate ulterior după mari intervenții. Profunde nemulțumiri în rândul populației au fost generate de introducerea calendarului gregorian, prin Ordonanța din 22 decembrie 1916. Germanii au fost totuși de acord, într-un final, cu sărbătorirea Bobotezei potrivit vechii cutume.

Pentru prevenirea și combaterea epidemiilor, precum și pentru igienizarea localităților au fost înființate centre de deparazitare. Au fost luate măsuri drastice pentru stârpirea câinilor vagabonzi. Pedepsele pentru nerespectarea tuturor acestor ordonanțe erau drastice. Populația a reacționat,

în general, prin forme pasive: nesupunerea la ordinele ocupanților, neîndeplinirea obligațiilor impuse de autorități, ascunderea alimentelor, a animalelor și a bunurilor din gospodărie. Sabotajele s-au manifestat îndeosebi în București, iar acțiunile de rezistență activă împotriva regimului de ocupație nu au avut un caracter organizat. Se pot aminti acțiunile din Oltenia a grupului condus de slt. (r) Victor Popescu și a grupului de partizani vrânceni condus de Vasile Chilian. Aceștia din urmă au fost arestați și condamnați la moarte.

În cei doi ani de ocupație „au fost scoase din țară aproape 1,3 milioane de tone de grâu, aproape 0,5 milioane tone de porumb, 93 de mii tone de alte cereale și leguminoase. S-au luat din România 0,53 milioane de cai, 0,65 milioane bovine, 3,7 milioane de oi și 3,5 milioane de porci” [6].

Potrivit statisticilor oficiale - după refacerea instalațiilor distruse în timpul retragerii către Moldova, s-au trimis din România către țările Puterilor Centrale 1,14 milioane de tone de produse petroliere. Aceste cifre nu includ consumul trupelor de pe front.

Surse arhivistice germane menționează că „dimensiunea logistică asigurată prin ocuparea a două treimi din teritoriul românesc a fost chiar mai importantă decât victoria repurtată în toamna anului 1916” [7].

Bibliografie:

1. I.G. Duca - *op.cit.*, pp. 84-85.
2. I.G. Duca - *op.cit.*, p 86.
3. C. Kirițescu, *Istoria Războiului pentru Întregirea României 1916 – 1918*.
4. Anibal Stoenescu, *Din vremea ocupației*, Atelierele Grafice Socec & Comp., S.A., București, 1927, p. 10.
5. Petre Otu, *România în Primul Război Mondial. Beligeranța 1916-1917*, Editura Litera, București, 2017, pp. 126-127.
6. Petre Otu, *România în Primul Război Mondial. Beligeranța 1916-1917*, Editura Litera, București, 2017, p.131.
7. Petre Otu, *România în Primul Război Mondial. Beligeranța 1916-1917*, Editura Litera, București, 2017, p.132.

O SUTĂ DE ANI DE VIAȚĂ MILITARĂ LA FĂLTICENI

Colonel dr. Ilie NUȚU

Profesor la Școala Militară de Subofițeri de Jandarmi „Petru Rareș”
Fălticeni

În iunie 1876, pe când relațiile dintre Imperiul Țarist și Imperiul Otoman se deteriorau continuu, Guvernul Brătianu a demarat cu acordul prințului Carol, o serie de inițiative diplomatice pentru a se ajunge cât mai repede posibil la o înțelegere cu Rusia. Contactele odată stabilite, au permis începerea negocierilor pentru semnarea unui tratat general în care România urmărea obținerea de garanții cu privire la integritatea sa teritorială, asigurări ferme din partea Rusiei cu privire la recunoașterea independenței și, nu în ultimul rând, cooperarea și suportul necesar ducerii unui război.

Rusia nu dorea decât ca România să permită traversarea teritoriului său de trupele armatei ruse pentru a ajunge la sud de Dunăre. Negocierile au fost sistate deoarece atât partea română, cât și partea rusă, și-au păstrat punctele de vedere, neacceptând compromisuri; acest moment a fost depășit în luna aprilie 1877, când izbucnirea războiului dintre Rusia și Imperiul Otoman era inevitabil. În consecință, Rusia a acceptat condițiile solicitate de partea română, semnând Convenția la 4/16 aprilie 1877. În conținutul Convenției se regăsesc obligațiile României de a permite traversarea teritoriului ei de către armata rusă și obligațiile guvernului rus de a respecta și garanta drepturile politice și integritatea teritorială a României.

În urma semnării convenției cu Rusia, care a fost pentru România un pas politic spre Independență deoarece s-a comportat în relațiile cu aceasta ca și când nu ar mai fi depins de turci și dobândind asigurări ferme în planul politicii externe, România a accelerat programul de restructurare și modernizare a armatei.

Pe lângă Corpurile de Trupă deja existente, s-au mai creat la 1 martie 1877, opt Regimente de Infanterie Teritorială (Dorobanți), numerotate de la 9 la 16.

Prin dezlipirea Batalionului 4 „Botoșani” și a Batalionului 5 „Dorohoi”, care aparțineau Regimentului 7 Dorobanți, a luat ființă Regimentul 16 Dorobanți (Infanterie). Reședința Regimentului 16 Dorobanți a fost stabilită în momentul

înființării sale la Botoșani (conform Decretului nr. 2.195/26.11.1876), iar zona de responsabilitate ce i s-a atribuit cuprindea județele Botoșani și Dorohoi. Responsabilitatea constituirii și organizării regimentului a fost încredințată prin Înalț Decret (Î.D.) nr. 97/1877, locotenent-colonelului Lepădatu Constantin, care devine astfel primul comandant al regimentului.

Organizarea mării unități s-a realizat prin constituirea a două batalioane a câte 4 companii fiecare numerotate de la 1 la 8. Comandantul Batalionului 1 a fost numit maiorul Stampatin, iar comanda Batalionului 2 a fost încredințată maiorului Jipa Alexandru. Companiile din componența batalioanelor au fost dislocate în diferite localități. Astfel, compania 1 la Ștefănești, compania 2 la Botoșani, compania 3 la Burdujeni, compania 4 la Hârlău, compania 5 la Dorohoi, compania 6 la Mamornița plasa Herța, compania 7 la Rădăuți și compania 8 la Săveni.

Data de 21 iulie 1877, a însemnat pentru Regimentul 16 Dorobanți momentul când acesta a trecut pentru prima oară Dunărea pentru a-și aduce contribuția la câștigarea Independenței României. Trecerea Dunării s-a realizat în dreptul localităților Nicopole și Rahova. În zona acestor localități, regimentul a rămas până în 25 iulie 1877, când, în conformitate cu ordinele diviziei, a început deplasarea spre zona de cantonare, platoul din apropierea Plevnei.

Ofițerii Regimentului fălțicenean în 1905

„Botezul focului” a fost primit de către regimentul comandat de locotenent-colonelul Boteanu Gheorghe în ziua de 30 august 1877 (era ziua de

Sf. Alexandru – ziua onomastică a Țarului Rusiei, iar domnitorul Carol a vrut prin aceasta să facă un act de bravură cu toate că Armata română nu era suficient pregătită - n.n.), când, sub comanda căpitanului Condeescu Nicolae, Batalionul 1 a condus atacul asupra redutei „Grivița nr.1”. Lupta a fost de un dramatism deosebit, iar alături de militarii din Regimentul 16 Dorobanți s-au distins prin eroism și ostașii din cadrul Batalionului 2 Vânători conduși de maiorul Alexandru Candiano-Popescu, care au atacat obiectivul dinspre est. Subunitățile din cadrul regimentului angajate în această luptă au suferit pierderi importante: căpitanul Condeescu Nicolae - grav rănit, 26 morți și 115 răniți și dispăruți.

Campania de la sud de Dunăre desfășurată de Regimentului 16 s-a încheiat la au rămas 21 februarie 1878, când acesta a trecut Dunărea în țară, prin dreptul satului Ciupercani.

Anul 1889 este deosebit de important pentru istoria unității militare din Fălticeni, prin Î.D. nr. 556 din 22 februarie 1889, au loc modificările circumscripțiilor teritoriale pentru regiment. Comunele aparținând companiei a 7-a (Burdujeni), au fost repartizate Companiilor 2, 3 și 4 Teritoriale din cadrul Regimentului Nr. 29 Dorobanți „Dorohoi”, iar în locul lor s-a cedat Regimentului 16 părți din plășile Moldova, Muntele, Șomuz și Siret din județul Suceava, de la Regimentul 28 Dorobanți. Prin această reorganizare, pe vechiul teritoriu au rămas 4 companii, iar ofițerii de la cele 4 teritorii de la companiile cedate (care formau Batalionul 1) împreună cu Statul Major al Regimentului 16, sub comanda maiorului Condeescu au fixat Reședința la Fălticeni.

Mutarea la Fălticeni a celor 4 companii și a Statului Major al Regimentului 16 a fost în atenția Ministerului de Război încă din anii 1880 -1883. La data de 26 martie 1883, Ministerul de Război a cumpărat de la proprietarul moșiei Șoldănești, o suprafață de 5 fălci și 20 de prăjini de teren situat în afara comunei, în scopul de a realiza la Fălticeni diferite construcții militare.

Ziua de naștere a Unității Militare din Fălticeni, astăzi Școala Militară de Subofițeri de Jandarmi „Petru Rareș” Fălticeni, poate fi astfel identificată ca fiind 15 aprilie 1889.

Începutul anului 1906 a debutat cu mișcările de protest ale țăranilor din Ruginoasa, unde aceștia au devastat curtea arendașului Marcu Maleș. Autoritățile au dispus intervenția armatei pentru potolirea revoltaților, așa cum au procedat de fiecare dată în situații similare.

Regimentul 16 a intervenit cu succes împotriva țăranilor revoltați la Pașcani-Ruginoasa, Basarabi, Preutești, Dolhești, Dolhasca, Liteni, Siliște și Tătăruși.

La începutul anului următor tot efectivele regimentului au acționat în scopul restabilirii ordinii la Liteni, Giurgești, Siliștea, Rotunda, Basarabi, Dolhasca, Pașcani și Verești.

Situația politico-militară în Balcani se prezenta ca un „butoi de pulbere” în vara lui 1912, fiind nevoie de numai o „scânteie” pentru ca toate forțele angajate să se dezlănțuie.

Prilejul s-a ivit atunci când turcii aflați în război cu italienii pentru Tripolitania (Libia) au fost luați prin surprindere, înfrânți și nevoiți să ceară pace. La data de 26 septembrie/9 octombrie 1912, Alianța Balcanică formată din Bulgaria, Serbia, Grecia, Muntenegru, având constituită o structură de comandă unică, atacă Imperiul otoman și astfel s-a declanșat primul război balcanic.

Un rol deosebit în izbucnirea celui de-al doilea război balcanic l-a avut Austro-Ungaria, care a promis sprijin militar și economic Bulgariei, în situația în care aceasta își va ataca foștii aliați. Având aceste garanții, Bulgaria declanșează ostilitățile împotriva Greciei, Serbiei și Muntenegrului, la 16/29 iunie 1913.

În atare situație România, a considerat că este dreptul ei legitim să ocupe granița strategică în Dobrogea, însă cu acordul Marilor Puteri. În seara zilei de 26 iunie 1913, România a decis intrarea în război împotriva Bulgariei. Pe 4 iulie 1913, Regimentul nr. 16 Dorobanți „Suceava”, cu un efectiv de 3.371 militari, dintre care 54 de ofițeri și 3.371 trupe, având 44 trăsuri și 223 cai, la orele 7 dimineața, trec podul de vase de la Siliștioara de peste Dunăre, pentru a lupta din nou, ca în 1877.

Regimentul 16 a ocupat localitățile bulgare Raconița, Mohlata, Storoselț, Etropola și Orhanie, contribuind alături de celelalte mari unități ale Armatei române l-a înfrângerea rapidă a Bulgariei.

Intrarea României în război în vara anului 1916, a găsit regimentul din Fălticeni în marș spre Transilvania împreună cu toată Divizia a 7-a Infanterie. În curajosul său avânt desfășurat acțiuni importante împotriva inamicului în Munții Nemira, culminate cu eliberarea orașului Miercurea-Ciuc la 26 august 1916, puternic apărat de Divizia 61 maghiară.

La sfârșitul lunii septembrie 1916, regimentul a înfruntat puternica contraofensivă austro-germano-maghiară pierzându-și pozițiile câștigate până în acel moment, fiind aruncat la stânga Oltului în apropierea localităților Valea Sulița, Ghimeș-Buck și Agaș. Fiind copleșit de superioritatea netă a inamicului din toate punctele de vedere, acesta împreună cu toate unitățile și subunitățile Diviziei a 7-a Infanterie a opus o rezistență dârză inamicului la Bălășeni, Buturugeni, Prisiceni, Tântova și Fălcoianca. De aici respins și înregistrând pierderi mari a participat la bătăliile de la Băneasa-Otopeni și la Ștefănești. Aici regimentul a fost aproape nimicit în totalitate, salvându-se numai 3 ofițeri și aproximativ 300 gradați și soldați din cei aproximativ 2.000 care au plecat la război din Fălticeni.

Retras în Moldova, Regimentul 16 Dorobanți a intrat într-un amplu proces de reorganizare și completare cu efective și tehnică până în martie 1917, când a intrat cu aproximativ 1.800 de militari din nou în linia I la stânga pârâului Cașin. Aici a luptat neconținut cu subunități ale Diviziei 218 germană până în ziua de 18 iulie 1917, când a fost scos din poziții și mutat pe înălțimile

dintre Oituz și Slănic pentru a înlocui o subunitate de infanterie aparținând de Divizia a 2-a rusă.

Ocupând și apărând cu înverșunare Vârful Iordogatu și Vârful Ungureanu, Regimentul 16 Dorobanți din Fălticeni comandat de colonelul Cezar Mihail, a participat la una dintre cele mai sângeroase bătălii de pe Frontul Românesc din Primul Război Mondial, a treia bătălie de la Oituz. Sacrificiul oamenilor regimentului pentru a respinge atacurile germane a fost unul deosebit, în afară de pierderile mari înregistrate de către aceste acum a căzut prizonier și tânărul sublocotenent Camil Petrescu, comandantul Secției 1 mitraliere. Până în decembrie 1917, regimentul a desfășurat numeroase acțiuni pe front fiind apoi retras în cazarma Fălticeni, de unde a participat cu succes la dezarmarea trupelor rusești bolșevizate care intenționau să se retragă prin Bucovina spre Rusia sovietică.

Un capitol deosebit îl reprezintă contribuția regimentului din Fălticeni la realizarea și consolidarea realipirii Bucovinei la România și apărarea deciziei istorice de la 1 decembrie 1918.

Pus sub comanda Diviziei a 8-a Infanterie, comandată de generalul Iacob Zadik, marea unitate din Fălticeni comandată la rândul iei de colonelul Rotaru Alexandru a participat la marile evenimente respectiv 6 noiembrie – intrarea Armatei române în Suceava și 11 noiembrie – intrarea Armatei române în Cernăuți. Regimentul a părăsit Bucovina la 24 noiembrie 1918 pentru a se alătura celorlalte subunități ale Diviziei a 7-a infanterie începând cu acestea deplasarea spre Transilvania.

Intrarea Regimentului 16 din Fălticeni în Cluj 25 dec

De o primire entuziasmată a beneficiat cu ocazia eliberării orașului Cluj, la 25 decembrie 1918. Presa vremii sublinia printre altele la 28 decembrie că: „însuflețirea cu care a fost primită armata română sub conducerea generalului Neculcea în Cluj nu se poate

descrie. Pe stradă au fost îmbrățișări, sărutări și lacrimi de bucurie curgeau din ochi tuturor (...).”

În fața pericolului maghiar reprezentat în principal de deciziile lipsite de realism ale guvernului bolșevic de la Budapesta Armata română din Transilvania a fost trecută în alertă maximă și s-a trecut rapid la reșezarea unităților în scopul de a fi capabile de o reacție rapidă și eficace la un eventual atac maghiar. Din nefericire partea maghiară a atacat în noaptea de 15/16 aprilie 1919 pozițiile românești. Regimentul din Fălticeni a opus o rezistență dâră și a trecut la contraofensivă în zona localităților Hadak, Supuru de Sus, Uinemeț, Csög și Acos până în seara zilei de 19 aprilie 1919.

De la această dată marea unitate fălticeneană se remarcă în luptele împotriva Diviziei de secui comandată de colonelul Kratochwil, contribuind decisiv de altfel la capitularea acesteia survenită la 29 aprilie 1919. Luna mai 1919 a găsit efectivele regimentului angajate în confruntări locale pe frontul ocupat de acesta pe marginea Tisei.

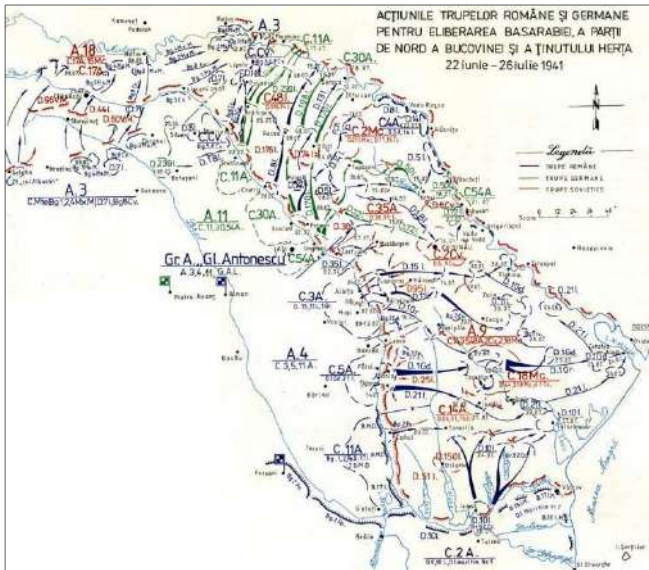
După o scurtă retragere și o bine meritată odihnă în cazarma din Fălticeni, Regimentul 16 a primit ordin să se reîntoarcă în Transilvania, deoarece aceasta era din nou amenințată de partea maghiară. Îmbătat de un succes ușor obținut împotriva cehilor, guvernul bolșevic maghiar condus de Béla Kun, au atacat prin surprindere liniile românești de pe Tisa la data de 20 iulie 1919. Cu toate că armata ungară a luptat cu mult avânt, trupele române au înregistrat victorii după victorii, iar după numai patru zile de la declanșarea ofensivei ungare, trupele acesteia au fost aruncate în dezordine dincolo de Tisa.

Regimentul 16 Dorobanți a continuat operațiunile în interiorul teritoriului maghiar strivind încercările timide de rezistență ale acestora la Kis – Köre, Iasz, Apaty, Zsambok, Tö – Atmos, Erlau, ș.a. Finalizarea acestui traseu greu dar presărat cu numeroase succese militare l-a reprezentat intrarea regimentului din Fălticeni în Budapesta în 4 august 1919. Aici efectivele regimentului au fost cantonate în cazarma „Maria Tereza” până la sfârșitul lunii octombrie 1919, când la ordin a început retragerea spre Fălticeni.

Aportul mării unității fălticenele atâr la realipirea Bucovinei la România, dar mai ales la respingerea agresiunilor maghiare în Transilvania a fost unul semnificativ, contribuind astfel, la consolidarea statului român și la realizarea visului milenar al românilor – *Unirea cea Mare*.

Perioada care a urmat până la izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial a fost una favorabilă în special pregătirii efectivelor regimentului.

Intrarea României în război la 21 iunie 1941, a însemnat și angajarea totală a Regimentului 16 Dorobanți pentru eliberarea Bucovinei, Ținutului Herța și Basarabiei de stăpânirea nedreaptă rusească. Campania din Est executată de regiment a fost una extrem de grea și sângeroasă, acesta a luptat cu mare vitejie săvârșind fapte de arme memorabile în marile bătălii de la Odessa, Cotul Donului, Dubowskoj, Gorbatoivski, ș.a.

Din cauza marilor pierderi suferite de regiment în iarna anului 1942-1943, acesta a fost retras la Fălticeni pentru reorganizare și completare cu noi efective.

Luna martie 1944 a însemnat un nou mare efort din partea Țării pentru stabilizarea frontului care a fost spart de ruși pe Bug și elemente înaintate ale acestuia atinsese

Nistrul, din acest motiv tinerele efective ale Regimentului 16 Dorobanți au fost aruncate din nou în luptă pe frontul de la Iași pentru a opri înaintarea inamicului pe direcția Târgu Frumos - Roman. În această zonă regimentul a primit din plin șocul ofensivei sovietice luptând poate cum nu a mai făcut-o niciodată la Frăsuleni, Stâncă, castelul Roșnovanu, Dealul Boldișor, Cârliga, Bariera Păcurari, sudul Jijiei, Dealul Budăiul Împutit, Platoul Braniștea, ș.a. Sacrificiul suprem a fost dat de însuși comandantul Regimentului 16 Dorobanți într-o ultimă efort de a opri înaintarea rușilor în apropiere de Pașcani, locotenent-colonelul Valeriu Carp la 20 aprilie 1944.

Evenimentele din 23 august 1944 au surprins subunitățile regimentului în retragere, această stare de fapt contribuind la salvarea acestuia de la capturare. A reintrat pe frontul transilvănean la mijlocul lunii septembrie contribuind la înfrângerea trupelor germano-maghiare din apropierea orașului Câmpia Turzii, fiind retras la scurt timp la Fălticeni.

Ca urmare a multiplelor măsuri de reorganizare a armatei în iunie 1946, Regimentul 16 Dorobanți cu garnizoana în Fălticeni a fost desființat.

Gloria acestuia, construită prin sacrificiul a mii de militari, majoritatea din Fălticeni sau din localitățile limitrofe, a fost trecută în uitare în perioada comunistă, Revoluția din decembrie 1989 permițând astăzi reconstituirea și realizarea unui adevărate legături între militarii de astăzi din cazarma din Fălticeni și eroii din trecut.

MEMORIILE MAIORULUI ANTON IONESCU DESPRE INTRAREA TRUPELOR ROMÂNE ÎN ORAȘUL SUCEAVA

Dr. Alexandrina CUȚUI
Muzeul Bucovinei Suceava

Născută la 29 ianuarie 1975, în comuna Vama, județul Suceava.

Școala gimnazială a urmat-o în comuna natală.

A absolvit Liceul „Andronic Motrescu” din Rădăuți, promoția 1993. În perioada 1996-1999 urmează cursurile Școlii de tehnică dentară din Iași. În ultimul an, se înscrie și la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dimitru Stăniloie”, Universitatea Alexandru Ioan Cuza - Iași, la Secția Patrimoniu Cultural, facultate pe care o termină în anul 2002, fiind licențiată

în Teologie Arte Plastice – Restaurare Icoană.

Între anii 2004 și 2006 urmează cursurile de Master în „Istoria evreilor-ebraistică” la Facultatea de Istorie a Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași.

Studiile doctorale le urmează între anii 2006 și 2011 la Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, avându-l ca îndrumător pe prof. univ. dr. Dumitru Vitcu. În anul 2011 primește titlul de doctor în Științe Umaniste.

Din anul 2004 este angajată a Muzeului Național al Bucovinei din Suceava, ca expert în restaurare pictură, specialist Monumente Istorice.

*

* *

La 14/27 octombrie 1918, a avut loc, la Cernăuți, Adunarea Constituantei românilor din Bucovina⁸², compusă din reprezentanții tuturor partidelor politice române din Bucovina⁸³. În această adunare s-a stabilit un Consiliu Național ce era compus la început din 50 și mai târziu din 100 de reprezentanți⁸⁴. Acest Consiliu îl avea în frunte pe Iancu Flondor, iar secretar pr. Dionisie Bejan. Adunarea Constituantă era „puterea suveranității naționale”⁸⁵ și

⁸² Direcția Județeană a Arhivelor Naționale (se va cita în continuare D.J.A.N.)-Suceava, Fond Teodor Bălan, pachet V, document 38, 27 octombrie 1918.

⁸³ Arhivele Militare Române (se va cita în continuare A.M.R.), Fond Marele Stat Major, Secția „Studii Istorice”, dosar nr. 835, f. 5.

⁸⁴ Teodor Bălan, *Rolul lui Vasile Bodnărescul în preajma Unirii*, Cernăuți, Tiparul „Mitropolitul Silvestru”, 1938, p. 3.

⁸⁵ D.J.A.N.-Suceava, Fond Teodor Bălan, pachet V, document 38, 27 octombrie 1918.

avea rolul de a reprezenta poporul român din Bucovina, de a-i apăra drepturile, și de a stabili o legătură strânsă între el și românii de peste granițe.

În același timp, era în funcție și guvernatorul austriac al Bucovinei, contele Etdorf. Acesta a înștiințat pe Iancu Flondor că ucrainenii pretind partea de nord a Bucovinei până la Prut, lăsând românilor partea de sud până la Siret, iar pământul din mijloc cuprins între Siret și Prut să fie considerat Condominium⁸⁶, până când granița definitivă va fi stabilită. Totodată, guvernatorul i-a propus lui Iancu Flondor să accepte instituirea unui guvern mixt alcătuit din reprezentanți ai românilor și rutenilor⁸⁷, pentru că nu mai putea să țină situația sub control. Iancu Flondor a refuzat această propunere, mai mult, l-a înștiințat pe guvernator că a intervenit pe lângă Guvernul Român din Iași, cerându-i intervenția armatei române, pentru ca Bucovina să intre în drepturile sale.

Maior Anton Ionescu

Preocupați să-și instaleze puterea în provincie, ucrainenii fac dovada incapacității de a gestiona situația, aceasta degenerând. Haosul era generalizat: autoritățile ineficiente, populația lipsită de siguranța individuală și a proprietății, legiunea ucraineană săvârșea abuzuri, se luau măsuri împotriva românilor implicați în mișcarea națională, iar activitatea Consiliului Național Român era paralizată⁸⁸.

La 6 noiembrie 1918, ucrainenii din Bucovina, sprijiniți de legionarii lor, au dat lovitura de stat, ocupând toate oficiile din Cernăuți, sechestrând instituțiile de stat din toată Bucovina⁸⁹. Au pătruns în palatul guvernatorului pe care l-au gonit și au instalat aici un guvern ucrainean⁹⁰. După ce guvernatorul Etdorf a semnat procesul verbal prin care trecea puterea în mâinile lui Omelian Popowicz și Aurel Onciul, ultimul s-a intitulat *administrator al Moldovei de Sus* și în această calitate a pornit la Iași pentru a stabili cu guvernul român raporturi de bună vecinătate⁹¹. A fost întâmpinat

⁸⁶ A.M.R., Fond *Marele Stat Major*, Secția „Studii Istorice”, dosar nr. 835, f. 5-6; dosar nr. 833, f. 211.

⁸⁷ Vlad Gafița, *Iancu Flondor (1865-1924) și Mișcarea națională a românilor din Bucovina*, Iași, Editura Junimea, 2008, p. 267.

⁸⁸ Cristina Gudin, *Aspecte privind prezența Armatei Române în Bucovina la 1918. Împrejurări și semnificații*, în „*Armata Română și unitatea națională*”, Pitești, Editura Delta Cart Educațional, 2008, p. 84.

⁸⁹ Teodor Bălan, *Rolul lui Vasile Bodnărescul în preajma Unirii*, Cernăuți, Tiparul „Mitropolitul Silvestru”, 1938, p. 4.

⁹⁰ A.M.R., Fond *Marele Stat Major*, Secția „Studii Istorice”, dosar nr. 835, f. 5-6; dosar nr. 833, f. 211.

⁹¹ Ion Nistor, *Istoria Bucovinei* București, ediție de Stelian Neagoe, București, Editura Humanitas, 1991, p. 385.

în gara din Iași de către refugiații bucovineni care nu i-au făcut o bună primire. „Lovit și huiduit se văzu silit să părăsească fără zăbavă Iașii, fără a mai fi luat contact cu guvernul român”⁹².

Pentru ca evenimentele să nu se agraveze, Iancu Flondor l-a trimis pe avocatul Vasile Bodnărescu ca agent diplomatic pe lângă guvernul român⁹³. Acesta a pornit împreună cu Nicu Gherghel, ca la 4 noiembrie, să ajungă la Iași cu misiunea expresă de a obține intervenția neîntârziată a armatei române în Bucovina⁹⁴. Era mai mult decât necesară această intervenție a „armatei în care un neam întreg și-a pus nădejdea, pentru înfăptuirea năzuințelor”⁹⁵, după cum spunea generalul Constantin Prezan. Acesta era motivul pentru care România intrase în acest război, de eliberare a teritoriilor naționale și de întregire a neamului⁹⁶.

Guvernul de la Iași, urmărind îndeaproape evoluția evenimentelor din Bucovina, a evaluat corect gravitatea situației și a întreprins măsurile care se impuneau pentru sprijinul populației și a autorităților românești care manifestau în direcția unirii cu țara⁹⁷.

Momentul mult așteptat de românii bucovineni nu a întârziat. La 23 octombrie/5 noiembrie 1918, Divizia a 8-a infanterie primi ordinul să ocupe Bucovina⁹⁸. Generalul Iacob Zadik a întocmit planul de înaintare al trupelor⁹⁹. Comandanții aveau ordinul să țină batalioanele cât mai apropiate și să fie foarte precauți în a face detașări de subunități în diferite localități¹⁰⁰.

În ziua următoare, la 6 noiembrie, în Suceava, Câmpulung și Gura Humorului intrau primele detașamente de jandarmi și grăniceri trimise de guvernul Alexandru Marghiloman¹⁰¹. Mai târziu, la 1 noiembrie 1968, Anton Ionescu maior în Armata Română, avea să consemneze acele momente, în care trupele române au intrat în orașul Suceava: „În curând se împlinesc 50

⁹² *Ibidem*, passim.

⁹³ Teodor Bălan, *Rolul lui Vasile Bodnărescul în preajma Unirii...*, p. 5.

⁹⁴ Pavel Țugu, *Unele precizări cu privire la revenirea Bucovinei la România*, în „Analele Bucovinei”, an III, nr. 2, București, Editura Academiei Române, 1996, p. 472.

⁹⁵ Adrian Pande, *O armă subtilă, propaganda*, în „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 2, București, 2000, pp. 2-3.

⁹⁶ Mihaela Pralea, *La apel se va răspunde: mort pentru patrie.*, în „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 1, București, 2000, p. 9.

⁹⁷ Ion Giurcă, *Ofițeri englezi implicați în evenimentele de la Hotin din ianuarie 1919*, în „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, nr. 2-4, București, 2001, p. 14.

⁹⁸ A.M.R., Fond *Marele Stat Major*, secția „Studii Istorice”, dosar nr. 835, f. 7; dosar nr. 833, f. 212.

⁹⁹ D.J.A.N.-Suceava, Fond *Colecția Documente*, pachet XIV, document nr. 5, 24 oct. 1918.

¹⁰⁰ A.M.R., Fond *Marele Stat Major*, Secția „Studii Istorice”, dosar nr. 840, f. 8.

¹⁰¹ Alexandrina Cuțui, *Generalul Iacob Zadik și eliberarea Bucovinei de sub dominația hasburgică*, în „*Armata română și patrimoniul național*”, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2010, pp. 516-517.

de ani de la alipirea Bucovinei. O jumătate de secol s-a scurs și amintirile stăruie în sufletul meu și cer să fie cunoscute.

Dacă s-ar rezuma la înșiruirea unor operații militare, nu mi-aș fi luat sarcina să le dau publicității, căci ele s-ar găsi undeva, de unde cel interesat, coordonându-le, le-ar împărtăși generației viitoare, punând și nota sa personală și însuflețindu-le fiecare după puterile sale. Dar cele ce vor urma au, pe lângă o notă subiectivă, și una inedită.

Înainte de a intra în povestirea faptelor, socotesc necesar să arăt pe scurt care era situația Bucovinei în 1918, precum și cea a Austriei.

Bucovina foarte multă vreme a făcut parte integrantă din Moldova, a cărei capital a fost multă vreme la Suceava. În Suceava, unde se mai văd și astăzi ruinele cetății, și-au avut reședința mai mulți domnitori, între care și Ștefan cel Mare. La 1774 Bucovina a fost răpită de la Moldova cu aprobarea turcilor, iar la 1777 domnitorul Grigore Ghica a fost decapitat din cauză că s-a opus la această răpire și la încorporarea Bucovinei la Austria. După această răpire, Bucovina a stat sub stăpânire austriacă 144 de ani, timp în care austriecii au dus o politică de deznaționalizare a elementului românesc.

Austria ajunsese un imperiu mare și puternic, format din mai multe naționalități: germani, maghiari, cehi, croați, sloveni, sârbi, poloni, ucraineni, români și italieni, dar acest imperiu era format dintr-un agregat eterogen de națiuni disparate care nu aveau între ele nici o legătură directă decât că – după cum spune Henri Lichtenberger profesor universitar la Sorbona, în cartea sa «L'Allemagne Moderne», publicată la Paris în anul 1918 - fiecare națiune avea legături directe numai de loialism dinastic, concretizate prin expresia «drăguțul nostru împărat». Metodele întrebuintate de austrieci pentru alipirea de noi provincii la țara lor erau diferite, ca de exemplu: «divide et imperia», «Bella gerant alii, tu felix Austria nube» și altele. Dar a venit ziua în care deviza Austriei «Austriae est imperare orbi universo», s-a năruit.

Fie din cauza Războiului Mondial (1914-1918), fie mai ales, din cauză că la sfârșitul lunii octombrie sau la începutul lunii noiembrie 1918, împăratul Carol de Habsburg a abdicat, fără ca moștenitorii săi să reclame tronul, toate naționalitățile conglomeratului rămânând astfel fără idol, s-a stins și legătura dintre fiecare naționalitate și dinastie, așa că naționalitățile și-au îndreptat privirile către națiunile lor de origine, de la care au fost cândva rupte. Dar și națiunile «mamă» erau oarecum dezorientate, cred însă că Bucovina a făcut cea dintâi pasul alipirii. În această privință eu nu-mi arog nici un merit decât acela al judecării corecte a situației, al hotărârii, al curajului și al execuției.

Acest act istoric s-a împlinit prin răspunderea ce personal mi-am luat-o de a intra în zorii zilei de 6.XI.1918 în Suceava, unde am dat o ordonanță în care am arătat că «noi grănicerii venind la voi, am desființat frontiera (!)».

Ziarul «Czernowitzer Allgemeine Zeitung», în numărul 7 noiembrie st.n. pomenea de intrarea maiorului Anton Ionescu în Suceava și de măsurile

de ordine ce s-au luat. Divizia a 8-a Botoșani primind ordin să intre în Bucovina, a făcut aceasta abia la 10 noiembrie 1918, deci cu patru zile mai târziu, iar la 11 noiembrie 1918 st.n. a ajuns la Cernăuți, deci la o dată la care întreaga Bucovină știa încă de la 6 noiembrie 1918 că trupe românești intraseră în Bucovina. Îmi aduc aminte că un intelectual venise tocmai de la Bistrița (Transilvania) la Suceava ca să se convingă personal de aceste fapte.

Acum faptele: Comandam compania a 4-a de grăniceri „Burdujeni”, la a cărei comandă revenisem în mai 1918, după ce o mai comandasem timp de 8 luni în 1917, așa că avusesem ocazia să cunosc multe persoane marcante din Suceava, care pe atunci era ocupată de trupe rusești. După retragerea trupelor rusești, detașamente românești făcuseră incursiuni în Bucovina în martie 1918, dar au fost nevoite să se retragă. Se vede că încă nu bătuse ceasul pentru asemenea fapte. Însăși populația românească primise acele trupe cu neîncredere, căci instinctual îi dicta să fie rezervată. Această rezervă s-a dovedit a fi îndreptățită, căci în curând trupe austriece, deși puține la număr, au recuperat întreaga Bucovină, cu care ocazie toți acei care s-a constatat că simpatizau cu trupele românești, au fost supuși unui adevărat martiraj.

În toamna anului 1918 populația bucovineană nu era stăpânită de aceleași sentimente, căci evenimentele se schimbaseră cu totul. Declarațiile lui Wilson, președintele S.U.A. și-au găsit cel mai profund ecou la toate pop[o]arele care formau Imperiul austro-ungar. Trupele obosite din cauza războiului căutau matca naționalității lor.

Cu câteva zile înainte de prăbușirea Austriei, deși eram în bune raporturi cu autoritățile austriece din Suceava vecină, mi s-a interzis trecerea în Bucovina. Jurnale nu mai puteam primi de acolo și nu puteam avea nici informații directe. A intrat în funcție serviciul de informații. De mare folos ne-a fost tânărul Aurel Hutu, mai târziu avocat în Câmpulung Mold[ovenesc]. Grație cunoștințelor și legăturilor sale și datorită unor refugiați, se mai putea afla ce se petrece dincolo de frontieră care era slab păzită. Eu personal, îmbrăcat în haine civile, treceam din când în când la Suceava printre pichete și aveam convorbiri cu dr. Teofil Lupu, prof. Eusebie Popovici și alții. În curând s-a produs însă o zarvă mare: Trupele își făceau bagajele, iar materialele din depozitele militare se vindeau clandestine. Natural că toate acestea făceau obiectul unor rapoarte cifrate.

În dimineața zilei de 23 octombrie 1918 st.v. venind la companie mi s-a raportat că în timpul nopții, sentinela austriacă punându-și capela în vârful baionetei, a început să o fluture și s-a adresat camaradului român de la podul care despărțea frontiera, cu cuvinte și gesturi, din care se înțelegea că acești soldați austriece exercită „sloboda” pe care ai noștri o mai văzuseră și la tovarășii noștri ruși. Numai jandarmii austriece rămăseseră la posturile lor.

Populația din Ițcani și Suceava trecea printr-o mare neliniște, căci postul de jandarmi era neputincios pentru menținerea ordinii.

Populația avea nevoie de ocrotire, deoarece jefuitoarii începuseră să se dea la prădăciuni. Trebuia profitat de această ocazie pentru a intra în Bucovina. Dar cum? Între România și Austro-Ungaria se încheiase Pacea de la București, așa că o intrare în Bucovina ar fi fost privită ca o încălcare de teritoriu – deci un „casus belli” - pe care nu eram autorizat al provoca. Cu toate acestea simțeam că a sosit momentul ca să trecem în Bucovina. În starea nervoasă și neliniștitoare din preajma frontierei, am dat de înțeles jandarmeriei din Suceava că aș putea interveni, dar să mi se facă în acest sens o adresă scrisă, semnată de căpitanul Kucinsky, comandantul jandarmeriei din cel oraș. Acesta, din scrupule ușor de înțeles, n-a făcut nici o adresă, dar a autorizat postul din Ițcani să ceară în scris sprijinul grănicerilor români de la Burdujeni. Această adresă mi-a fost suficientă ca să fiu acoperit în cele ce urmăream. Raportând comandamentului de la Iași toate cele petrecute și cerând autorizația de a intra în Bucovina, m-am adresat în același timp telefonic și generalului Zadik, comandantul Diviziei a 8-a de la Botoșani, sub ale cărui ordine operative urma să fiu pus în Bucovina, căruia i-am raportat pe la orele 17 toate evenimentele zilei și i-am cerut autorizația de a intra în Suceava. Situația nu era însă așa de ușoară. Guvernul român nu declarase război Austro-Ungariei și cred că nici Divizia a 8-a nu primise nici o instrucție, așa că nu putea să-mi dea un ordin categoric de a intra, dar am dedus că, după modul în care îmi acopeream operația, intrarea în Suceava ar putea să fie privită ca un răspuns la un sprijin solicitat.

Compania de grăniceri Burdujeni avea trei plutoane: Burdujeni, Verești și Bunești, iar intrarea în Bucovina trebuia efectuată în cursul nopții ce urma. Deoarece plutoanele nu erau informate despre intențiile mele, iar oamenii plutoanelor erau împărțiați la pichete de frontieră, de la Mihăileni până la Bunești (Fălticeni), Trebuiau luate măsuri urgente pentru ca oamenii să fie adunați în cursul nopții de pe frontieră și să intre pe neașteptate în Bucovina.

Luând măsurile necesare la plutonul de reședință, trebuia să mă transport apoi la Verești, căci numai de acolo aș fi putut vorbi telefonic la Fălticeni-Bunești, iar pentru darea unor ordine scrise nu mai era timpul necesar, iar ordine telefonice nu puteau fi date decât de mine personal din Verești. Dar cum te transporti mai repede la Verești, la o distanță de 17 km?

M-am adresat șefului stației C.F.R. Burdujeni, Georoceanu, care, în patriotismul său, a înțeles că regulamentele nu-și au aplicația când este vorba de interese superioare neprevăzute și urgente și mi-a pus la dispoziție o locomotivă. La Verești am dat ordine telefonice locotenentului Alexandrescu de la Bunești și locotenentului Gh. Borș de la Verești, care se afla lângă mine, că în dimineața zilei de 24 octombrie st.v. plutoanele respective să intre în Suceava, fiecare pe câte o șosea în direcția respectivă.

Înapoiat la Burdujeni, am supravegheat personal executarea ordinelor date și mi-am pregătit o „ordonanță” ce trebuia adresată populației bucovinene după ce în prealabil va fi fost văzută de profesorul Eusebie Popovici, care luase conducerea primăriei din Suceava. Lăsând la pichete câte 2 soldați pentru pază, plutonul

Burdujeni avea gata echipați și disponibili circa 50 de soldați, sub ordinele locotenentului I. Chiujdeza și a plutonierului Răducanu.

Spre ziuă, dar când era încă întuneric, plutonul, încolonat cu o patrulă care-l preceda, trecea frontiera și se îndrepta, urcând pe drumul Ițcanilor spre Suceava.

Peste sentimentul răspunderii, mă copleșea și un sentiment de măreție că mi-a fost dat mie și grănicerilor de sub comanda mea ca să intrăm primii în cetatea lui Ștefan cel Mare, dar și un sentiment al datoriei că ne-a fost dat nouă să marcăm repararea actului de nedreptate făcut de turci la 1777, când Bucovina a fost cedată Austriei.

Copleșiți de aceste sentimente, înaintam spre Suceava. Luceafărul dimineții își arunca razele peste baionetele grănicerilor, când deodată un țăran bucovinean, care scobora dinspre Suceava, ni s-a adresat cu cuvintele: „Me[r]geți fuga, au dat foc la depozitele de muniție!”. Într-adevăr, o lumină galben-roșiatică se ridica în partea orașului, dar nu se auzea nici o detunătură. Evenimentul semnalat părea însă verosimil căci fusesem informat încă din ajun că unii derbedei ar fi pus mâna pe depozite cu scopul de ași însuși armele și munițiile necesare pentru prădăciuni. Ajunși dincolo de biserica Sfântul Ion [cel] Nou din Suceava, apropiindu-ne de ruinele cetății, m-a cuprins o emoție puternică și – trebuie să-mi recunosc slăbiciunea psihică- am fost copleșit și am avut viziunea că numeroase zâne mergeau, una după alta, pe ruine, în jurul cetății. Nu știu datorită cărei forțe lăuntrice am reușit să scap de aceste halucinații. Plutonul înainta, intram în orașul Suceava. Era încă întuneric, armele erau încărcate. Nu știu ce m-a predominat, căci am dat ordin să se cânte „Pe-al nostru steag e scris unire”. Imn simbolic corespunzând faptei noastre, dar și profetic, căci în ultima strofă se preciza că „Scumpa noastră Românie, etern, etern va înflori” [...].

Soldații voinici, cu piepturi tari, glasul lor răsuna puternic în valea Sucevei, între zidurile caselor ce străjuiau ulițele orașului. Dacă împrejurările mi-ar fi permis, aș fi putut însemnând fiecare casă, să știu precis de ce sentimente erau animați locuitorii lor, căci auzind cântecele ostașilor, treziți din somn și deschizând ferestrele ai noștri ne petreceau cu privirile cu lacrimi de bucurie, aplaudând, iar ceilalți trânteau nervos ferestrele, retrăgându-se după perdele. Prima mea grijă a fost să pun stăpânire pe oficiul telegrafo-telefonic și apoi pe compania de jandarmi. Căpitanului Kucinsky, comandantul companiei de jandarmi, i-am ridicat telefonul, l-am dezarmat și l-am lăsat apoi liber, punându-i însă în vedere că nu mai are nici o calitate. Totodată am recomandat autorităților ca toți funcționarii să rămână la posturile lor și să-și vadă de serviciu până ce autoritatea românească se va instala. Cu aceste măsuri de ordine, cu un număr de patrule în oraș și cu restul plutonului instalat în piațeta din fața primăriei Suceava, pe al cărei turn arborasem drapelul românesc, m-am prezentat primarului orașului, venerabilului profesor Eusebie Popovici, deputat în dieta bucovineană. El știuse că vom intra în oraș și ne aștepta cu nerăbdare, dar și înfrigurare, temându-se să nu ni se întâmple ceva rău. I-am citit „ordonanța”. Voia să rectifice ceva, apoi a renunțat, dar în cele din urmă a înlocuit data de 24 octombrie st.v.

cu 6 noiembrie st.n. și a trimis-o la tipografie, de unde în curând ne-a fost adusă tipărită în câteva sute de exemplare care au fost afișate pe străzi și pe la autorități. Am luat câteva măsuri de ordine, fiind informat că se intenționa atacarea grănicerilor, al căror număr era foarte redus. Pe la orele 9 a sosit și plutonul din Verești cu locotenentul Borș, iar o jumătate de oră mai târziu a sosit și cel din Bunești cu locotenentul Alexandrescu. Numărul grănicerilor se tot mărea, așa că dușmanii și-au dat seama că nu mai este o glumă. Acei care altă data, nu cu mult mai înainte, își permiteau să vocifereze când veneam pe la Suceava, strigând că „România Mare mămăligă n-are”, acum își frângeau mâinile și-și mușcau buzele. Am intensificat paza în oraș și am raportat comandamentelor.

Înspre seară am fost informat că grănicerii de la Cornul-Luncii, de sub comanda maiorului Gh. Tomescu, au intrat și ei în Bucovina, îndreptându-se spre Câmpulung Mol[dovenesc] și Vatra Dornei. A doua zi, 25 octombrie 1918 st.v. am fost chemat la telefon de [la] Cernăuți și am fost rugat ca la 26 octombrie st.v. (8 noiembrie st.n.) să aștept în gara Ițcani la ora 11, pe „Comisarul Moldovei de Sus”, Aurel Onciul, spre a-mi preda un „tratat de alianță a Moldovei de Sus cu România”, pe care eu să-l înaintez guvernului de la Iași.

În aceeași zi am mai avut o convorbire telefonică, tot cu Cernăuții, de data aceasta fiind chemat de Nicu Flondor, care m-a informat despre formarea Consiliului Național în frunte cu Iancu Flondor și de trădarea lui Aurel Onciul și mi-a cerut să fac tot posibilul ca acesta să nu se mai întoarcă la Cernăuți.

Prefectul Dorohoiului a sosit și el în localitate, a cules informații și a discutat alipirea. Unii bucovineni marcanți preconizau o alipire condiționată, dar era evident că nu vor reuși. Cartierul Diviziei a 8-a venise la Burdujeni în ajunul Sf. Dumitru fără altă trupă decât o secție de motocicliști, un post de T.F.F. și statul major. Trupa aștepta ordine în garnizoanele Botoșani, Dorohoi și Fălticeni.

În dimineața zilei de 26 octombrie st.v. am comunicat generalului Zadik telefonic, că la ora 11 voi avea întrevederea arătată mai sus și l-am pus în cunoștință de formarea Consiliului Național al Bucovinei, compus din 50 de persoane, în frunte cu Iancu Flondor, de stăruința sus-arătată a lui Nicu Flondor, precum și de părerile notabilităților de [la] Suceava: Eusebie Popovici, dr. Teofil Lupu, Gh. Sîrbu, Pr. Tarangul etc. și l-am rugat apoi ca, întrucât D-sa se află în localitate, să-l primească el pe Aurel Onciul și să stea de vorbă cu el. Mie mi-ar fi fost foarte ușor să primesc tratatul de alianță și să-l trimit prin curier special la Iași, dar în acest caz Aurel Onciul s-ar fi înapoiat imediat la Cernăuți. Dar toate acestea rezolvau situația în favoarea noastră în cu totul altfel decât se aștepta Aurel Onciul.

Trebuie știut că Aurel Onciul era în parlamentul austriac un bun cunoscător în materie financiară, un impetuos parlamentar și un mare elector, se bucura de un curaj mare, de o logică impecabilă și de un mare talent oratoric. Era socotit de locuitori ca un tribun al lor. L-am cunoscut încă din mai sau iunie 1918, când trecea spre Iași, având, după cât știu o misiune din partea guvernului austriac pe lângă guvernul roman. Era unul din promotorii ideii de încorporare a

României sub sceptrul habsburgic, susținând că numai în felul acesta vede posibilă unirea tuturor românilor. Se va vedea însă mai jos că și în susținerile ce le-a făcut la 26 octombrie 1918 st. v. sufletul îi era otrăvit.

Cu această digresiune, revin, arătând că generalul Zadik a apreciat importanța faptului și întrebându-mă unde ar putea avea loc convorbirea, am stabilit-o la primăria Suceava. Mi-a dat apoi ordin ca să-l primesc pe Aurel Onciul la gara Ițcani și să-l conduc la Suceava.

Un vagon tip ministerial, tras de o locomotivă, sosit la gară la 11 precis, a adus pe Aurel Onciul. El era însoțit de inspectorul de cale ferată Nesciuc și de secretarul său particular Iliuț, prefectul de mai târziu al județului Cernăuți. Informându-l pe Onciul despre dorința generalului Zadik, mi-a spus că primește ca să meargă la Suceava spre ai înmâna tratatul de alianță. Trasura căpitanului Kucinsky, pe care o rechiziționasem, ne-a transportat la Suceava.

După prezentările de rigoare într-un salon al primăriei, la etaj, cu vederea spre stradă, s-au angajat discuțiile între Aurel Onciul și generalul Zadik. De față eram numai eu și secretarul lui Onciul. În localul primăriei, în spate, așteptau însă, în alt salon, Eusebie Popovici, Gh. Sîrbu și alții.

Aurel Onciul explicând scopul venirii sale, a prezentat generalului Zadik un tratat de alianță al Moldovei de Sus, al cărei comisar pretindea că este și în numele căreia vorbea, și l-a rugat să facă demersurile necesare ca acest tratat să parvină guvernului român la Iași.

Generalul citind «tratatul» scris la mașină pe sferturi de coală de hârtie, format de caiet, a propus lui Aurel Onciul ca să-l prezinte personal la Iași, în care scop îi va înlesni plecarea și va solicita să fie primit urgent de guvern, care este singurul în măsură și în fața căruia să-și susțină tratatul, deoarece d-sa ca general și comandant de divizie are ordin categoric să intre în Bucovina și să o ocupe în granițele istorice până la Ceremuș și Nistru.

Auzind că armata română trebuie să treacă Siretul, Onciul s-a enervat și a protestat că pe baza principiului lui Wilson, populația Bucovinei, prin reprezentanții ei, a hotărât căruia popor se cuvine teritoriul și că pe baza protocolului din 6 noiembrie st.n. 1918, reprezentanții celor două naționalități au stabilit că Bucovina de sud, sub denumirea de „Moldova de Sus”, o atribuie românilor, iar restul ucrainenilor; că reședința comisarilor este la Cernăuți, și că dânsul, în calitatea ce o are, nu permite trecerea armatei române dincolo de Siret.

Generalul Zadik susținând că, întrucât reședința comisarului român este la Cernăuți, se impune ca și armata să treacă la Cernăuți, Onciul l-a invitat pe general să vină la Cernăuți, dar fără armată. Generalul l-a întrebat însă pe Onciul: «Ce valoare are un general fără armată?».

Discuția aluneca din când în când și pe un ton mai amical, dar când generalul l-a întrebat pe Onciul, ca jurist, ce valabilitate poate avea un proces verbal în cuprinsul căruia se arată că «în fața forței am predat puterea» (actul din 6 noiembrie), Onciul luându-și în serios rolul de comisar al poporului și

ca singurul exponent al lui, a încercat, pe un ton marțial, să braveze, și fără a mai întrebuința cuvântul «domnule», a bătut cu pumnul în masă și a spus: «Generale, trecerea armatei române peste Siret, nu o voi permite!».

Discuția se aprinsese, se făcuse ora două și jumătate după amiază, iar conferința dura de trei ore. Aveam impresia că la urma urmei generalul îl va aresta pe Onciul. Întrucât frunțașii români așteptau în altă sală, am părăsit salonul și am mers direct la Eusebie Popovici pe care l-am informat de scopul venirii lui Onciul și de intenția generalului de a-l aresta. El m-a rugat să fac tot posibilul ca înainte de a lua o hotărâre generalul să vină la el pentru a sta de vorbă.

Am revenit în sală și invocând un pretext inventat, am informat pe general că pentru rezolvarea unei chestiuni urgente, un delegat îl roagă să întrerupă pentru puțin conferința.

După ce generalul a stat de vorbă cu Eusebie Popovici, s-a convenit ca să-l trimită pe Onciul, cu voie sau fără voie, la Iași. Reîntorși în salon, l-am găsit pe Onciul galben ca ceara. Fără ai da timp să-l întrebe ce s-a întâmplat, s-a adresat generalului cu cuvintele: «În viața oamenilor sunt zile de mărire, dar și de decadență; sunt prizonierul dumneavoastră, faceți ce doriți; un lucru vă cer, puneți-mi viața la adăpost».

- «Dar mă rog, ce s-a întâmplat?» întreabă generalul.

- «Rog priviți în stradă» fu răspunsul.

Ce se întâmplase? Filaret Doboș, profesor, fiind informat de venirea la Suceava a lui Aurel Onciul, care era socotit ca un trădător al intereselor neamului românesc, strânsese un număr de români, mai ales tineri înflăcărați, care în timpul întreruperii conferinței, văzându-l pe Aurel Onciul la fereastră, a vociferat și l-a amenințat, lucruri despre care noi nu eram informați. Într-adevăr, îndreptându-ne și noi spre fereastră, am văzut mulțimea care vocifera.

Generalul Zadik - a răspuns: „Domnule Onciul, vei fi apărat, fii sigur, dar va trebui să pleci la Iași. Eu pregătesc raportul telegrafic și iau măsuri pentru plecarea d-tale”. După aceasta mi-a poruncit mie: „Condu-l pe dl. Onciul la gara Burdujeni și cruță-l de orice neplăceri!”. Trăsura aștepta în stradă, era trei și jumătate d.a., iar conferința a fost lungă și emoționantă. Un om distrus trebuia păzit. L-am luat de braț și l-am condus jos. Când să ieșim și să scoborâm treptele de piatră ale primăriei spre stradă, au început huiduielile. Cu cravașa am făcut semn să fie ordine. Lumea își mușca buzele, dar s-a resemnat. Respectul autorității era viu. Coșul de la trăsură fiind ridicat, l-am luat la dreapta pe cel care era Comisarul Moldovei de Sus, prizonier cum singur s-a calificat și pe care acum îl purta refrenul «Grandeur et decadence». Onciul a fost condus la Ițcani și apoi la Burdujeni, unde era așteptată garnitura de cale ferată aprovizionată și gata de drum. Deodată, pe linia ferată, venind de la Ițcani, a apărut doctorul [Octavian] Gheorghian, scund și gras, cu fața injectată, stăpânit de o idee ce voia să o îndeplinească fără întârziere. Venind cu automobilul de la Cernăuți, însoțit de studentul în medicină Aurel Popescu, după un drum lung și cu

diverse peripeții, m-a văzut și cunoscându-mă din casa doctorului Teofil Lupu, cu care era cumnat și unde luasem masa de vreo două sau trei ori, mi s-a adresat cu cuvintele: «Unde-i trădătorul, vreau să-l împușc!». Căuta pe Onciul. Eu i-am comunicat că nu-i pot permite să înainteze, deoarece Onciul era sub paza mea și l-am trimis înapoi la Ițcani. Acolo l-a găsit pe generalul Zadik, pe lângă care a rămas apoi ca reprezentant al Consiliului Național Român până la intrarea trupelor române în Cernăuți, fapt ce s-a întâmplat în după amiaza zilei de 11 noiembrie st.n. 1918. Onciul luând loc în vagonul austriac cu care venise, condus de maiorul Georgescu din geniu, a plecat pe la ora 6 seara, la Iași. Acolo nu l-a așteptat guvernul, cum credea el, ci sufletul tineresc al studențimii române, care i-a făcut în gara Iași o primire de așa natură, încât nu știm cu ce sentimente își mai putea prezenta tratatul de alianță. De la Iași, Onciul a trecut la București, fiind la dispoziția guvernului. La Cernăuți a revenit abia prin anul 1920.

Important și demn de reținut este faptul că intrarea mea în Bucovina l-a determinat pe Onciul ca să vină la Suceava spre a trimite guvernului la Iași «tratatul de alianță» și după cum s-a arătat mai sus, el a pierdut contactul cu Bucovina, nemaiputând face ceea ce ar fi putut face dacă Divizia a 8-a ar fi intrat în Bucovina neprecedată de mine, căci în acest caz Onciul ar fi încercat, cu ajutorul țărănimii, să opună rezistență, ceea ce ar fi schimbat cu totul caracterul Unirii.

Odată cu intrarea Diviziei a 8-a în Bucovina, rolul meu la Suceava s-a încheiat. Am fost numit apoi comandant al batalionului de grăniceri compus din 3 companii (3, 4 și 5); cerusem generalului Zadik ca acest batalion să formeze avangarda Diviziei. Deoarece grănicerii sunt trupe de poliție, el a găsit că este mai necesară prezența lor în zonă pentru a veghea la liniștea populației. Cu unitatea mea trebuia să acopăr sectorul Rădăuți-Seletin-Storjineț. Terminând, nu pot trece cu vederea buna primire ce mi s-a făcut la Rădăuți, datorită Consiliului Național în frunte cu Const[antin] Nastasi, ulterior avocat la Cernăuți, preotul Cărbune, primarul Papadiuc, preoții Reuș și dr. I. Puiu și alții, al căror nume îmi scapă, dar stăruie profund în amintirea mea¹⁰².

1 noiembrie 1968

(semnătură indescifrabilă)

¹⁰²D.J.A.N. Suceava, Fond *Colecția Documente*, pachet XXIV, document nr. 36.

Capitolul 6

BOROAIA EROICĂ

ROMANIA
JUDEȚUL SUCEAVA
PRIMĂRIA COMUNEI BOROAIA

Monumentului Eroilor

EROII DIN BOROAIA CĂZUȚI PE CÂMPURILE DE LUPTĂ ALE RĂZBOIULUI DE REÎNTREGIRE

Dr. Maricica IFRIM

General manager, S.C. Digiarhiv Nord-Est Centru S.R.L. Iași

Absolventă a Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Facultatea de Istorie și Filozofie (1988) și doctor în istorie (2001).

*Are o bogată experiență în domeniul arhivistic. Între 1992 și 2007, a parcurs etapele **arhivist, director adjunct, director al Direcției Județene Iași a Arhivelor Naționale.***

*A studiat și a comparat sistemele internaționale de arhivistică, fiind absolventă a **Școlii Naționale de Perfecționare Arhivistică București,***

*sub egida Direcției Generale a Arhivelor Statului, precum și absolventă a **Stagiului tehnic internațional de arhivistică de la Paris,** organizat de Direcția Arhivelor Franței și a stagiului de **Teorie și practică arhivistică. Tehnologii de informare și comunicare publică,** organizat de La Maison des Cultures du Monde și Direcția Arhivelor Franței.*

Pentru meritele sale în activitatea desfășurată în cadrul Arhivelor Naționale, Marcela Ifrim este cavaler al Ordinului Național „Steaua României” în grad de ofițer, conferit de președintele României prin Decretul nr. 531 din 1.12.2000.

După o scurtă carieră în învățământul superior (2005-2011), a optat pentru activitatea de freelancer în arhivistică (2012 – până în prezent).

Publicații:

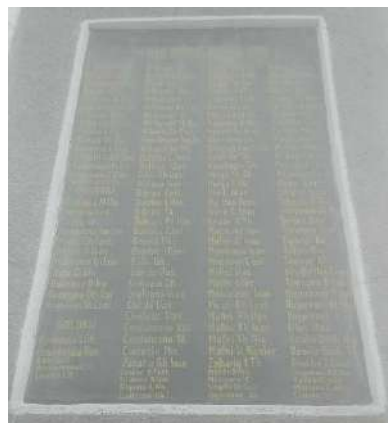
A publicat studii și volume de istorie și arhivistică.

*

* *

Comuna Boroaia, din județul Suceava, situată la câțiva kilometri de orașul Fălticeni, la sfârșitul secolului al XIX-lea și în prima jumătate a secolului al XX-lea, a beneficiat de o pleiadă de învățători, care, influențați de Spiru Haret, au desfășurat o activitate remarcabilă de școlarizare, de alfabetizare, de culturalizare și de luminare a membrilor comunității prin educație, convinși fiind că, după cum spunea învățătorul

Vasile Tomegea, erou al Războiului de Reîntregire, „în școală și educație stă mântuirea!”. În doar câteva decenii, efervescența ideilor și faptelor acestor dascăli au făcut din Boroaia o comunitate apreciată și vizitată de Nicolae Iorga, Dimitrie Gusti, Simion Mehedinți, Gh.T. Kirileanu, Mihail Sadoveanu, Alexandru Vlahuță, Garabet Ibrăileanu, George Topârceanu ș.a. Aici, au înființat Banca Populară „Moldova”, cinci cooperative de propășire economică și socială a sătenilor, o bibliotecă, un cor care a concertat decenii la Radio, o casă de cultură, un muzeu al satului, prin contribuții voluntare, au construit școli în toate satele comunei Boroaia și, urmând modelul „Șezătoarei” lui Artur Gorovei, un susținător constant al proiectelor boroienilor, au tipărit, timp de 25 ani, revista bilunară „Vestitorul satelor”, au luptat pe câmpurile de luptă și au cinstit memoria eroilor din Războiul pentru Reîntregire, ridicând Monumentul celor 136 de soldați căzuți la datorie.

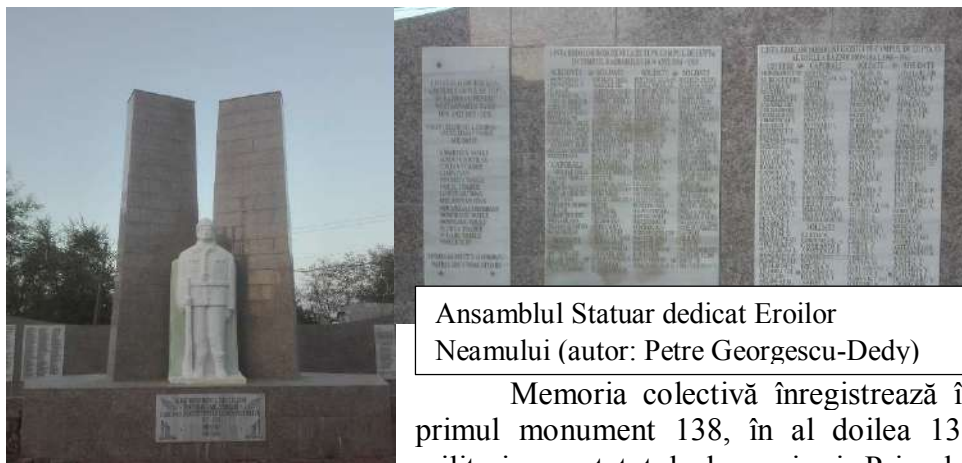
Monumentul Eroilor din Boroaia, inaugurat în 1935

Meritul acestei prefaceri culturale revine învățătorilor Ion Bondescu, Vasile Tomegea, Vasile Bîrleanu, Mihai Boleac, Nicolae Cercel, Vasile Apetroaie și, asociat, Nicolae Stoleru din comuna Baia.

În anul Centenarului Marii Uniri, fiecare unitate administrativ-teritorială ar trebui să-și cinstească eroii, așa cum face comuna Boroaia.

Prelucrarea arhivelor școlilor și primăriei din comuna Boroaia ne-a oferit prilejul de a face câteva constatări extrem de măgulitoare, atât pentru fosta „intelighentie” a localității, cât și pentru actuala administrație.

Comuna Boroaia are două monumente închinare eroilor căzuți pe câmpurile de luptă ale Războiului de Reîntregire, ambele având înscrise pe soclu lista militarilor decedați. Biserica satului Giulești din comuna Boroaia are, la fel, un monument dedicat eroilor Primului Război Mondial.

Ansamblul Statuar dedicat Eroilor Neamului (autor: Petre Georgescu-Dedy)

Memoria colectivă înregistrează în primul monument 138, în al doilea 137 militari cu statutul de eroi ai Primului Război Mondial. Rolul nostru a fost de a documenta lista eroilor cu documentele arhivei de stare civilă din Boroaia, coroborate cu corespondența trimisă de Ministerul de Război, a Centrului de Recrutare de la Fălticeni și hotărârile judecătorești de constatare a decesului, în lipsa altor acte sau mărturii, reieșind un număr de 178 militari, inclusiv 2 evrei. Această listă, formată din nume, prenume și inițiala prenumelui tatălui, am completat-o cu câteva elemente biografice de identificare, data nașterii, gradul, regimentul în care a fost înrolat, data și locul morții, cauza și împrejurările morții, prenumele părinților, registrul de stare civilă și fila în care se regăsesc informațiile. Actele de stare civilă consemnează, după caz, prenumele soției și ocupația. Această listă am completat-o cu numele neatestatate documentar din cele trei monumente istorice, care menționează doar numele, prenumele și gradul eroului, pentru a avea o listă complete a boroaienilor căzuți în Primul Război Mondial.

Cea mai mare surpriză o reprezintă faptul că evoluția războiului coincide cu succesiunea pierderilor ostașilor români din Boroaia! O trecere în revistă a participării României în Primul Război Mondial demonstrează indubitabil această aserțiune.

La 28 iunie 1914 a avut loc atentatul de la Sarajevo, căruia i-au căzut victime moștenitorul tronului Austro-Ungariei, Franz Ferdinand și soția lui, pretextul declanșării Primului Război Mondial, o luna mai târziu.

Consiliul de Coroană al României, în 21 iulie 1914, a hotărât neutralitatea armată sau expectativa militară. Moartea regelui Carol I și venirea pe tron a regelui Ferdinand, antantofil, precum și opinia publică manifestă pentru împlinirea idealului deplinei unități naționale, au determinat tratative cu Puterile Antantei pentru recunoașterea drepturilor istorice ale României asupra Transilvaniei și Bucovinei. Perioada neutralității a durat din iulie 1914 până în iulie 1916. La Consiliul de Coroană din 14 august 1916 s-a hotărât intrarea României în război alături de Antantă.

PRIMĂRIA COMUNEI BOROAIA, JUDEȚUL SUCEAVA

OPIS ALFABETIC

EROI MORȚI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

RECONSTITUIRE DIN ACTELE DE DECES ALE ARHIVEI DE STARE CIVILĂ

Nr. crt.	Nume și prenume	VĂRS-TA	grad	Data	MOBILIZARE	OBSERVAȚII	PĂRINȚI	REGISTRUL NCM	FILA
1	ATOMEI T. CONSTANTIN	25 ANI	soldat	30.08.2017	Reg. 17 Mehedinti, compania a III a	Lovit de obuz inamic, lupta de la cota 701, Cireșoaia, jud. Bacău	TOADER ȘI CATRINA	1919	12
2	VASILIU O. TOADER	21 ANI	militar de profesie, soldat	23.02.1917	Reg. artilerie de munte	Spitalul mobil nr.6, febră tifoidă	ONOFREI ȘI LISABETA	1919	40
3	UNGURIANU VASILE		soldat	18.10.1917	Cercul de adunare al diviziei a 6-a	Accident de tren linia ferată Pașcani-Lespezi		1919	60
4	MONORANU GH. CONSTANTIN	20	soldat	15.09.1918	Reg. 13 artilerie	Spitalul infirmeriei de garnizoană a diviziei a 9-a Bălți: Gripă infecțioasă și pneumonie	GHEORGHE ȘI IOANA	1919	61
5	NASTASĂ I. DUMITRU	21	soldat	31.07.1918		Infirmeria centrului de tuberculoși Grajduri, jud. Vaslui	ION ȘI SAFTA	1919	62
6	VASILE ANTON	34	soldat	11.04.1917		Capturat, prizonier în Lazaretul din Tuclel		1919	20
7	PRECIOB I. ALECSANDRU	25	soldat	1916-1918	Compania a 10 a, reg. 27 inf.	Lovit de gloanță inamic la cota 269 SV	IOAN ȘI MARANDA	1919	76
8	VLAS VASILE	30	soldat	22.02.1917	Reg. 16 inf.	Capturat, Prizonier în Lazaretul din Tuclel		1920	60

9	CIOBOTARIU GHEORGHE	42	soldat	25.02.1917	Reg. 56 inf, compania a 2-a	Capturat, prizonier în Ostfßyasszonyfa, gastrită intestinală		1920	61
10	ARSINTESCU T. IOAN		sergent	5.11.1916	Reg. 56 inf. Fălticeni	Lovit de gloanțe și căzut mort în luptele de la Părăul Cărbunești, Jud. Gorj		1920	62
11	CORDUNEANU GHEORGHE	41	soldat	7.02.1917	Reg.56 inf.	Capturat, prizonier în Lazaretul din Tuchel		1920	74
12	APOPEI NECULAI	38	soldat	1916-1918	Reg.56 inf.	Lașărul de prizonieri Slatina, Olt		1920	82
13	SIBECHE GH. CONSTANTIN	24	sergent sanitar	13.03.1917	Reg. 4 artilerie, V. 1	M Satul Saucenița, Comuna Văculești, Dorohoi	GHEORGHE	1920	94
14	TOMEGEA N. VASILE	23	soldat	27.04.1917	Reg. 16 inf.	La spitalul din Bacău	NECULAI ȘI IRINA	1920	19
15	BUTULUC C. IOAN	22	soldat	23.03.1917	Reg. 16 inf.	La spitalul de tuberculoși din Băllățești, Neamț, tuberculoză pulmonară gr. iii	COSTACHE ȘI MARIA	1920	20
16	ILIE C. IOAN	29	soldat	8.12.1917	Reg. 2 munte, divizia a 7-a	La spitalul american nr. 481 din Roman, tuberculoză	COSTACHE ȘI PROFIRA	1920	21
17	BĂRZU COSTACHE	38	soldat	23.07.1917	Reg.56 inf., compania a 5-a	capturat, în lașărul Ostfßyasszonyfa, intestinal		1920	25
18	ZAHARIA TOADER	42	soldat	15.08.1917	Reg.56 inf.	La infirmeria lașărului de prizonieri Osnagania, Austria		1920	26

19	ROMAN GH. VASILE	32		10.03.1917			La spitalul ambulanței diviziei a 15-a din comuna Șcheia, jud. Vaslui, febră tifoidă	GHEORGHE ȘI TASIA	1920	37
20	MUNTEANU I. CONSTANTIN	21	soldat	19.09.1917	Reg. 16 inf.		Spitalul mobil nr.8, ictor gât	ION ȘI ILINCA	1920	38
21	UNGUREANU GHEORGHE		soldat	9.01.1917	Reg.56 inf., compania a 4-a		Capturat, m. în lagărul de la Pitești, mort de anemie		1922	49
22	ACREȚOAI E I. VASILE	28		1918, toamna			În spitalul de la Buzău, în urma rănilor căpătate în război	ION ȘI MARIOAREA CREȚOAI E	1923	70-72
23	FLOREA V. GHEORGHE	38	soldat	15.04.1917	Reg. 56 inf.		În comuna Străoane, jud. Putna, tifos exantematic		1924	24
24	NECHITA V. IOAN	32		nov. 1916	Reg. 16 inf.		Luptele de la Chitila cu nemții	VASILE ȘI ANICA	1924	50-51
25	TRIFAN NECULAI	34	soldat	ian. 1917	Reg. 16 inf.		„A murit lovit de un glonte în cap la Pralea”		1924	52-53
26	OLARIU ILIE	36		febr.1917	REG. 55 inf.		„A căzut mort, împușcat de o patrule inamică”		1924	78-79
27	ONISIE V DUMITRU	36	soldat	martie 1917	Reg. 56 inf.		În lagărul de prizonieri Osginsohne	VASILE ȘI CATINCA	1924	90-91
28	BĂLU GH. VASILE	44	soldat	nov. 1916	Reg. 56 inf.		La Cărbunești, „rănit greu, a murit”	GHEORGHE ȘI MĂRIOARA	1925	21-22
29	ARION V. GHEORGHE	48	soldat	nov. 1916	Reg. 56 inf.		La Cărbunești	VASILE ȘI MARIOARA	1925	49
30	MAFTEI I. VASILE	48	soldat	10.11.1916	Reg. 56 inf.		La Cărbunești	ION ȘI ANICA	1925	54
31	CREȚOAI A D. TOADER	46	sergent	aug. 1917	Reg. 29/4 obuziere			DUMITRU ȘI MĂRIOARA	1925	63
32	COSMA TH. VASILE	42	soldat	dec. 1917	Reg. 56 inf.			THOADER ȘI MARIA	1925	82-83

33	MONORANU P. ION		soldat		1916-1918	Reg. 16 inf.				PETREA ȘI MARANDA	1927	34
34	AIRINEI C. ION		soldat		1916-1918					COSTACHE ȘI MARANDA	1927	33
35	BUTULUC I. VASILE	27	soldat		29.08.1917	Reg. 16 inf.		în campania de la 29 aug 1917		ION ȘI MĂRIOARA	1926	78-79
36	BĂLU T. VASILE	34	soldat		1916-1918	Reg. 16 inf.				TOADER ȘI ANICA	1926	77
37	UNGUREANU GH. VASILE	34	soldat		1916-1918	Reg. 56 inf.				GHEORGHE ȘI ILINCA	1926	73-74
38	BUTNARIU F. VASILE	33	soldat		1916-1918	Reg. 56 inf.		Dispărut		FILIP ȘI MARIOARA	1926	71-72
39	CUCOLOȘ I. VASILE	20	soldat		1916-1918	Reg. 16 inf.		„este mort deoarece nu sa mai întors din război”		ION ȘI ELENA	1926	69-70
40	LAZĂR I. TOADER	29	soldat		1916-1918	Reg. 56 inf.				ION ȘI ELENA	1926	67-68
41	CURCĂ V. NECULAI	33	soldat		1916-1918	Reg. 56 inf.				VASILE ȘI MARANDA	1926	65
42	BLANARIU GH. VASILE	36	soldat, caporal?		1916-1918	Reg. 56 inf.		„Luând parte la luptele de la Petrolul ar fi murit”		GHEORGHE ȘI -	1926	52-53
43	ZAHARIA GH. IOAN	20	soldat		14.12.1916	Reg. 16 inf.		Dispărut		GHEORGHE ȘI CATINCA	1926	
44	ITU V. IOAN	29	soldat		27.08.1917	Reg. 16 inf.		Dispărut		VASILE ȘI MARANDA	1926	48-49
45	PINTILIE I. VASILE	45	soldat		26.04.1917	Reg. 56 inf.		Mort la infirmeria lagărului Lansdorf din Germania		ION ȘI IOANA	1926	19-20

46	MIRON GH. COSTACHE				14.07.1917	Reg. 16 inf.		"A căzut în luptele de la Grozăști"	GHEORGHE ȘI CASANDRA	1926	9, 10
47	IORDACHE GH. TOADER	38	soldat		16.01.1917	Reg. 3 de artilerie, bateria I-a		Mort în Prislup, tifos recurent	GHEORGHE ȘI CATRINA	1928	88
48	FILIPOAIA N. GHEORGHE	40	soldat		1916-1918				NECULAI IACOB AFILPOAIE ȘI MĂRIOARA	1928	18 (SIC!)
49	BOSTAN I. NECULAI	30	soldat		1916-1918				ION	1928	18
50	HULUBINĂ GHEORGHE	30	soldat		1916-1918			Mort în războiul 1916-1918		1928	17
51	CORDUNEANU A. VASILE	36	soldat		1916-1918			M. pe câmpul de război 1916-1918	ANDREI ȘI IOANA	1930	6
52	MAFTEI I. NECULAI	36	soldat		1916-1918			M. pe câmpul de război 1916-1918	ION GAVRIL ȘI ANICA	1930	6 (SIC!)
53	PREUTEASA I. VASILE	49	soldat		1916-1918	Reg. 56 inf.		A fost rănit în luptele de la Toplița, transportat la spital, a murit	IONIȚĂ ȘI ELENA	1926	26-27
54	APĂȘTINI I. COSTACHE	24	soldat		1916-1917	Reg. 16 inf.		I. Dispărut în lupta de la Costești 20 oct. 1916; 2.A murit în lagărul de prizonieri de la Râmnicu Sărat 9 iunie 1917	ION ȘI ELENA	1926	31-32
55	BĂGU IOAN		soldat		1916-1919	Reg. 3 grăniceri		În luptele cu bolșevicii	FIU NATURAL MARANDA	1926	44-45
56	ANDRIOAIA N. VASILE		soldat		1916-1918	Reg. 16 inf.		A murit în război	NECULAI ȘI MARGHIOAL A	1926	46-47

57	BOTOȘANU OVANES	22	soldat	1916-1918	Reg. 16 inf.	Mort în războiul 1916-1918	IACOB ȘI MARIA	1926	61-62
58	ARSINTOAI A G. VASILE	30	soldat	1916-1918	Reg. 56 inf.	Mort în războiul 1916-1918	GAVRIL ȘI MĂRIUCA	1926	63-64
59	ASĂNDULESEIC. GHEORGHE	21	soldat	1916-1918	Reg. 16 inf.	Mort în războiul 1916-1918	CONSTANTIN ȘI CATINCA	1926	75-76
60	ASANDEI I. TOADER		soldat	1916-1918		Mort în campania 1916-1918 la Nămolosa	IOAN ȘI CATRINA	1933	2
61	MAFTEI T. VASILE	37	soldat	1916-1918		Mort la Cărbunești, Gorj	TOADER ȘI MARANDA	1936	48
62	AFILIPOAIEI I. NICOLAE	21	soldat	13.03..1917	Reg. 54/56 inf.	Mort de meningită cerebrală și tuberculoză	IOAN ȘI PARASCHIVA	1917	F 43, F 2
63	ȚIGĂNELU GHEORGHE	31	soldat	24 mai 1917	Reg. 16 inf.	Spitalul de contagioși din comuna Opișeni		1917	F 40, F 2
64	BALTAG C. NECULAI	27	caporal	4.10.1916	Compania a 8-a. reg. 56 inf.	mort în lupta de la Tulgheș, Transilvania, fiind rănit de glonte	COSTACHE ȘI MARANDA	1917	F 39, F. 2
65	RĂDEANU I. VASILE	25	sergent	5.05.1917		mort la infirmeria secției a 7/a poduri ușoare, instalată în școala nouă din com. Răcățiu, jud. Bacău, cauza: febră recurentă și tuberculoză pulmonară	IOAN ȘI MARIA	1917	F. 53, F. 2
66	MACOVEI M. IOAN	35	caporal III	4.02.1917	Reg. 56 inf. Slobozia	Slobozia, bolnav de tifos recurent	MIHAI ȘI SOLTANA	1917	F 55
67	TOMEGEA GH. IOAN	22	caporal	3.06.1917		Spitalul militar Roman 246, bolnav de tuberculoză pulmonară	GHEORGHE ȘI MARANDA	1917	F. 57

68	TOMEGEA I. CONSTANTIN	42	soldat	29.04.1917			Spitalul de contagioși nr. 1, Mort de "typhus exantematic"	IOAN ȘI CATRINA	1917	F. 71, F. 2
69	CHIRILĂ N. TEODOR	21	soldat	12.01.1917	Reg. 56 inf.		La spitalul militar nr. 408	NECULAI ȘI ANASTASIA	1917	F. 72
70	UNGUREANU C. IOAN	27	soldat	6.05.1917	Reg. 17 artilerie		Ambulanța diviziei a 8-a fostă 15 Onești, mort de febră recurentă	COSTACHE ȘI ELENA	1917	F. 83, F. 2
71	ARSINTIOAIE V. TOADER	24	soldat	24.07.1917			"A încetat din viață în tranșee fiind împușcat de inamic", "plagă penetrantă laterală a toracelui cu perforația aortei, prin gloanțe de arme de foc".	VASILE ȘI IOANA	1917	F. 95, F. 2
72	IFTIMESCU P. VASILE	25	caporal	28.08.1917			Înmormântat la Chilia Veche, jud. Tulcea, a murit pe șleful spital nr. 3, suferind de peritonită tuberculoză	PETRE ȘI ZAMFIRA	1917	F. 96, F. 2
73	CIOBOTARU V. GHEORGHE	25		31.07.1917	Reg. 1 grăniceri		Mort pe câmpul de război, în lupta de pe muntele chioșurile, jud. Bacău, fiind împușcat de inamic	VASILE ȘI MARIA	1917	F. 6, F. 3
74	CIOBU I. GHEORGHE	30	caporal	9.08.1917	Reg. 54/56 inf.		Mort în lupta de la Cozmeștii Vechi, fiind lovit de glonte inamic	ION ȘI ELENA	1917	F. 13, F. 3
75	BUTULUC I. CONSTANTIN	27	soldat	19.05.1917	Reg. 16 inf.		Mort în spitalul Trestiana, din satul Trestiana	ION ȘI MARANDA	1917	F. 24, F. 3
76	BĂLU GHEORGHE		soldat	27.11.1916	Reg. 16 inf.		Mort în trenul sanitar		1917	F. 35, F. 3

77	LUNTRAȘU GH. ION	25	soldat	17.09.1917			Spitalul militar de contagioși, Lazaretul 220 Bacău, „suferind de Cacheexie pelagrosă”	GHEORGHE ȘI MARANDA	1917	F. 36, F. 3
78	MAFTEI T. NICOLAE	29	soldat	7.06.1917	Reg. 16 inf.		Mort la spitalul de evacuare nr. 12, Letca Nouă	TOADER ȘI SMARANDA	1917	F. 38, F. 3
79	RÎPANU COSTACHE	30	soldat	16.12.1916	Compania a 2-a, reg. 16 inf.		Mort în trenul sanitar improvisat nr. xi	FIU NATURAL ANICA	1917	F. 37
80	RÂPANU COSTACHE	30	soldat	16.12.1916			Mort în trenul sanitar improvisat nr. 11, pe drumul Bârlad-Vaslui, din cauza unei plăgi prin armă de foc penetrantă în torace și s-a lăsat la Vaslui	FIU NATURAL ANICA	1917	F. 87
81	CHIȘLEAG C. VASILE	31	soldat	15.03.1917			”A încetat din viață la Institutul Gregorian - Maternitatea din Iași din cauză de boală, amputarea degetelor ambelor picioare consecință degerătură”	COSTACHE ȘI ILEANA	1917	F.67
82	RĂDIANU I. DUMITRU	30	caporal	2.11.1916	Compania a 8-a, reg. 56 inf.		”A murit în lupta de la Tulgheș, Transilvania, fiind rănit de gloanțe”	IOAN ȘI MARIA	1917	F. 72
83	SÂNDULEASA C. PETRU	27	caporal	16.11.1916			”a încetat din viață în câmpul de luptă de la Călugăreni, fiind împușcat de inamic”.	CONSTANTIN ȘI MARANDA	1917	F. 73
84	BÂRZU GH. VASILE	45	soldat	8.04.1917			Mort în com. Pâncești, Putna, spitalul mobil nr. 3, lucra la spitalul de cai nr. 4	GHEORGHE ȘI CATRINA	1917	F. 98

85	BRUMĂ I. VASILE		soldat fruntaș	2.04.1917	Reg. 54/56 inf.	Mort în infirmeria batalionului al 2-lea al regimentului, de boală febră recurentă	ION ȘI ANICA	1917	F. 22, F. 2
86	BRUMĂ I. GHEORGHE	29	sergent	31.03.1917	Reg. de artilerie, bateria a v-a	Mort la ambulanța diviziei a 8-a fostă 15, secția a doua Răcăciuni, de enfizem pulmonar	IOAN ȘI ANICA	1917	F. 37, F. 2
87	CONDUR V. CONSTANTIN	22	soldat	<1917>	Reg. 16 inf.	La spitalul militar nr. 258, Oprîșeni	VASILE ȘI MĂRIUCA	1917	F. 38, F. 2
88	HORGA I. GHEORGHE	40	soldat	<1917>	Reg. 1 marș. divizia 14	Mort la spitalul de contagioși nr. 3 Tecuci, bolnav fiind de dizenterie și nefrită	ION ȘI MARIA	1917	F. 39, F. 3
89	CHELBOSU V. ION	36	soldat	5.10.1917	Reg. 56 inf.	înmormântat în cimitirul din Bârlad, mort la spitalul de contagioși nr. 1 de febră tifoïdă	VASILE ȘI MARIA	1917	F. 67, F. 3
90	ONISIE GH. COSTACHE	28	soldat	5.11.1917	Reg. 16 inf.	Mort în spitalul de evacuare nr. 4 de pleurezie	GHEORGHE ȘI CATRINA	1918	F. 32
91	MOLDOVANU V. ILIE	24	brigadier (caporal)	14.02.1918		mort în recunoaștere, făcută între satele Petrofca și Korni, fiind împușcat de inamic (bolcavist)	VASILE ȘI MĂRIOARA	1918	F. 36
92	PINTILIE T. CONSTANTIN		soldat	27.10.1917	Compania a 10-a	Mort pe câmpul de luptă de pe Vale Șușiței, com. Vasnița, Putna, din cauza unei răni căpătate prin explozie de grenadă	TOADER ȘI CATRINA	1918	F. 39

93	CHIRILĂ I. VASILE	29	soldat	28.07.1917	Reg. 14 inf.	”mort la spitalul Lazaret nr. 220 Bacău, suferind de mizerie fiziologică”.	IRIMIA ȘI FLOAREA	1918	F 75
94	GHERASIM V. GHEORGHE	38	soldat	14.11.1917	Reg. 47/72 inf.	Mort la spitalul mobil nr. 4, com. Țepu de Jos, jud. Tecuci, de enterocolită acută	VASILE ȘI MARIA	1918	F 74
95	CONDUR V. CONSTANTIN	22		22.01.1917		Mort la spitalul militar temporal (sic!) nr. 258 din comuna Opișeni, Suceava.	VASILE ȘI MĂRIUCA	1917	F.12
96	UNGUREANU V. GHEORGHE	21	soldat	17.01.1917	Reg. 16 inf.	Mort la spitalul militar temporar nr. 258 din comuna Opișeni, Suceava.	VASILE ȘI SMARANDA	1917	F. 11
97	PINTILIE ȘT. GHEORGHE	27	soldat	14.05.1917	Reg. 3, fost nr. 22, compania a 5-a	Spitalul regional Panciu	ȘTEFAN ȘI IOANA	1918	F 38
98	STAINER DAVID	26	soldat	4.01.1918	Reg. 11 Roșiori	Mort la spitalul militar NR. 263 IAȘI	ȘTRUL ȘI MARIA	1918	F. 40
99	PAVĂL VASILE	29	caporal	13.07.1917		Mort în lupta din 13 iulie 1917 de pe Dealul Lozic!	GAVRIL ȘI TIȚA	1918	F.43
100	ATIMOFTIOAI V. CONSTANTIN	20	soldat	3.02.1918	Reg. I recruți, compania a 11-a	La infirmeria centrală din Târgul și comuna Băcești, jud. Roman	VASILE ȘI IOANA	1918	F. 44
101	BRUSTUREANU N. VASILE	26	soldat	14.03.1917	Coloana I subzistență	Mort la spitalul mobil nr. 12 Adjud al diviziei a 12-a, de febră recurentă.	NECULAI ȘI ZAMFIRA	1918	F. 54
102	COCOȘ T. CONSTANTIN	20	soldat	7.03.1918	Reg. I recruți, compania a 11-a	Mort la infirmeria centrală din Târgul și comuna Băcești, Roman, de pneumonie dublă	TOADER ȘI CATRINA	1918	F. 77

103	CORNILĂ NICOLAE	23	soldat	22.05.1917				Mort în com. cote ști, jud. Tutova, la infirmeria divizionului I, de tifos exantematic	TOMA ȘI MĂRIOARA	1918	F. 79
104	APARASCHIVEI I. ȘTEFAN	37	soldat	12.01.1917				A încetat din viață în lupta cu ungarii ce a avut loc la Valea Cașinului, Mănăstirea Cașin, jud. Bacău	IOAN ȘI MĂRIUCA	1918	F. 90
105	CREȚU I. GHEORGHE	29	soldat	8.08.1917			Compania a v-a	Mort în lupta de la cota 730-709, Pădurea Tișței, Valea Bradului, fiind lovit de gloanțe inamice.	ION ȘI MARIA	1918	F.96
106	ONISIE ION	22	soldat	16.06.1918			Reg. 17	La spitalul Român nr. 1 din Odessa, plagă schije de grenadă în regiunea lombară		1918	F. 97
107	MIHĂILĂ N. GHEORGHE	20	soldat	24.12.1916			Reg. 56 inf.	la spitalul militar temporar școala normală nr. 258 din comuna Opișeni, Suceava.	NICOLAE ȘI ANA	1917	F. 4
108	FILIPOAIA VASILE	27	soldat	3.01.1917			Compania a 4-a Bicicliști	Mort în bălălia de la cota 772 PRALJA, cauza armă de foc	IRIMIA ȘI IOANA	1917	F. 38
109	ARSINTOAI A I. VASILE	32		3.10.1916			Batalionul I din reg. 56 inf.	"a încetat din viață în lupta de la Tulgheș, Transilvania, fiind rănit de gloanțe"	IOAN ȘI IOANA	1917	F. 53
110	COJOCARIU I. VASILE	21	soldat	24.03.1917			Regimentul căi ferate	în spitalul de campanie nr. 3 al Societății Naționale de Crucea Roșie	IOAN ȘI ANICA	1917	F. 99
111	ANDRONOAI A I. GHEORGHE	44	soldat	<1917>			Reg. 56 inf.	Mort la spitalul depozitului convalescenti Bogdanov, jud. Botoșani, de febră recurentă.	IOAN ȘI IOANA	1917	F. 26, F. 2

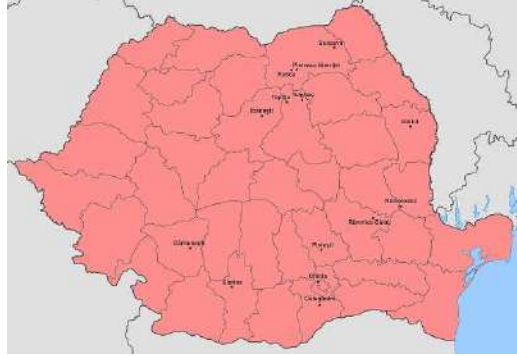
112	ROMAN GH. VASILE	36	soldat	11.03.1917	Ambulanța diviziei a 5-a	La spitalul din Șcheia, jud. Vaslui	GHEORGHE ȘI TASIA	1917	F. 59
113	VIGDOR DAVID	32	soldat	5.04.1917	Compania a 4-a subzistență	La spitalul mobil nr. 12 Adjud al diviziei a 12-a, compania a 4-a subzistență	DAVID ȘI SURA	1917	F. 82, F. 2
114	PANȚIRU D. NICOLAE	40	soldat	18.10.1917	Reg. 36 infanterie, divizia a 9-a, contig 1902	Spitalul 193 Galați, boală insuficiență tricuspidiană	DUMITRU ȘI MARIA	1919	F. 32
115	SIBECI V. GHEORGHE	27	soldat	25.08.1916		Mort pe dealul din fața satului Rakotz din Ardeal	VASILE ȘI MARANDA	1916	F. 81
116	MUNTEANU IOAN	31	soldat	7.09.1916	REG. 56 INF.	Mort în lupta de la Dealul Grăia, lângă Muntele Petrosu, Transilvania, în partea de nord, fiind rănit de gloanțe		1916	F. 97
117	NECHITA GH. PETRU	28	soldat	13.09.1916	REG. 56 INF.	Mort în lupta de la dealul Titu - Rusca, lângă Muntele Petrosu	GHEORGHE ȘI MARIA	1916	F. 99
118	GHERASIM V. TOADER		soldat	24.08.1916	REG. 16 INF.	Mort în lupta de la Plaiul Hedeului, Toplița	VASILE ȘI SAFTA	1916	F. 80
119	UNGUREANU I. VASILE	30	soldat	10.09.1916	REG. 56 INF.	La spitalul local nr. 264	IOAN ȘI MARANDA	1916	F. 82
120	ASANDEI D. GHEORGHE	30	soldat	8.09.1916		Mort în lupta de pe malurile Mureșului	DUMITRU ȘI IFTIMIA	1916	F. 86
121	CORDUNIANU GHEORGHE	41	soldat	7.02.1917	REG. 56 INF.	Capturat, mort în Lazaretul din Tachel		1920	F. 74
122	ADĂSCĂLIȚEI NICOLAE		soldat						
123	ANDREI TOADER								

124	ANDRIOAIA ȘTEFAN	soldat								
125	ANDRIOAIA GHEORGHE									
126	ARSINTEOALIA I.	sergent								
127	ARSINTEOALIA I.GH.	soldat								
128	ARSINTEOALIA N.	sergent								
129	ARSINTEOALIA T. IOAN	soldat								
130	ASAVINEI GH. VASILE	soldat								
131	BURLACU C-TIN	soldat								
132	BUTACU IOAN	soldat								
133	CARP GHEORGHE									
134	CEACADĂU NICOLAE	soldat								
135	CEAPĂ GH. VASILE	soldat								
136	CIOBANU TH.									
137	DAVID I. CONSTANTIN	soldat								
138	DAVID P. CONSTANTIN	soldat								
139	FERĂȘTRĂU IOAN	soldat								
140	FILIPOAIA I. NICOLAE	soldat								
141	FILIPOAIA N. IOAN	soldat								
142	FLOREAN VASILE	sergent								
143	GHEORGHITAN TH. GH.	soldat								
144	HARABAGIU GH.	soldat								
145	HARABAGIU NECULAI	soldat								

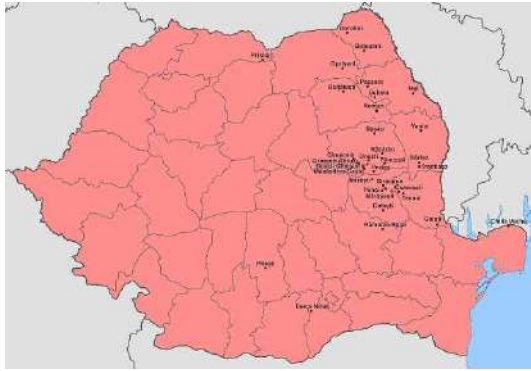
146	HORGA TH. GH.	soldat							
147	MACOVEI COSTACHE	soldat							
148	MAFTEI TH. IOAN	soldat							
149	MAFTEI V. DUMITRU	soldat							
150	MAFTEI V. IOAN	soldat							
151	MAFTEI V. NICOLAE	soldat							
152	MAFTEI VAS.	soldat							
153	MATEI DUMITRU	soldat							
154	MELEȘTEAN I.	sergent							
155	MIRON ALEXANDRU								
156	MOIȘANU I.	sergent							
157	MORĂRESCU COSTACHE								
158	ONISIE V. IOAN	caporal							
159	PANFILU N.	soldat							
160	PETRESCU C-TIN	soldat							
161	PINTILIE I. TH.	sergent							
162	PINTILIE COST.	soldat							
163	PINTILIESCU TH. IOAN	caporal							
164	PRICOP I. COSTACHE	soldat							
165	PRICOPIE I.GHIȚĂ								
166	RAȚU C. GH.	caporal							
167	RUSU GAVRIL	soldat							
168	SCRPCARU GH. NICOLAE	soldat							

169	STRUJAN IOAN	soldat																		
170	ȘULARU VASILE	soldat																		
171	TĂNASE GHEORGHE	soldat																		
172	TIMOFTI GH. CONSTANTIN	soldat																		
173	TIMOFTI VAS. CONSTANTIN	soldat																		
174	VASILIU ONOFR. ILIE	soldat																		
175	UNGUREANU VASILE																			
176	UNGUREANU GH. COSTACHE	caporal																		
177	UNGUREANU T. C. ION	soldat																		
178	UNGUREANU C. VASILE	sergent																		
179	UNGUREANU C. GHEORGHE	soldat																		

În noaptea de 14 spre 15 august 1916 armata română a trecut munții în Transilvania, ducând lupte la Brașov, Toplița și a intrat în zona secuiască. Tot în 15 august este discursul învățătorului Vasile Tomegea, la Fălticeni, care a fost de răsunet pentru îmbărbătarea soldaților mobilizați!

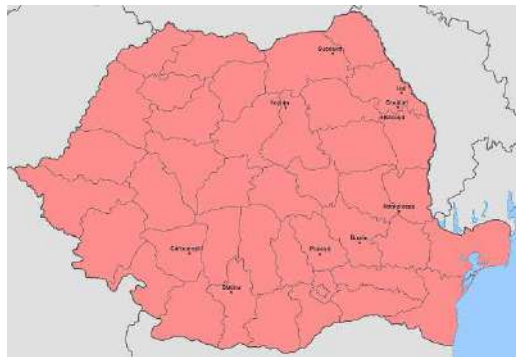

Până la sfârșitul lunii octombrie generalul Eremia Grigorescu a câștigat lupta pentru trecătorile Moldovei. Sub lozinca „Pe aici nu se trece!”, trupele române au oprit pătrunderea armatei germane și austro-ungare pe teritoriul țării. Ruperea trecătorii Jiului a determinat luptele de la Jiu și bătălia de la Argeș-Neajlov, care a dus la pierderea Bucureștiului, la sfârșitul lunii noiembrie 1916 gen Mackensen intrând în Capitală. Guvernul, autoritățile, armata și unii locuitori s-au retras în Moldova, la Iași, care a fost considerat capital țării. Frontul s-a stabilizat în sudul Moldovei, pe văile Șușiței, Putnei și Siretului.

În martie 1917, regele Ferdinand a promis două reforme: electorală și agrară.

Planul românesc era să declanșeze ofensiva în sectorul Nămolosa, Puterile Centrale combinau o ofensivă din sud și alta la Oituz. În vara lui 1917, s-au dus luptele de la Mărăști, Mărășești și Oituz. Rezistența eroică a Armatei a II a Române, sub conducerea generalului Alexandru Averescu,

l-a determinat pe Mackensen să schimbe direcția de ofensivă a trupelor austro-germane dintre Siret și Carpați spre Focșani-Mărășești-Adjud. Bătălia de la Cireșoia este ultima mare confruntare militară de pe fronturile din

Moldova! Același general Grigorescu reușește să înfrângă ultimele încercări de a străpunge apărarea românească de la Oituz. Urmează armistițiul și Pacea de la București, iar sfârșitul războiului aduce realizarea Idealului Marii Uniri!

O localitate care, prin militarii săi înrolați căzuți pe câmpurile de luptă, acoperă toate

punctele fierbinți ale confruntărilor armatei române din Primul Război Mondial!

Conform documentelor de stare civilă, mulți dintre militarii boroieni au fost atestați în lagărele prizonierilor de război, în condițiile vitrege ale perioadei respective.

Oficiul Național pentru Cultul Eroilor (www.once.mapn.ro) și cele două portaluri de date, al Guvernului român și al Uniunii Europene, oferă listele morților în lagărele de prizonieri.

În lista morților din lagărul Tuchola (Tuchel), în regiunea poloneză Kujawsko-Pomorskie, (în apropiere de Gdansk), aflăm trei soldați din Boroaia: Vasile Anton, subofițer, 35 ani, Reg. 62, Cordoneanu George, 41 ani, soldat în Reg. 56 Infanterie, Vlaslov Vasile, 30 ani, soldat, Reg. 16 Infanterie.

În lista morților din lagărul Ostffyszonyfa, din Ungaria, se regăsesc înscriși trei, în fapt doi, soldați din Boroaia: Bârza Costache, n. 1882, m. 23.07.1917, Reg. 56 Infanterie, același cu Bârzu Constantin, n. 1882, m. 23.07.1917, Reg. 56 Infanterie și Ciobotaru Gheorghe, n. 1878, m. 25.02.1917, Reg. 56 Infanterie (www.europeandataportal.eu, www.data.gov.ro). La fel, actele de stare civilă consemnează ca loc de deces lagărul german Lamsdorf, în Polonia, Silezia, actualmente Lambinowice.

Două lagăre de prizonieri, atestate ca loc de deces pentru soldații din Boroaia, sunt neidentificate: Osginsohne, în Germania și Osnagania, în Austria, probabil transcriere greșită.

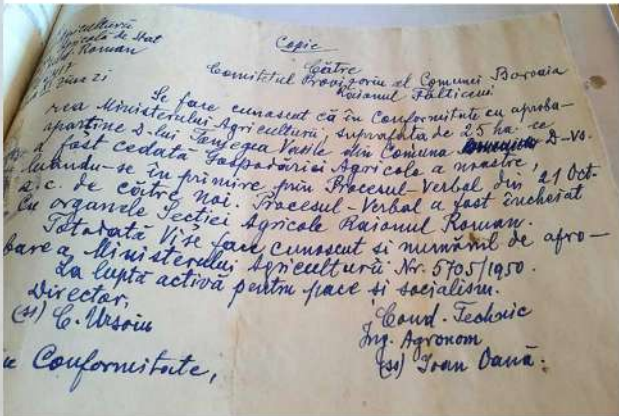
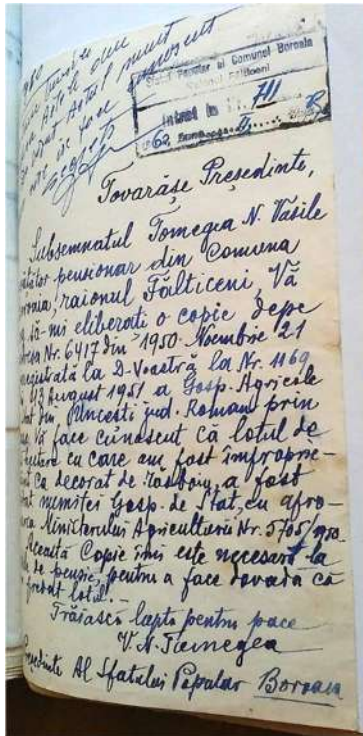
Sunt liste pentru toate localitățile în care au avut loc mari confruntări militare. De exemplu, în Lazaretul de la Bacău, îl găsim pe Chirilă Silică, plutonier, m. mai 1917, din păcate multe liste sunt „în lucru”! Vor fi gata spre vizualizare mult după ce va trece Centenarul Marii Uniri!

Lagăre pe teritoriul românesc în care și-au aflat liniștea soldați boroieni: Lagărul de prizonieri de la Slatina, Olt, Lagărul de la Pitești și Lagărul de la Râmnicu Sărat.

Condițiile de război sunt descrise în documente, la împrejurările morții soldaților, răniți și bolnavi, condiții precare de igienă, foame, frig, tifos exantematic, febră tifoidă, condițiile din lagăre și privative de libertate.

Obiectivul meu a fost de a documenta numele ostașilor celor căzuți, dar comuna Boroaia, a avut și soldați care s-au întors din război, dăm exemplul lui Vasile Tomegea sau al altui soldat, Ciapă Vasile, Corpul 4 de Armată, declarat mort la 3.09.1916, într-un spital din orașul Creszereda din Transilvania, iar pe înregistrarea din registrul de stare civilă se face mențiunea, în 1923: „Actul de moarte se anulează, omul fiind în viață”, hotărârea Tribunalului fiind, de data aceasta, de constatare că nu este mort!

Țara recunoscătoare i-a împroprietărit cu pământ pe participanții la Marele Război și pe văduvele celor căzuți, soldații sau familiile soldaților 5 ha, ofițerii 25 ha! O ilustrare a transpunerii în realitate a reformei agrare anunțate încă din timpul războiului este împroprietărirea cu 25 ha a eroului de război, decorat, învățătorul Vasile Tomegea.

Din păcate, au fost atestați și anti-eroi: ex. Baltag Gheorghe, 28 ani, m. 23.01.1917 în Casa Închisoare Centrală din Galați, militar de profesie, Costea Cristea, 22 ani, mort în pădurea satului Boroaia, prin împușcare de către jandarmi pentru dezertare și furt.

Reconstituirea listei ostașilor din Boroaia morți în Primul Război Mondial se vrea doar un modest omagiu adus celor care au săvârșit prin faptele lor România Mare.

ÎNVĂȚĂTORUL VASILE TOMEGEA, AȘA CUM L-AM CUNOSCUT

**Contraamiral de flotilă dr. Ion CONDUR
Locțiitorul comandantului Flotei Constanța**

Fiul Elisabetei și al lui Costache Condur, Ion Condur s-a născut pe 17 iunie 1963, în comuna Boroaia, județul Suceava.

A absolvit Școala generală nr. 1 Boroaia (1978), Liceul Militar de Marină „Alexandru Ioan Cuza” (1982), Facultatea de Navigație, Institutul de Marină „Mircea cel Bătrân” (1986), Facultatea interarme la U.N.Ap. „Carol I” București (1997-1999), Cursul de limba rusă terminologie militară la A.N.M.B. Constanța (1988), Cursul de perfecționare artilerie și rachete la Poti-Georgia (1990), Cursul de comandanți de nave/vedete purtătoare de rachete și nave/vedete torpiloare mari la A.N.M.B. Constanța (1991), Cursul postuniversitar pentru conducerea unităților de nave A.N.M.B. Constanța (1996), Cursul de limba rusă terminologie militară la U.N.Ap. „Carol I” București (1997), Cursul de limba engleză pentru începători la A.N.M.B. Constanța (2001), Cursul de salvarea vieții pe mare la Estoril-Portugalia (2002), Cursul de conducere interarme la U.N.Ap. „Carol I” București (2005), Colegiul de Război la U.N.Ap. „Carol I” București (2007), Colegiul Național Strategic la U.N.Ap. „Carol I” București (2011) și Cursul de comunicare și relații publice pentru comandanții de mari unități și comandamente, seria a XXXIII-a, București (2017).

În anul 2017 a obținut titlul de doctor în științe militare cu teza „Marea Neagră – O nouă direcție strategică a securității maritime globale”, sub coordonarea prof.univ.dr. Ion Crăciun, la U.N.Ap. „Carol I”.

A fost înaintat în gradul de locotenent (23 august 1986), locotenent-major (23 august 1989), căpitan-locotenent (30 iulie 1993), locotenent-comandor (31 iulie 1997), căpitan-comandor (31 iulie 2002), comandor (1 iunie 2008) și contraamiral de flotilă (1 decembrie 2017, D.P. nr. 1115 din 29 noiembrie 2017).

Inițial a activat în calitate de comandant Unitate de Luptă Artilerie și Unitate de Luptă Artilerie și Rachete pe vedeta purtătoare de rachete VPR-

199 „Albatrosul” din Divizionul 133 V.P.R. Mangalia (1986-1988), ofițer secund și comandant al Unității de Luptă Navigație pe V.P.R. 196 „Uliul” din Divizionul 133 V.P.R. Mangalia (1988-1990), comandant Unitate de Luptă Artilerie și Rachete (1990-1993), respectiv ofițer secund (1993-1997) pe nava purtătoare de rachete N.P.R. 188 „Zborul” din Divizionul 150 N.P.R. Mangalia. A făcut parte din primul echipaj care a adus în țară în perioada 1990-1992 navele purtătoare de rachete și a participat activ la înființarea Divizionului 150 Rachete Navale.

După absolvirea Universității Naționale de Apărare „Carol I” a fost numit comandant al V.P.R. 199 „Albatrosul” din Divizionul 133 V.P.R. Mangalia (1999-2000), ofițer 2 cu operațiile navale la Serviciul Operații din S.M.F.N. (2000-2003), șef al Biroului Serviciu Operativ și Situații de Criză la Comandamentul Operațional Naval (2003-2006), șef al Biroului Planificare Instrucție și Lecții Învățate la Comandamentul Flotei (2006-2008), comandant al Divizionului 50 Corvete Mangalia (1 iunie 2008- 30 octombrie 2015) și locțiitor al comandantului Flotei (15 noiembrie 2015-prezent).

Este coautor al „Instrucțiunilor privind lupta la suprafață” ediție 2016. A publicat articole și studii de specialitate, printre care „Aspectele militare ale securității maritime contemporane. Operațiile maritime de securitate” („Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, nr. 3/2015), „Regionalizarea și efectele de perspectivă ale securității maritime în regiunea Mării Negre” („Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, nr. 3/2016), „Gestionarea regională și inter-regională a securității maritime contemporane” („Buletinul Universității Naționale de Apărare „Carol I”, nr. 3/2016).

De asemenea, a participat la manifestări științifice de prestigiu organizate de Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, unde a susținut comunicări precum „Alternative strategies for global maritime space management”, la Conferința cu participare internațională „STRATEGIES XXI - Strategic Changes in Security and International Relations” (aprilie 2014), Secțiunea Crisis Management and Conflict Prevention, volumul 2, p. 35-43, „Internationalization of maritime security in the Black Sea Region”, la Conferința cu participare internațională „STRATEGIES XXI - Strategic Changes in Security and International Relations” (aprilie 2016), p. 247-250, „Regionalization and the local effects of maritime security in the Black Sea Region”, la Conferința cu participare internațională „STRATEGIES XXI - The complex and dynamic nature of the security environment”, volumul 1, p. 121-127 ș.a.

De-a lungul carierei, a participat la 27 de exerciții NATO, NATO/PfP și regionale, precum „Strong Resolve”, „Cooperative Partner”, „BlackSea Partnership”, „Dogu Akdeniz”, „Mavi Balina”, „Rescue Eagle”, „Cooperative Poseidon”, „Sea Breeze”, „Blacksea Guard”, ASW/„Livex”, „Blackseafor”, „Sea Shield”, „Poseidon”, „Spring Storm”, EP MCM ș.a.

Este membru al Asociației „Clubul Amiralilor” (2017).

A fost distins cu Medalia „Meritul Militar” clasa a III-a (2001), Semnul onorific „În Serviciul Patriei” pentru XV de activitate (2001), Semnul onorific „În Serviciul Patriei” pentru XX de ani de activitate (2006), Emblema de Merit „În Serviciul Armatei României” clasa a II-a (2008), Emblema de Onoare a Statului Major General (2010), Emblema „Onoarea Armatei României” cu însemn de pace (2011), Semnul onorific „În Serviciul Patriei” pentru ofițeri pentru XXV de ani de activitate (2011), Emblema de Onoare a Forțelor Navale (2012), Emblema de Onoare a Statului Major General (2012) și Emblema de Onoare a Forțelor Terestre (2017).

Pe 27 decembrie 1986 s-a căsătorit cu medicul Laura Maria Marian și are un fiu, Cosmin-Ștefan (n. 22 decembrie 1988), inginer constructor și student la Facultatea de Drept din București.

*

* *

Este o onoare și un privilegiu pentru mine să mă număr printre invitații la Centenarul Unirii „Un secol de vibrație românească” organizat în zilele de 8, 9 și 10 iunie 2018 de către primarul comunei Boroaia, ing. Vasile Berariu.

Mă bucur să văd aici, în sală, profesori, doctori, ingineri, scriitori, ofițeri, înalte fețe bisericești, colegi și consăteni care se adună, cu drag, pe meleagurile natale să-și cinstească înaintașii și faptele lor. Sunt convins că fiecare dintre dumneavoastră, în domeniul în care activați, purtați în suflet mândria de a fi boroaian și român. Ca om care am reprezentat și reprezintă marina militară și România pe mările lumii mă simt mândru să fac parte din familia boroaienilor.

Acesta este motivul pentru care am venit cu bucurie și mândrie acasă, în Boroaia, pentru a aduce în fața dumneavoastră respectul și omagiul meu învățătorului erudit, părintele învățământului din Boroaia, luptătorul și patriotul înflăcărat, Vasile Tomegea, pe care am avut ocazia să-l cunosc foarte bine în perioada cât am fost elev al Școlii Generale nr. 1 Boroaia (1970-1978).

Până a ajunge la întâlnirile unui copil cu un făuritor de școală la Boroaia, voi trece în revistă, pe scurt, anii premergători marelui eveniment al Unirii de la 1918, unde învățătorul Vasile N. Tomegea a avut un rol foarte important.

Din documentele vremii reiese că românii au început cu stângul

Primul Război Mondial (1914-1918). Armatele române au suferit înfrângeri umiltoare, iar capitala a fost cucerită de trupele inamice. Ca militar, pot spune că, România a fost la un pas de a dispărea de pe harta Europei. Intrarea României în război în 1916 a fost urmată aproape imediat de un dezastru militar de proporții (Turtucaia, Flămânda), în doar câteva luni capitala țării, București, fiind cucerită și teritoriul țării redus doar la regiunea Moldova. Numai o minune a eroismului soldaților obișnuiți cu greu, luați de la coarnele plugului, a făcut ca România să supraviețuiască până la sfârșitul războiului.

În istoriografia românească, doar în mentalul colectiv, participarea României la Primul Război Mondial a fost un episod încărcat de eroism (aproximativ 1 milion de victime). Gloria victoriilor și acțiunile impetuoase ale soldaților români au lăsat în plan secund nenumăratele victime și efortul considerabil de război.

În această situație s-a ajuns din cauza unei clase politice eșuate, unei armate prost pregătite și înzestrate, unor orgolii ale unor generali influenți la vremea respectivă și nerespectării obligațiilor de război ale aliaților noștri.

Când ministerele se mută în Moldova, când capitala și conducerea țării se redislocă la Iași sunt chemați să își apere glia strămoșească toți cei apti de război. Aici se află și bravii noștri înaintași din Boroaia, în frunte cu învățătorul lor Vasile N. Tomegea. Mulți dintre ei vor da jertfa supremă și își vor dormi somnul de veci în tranșeele de la Mărăști, Mărășești, Oituz, Tulnici, Cozia etc.

Elocventă, cred, este poezia găsită în buzunarul de la piept al unui soldat mort de pe muntele Sorica, în 1918 (Carpații de Curbură).

„Nu plânge maică Românie!
Că am să mor ne-împărtașit!
Un glonț pornit spre pieptul tău,
Cu pieptul meu eu l-am oprit.

Nu plânge maică Românie!
Pentru dreptate noi pierim
Copiii noștri peste timpuri
Onoare ne vor da, o știm!

Nu plânge maică Românie!
Adună tot ce-i bun sub soare
Ne cheamă și pe noi la prăznuire
Când România va fi Mare”.

Acestea sunt condițiile în care învățătorul Vasile N. Tomegea, înzestrat cu o înaltă conștiință civică și patriotică, a fost chemat să își apere patria, să lupte până la sacrificiu și să își dăruiască sufletul până la jertfa supremă alături de consătenii săi. Jertfa boroienilor este bine cunoscută: 136 de morți.

Erou rănit, decorat, căpitanul Vasile N. Tomegea se întoarce în satul natal, îmbracă haina națională, portul strămoșesc cu cămașă albă și ȋtari, bondiță și haină scurtă, sumanul negru pe deasupra și trece la treabă în menirea sa de dascăl al urbei.

În această ținută l-am cunoscut eu pe învățătorul Vasile N. Tomegea, când am deschis ochii de școlar, salutându-l cu „Bună ziua!” S-a oprit, s-a îndreptat din bastonul lui, m-a măsurat din cap până în picioare, și-a luat căciula de pe cap, mi-a răspuns: „Bună ziua!” și m-a întrebat al cui sunt. „Costache Condur “– am răspuns eu. „Felicitări! Nu a fost elevul meu, a fost a lui Boleac și Nicoară, dar îl felicit pentru cum te-a crescut”.

În anul următor (1973) învățătoarea mea, Aurelia Bârzu, m-a trimis împreună cu un coleg, în timpul orelor de atelier, la el acasă pentru a-l ajuta la tăiat de lemne și de adus apă de la fântână, noi fiind cei mai voinici din clasă. Atunci am avut primul dialog consistent cu învățătorul Vasile N. Tomegea care m-a descusut cu întrebări de genul cine îmi este învățător, cu cine fac istoria, ce am învățat despre Războiul de Independență și Primul Război Mondial, cum stau cu învățătura.

Colegul meu nu prea răspundea corect, dădea răspunsuri care nu-l mulțumeau pe învățător, dar eu am răspuns cât știam și de atunci mi-a zis la plecare să mai trec pe la el că sunt băiat harnic și de ispravă. În perioada ciclului primar au mai urmat una sau două asemenea întâlniri dar, din 1974, după absolvirea clasei a IV-a lucrurile aveau să se schimbe, întâlnirile mele cu învățătorul devenind mai dese. Aproape săptămânal, în special în lunile friguroase, diriginta Elena Frunză și profesorul Petru Căpraru, în orele de atelier și de desen, mă trimiteau să-l ajut pe învățător. Avea peste 90 de ani.

Mergeam cu plăcere împreună cu colegul meu și pe timpul cât lucram, învățătorul se ținea de noi și ne povestea de Primul Război Mondial și după.

Atunci am aflat despre faptele de vitejie din zona Mărăști, Mărășești, Oituz și despre jertfa dată de subordonații săi în zona Vrancei (Tulnici) pentru cucerirea Dealului Lozia.

Nu pot uita că atunci mi-a arătat două distincții primite pentru fapte de arme și despre care mai târziu aveam să-mi dau seama că erau Ordinul „Mihai Viteazul” și „Vulturul Alb” britanic. Atunci am aflat că pe la Boroaia au trecut Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga, Ion Agârbiceanu, Alexandru Vlahuță.

Respectul meu a crescut cu fiecare întâlnire și pot spune că dacă eram trimis cu treabă în comună treceam și pe la învățător să-l întreb dacă are nevoie de ceva.

În vara anului 1976, când producția de grâu și orz a fost mare, factorii de decizie au hotărât depozitarea cerealelor în parcare din centrul comunei, vizavi de casa învățătorului Tomegea. Noi (adică vreo patru copii) și vreo zece femei vorbărețe și gălăgioase, aveam sarcina să lopătam muntele de grâu ca să nu se încingă, și, în aceste condiții, gălăgia era pe măsură. La pauza de prânz, noi, băieții, ne-am dus sub nucul de lângă fântână și văzându-l pe învățător că vine spre poartă, eu care îl cunoșteam, m-am dus în întâmpinarea lui. După ce l-am salutat și s-a îndreptat din baston foarte șugubăț, mi-a zis că vrea să îmi pună o întrebare la care să nu îi dau răspunsul, ci doar să mă gândesc la ea. „- Ioane, ce crezi tu că e mai greu, pixul sau lopata?” Nu i-am dat niciodată răspunsul, dar mare dreptate a avut.

În 1977, la Centenarul Independenței României, colonelul Ioan Strujan lansa și prezenta la Boroaia volumul „Pe aici nu se trece – Mărăști, Mărășești, Oituz”, avându-l ca invitat pe învățătorul Tomegea. Atunci împreună cu colegul meu Călin Cercel, am prezentat poezia „Rugămintele din urmă” de George Coșbuc, iar la sfârșit, învățătorul Tomegea ne-a felicitat pe amândoi pentru modul de prezentare.

Am cuprins în câteva rânduri crâmpie din viața unei personalități remarcabile a comunei Boroaia, învățătorul Vasile N. Tomegea. Acest om a participat la Primul Război Mondial, a fost deputat în Parlamentul țării, a trecut prin al Doilea Război Mondial, a luminat Boroaia din punct de vedere intelectual și, nu în ultimul rând, a fost martor la marele act al Unirii din 1 decembrie 1918, pe care astăzi îl cinștim sub genericul „Un secol de vibrație românească”.

Marea familie a românilor de astăzi, noi, părinții noștri, suntem toți așezați pe efortul și jertfa celor care acum 100 de ani au reușit, cu ajutorul lui Dumnezeu, să facă Unirea cea Mare.

Acum 100 de ani, românii, frați despărțiți de granițe vremelnice, au reușit să împlinescă un ideal și să se unească în vatra străbună. La temelia acestui act stă și jertfa boroiienilor, rude de ale noastre în fața cărora ne plecăm cu respect.

Pe 1 decembrie 1918 a fost o clipă astrală a neamului românesc, împlinirea năzuințelor tuturor celor căzuți de-a lungul veacurilor pentru apărarea neamului și a credinței, pentru libertate și demnitate.

Uniți în cuget și simțiri, smeriți și demni vom putea fi mai puternici și vom cinsti jertfa martirilor noștri, eroi ai Marii Uniri.

Felicitări, Doamnele Primar Vasile Berariu, Bravo, boroieni!

CĂPITANUL ÎNVĂȚĂTOR VASILE TOMEĞEA, CAVALER AL ORDINULUI „MIHAI VITEAZUL”, ÎN ELITA COMBATANTILOR PENTRU FĂURIREA ROMÂNIEI MARI

Comandor (r) dr. Marian MOȘNEAGU

Centrul de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata

României „General Paul Teodorescu”

Fiul Profirei și al lui Vasile Moșneagu, s-a născut la 29 iunie 1961, în comuna Boroaia, jud. Suceava.

Este absolvent al Școlii generale din satul Giulești (1976), Liceului Militar de Marină „Alexandru Ioan Cuza” din Constanța (1980) și al Institutului de Marină „Mircea cel Bătrân”, Facultatea de Navigație, Secția Marinei Militare (1984). Este licențiat în istorie (1998) și studii aprofundate (1999) la Universitatea „Ovidius” Constanța și doctor în istorie la Universitatea din Craiova (2004).

Între anii 1984 și 1990 a îndeplinit diferite funcții în unități de nave maritime și fluviale din Mangalia, Sulina și Tulcea, precum și în cadrul Institutului de Marină „Mircea cel Bătrân” și în Comandamentul Marinei Militare din Constanța.

Ulterior a activat ca șef al Secției Istorie Navală (1998-2001) și director al Muzeului Marinei Române (2001-2006), respectiv șef al Serviciului Istoric al Armatei (15 aprilie 2007 - 29 iunie 2016).

A debutat în presa scrisă în anul 1977, în anii liceului și ai studenției, fiind corespondent la ziarele „Flota Patriei”, „Apărarea Patriei”, „La datorie”, „Dobrogea nouă” și membru în colegiile de redacție ale revistelor „Catarge la orizont” și „Orizonturi marine”.

În anul 1990 a urmat primul Curs de jurnalism organizat în România după Revoluția din decembrie 1989, la Constanța, de Grupul de publicații „Tomis”.

Din anul 1990 activează în presa militară, fiind membru fondator și redactor al revistei „Marina Română” (1990-1995).

Ulterior a fost încadrat redactor în prima Redacție Radio-TV a Marinei Militare „Scutul Dobrogei” (1995-1998), fiind primul ofițer de marină care a activat simultan în presa scrisă, radio și televiziune. În această perioadă a realizat emisiunea militară „Scutul Dobrogei” la Radio Constanța, emisiunea „Scutul Dobrogei” difuzată pe posturile TV locale MTC TV și Neptun TV, lucrând ca reporter, cameraman și monteur imagine și a transmis corespondențe, interviuri, relatări, știri și reportaje la „Ora Armatei”, difuzată de Radio România Actualități și „Pro Patria”, găzduită de TVR.

Între anii 2006 și 2007 a fost redactor-șef al Grupului Mass-Media al Forțelor Navale și redactor-șef al revistei „Marina Română”.

Din anul 1999 a devenit redactor al revistei „Marea Noastră” iar din anul 2010 este redactor-șef adjunct al publicației reprezentative a Ligii Navale Române.

În perioada 1998-2006 a fost redactor-șef, respectiv editor al „Anuarului Muzeului Marinei Române”.

Între anii 2007 și 2016 a fost editor coordonator al revistei „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, publicația reprezentativă a Serviciului Istoric al Armatei.

În perioada 2009-2015 a fost director fondator și editor coordonator al „Calendarului tradițiilor militare”, editat de Serviciul Istoric al Armatei.

Începând din anul 2000 este membru, secretar de redacție, respectiv redactor-șef adjunct în colegiul de redacție al revistei „Marina. Buletin de informare, documentare și studii de filatelie marină”.

Din anul 2014 este redactor-șef al revistei „Misiunea”, publicația anuală a Centrului de Cercetare a Conlucrării dintre Biserica Ortodoxă și Armata României „General Paul Teodorescu” cu sediul la Mănăstirea dintr-un Lemn din Frâncești-Vâlcea.

A fost membru în consiliul științific al revistei de istorie „Orizont XXI” (2008-2014) și membru în consiliul editorial al revistei „Gândirea militară românească” (2014-2016).

Este membru în comisia de referenți a Editurii „Dobrogea” din Constanța (din 2010) și membru în consiliul editorial al Editurii Centrului Tehnic-Editorial al Armatei din București (din 2012).

În prezent este redactor-șef al revistei on-line „Magazin Nautic”, editată de Clubul Nautic Român și redactor on-line la cotidianul „Ziua de Constanța”, realizatorul rubricii „Lumea marinarilor”.

A publicat peste 500 de studii și articole de specialitate în dicționare, enciclopedii și volume de studii și comunicări științifice, precum și în presa militară și civilă, precum „Actual”, „Analele Dobrogei”, „Anuarul Muzeului Marinei Române”, „Apărarea Patriei”, „Buletinul Muzeului Militar Național”, „Caietele Revoluției Române”, „Calendarul tradițiilor militare”, „Catarge la

orizont”, „Cercetașii buzoieni”, „Clio 1989”, „Cuget liber”, „Datina”, „Dobrogea nouă”, „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, „Dosarele istoriei”, „Flacăra”, „Historia”, „Flota Patriei”, „Gândirea militară românească”, „Independența României”, „Info CIER”, „Jurnalul de Constanța”, „Magazin istoric”, „Magazin nautic”, „Marina”, „Marea Noastră”, „Marea Noastră pentru tineret”, „Marina Română”, „Misiunea”, „Noema”, „Observatorul militar”, „Orizont XXI”, „Orizonturi marine”, „Poliția are impact”, „România eroică”, „România maritimă și fluvială. Magazin”, „Revista muzeelor”, „Tomis”, „Viața armatei”, „Yacht Magazin” ș.a.

În anul 1992 a devenit membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (Certificat de atestare nr. 0950 din 21 februarie 1992).

Din anul 2009 este membru al Asociației Române de Istorie a Presei. La Congresul Național de Istorie a Presei, ediția a IV-a, cu participare internațională, organizat la Constanța în perioada 14-16 aprilie 2011, i s-a decernat Premiul Național pentru Jurnalism „Nicolae Sever Cărpinișan”, acordat de Asociația Română de Istoria Presei „pentru performanțele sale jurnalistice, cercetarea istoriei presei marinărești”.

Este autorul dicționarului bibliografic „Presa Marinei Române”, apărut în anul 2011 la Editura Militară, distins în anul 2012 cu Premiul „Radu R. Rosetti”, acordat de Fundația Culturală „Magazin Istoric” și Premiul de excelență „Comandor Eugeniu Botez”, în domeniul Publicistică de marină, acordat de „Clubul Amiralilor”.

Este autor a 18 lucrări de istorie navală și coautor al 37 de albume, enciclopedii, dicționare, monografii, ghiduri, culegeri de documente și volume de studii și comunicări științifice. Este singurul autor care a publicat, în premieră, sub sigla Asociației Absolvenților Academiei Navale „Mircea cel Bătrân” – ALUMNI, „Dicționarul marinarilor români”, București, Editura Militară, 2008 și dicționarul enciclopedic „Amiralii României”, Constanța, Editura Ex Ponto, 2017.

Afilieri: Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România (Certificat de atestare nr. 0950 din 21 februarie 1992), Liga Navală Română - filiala Constanța (1994), Asociația „Cultul Eroilor” - filiala Constanța (membru fondator, 1995), Comisia Română de Istorie Militară (1999), Comitetul Român de Istoria și Filosofia Științei din cadrul Academiei Române (2005), Fundația pentru Realizarea Monumentului Marinarilor Români (vicepreședinte 2003), Fundația „Ordinea Publică” Constanța (2006), Asociația social-culturală „Vasile Tomegea” Boroaia - Suceava (2006), Asociația Absolvenților Academiei Navale „Mircea cel Bătrân” - ALUMNI (membru în comitetul director, 2007, vicepreședinte, 2017), Asociația Română de Istorie a Presei (2009), Asociația de Caritate din Armata României „Camarazii” (2012), Centrul de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata României „General Paul Teodorescu” cu sediul la Mănăstirea dintr-un Lemn din comuna Frâncești, jud. Vâlcea (2014),

Asociația Ofițerilor în Rezervă și în Retragere - filiala Constanța (2016), Membru în consiliul de administrație al Institutului de Studii Politice de Apărare și Istorie Militară din București (2015-2016).

Este distins cu Ordinul „Meritul Militar” clasa a III-a (1999), Semnul onorific „În Serviciul Patriei” pentru ofițeri (2004), Semnul onorific „În Serviciul Patriei” pentru ofițeri (2009), Emblema de Onoare a Statului Major General (2009), Emblema de Onoare a Comunicațiilor și Informaticii (2010), Emblema de Merit „În serviciul Armatei României” clasa a II-a (2011), Emblema de onoare a Statului Major al Forțelor Navale (2011), Emblema „Onoarea Armatei României” cu însemn de pace (2011), Emblema de Onoare a Medicinii Militare (2013), Emblema de Onoare a Forțelor Terestre (2014), Emblema de Onoare a Resurselor Umane (2014), Emblema de Onoare a Asociației Diplomaților Militari în Rezervă și în Retragere „Alexandru Ioan Cuza” (2014), Emblema de Onoare a Forțelor Aeriene (2015), Emblema de Onoare a Logisticii (2015) și Emblema de Merit „În Serviciul Armatei României” (2016).

În anul 2011 i s-a decernat Premiul Național pentru Jurnalism „Nicolae Sever Cărpinișan” acordat de Asociația Română de Istoria Presei „pentru performanțele sale jurnalistice, cercetarea istoriei presei marinărești”.

A fost declarat „Omul anului 2011” și respectiv „Omul anului 2013”, pentru obținerea Premiului I la Secțiunea a X-a „Istorie, cultură și tradiții militare”, în cadrul concursului organizat la nivelul Statului Major General.

Este nominalizat în: American Biographical Institute, Inc., Raleigh, North Carolina, USA, „Contemporary Who's Who”, 2002/2003” (p. 311), Ediția princeps a enciclopediei „Who's Who în România”, „Dicționar de personalități dobrogene”, vol. I, Editura „Ex Ponto”, Constanța, 2004 (p. 197), Emil Satco, „Enciclopedia Bucovinei”, Vol. II, Suceava, 2004, „Dicționar enciclopedic de marină”, ediția a II-a revăzută și adăugită, incluzând DEM-I/2006 și DEM II/2008, coordonator: comandor (r) Anton Bejan, București, Editura Semne, 2010 (p. 508), „Bibliografia istorică a României” 2009-2010, București, Editura Academiei Române, Cluj Napoca, Editura „Argonaut”, 2011 (pp. 489, 490, 774, 1892, 2761, 2782, 2798, 3148, 3178, 3231, 3333, 3390, 3411, 3425, 5956, 6030, 6293, 6294, 6295, 6296, 6835, 7095, 8419, 10020, 12287), Romanița Maria Ștețel, „Destine pentru eternitate”, București, Editura Six, 2006 (pp. 119-132), „Glasul Bucovinei”, Anul IX, nr. 33-34/1-2/2002 (pp. 96-98), „Anuarul istoriografic al României, I, 2011, Bibliografie selectivă”, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2013 (pp. 678, 1613, 1802, 1947, 1971, 2341, 2439, 2456, 2464, 2501, 4837, 5410, 8312, 8439, 9270), „Anuarul istoriografic al României, II, 2012, Bibliografie selectivă”, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2015 (pp. 465, 497, 1902, 2100, 2225, 2355, 4819, 6747, 7881, 9101, 9262), Dan Gîju, „Istoria presei militare de la Cezar la Ceaușescu. Armata. Presa scrisă”, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2012 (pp. 233, 623, 624, 625, 634-637, 646,

695) și Eugen Dumitriu, „Dicționar al personalităților fălțicinene”, Iași, Editura Tipomoldova, 2015 (p. 504).

*

* *

Fiul Mariei și al lui Niculai Tomegea, învățătorul Vasile Tomegea s-a născut la 30 decembrie 1882 în comuna Boroaia, jud. Suceava.

A copilărit pe malul stâng al pârâului Saca, afluent sezonier al Râșcăi, frecventând, între anii 1890-1895, școala primară cu învățătorul Ion Bondescu (1882-1978).

În 1902, Vasile Tomegea, primul fiu de țăran trimis la o școală superioară, a absolvit cu succes Școala Normală „Vasile Lupu” din Iași, instituție cu reputația, în epocă, de cea mai bună școală normală din Balcani. Aici i-a avut ca director pe profesorul de istorie Ion Mitru iar ca dascăli pe D. Cădere, Octav Băncilă (desen și caligrafie), dr. Alexandru N. Brăescu, Gheorghe Ghibănescu (limba și literatura română), Calistrat Hogaș, C.N. Ionescu (științele naturii), Constantin Meissner (pedagogie), dr. Rășcanu¹⁰³. Inteligent și cu o uimitoare putere de muncă, s-a făcut ușor remarcat, valorizându-și fără rezerve vocația de dascăl. În primul an de activitate, 1903, a activat ca învățător la Școala din Todirești-Pășcani și următorii doi pe valea Bistriței, la Școala din satul Crucea, comuna Broșteni.

Ca dovadă a înțelegerii mature a menirii sale, învățătorul de mai târziu avea să-și afirme cu claritate crezul său de mentor: „În școală și educație se află mântuirea. Cu judecata neprihănită și cu cinstea întrupată să fim ocârmuirea doritoare de bine a satului”¹⁰⁴. Și tot despre misiunea dascălului, Vasile Tomegea avea să scrie în 1938: „Nu uita că, în mic, tu învățător, trebuie să fii la sat însuși ocârmuirea doritoare de binele satului și a neamului, cu judecata neprihănită și cu cinstea întrupată. Pe tine trebuie să se reazime toate cercetările și toată nădejdea de viitor a neamului”¹⁰⁵. Mai mult, considera eruditul dascăl, „Nu trebuie să fim simpli funcționari. Nu ne rămâne decât să muncim cu devotament în slujba școalei ca să binemerităm de la patrie”.

Boroaia - vatră a spiritului și iluminării

La 1 septembrie 1906 a revenit, prin transfer, pentru tot restul vieții la Boroaia, în comuna sa natală, alături de consătenii, cultura și tradițiile locului,

¹⁰³ Gheorghe Scripcaru, „Boroaia. O reîntoarcere în spirit”, Iași Editura psihOmnia, 1998, p. 231.

¹⁰⁴ „Vestitorul satelor”, 1938, p. 1.

¹⁰⁵ „Gândul nostru”.

de care era pătruns și pe care le-a slujit cu mintea și spiritul său generos și altruist. Timp de 34 de ani a funcționat ca învățător la Boroaia, unde a devenit un model de dascăl și o figură ilustră, iluministă a satului, județului și a neamului. A ținut lecții model aidoma domnului Trandafir; organiza lecții deschise cu învățătorii, iniția lucrări practice și acorda consultații gratuite elevilor merituoși, pe care îi îndruma și susținea financiar să urmeze școlile secundare. Acasă, printre ai săi, i-a convins pe săteni să-și dea copiii la școală, ajungând de la 4 elevi la 47. A reușit să introducă și clasa a IV-a și a convins comunitatea că „școala trebuie privită de săteni ca un focar de lumină”, înființând și un curs pentru adulți. De altfel, în 1910 a fost premiat de Casa Școalelor pentru cursurile sale destinate culturalizării adulților.

În 1908 și-a unit destinul cu distinsa învățătoare Maria Gavrilaş, absolventă a Școlii Normale „Elena Doamna” din București, cu care a avut o singură fiică, viitoarea profesoară de geografie Demetra Dr. Șerbănescu din Buzău.

Felicitat de generalul Berthelot

Învățătorul Vasile Tomegea a efectuat stagiul militar în perioada 1 noiembrie 1903 – 5 iulie 1905, la Regimentul Suceava nr. 16, fiind lăsat la vatră cu gradul de sergent.

La 1 iulie 1914 a fost concentrat și trimis la Școala de ofițeri de rezervă Roman, de pe lângă Regimentul 14 pentru a deveni ofițer de rezervă, în 1915 cerând el însuși să fie concentrat „în scopul pregătirii ostașilor pentru apărarea și făurirea viitoarei noastre patrii”.

La 25 septembrie 1914 a fost înaintat în gradul de sublocotenent de rezervă.

În timpul Primului Război Mondial a fost mobilizat între 15 august 1916 și 25 ianuarie 1918, respectiv 1 iulie 1918 și 14 iunie 1919.

„În 1916, la 15 august, când trâmbița a sunat și clopotele au anunțat deschiderea focului contra Austro-Ungariei, Vasile Tomegea a pornit cu rezerviștii lui din Boroaia, cu muzica în frunte, până la bariera Fălticeni, unde altă muzică a Regimentului 16 și 56 Infanterie îi aștepta – rememora la căpătâiul defunctului învățătorul Nicolae Cercel. În curtea cazarmii, colonelul comandant l-a delegat pe sublocotenentul Tomegea să cuvânteze trupei înainte de a părăsi garnizoana. Acesta, în cuvinte vibrante, a entuziasmat întreaga asistență, încât colonelul, la terminare, strângându-i mâna, a spus: „Tu trebuia să fii în locul meu!”.

Împreună cu Nicolae Stoleriu, Vasile Tomegea a participat la Războiul de Reîntregire. În 1916, cu Regimentul 1 Infanterie, în calitate de comandant al plutonului 1 din Compania 10, a ocupat dealul Lozii, cu cota 791, de la Mărăști, de pe valea Putnei, și satele Negrilești și Tulnici.

În foaia calificativă pe anul 1915/1916, comandantul Regimentului 16 Dorobanți menționa: „Robust, a suportat toate greutățile războiului, fiind încontinuu pe front de la începutul campaniei. E provenit dintre învățători și afirm că face parte dintre învățătorii care aduc reale foloase țării. Brav fără reproș în lupta de la 13 iulie 1917, la dealul Lozii a comandat Compania a 10 și a dat probă de curaj și abnegațiune, fiind mereu în fruntea companiei sale, pentru care a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a”.

A fost avansat la gradul de căpitan iar prin Înaltul Decret nr. 1070 din 18 septembrie 1917 a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a „pentru vitejia și avântul cu care a comandat compania în luptele de la Mărăști. La 13 iulie 1917 a atacat poziția de la cota 791 de la Dealul Lozii, respingând inamicul și cucerind două rânduri de tranșee și două mitraliere”.

Cu acest prilej, a fost felicitat de generalul Henri Mathias Berthelot, deoarece una din cele patru companii conduse de învățători a fost surprinsă în timp ce soldații se spălau într-un râu și atunci, în luptă cu patul armei și animați de gândul că „Pe aici nu se trece”, ei au câștigat bătălia. De asemenea, a fost împrumutat cu 25 ha teren la Secuieni-Neamț.

În Foaia calificativă de la 17 mai 1917 la 1 februarie 1918, comandantul Batalionului III din Regimentul Dolj nr. 1 Brigada II Infanterie, maiorul Megicanu concluziona: „...Afirm că face parte din învățătorii care au adus foloase reale pentru țară. [...] Brav fără reproș. Disciplinat, ascultător și atât de punctual cum rar se găsesc astfel de oameni. Ofițer de nădejde, orice serviciu sau însărcinare primește, o îndeplinește cu tot ce fizicul și intelectul său poate. A fost obiectul de admirațiune al tuturor care l-au văzut la muncă. Fericit și corpul învățătoresc cu un astfel de om și mândră și țara cu un ostaș cum este căpitanul Tomegea”.

În Foaia calificativă pe anul 1916 (15 august 1916 – 1 aprilie 1917), comandantul Brigăzii 37 Infanterie preciza că „Se prezintă bine, rezistent, robust, a suportat foarte bine greutățile campaniei, fiind încontinuu pe front până la 1 februarie 1918. Destul de rezistent, inteligent, judecă bine cu mult bun simț. În viața civilă învățător. Are bune însușiri. A dovedit că are bune însușiri ostășești, că este energic în serviciu și brav la luptă. Disciplinat, cu simțul datoriei dezvoltat, bun camarad, bucurându-se de autoritate și frumos prestigiu. Își îndeplinește cu toată râvna și iubește și are grijă de soldat și echipament. Cunosce pe căpitanul de rezervă Tomegea Vasile din perioada a doua a campaniei, unde s-a condus în mod priceput și eroic. Pe dealul Valașcani (sectorul Șușița) a fost însărcinat de mine în mai multe incursiuni și a adus știri precise asupra situației vrășmașului. Pe tot timpul campaniei s-a distins și avea totdeauna încrederea șefilor. Ofițer pe care se poate conta și în viitor.”

„Cu calitățile pe care le are i se poate încredința orice serviciu și se poate conta în orice împrejurări – constata și colonelul I. Solomon, comandantul

Regimentului 56 Infanterie. A intrat în campanie ca sublocotenent, comandant de pluton în Compania a 10-a, Regimentul 56 Infanterie, luând parte la atacul și cucerirea Topliței, în luptele de pe Călimani cât și cele din retragere de la Cărbunești, Gilort, până la Siret. S-a distins în aceste lupte în care a fost și rănit. A rămas cu unitatea în compunerea Regimentului Dolj nr. 1, cu care a făcut partea a doua a campaniei, luând parte la toate luptele ce acest regiment a avut. La 13 iulie 1917 a concurat la atacul dealului Lozii, ca comandat al companiei a 10-a, pe care a condus-o cu multă iscusință și a îmbărbătat-o, mergând în capul valului de asalt, pentru care fapt a fost decorat cu Ordinul „Mihai Viteazul”. La 1 februarie 1918 a fost trimis pentru propagandă românească în Basarabia. În sfârșit, este un prea bun ofițer și a mulțumit toți șefii sub a căror comandă a fost. A fost avansat locotenent la 1 noiembrie 1916 iar căpitan la 1 septembrie 1917”.

În Foaia calificativă pe perioada 1 mai 1917 – 1 februarie 1918,

comandantul Batalionului III preciza: „A fost obiectul de admirațiune al tuturor care l-au văzut la muncă. Fericit corpul învătoresc cu un astfel de om și mândră și țara cu un ostaș cum este căpitanul Tomegea”.

La rândul său, colonelul Boroskievici, comandantul Regimentului Dolj nr. 1 concluziona: „Mă unesc cu notele date de comandantul său de batalion, adăugând că căpitanul Tomegea Vasile a fost unul dintre învățătorii care și-au făcut din convingere și cu toată prisosința datoria către Țară și Tron. Nu am să-i aduc decât cuvinte de laudă și mulțumirile mele”.

La 15 august 1967, a fost invitat la festivitățile organizate cu prilejul sărbătoririi semicentenarului luptelor de la Mărășești, la celebrul mausoleu, numărându-se printre cei 228 de veterani participanți la luptele de la Mărășți, Mărășești și Oituz, decorați cu Medalia „Virtutea Ostășească” clasele I, a II-a și a III-a.

Vasile Tomegea s-a stins din viață în urmă cu patru decenii, la 15 august 1978, fiind înmormântat cu toate onorurile în cimitirul comunei pe care a slujit-o trup și suflet aproape 96 de ani.

RESTITUTIO

MONUMENTUL DE LA BOROAIA

Învățătorii și preoții din comuna Boroaia, în frunte cu Primpreztorul plășii Boroaia, ajutați de familiile celor morți pe câmpul de război din campania anului 1916-1919, precum și de întreaga populație a comunei, au izbutit să înalțe un măreț monument pentru cinstirea celor 140 de eroi, morți pe câmpul de război pentru îndeplinirea visului nostru secular - „Unirea tuturor Românilor”.

Pe un postament de beton armat, înalt de 4 metri stă un soldat de bronz înalt de 2 metri în poziția lovind pe dușman cu patul armei, așa precum au luptat ostașii noștri la Mărășești, apărând Moldova contra cuceririi dușmanului.

Duminică, 1 septembrie 1935, a avut loc marea serbare pentru Sfințirea monumentului, la care au luat parte 20 000 (sic!) de săteni din Boroaia și din toate părțile județului, de față fiind și D-l Ministru Mihai Negură, însoțit de Părintele Arbore, D-l Râșcanu, prefect de Vaslui, și D-l Munteanu. Apoi PSS Arhiepiscopul Grigore Leu, Vicarul Mitropoliei Iași, toate autoritățile județului, în frunte cu D-l Prefect V. Ciurea, Deputații și Senatorii Județului în frunte cu D-l C. Sturza, D-l Comandant al Regimentului 16 Dorobanți, O. Keintzel și Protoiereul Județului Baia, Părintele Mihai Zăhărescu cu 14 preoți. A luat parte, de asemenea, și Părintele Ilie Gheorghită, profesor în Iași și membru însemnat al Cercului „Deșteptarea Sătenilor” din jud. Baia, dimpreună cu d-nii: Gh Rădășanu, C. Cardaș, Ioan Papuc și alții, cum și d-l revizor școlar C. Doroftei, cu un mare număr de învățători.

D-l Ministru Mihai Negură și însoțitorii săi au fost întâmpinați în gara Fălticeni de autoritățile civile și militare, în frunte cu D-l Prefect al județului, V. Ciurea.

Recepția oficială în Palatul Prefecturii de unde, apoi, d-l ministru Negură, însoțit de întreaga asistență, a vizitat Federala „Buciumul Moldovei” din orașul Fălticeni.

De la Federală, lumea a plecat cu automobilele la Boroaia, 15 km depărtare de oraș. La solemnitate au luat parte peste 20000 săteni din toate satele de pe Valea Moldovei și din județele limitrofe.

La sosirea oaspeților, întreaga mulțime a izbucnit în urale. D-l Gheorghe Costân, primarul comunei, prezintă tradiționala pâine și sare și urează bun sosît.

Parastas pentru pomenirea Eroilor

Întreaga asistență, formând un măreț convoi, se îndreaptă spre biserica satului. Pe ambele părți ale drumului sunt înșiruite școalele de băieți și fete și premilitarii din 8 comune.

O companie de onoare din Regimentul 16 Dorobanți cu drapel și muzică, sub comanda d-lui căpitan Achim, a dat onorurile militare.

În curtea bisericii, după terminarea serviciului divin s-a oficiat de PSS Grigore Leu, vicarul Mitropoliei Iași, înconjurat de 14 preoți, un parastas pentru pomenirea eroilor morți. A vorbit apoi preotul Mihai Zăhărescu, protoiereul județului.

De la biserică, se formează iarăși convoiul în frunte cu preoții în veșminte, cu icoanele și insignele bisericesti, și pornesc în procesiune religioasă spre monument.

Muzica militară a Regimentului 1 Artilerie de gardă Roman, sub comanda d-lui căpitan Gheorghe Stancu, a cântat pe tot parcursul drumului.

Sfințirea și dezvelirea Monumentului

Pe o estradă construită în jurul Monumentului, iau loc preoții și autoritățile și începe sfințirea Monumentului.

D-l subsecretar de stat Negură taie pânza cu care e înfășurat Monumentul și apare în toată splendoarea mărețului monument. Este unul din cele mai frumoase monumente din țară și reprezintă un soldat în cămașă, lovind cu patul armei, în luptele de la Mărășești.

Pe frontispiciu e scris cu litere de aur: „Nepieritoare amintire eroilor noștri din comuna Boroaia, morți în Războiul de pentru Întregirea Neamului”, iar pe cele patru fațade, numele eroilor morți în cele trei războaie: la 1877-78 au murit 1 sergent și 14 soldați; la 1913, 1 sergent și 1 soldat, iar la 1916-918, 16 sergenți, 12 caporali și 111 soldați din Boroaia.

Începe seria cuvântărilor. Cel dintâi vorbește PSS vicarul Grigore Leu, care a spus că înaintașii noștri au trăit vremuri mai grele decât noi, dar prin gândirea lor înaltă s-au învrednicit de slava noastră. În pregătirea pentru viitorul mare, fiecare purta grija de pomenire a înaintașilor. Exemplul boroiienilor care, prin Monumentul ridicat, slăvesc pe eroi, are menirea să ne facă mai conștienți de rolul ce-l avem. E vremea, mai mult ca oricând, să ne dăm seama și să ne trezim pentru a limpezi calea viitorului.

D-l Vasile Tomegea, învățător, Cavalier al Ordinului „Mihai Viteazul”, delegatul Comitetului pentru ridicarea Monumentului, mulțumește tuturor celor care participă la această serbare pentru slăvirea eroilor.

Tineretul care se ridică să aibă pildă și să fie gata oricând să-și dea viața pentru patrie.

Vorbitorul aduce omagii Suveranului.

Urale vii izbucnesc din sufletele celor 20 000 de săteni participanți.

Muzica militară intonează Imnul regal.

Vorbesc apoi domnii colonel Oscar Keintzel, ca reprezentant al Ministerului Apărării Naționale, și doctorul M. Rădulescu, medicul primar al județului Baia, în numele Societății I.O.V.

D-l senator maior Al. Costescu spune că monumentul întruchiează vitejia și eroismul. Ca reprezentant al aceluia județ și ca ofițer invalid de război, aduce în numele lor, prinosul de admirație și recunoștință eroilor boroiieni morți pentru patrie.

O vibrantă cuvântare a rostit d-l general Constantin Neculcea, fostul comandant al Regimentului 56 infanterie, regiment care a primit botezul sângelui chiar în noaptea decretării mobilizării, pe Muntele Budacu.

Cuvântarea D-lui V. Ciurea, prefectul județului Baia

D-l Ciurea a spus că sărbătoarea de azi este prilejul celei mai înalte și desăvârșite reculegeri morale. Județul Baia se face părtaș la această sărbătoare a comunei Boroaia, bucurându-se de vrednicia boroienilor și a conducătorilor lor.

Ținutul istoric al Băiei, rămas o frântură din vechiul ținut al Sucevei, preamărește pe eroii boroieni pentru care s-a ridicat acest falnic monument ce va sluji generațiilor viitoare ca exemplu de iubire și spirit de jertfă pentru binele și prosperitatea neamului românesc.

Discursul D-lui Subsecretar M. Negură

Oratorul spune că la acest monument ar trebui să vie școalele în pelerinaj, dascălii să facă lecții de patriotism, poporul să vadă că lucrurile mari nu se fac fără jertfe, iar când interesele nației sunt în joc, nicio jertfă nu e prea mare.

După aceasta, d-l prim pretor V. Ghiurea, președintele Comitetului pentru ridicarea monumentului, a făcut predarea Monumentului către primarul comunei „pentru a-l păstra și transmite urmașilor ca o relicvă sfântă a neamului”.

A urmat defilarea școalelor de băieți și fete, a premilitarilor subcentrelor Drăgănești cu învățătorul sublocotenent Chițu, Dolhasca cu învățător sublocotenent Roșu. Ciumulești cu învățător sublocotenent Jitaru, Drăgușeni cu învățător sublocotenent Popescu, Baia și Sasca cu învățător sublocotenent Onișoru, toate sub comanda d-lui învățător căpitan Drăgușanu, apoi veteranii de la 1877 și armata.

Asistența a fost invitată la marele praznic dat de boroieni. În curtea cooperativelor a fost masa oficialității și a unui număr de vreo 5 000 săteni. Ceilalți au luat masa la gospodarii din sat.

În timpul ospățului au ținut cuvântări: d. M. Negură, PSS Grigore Leu, vicarul Mitropoliei Iași, d-nul colonel Keintzel, V. Ciurea, prefectul județului Baia, părintele Mihai Zăhărescu, protoiereul județului, dr. M. Rădulescu, medicul primar al jud. Baia, V. Drăgușanu, Comandamentul Premilitar din Drăgănești, Constantin Doroftei, revizor școlar, Grigore Sturzu, subrevizor școlar, V. Costăchescu, președintele Federalei „Buciumul Moldovei” și învățătorul Vasile Tomegea.

[„Vestitorul satelor”, Anul al XXIII-lea, nr. 17 și 18, 1-30
septembrie 1935, p. 2-3]

Articol identificat și pus la dispoziție de comandorul (rtr) Gheorghe Vartic

„PLĂIEȘII” PENTRU PLĂIEȘII SUCEVENI

Colonel (rtr) Constantin CRĂCIUN
Secretar executiv al Filialei Județene Suceava „Plăieșii”
a Asociației Naționale „Cultul Eroilor”

CONSTANTIN CRĂCIUN, adică eu (!), s-a născut demult, adică pe la 1947, în luna aprilie, după 16 zile! Adică este un berbec „autentic”, încăpățânat, receptiv, ambițios, cu plecare la treabă de-ndată, uneori mai puțin pregătit anume, crezând că pe parcurs poate remedia neajunsurile ce apar! De multe ori a reușit! A lucrat cu încredere în oameni și supărăcios atunci când nu se respectau regulile. Cariera l-a introdus în multe complicități dar cu mintea lui și a colectivului din care făcea parte ieșea (victorios – de cele mai multe ori!) la mal! Ținta era ochită!

Locul ales „debarcării” în lumea „berbecilor” pământeni pentru a se bucura de tot ce e bun sub soare, a fost casa părinților Vasile și Floarea din satul Osoi, comuna Vulturești, județul Suceava, loc îndrăgit unde trăiește și ca pensionar. Aici a zăbovit până la 14 ani, când sorșii cu concursul minții l-au trimis la Liceul 2 din Fălticeni, apoi din clasa a X-a la Liceul Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc, care a impus noi și inedite reguli de viață copilăriei, în purtare, în gândire, în atitudini, în percepția cotidianului. Apoi prin concurs, a urmat cursurile Școlii Militare Superioare de Ofițeri „Leontin Sălăjan” – specialitatea radiolocație, din Brașov, dezvoltând vizibil disponibilitățile „berbecului”, sendimentând abilități necesare locotenentului pe stațiile radar.

Ieșind în „lumea liberă” a trebuit să ia în piept vicisitudinile carierei de radiolocaționist în dispozitivele „departe de lumea dezlănțuită”, dispuse pe plaiurile patriei... A început la Sulina, doi ani, unde a învățat practica serviciului operativ, responsabilitatea la ecranul radar, lucrul în echipă, autocontrolul asupra priorităților în cotidianul existent. Apoi a lăsat „Europolis”-ul lui Jean Bart, tot sucevean și el, cu amintiri și frumoase multe dintre ele, și a plecat în colectivul de la Dumbrăveni – Suceava, cu alți oameni, cu alte metehne, dar „berbecul” din... „adeneul încarcerat” în mentalitatea lui s-a făcut vizibil în relațiile interpersonale și la servicii dar și în ..., „civile”! În această „civile” inima și-a găsit perechea cu numele de Măriuca și uite-așa am „absolvit” în 2018 a 44 oară a aceluși mirific cuvânt „DA!”. Apoi viața în trei, pentru că apăruse și viitorul inginer aerospațial, a fost cu de toate, cele mai multe au fost bucuriile, a trebuit să se mute de mai

de multe ori pentru a învăța geografia... în teren! Bucuriile au fost împlinite de venirea cu... „aterizarea” nepotului, tot berbec și el! Mai apoi a venit oportunitatea urmării cursurilor Academiei Militare și „cucul” înfipt în piept a trebuit să suporte alt drum al carierei. Așa a trebuit să cunoască obligațiile de instructor în Școala de Maiștri Militari din Brașov timp de doi ani, apoi cea de șef de stat major la „radarele” din Dumbrăveni – Suceava cam șapte ani, și „evidențierea” l-a propulsat la comanda „radarelor” din „Ținutul Pontic” până 1998, ca apoi să-și încheie cariera la Comandamentul Corpului 9 Armată „Mărășești” din Constanța. Peste tot implicat total specificului atribuțiilor de serviciu și nu numai. Împreună cu oameni minunați a trăit momente dar și perioade unice, prin realizări, prin satisfacții că mințile lor au putut avea răbdare, putere, voință, dorință de a arăta capacitățile fizice și intelectuale acolo unde trebuia, în serviciul de luptă permanent, în poligoane și la aplicații, în economia națională, inclusiv în evenimentele din decembrie 1989! Mai dificilă a fost perioada reformelor în sistemul militar, dar acum, după atâți ani ce importanță au spusesele combatanților rezerviști!

Ca pensionar s-a „integrat cu chemare pentru afirmare” în Asociația de pensionari militari unde a dorit și cred că a și reușit în bună măsură să valorifice capacitățile intelectuale ale ofițerilor din toate specialitățile militare, oameni foarte valoroși. Aici a inițiat apariția revistei „Camarazii” a cărei redactor șef a fost, devenind încet - încet, un centru de atracție în a celor cu... disponibilități literare sau care puteau „livra” lecții de viață. Așa a putut culege foarte multe „pățanii” de pe front a veteranilor noștri și care au fost publicate în revistă. Apoi dorința de a fi mai util dezvoltării simțămintelor pentru cultul eroilor neamului a „ales” implicarea în demersurile mai clar conturate ale Asociației Cultul Eroilor, filiala Constanța. În noul colectiv a inițiat apariția unei noi reviste „Arma Pontica”, publicație care a atras multe minți capabile să imprime laudabile atitudini de respect pentru eroii neamului de pe tot cuprinsul județului Constanța. Era o revistă căutată de școli, de diferite ong-uri, de instituții și dădea satisfacții colectivului de redacție pentru implicarea în cotidian. Dar timpul a luat și o decizie care a trebuit să fie o nouă „mutare cu totul” la Suceava, în satul natal! În capitala Țării de Sus a găsit disponibilități în noua filială a Cultului Eroilor, înființând o nouă revistă „Plăieșii”, unde împreună cu oameni inimoși a reușit să devină un mic brand local, bucurându-se de colaborări prestigioase și de bună primire în rândul cititorilor. Va continua cu pasiune cât timpul va fi prielnic, pentru cât mai multe apariții ale revistei dar și pentru a definitivă și alte proiecte!

Înclin să cred că l-am cunoscut suficient de bine și că am fost ... indulgent în „scrierea” făcută!

*

* * *

Revista „Plăieșii” apare sub egida Asociației județene a Cultului Eroilor „Plăieșii” – Suceava, filială a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Primul număr al revistei noastre a ajuns la cititorii noștri în luna octombrie 2011, editată la inițiativa domnului colonel Neculai Niga, președintele Asociației județene, a domnului maistru militar Dumitru Davidel, prim vicepreședinte și a mea, ca redactor șef.

Eu aveam ceva experiență ca redactor șef și la revistele „botezate” și editate la Constanța - „Camarazii” - a Asociației județene a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră și „Arma Pontica” a Asociației Județene „Cultul Eroilor” și, cu entuziasm și cu grija pentru conținutul planului tematic, am plecat la drum! Nu ne-a fost ușor și nici nu ne este să ne aplecăm cu toată atenția asupra tuturor materialelor publicate, axându-ne în special pe înțelegerea mai profundă a noțiunilor de erou, de eroism, de patrie, de patriotism, a simbolurilor naționale, a unor aspecte punctuale din multimilenara noastră istorie.

În toate demersurile redacției noastre privind „construcția” revistei am căutat să răspundem cât mai cuprinzător la aceste precepte enunțate mai sus, pornind de la „definițiile” noastre prezentate în cuvintele ce urmează și care cred că sunt și în explicațiile sentimentelor fiecăruia dintre dumneavoastră.

Noi credem că există un sentiment unic, inalienabil, adânc și curat ca izvoarele, înalt ca piscurile, există un asemenea sentiment care se numește Țara, care se numește plai, care se numește glie. El vine din rădăcinile istoriei, din albiile râurilor, din focul vetrelor, din demnitatea arborilor, din cântul doinelor, din respirația caldă a pământului. El urcă din faptele strămoșilor spre lumina prezentului și ne împresoară cu pildele sale de neuitat, cu alaiul cântecelor și straielor populare, cu filele înțelepte ale cronicilor. Se rostește în proverbe și în datini, în sărbătorile izbânzilor noastre prin vremi. Acest sentiment se numește cu un singur cuvânt: PATRIE.

Însăși arhitectonica patriei generează simbolice armonii: cu brâie de codru înconjurând munții, cu brâie de dealuri înconjurând codrii, cu brâie de câmpii înconjurând dealurile. Cu munții de strajă și marea la căpătâi, harta

patriei întruchipează o horă. Râurile o străbat din toate părțile în drumul lor neclintit către Dunăre, și-n falnicul drum al Dunării către mare.

Toate marile bătălii pentru libertate ale poporului nostru sunt legate de nume pline de rezonanță ale unor munți, ale unor codri seculari sau ale unor ape de frumusețe. Să amintim Podul Înalt, Codrii Cosminului sau Dumbrava Roșie. În Țara de Sus, Ștefan cel Mare ctitoria lăcașuri de cultură însemnând astfel fiecare biruință. În albastrul de Voroneț sunt ochii cerului Patriei. În Țara Oașului țipuriturile vorbesc și astăzi despre vigoarea și voioșia noastră sufletească. Tot astfel este

Călușul sau Călușarii, dans românesc prezent pe toată întinderea Patriei, ca o explozie de energie, ca o revărsare a bucuriei.

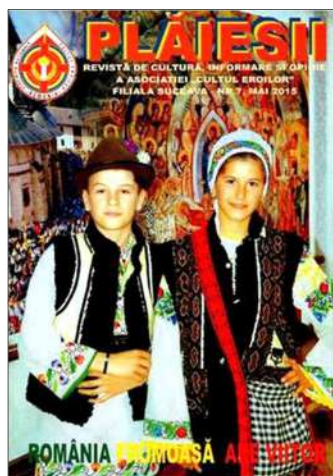
În Apuseni, pe Muntele Găina, la Căpâlna, sunt fetele noastre bărbate, care și-au păstrat neîntinate portul și cântecul. Pe Valea Prahovei, pe Argeș, pe Siret, oriunde, feciorii dansează în iureșul „brâielor“. E minunată această diversitate „în unitate“ a folclorului românesc, a portului popular și a obiceiurilor păstrate de la străbuni.

Sunt cetăți legate prin nevăzute și infinite punți – așa se leagă Curtea de Argeș de Putna, Oraștie de Voroneț, Târgoviște de Suceava, Blajul de Iași sau Târgu-Neamț de Târgu-Jiu. Tot astfel când spunem Ștefan cel Mare ne gândim la Mircea, când spunem Mircea cel Bătrân ne gândim și la Mihai Viteazul.

Între atâtea cetăți păstrătoare ale permanenței noastre, se află un oraș cu nume de femeie și floare, un oraș de câmpie, ca o respirație a pământului, străjuit aproape, de dealuri molcome, și de departe, ca niște santinele, de munți falnici – este Alba Iulia. Dacă rostești Alba Iulia, rezonanța acestui nume sună și răsună ca o strășnicie neclintită. La Alba Iulia s-a încoronat ca Domn al tuturor românilor – Mihai Viteazul. La Alba Iulia a murit tras pe roată acel „crai al munților“ – Horia din Albac, alături de ortacii săi. Tot la Alba Iulia a fost consfințită prin voința poporului, la 1 Decembrie 1918, Unirea Transilvaniei cu România. Câmpia pe care se află această cetate a sufletului românesc s-a numit vecie „Câmpia Libertății“. Alba Iulia ne apare ca o Pasăre Phoenix a voinței poporului nostru.

Nici pârjolul luptelor, nici viforita vremilor de cumpănă, nici stihiiile apelor dezlănțuite nu demult - nu au putut clinti această vatră de aur.

Noi am plecat și de la idea că la toate popoarele lumii exista o tendință de a exalta eroii în ideea de a fi recunoscuți de către toți, sprijinindu-se pe faptele eroice și războinice sau pe actele remarcabile de îndemânare psihică sau biologică ale acestora. Și definiția eroului ne arată că este acea persoană care se distinge prin vitejie, curaj, abnegație sau ostaș căzut pe câmpul de luptă. De asemenea, eroul este și acel personaj principal într-o operă literară sau al unei întâmplări deosebite. Cu toții am citit multe pagini și am vizionat de asemenea multe filme artistice care ne încântau prin faptele eroilor în luptele cu forțele răului. În foarte multe opere literar - artistice am fost fascinați de personaje cu o educație și o instruire deosebită care, în împrejurări conflictuale s-au remarcat prin istețime, prin vitejie, prin acțiuni care au răpus adversarul ce personifica răul, dușmanul, potrivnicul unui bun mers al treburilor, a vieții în comunitate sau într-o arie mai largă. Dar, în același timp, din toate aceste fapte de eroism, indiferent unde și când s-au produs ele, se

întrevede și o invitație tăcută și subtilă de a „ne lua la întrecere” cu acești eroi, fiecare gândindu-ne la o modalitate proprie de acțiune potrivită propriilor noastre vieți și privită în același timp, din poziția pe care destinul ni le-a dat fiecăruia dintre noi. Este o „invitație” pentru a înțelege sensul acelor fapte eroice și a le traduce în sufletul tău, în viața ta de toate zilele, în fapte care să te individualizeze față de cei din jurul tău. Să îți creeze acea motivație pentru care trebuie și merită să te implici cu toată ființa ta în a fi de partea binelui, de a fi perseverent, ferm și loial cauzei în care ești angajat trup și suflet. Și după cum se observă, sensul eroic al vieții nu se epuizează cu

o singură luptă sau faptă, nici prin vreo situație dificilă din care am putut să ieșim victorioși. Trebuie să înțelegem că vorbim aici de un sens al vieții și nu despre o ocazie în viață. Trebuie să înțelegem că sensul vieții este ca o direcție generală de urmat, este un drum cu mai multe sau mai puține abisuri, care duc la o țintă, la o țintă clar definită în crezul tău privind existența pe acest pământ. Înțelegem astfel că eroismul constă în a privi cu atenție fiecare zi, fiecare acțiune, ca pe o probă în care vor intra în joc toate forțele noastre, de la cele fizice până la cele mai subtile ale inteligenței și ale sufletului. Și viața a demonstrat că în tot acest drum, uneori vom cădea și de tot atâtea ori ne vom ridica din nou și iar, și iar și... astfel nu vei simți eroul din tine!...

Aceasta este o invitație la eroism, să fii diferit, să fii mai bun, să fii senin, cinstit și drept în numele unui filozofii naturale, cu o atitudine morală sănătoasă, bine încorsetată cu principii și virtuți care se manifestă natural la

oricare dintre noi și creează toate condițiile ca în întinderea vieții tale să fie văzut și admirat eroismul tău! Cred că între eroism și atitudine morală există o împletire de fond, este o cauzalitate reciprocă. Eroul este cel ce a săvârșit o faptă deosebită, eroismul este o înmănuncherea tuturor virtuților unui om capabil oricând să fie providențial.

În acest sens, o deosebită atenție am îndreptat-o spre a aduce în prim plan „lecțiile de viață” ale veteranilor din primul și al doilea război mondial, bravi „Eroi ai Hărții mele”, așa cum ne place să le spunem. Am fost onorat să fiu primit în casele domniilor lor de veteranii celui de-al doilea mare război, ascultând cu multă atenție nararea „năzdrăvăniilor” din câmpul morții. Cutremurătoare trăiri de pe front, din linia întâi, din lagărele morții de peste tot în ținuturile rusești. Pe acești oameni nu numai că-i admiri dar te uiți la ei ca la niște sfinți, întrebându-te cum au putut îndura atâtea cazne, cum de au putut „învăța” și rezista în cele mai groaznice condiții în „dansul cu moartea”! Și nici o povestire nu seamănă cu cealaltă...

De un mare dramatism sunt și cele câteva amintiri rămase scrise în diferite caiete de către veteranii primului mare război, participanți pe toate fronturile de luptă ale armatei noastre în anii 1916-1919. Sacrificiul lor a fost enorm iar din pilda povestirilor lor trebuie să învățăm că au fost ostași care au pus temelie și zid pentru a ne păstra vatra strămoșească așa cum a fost ea pusă pe hartă de la începuturile existenței pe pământ!

O atenție pe care o acordăm în fiecare număr al revistei, este cea dedicată monumentelor și cimitirelor eroilor din arealul sucevean. De fiecare dată nu uităm să subliniem cu acest epitaf la prezentarea fiecărui monument: „CĂLĂTORULE, TÂNĂR ȘI VÂRSTNIC, DE CÂTE ORI VEI TRECE PE ACESTE DRUMURI ȘI VEI ÎNTÂLNII O CRUCE PE AI CĂREI PIATRĂ ESTE SĂPAT NUME DE EROI, OPREȘTE-TE MĂCAR O CLIPĂ, DESCOPERĂ-TE ȘI GÂNDEȘTE-TE CĂ FĂRĂ JERTFA LOR AR FI IMPOSIBIL CA TU SĂ TRĂIEȘTI ASTĂZI LIBER, SĂ IUBEȘTI SOARELE , FLORILE, MUNȚII ȘI RÂURILE PE CARE LE-AU APĂRAT ȘI ȚI LE-AU LĂSAT MOȘTENIRE. EI NE CER SĂ LE APĂRĂM CU SFINȚENIE!

Intenționez ca toate aceste povestiri de război să le adun toate pe care le am într-o carte accesibilă doritorilor de acest gen de literatură.

Am dorit să fie mai bine cunoscută istoria faptelor și evenimentelor din arealul sucevean, am insistat pe ideea cunoașterii evoluției istorice a fiecărei localități, astfel ca fiecare copil, tânăr, locuitor, să cunoască, să știe mai întâi ceva mai mult despre satul său, despre orașul său, să știe cât mai mult de arborele său genealogic, ce personalități au fost, ce bunici și străbunici au clădit Țara prin sudoare, prin forța minții și puterea brațelor dar și prin fermitatea de a apăra piatra de hotar atunci când era semnal de pericol.

Există însă în viața de fiecare zi și „eroismul neavenit”, acel tip de eroism ce se manifestă atunci când ești străbătut de fiorul imaginii de sine sau a prețiozității de sine și vrei să dai totdeauna o replică. Te mușcă dorința de a da o replică, de a răspunde crud, de „a-l face (în)josi pe celălalt”! Eroismul neavenit se naște în gașcă, în cercul de prieteni... care îl „mușcă” pe cel singur sau ultragiatic de cât mai mulți. E un fel de dorință perversă de a ironiza, bășcăliza, indiferent dacă e pe drept sau nedrept...

Însă când cineva ridică glasul din mulțime și posedă certitudinea adevărului.... atunci acel om este emblematic, își asumă caracterul de lider,

de conducător în materie de indicare a adevărului.

„Eroismul gratuit” este eroismul fără luptă, este eroismul închipt, este eroismul când nu sunt prigoane. Acest tip de eroism e tipic omului mic, dar cu o bună părere despre sine. El se propune viteaz, pare să aiba strategii, se consideră apărător al unui crez... însă, când vine momentul să fie erou... nici nu sesizează momentul!...

Întâlnim printre noi și destui oameni în manifestările lor, cu frica de a fi considerați lipsiți de valoare, de importanță, că ar fi neserioși sau inutili, ei făcând parte din categoria „intelectualului gonflat”. El se teme să nu fie crezut prost dacă nu știe un cuvânt, dacă folosește o construcție lingvistică șocantă, dacă se exprimă extrem de personalizat... Frica de frivolitate e grija de a vinde o imagine, când este chiar întruchiparea imaginii pe care nu o admite! Dacă ai o idee a ta și vrei să ți-o impui cu orice preț, înseamnă că ești fanatic și trebuie... un control medical...

Fiecare dintre noi poate fi „judecat” în preceptele expuse mai sus. Și eu mă pot judeca cu foarte mare severitate dar nu cred că pot „dobrai” judecata celor din jur, a celor din comunitatea în care trăiesc. Tu te verifici dacă drumul tău în viață este conform așteptărilor tale prin vorbe și privirile celor din jur, a celor cu care ai de a face, cu cei cu care interacționezi zi de zi. Și dacă la „verificarea” ta aduci corecțiile necesare rezultate din judecățile din spațiul tău de acțiune, înseamnă că ținta vieții tale bazată pe educație, principii și virtuți va fi unanim apreciată și recunoscută. Fără să știm, prin întreaga noastră purtare, vom fi un reper moral, iar recunoașterea în familie, la serviciu, pe stradă, în ocazii festive, ne va bucura, ne va determina să continuăm cu aceeași atitudine în desigurul vieții cotidiene.

De asemenea, un om de onoare este considerat în societatea noastră acela care confirmă prin fapte vorbele și convingerile sale, care nu-și „uită” angajamentele, făgăduielile, promisiunile, care își respectă în orice împrejurări cuvântul dat, care contribuie prin întreaga sa atitudine la traducerea în viață a normelor și principiilor morale ale obștii de care aparține. Omul cinstit este, mai presus de orice, un om de onoare. ***Onoarea este singurul bun care, odată pierdut, nu se recapătă niciodată.***

Demnitatea cere să pui măsură în toate cele pe care le faci, să fii echilibrat, să nu renunți la o atitudine activă, îndrăzneată și util-novatoare.

O comportare „cu judecată” nu înseamnă temere, nu duce la lașitate. A fi exigent cu tine însuși este o atitudine firească și o dovadă a afirmării de sine. Iată măsura demnității noastre, a demnității asociației noastre care dă nota de calitate a afirmării sale în sistemul de valori civice.

Patrie – Onoare – Demnitate, iată deviza pe care am acceptat-o și sub care continuăm să ne desfășurăm activitatea într-un cadru organizat, demn, în relații camaraderești, încrustate cu cele trei „diamante” ale construcției interioare a fiecăruia dintre noi, membrii Asociației „Cultul Eroilor”!

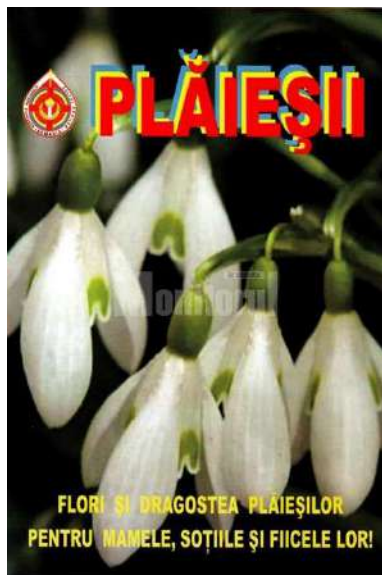
În toți anii de activitate, asociația noastră a fost mereu călăuzită în acțiunile sale de această deviză, motivație solidă de a fi considerată și unanim acceptată ca fiind de utilitate publică, fapt ce ne onorează și ne obligă să fim demni.

Cu aceste idei am plecat la drum și credem că am ajutat să fie înțeles cât mai cuprinzător ce înseamnă să fii „om al cetății”, să fii un bun român.

Am convingerea că acest concept „Cultul Eroilor” a început să devină un fenomen de masă în județul nostrum, având deja mulți membri, mulți adepți în foarte multe localități și școli unde funcționează „Cluburi Cultul Eroilor! Nu este târziu ca și aici la Boroaia să fie un club în fiecare școală, sprijin veți avea în noi!

Dacă inițial ca membri ai asociației erau aproape exclusiv cadre militare în rezervă, acum avem în rândurile noastre mulți profesori, mulți preoți, ingineri, elevi, studenți și ne bucură acest lucru. Și aici la Boroaia cred că sunt mulți care doresc să fie „în cuget și simțiri” alături de noi!

Colaboratorii revistei noastre sunt profesori, preoți, studenți, elevi, cadre militare active și în rezervă și dorim ca numărul acestora să fie cât mai mare pentru că loc pentru opinii și informare vom avea spațiu suficient în toate numerele viitoare ce vor putea fi editate. Un valoros colaborator, un istoric deosebit, cu a cărui „interventii” în cuprinsul revistei noastre este și domnul Nuțu Ilie, profesor la Școala de Jandarmi Fălticeni, aici prezent și care ne-a și încântat prin expozeul său foarte bine documentat. Sunt mândru cu un așa colaborator!

Dacă îmi este permis, aș compara istoria neamului nostru cu istoria ieii noastre care îmbracă atât de armonios și de frumos fetele și mamele noastre! Ia a parcurs istoria fără a fi influențată de moda timpurilor trecute și nici de cea actuală, și-a păstrat eleganța, frumusețea, vioiciunea, dorința de viață, din totdeauna și în prezent. Este un brend de țară care ne identifică ca nație și parcă orice nouă floricească adăugată îi dă o mai mare valoare.

Așa este și poporul român, așa este și Țara, au trecut atâtea „centenare” peste noi și în care nu ne-a fost întotdeauna ușor dar ne-au dat speranța și încrederea viitor avem, că vor fi și încă foarte multe veacuri de sărbătorit în timpurile ce vin!

În finalul expozeului meu doresc să felicit pe domnul primar pentru „lecția de bună purtare” a frumoasei localități Boroaia în sărbătorirea Centenarului Marii Uniri. Sunt plăcut impresionat de atmosfera de sărbătoare care se simte la tot pasul, de participarea a multor personalități ai satului pe care-i salut cu tot respectul, de numărul mare de elevi, de formațiile artistice care ne-au încântat. Totul a fost foarte frumos, instructiv și educativ. Vă felicit din toată inima!

O remarcă aparte doresc să o fac pentru comandorul dr. Marian Moșneagu, consăteanul dumneavoastră dar și amicul meu de foarte mulți ani, de când era realizator TV la „Scutul Dobrogei” și făcea emisiuni și despre noi, radiolocatorii! Apoi, pe când era directorul Muzeului Marinei Române din Constanța, ne-am bucurat de o colaborare fructuoasă la revista „Camarazii” și mai apoi la „Arma Pontica”, prin materiale foarte bine documentate despre Marina Militară, despre eroii săi, despre acțiunile ei în marile conflagrații ale istoriei neamului nostru.

Mă simt onorat pentru participarea la această cuprinzătoare acțiune închinată mării sărbători ale neamului românesc CENTENARUL MARI UNIRI de la 1 Decembrie 1918!

Am credința că toți cei prezenți aici sunteți plăieși - păzitori de Țară și că România are viitor!

Capitolul 7

BOROAIA ÎN VÂLTOAREA CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

ÎNSEMNE ȘI EROI DIN COMUNA VÂNĂTORI NEAMȚ

Învățător Neculai FLORIAN
Președintele Filialei Vânători-Neamț a Asociației „Cultul Eroilor”

S-a născut la 27 septembrie 1937, în comuna Vânători, jud. Neamț.

Și-a petrecut copilăria în satul natal, fără să fi cunoscut ocrotirea tatălui care, concentrat în perioada 1937-1940, a participat cu Regimentul 15 din Piatra Neamț la cel de-al Doilea Război Mondial. Prins prizonier la Cotul Donului în 1942, a fost dus în lagăr la Celeabinsk, dincolo de Urali, de unde s-a întors în decembrie 1948.

La absolvirea claselor primare, învățătorul Eugen Irimescu a notat următoarele pe foaia matricolă nr. 54 a elevului Florian N. Neculai, din anul școlar 1948-1949: „Ce obiect de învățământ îi place? Aritmetica. Ce preocupări are? Istoria. Talente deosebite. Compunerea.”.

Continuă clasele gimnaziale la Școala „Arhimandrit Chiriac Nicolau” din Vânători-Neamț între 1949 și 1952, cu vestiții dascăli Constantin Papuc, Mihai Grigoriu și Anton Grigoriu, apoi cursurile Școlii Pedagogice din Piatra Neamț, pe care le încheie în iunie 1956, ca șef al promoției de învățători din acel an.

În septembrie 1956 își începe activitatea didactică la Școala Păstrăveni, ca profesor suplinitor de limba română, de unde pleacă la militarie, după numai nouă luni.

Își satisface stagiul militar în perioada noiembrie 1956-decembrie 1958, serviciu încheiat ca elev al Școlii de Ofițeri de Rezervă din Cluj. În urma concentrărilor ulterioare, a fost înaintat la gradul de căpitan de rezervă.

La 13 septembrie 1959 s-a căsătorit cu Minodora Laiu, asistent medical la Dispensarul din Vânători-Neamț.

Din decembrie 1958 a funcționat ca învățător la Școala Boiștea din comuna Petricani, iar din octombrie 1960, învățător și director al Școlii din satul Lunca.

Este momentul în care începe să-și pună în practică pasiunea pentru istorie, culegând date și informații despre comună, despre sate, despre școli, mănăstiri, schituri, biserici și unități economice. Adună documente, fotografii și o impresionantă bibliografie referitoare la comuna Vânători-Neamț, la personalități, colegi și veterani, într-o lucrare care depășește 1200 de pagini dactilografiate.

În anul 1968 este numit director al Căminului cultural din Vânători-Neamț, funcție care i-a permis să continue adunarea de date și documente și să publice o scurtă monografie a comunei Vânători-Neamț, în 1974.

Începând cu 1 septembrie 1974 se transferă la Școala nr. 1 din Vânători-Neamț, instituție în care își va desfășura cei mai mulți din cei 44 de ani de activitate didactică și cultural-artistică.

S-a pensionat la 1 ianuarie 2000.

Între anii 1990 și 1992 a îndeplinit funcția de primar al comunei Vânători-Neamț, fiind ales consilier comunal în toate legislaturile următoare, până în anul 2008.

Pentru activitatea desfășurată ca învățător și ca director al Căminului cultural din localitate, apoi ca primar, a fost decorat de mai multe ori.

În anul 2007 i s-a acordat titlul de Cetățean de onoare al comunei Vânători-Neamț iar în anul 2008 a primit Diploma de onoare pentru merite deosebite în slujba comunității.

*

* *

Două au fost elementele care m-au determinat să scriu aceste rânduri: primul a fost moartea bunicului meu, soldatul Florian V. Ion din compania a 10-a a Regimentului 15 Războieni din Piatra Neamț în luptele de la Bordești din 17 decembrie 1916 prin plagă mortală produsă de armă de foc așa cum arată certificatul de moarte alăturat. Al doilea a fost soarta tatălui meu, soldatul Florian I. Neculai care după luptele de la Dalnic (Odesa) a fost din nou mobilizat și în luptele de la Raspopinskaia (Stalingrad) a fost prins prizonier la 22 noiembrie 1942. Dus în Siberia, la Celiabinsk a fost eliberat în decembrie 1948.

Aceste fapte m-au determinat să adun într-un caiet diferite însemnări despre cei care au dus greul războaielor fără să le fi iubit. Am strâns date despre Monumentul eroilor din Vânători Neamț: Chitic Pavel, Cosma Ion și Ungureanu Ion căzuți în Războiul de Independență, la 6 septembrie 1877

pentru cucerirea Griviței. Am scris și despre câteva troițe, despre cimitirul eroilor din Vânători Neamț unde sunt înmormântați 184 eroi, troița din Lunca dedicată unui număr de 18 eroi, cimitirul Bisericii Sfântul Ioan din Mânăstirea Neamț unde sunt înmormântați 201 eroi ca și despre cimitirul de la Cărbuna unde s-au înmormântat 46 eroi. Toți căzuți în luptele din zonă între aprilie - august 1944. În memoria acestora s-a ridicat în 1995 Biserica Sfânta Cruce, iar în 2016 un

Mausoleu pe culmea Pleșului, în satul Nemțișor.

Am adunat fotografii, scrisori de la diferiți veterani și note din convorbiri avute cu participanți la Primul Război Mondial care încă mai trăiau prin 1980. Am organizat întâlniri cu veteranii care povesteau prin câte peripeții au trecut. Am aici o fotografie de la întâlnirea cu veteranii din Primul Război Mondial din Vânători Neamț care a avut loc la 3 decembrie 1978.

În foto, de la stânga spre dreapta: Tulan Șt. Vasile, Ciocan C. Ion, Dodu N. Vasile, Gânga N. Pavel, Schiopoiaia Ion, Machidon Ion, Axinte N. Vasile, Loghin N. Gheorghe, Axinte V. Gheorghe, Airinei I. Neculai, Coșofreț T. Ion, Atudosiei Vasile, Țucă Gh. Ion și Solomia Alexandru Ion Rândul din spate: (nu sunt veterani) Dominte Vasile, Neculai Florian, Const. Bordianu, Constantin Oancea și Dumitru Ticu (primarul comunei).

Am început să răscolesc prin arhivele comunei și prin cele de la Piatra Neamț unde am găsit date despre cei care au căzut pe câmpul de onoare. Despre fiecare am notat ce am găsit.

În 1991 am ajutat veteranilor din Al Doilea Război Mondial să-și întocmească dosarele pentru a primi acele sume derizorii. Atunci am avut ocazia să scriu din nou câteva cuvinte despre fiecare veteran. Am avut noroc fiindcă în scurt timp, aproape toți au trecut în lumea fără dor. Așa am constatat că mulți locuitori din Vânători Neamț s-au instruit în primul batalion de vânători de munte care s-a instruit la Mânăstirea Neamț. Istoria pe scurt a acestui batalion ar fi următoarea. Regele a dorit să-l pregătească pe prințul Carol din punct de vedere militar. Carol I l-a chemat pe maiorul Mihail Buttescu născut în Agapia vecină și l-a însărcinat cu pregătirea militară a năbădăiosului prinț, cerându-i să facă din el „zoldat, Unteroffizier și Offizier” pentru a fi un demn urmaș la tronul României. (cmdr. Gh. Vartic în *Mihai I. Buttescu, Vânătorii reginei Elisabeta, 2012, p. 214 – 222*). După avansări rapide, prințului Carol i s-a încredințat onorific comanda Batalionului I Vânători de Munte, primul batalion din această armă. Regele Ferdinand alesese pe cei mai destoinici ofițeri și-i numise la comanda acestei subunități: compania I – căpitanul Pantazi, compania a II-a căpitanul Emil Pălăngeanu și la compania a III-a căpitanul Teodor Radu. La comanda batalionului a fost numit maiorul Virgil Bădulescu fost comandant al Liceului Militar „Mânăstirea Dealul”. Căpitanul Emil Pălăngeanu fusese și el comandant al unei companii de elevi și profesor la același liceu. Începând din 1915 acest batalion s-a instruit în zona noastră, la Mânăstirea Neamț care le-a pus la dispoziție dormitoare, cazarmament, grajduri, alimente, fân pentru cai, ba și un butoi de vin pentru ostași.

În noaptea de 14-15 august 1916, primarul din Vânători Neamț, Ion Urzică s-a prezentat la preoții din sate, apoi la Mânăstirea Neamț spunând starețului să tragă clopotele de la toate bisericile. Se declarase mobilizarea generală și toată lumea trebuia să fie înștiințată.

După o primă etapă plină de entuziasm ce părea victorioasă, a început retragerea din fața unui inamic mai numeros și mai bine dotat cu armament. După trei luni de lupte Bucureștiul era ocupat ca și $\frac{2}{3}$ din teritoriu, iar 60 % din efectivele militare dezorganizate. Armata română se retrăgea înfrântă, dar nu bătută și nici distrusă. Îi fusese distrus doar moralul. Să adăugăm acestui tablou sumbru prezența a peste un milion de ostași ruși care trebuia să fie hrăniți și încartiruiți, în rândul cărora începuse să se manifeste ideile bolșevismului.

În retragerile succesive pe drumurile pline bălți și mocirlă, erau arme abandonate, tunuri, chesoane și căruțe părăsite, efecte aruncate, cadavre de cai prin șanțuri, gări pline de refugiați care ca și familia regală se îndreptau

spre Moldova și de răniți dornici să ajungă într-un spital unde aceste suflete credincioase și devotate au fost mângâiate de vorbele reginei Maria și de vioara lui George Enescu. Peste tot suferințe și vaiete. Și ca și cum toate acestea nu ar fi fost suficiente s-a adăugat tifosul care potrivit unor estimări ar fi răpus trei sferturi din cei 800.000 de oameni jertfiți pentru unitatea noastră de neam. Ca să nu cadă în mâinile inamicului erau aprinse hambarele cu cereale, se aruncau în aer podurile și tunelele, se aprindeau sondele și depozitele de petrol și benzină, se dărâmau fabricile și morile. În urma acestei retrageri nu rămâneau decât ruine și cimitir după cimitir. Să adăugăm acestor nenorociri și părăsirea frontului de către întregi unități rusești care strigau cu bucurie că „Soțialist face mir!” și în dezordine se îndreptau spre Rusia să înfăptuiască revoluția. Erau și din cei care nu voiau nici să lupte, dar nici să plece și s-au dedat la jaf și samavolnicii încât s-a adoptat măsura alungării cu forța armată. Descrierea aparține medicului militar Vasile Bianu. (din Ana-Maria Șchiopu, în *Historia special*, nr. 18/ 2017, p. 13)

Tot răul însă duce spre bine căci, prin Rusia au început să vină în România alimente și arme trimise din Franța: tunuri, mitraliere, grenade, cartușe ș.a. A sosit și Misiunea Franceză, compusă din peste 1500 de ofițeri, subofițeri și medici care ne-au învățat cum se poartă un război; francezii ne-au arătat drumul, dar noi l-am parcurs cum scrie Glenn Torrey (în România în timpul Primului Război Mondial, p. 205).

Membri ai Misiunii Franceze au ajuns și la Batalionul I Vânători de Munte din Mânăstirea Neamț ajutând la instruirea temeinică a ostașilor care vor primi botezul focului în luptele de la Cireșoaia, unde sprijinit de un pluton de mitraliere comandat de Pamfil Șeicaru au atacat cota 711 apărată de un regiment bavarez. Cireșoaia avea o deosebită importanță pentru desfășurarea ulterioară a luptelor pe întreg frontul. În luptă a fost rănit maiorul Bădulescu și a preluat comanda căpitanul Pantazi fiind și el rănit. Au participat și la luptele de pe Valea Slănicului, Coșna și de la Târgu Ocna, Fabrica de Sticlă având în față un redutabil inamic condus de căpitanul rănit în lupte atunci, Erwin Rommel - feldmareșalul din Al Doilea Război Mondial. (Glenn Torrey, *op.cit.* p. 264-273). Ajuns general, Virgil Bădulescu a fost inițiatorul ridicării Monumentului Vânătorilor de Munte de la Târgu Neamț.

Eșecul armatelor austro-ungare și germane în intenția de a ocupa Moldova s-a datorat unor unități rusești necuprinse de spiritul bolșevismului, (alcătuite mai ales din basarabeni) hotărâte să lupte și unor unități românești bine instruite, reorganizate și înarmate, cu soldați hotărâți să-și apere patria, motivați și de promisiunea de la Răcăciuni a regelui Ferdinand că va împărți pământ participanților la război, orfanilor și văduvelor.

Unul din eroi a fost învățătorul Alexandru Moisei de la Școala din Nemțișor, școală în care a muncit cu rezultate meritorii. Alexandru Moisei s-a născut la 29 august 1882 în satul Socea din comuna Cândești. După absolvirea școlii primare în satul natal, îl găsim între elevii Liceului „Petru Rareș” din Piatra Neamț (1897 – 1899). În 1899 – 1905 a urmat cursurile Școlii Normale „Vasile Lupu” din Iași. La absolvirea școlii a fost numit învățător la Școala Nemțișor începând cu 1 septembrie 1905. În 1908 a susținut examenul pentru definitivare în învățământ.

Nemulțumit de condițiile în care își desfășură activitatea, șase ani a funcționat în școala amenajată într-o magazie a morii Mânăstirii Neamț de pe malul apei Nemțișorului, unde „frigul ca în moară” era la el acasă, a scris tuturor oficialităților și nu a abandonat nici o clipă ideea construirii unei școli noi în satul Nemțișor, vis care s-a împlinit prin inaugurarea noului local la 14 august 1911.

Harnic și perseverent a cules și publicat folclor din satele nemțene: Cândești, Nemțișor, Războieni și din Vânători Neamț constând în cântece de stea, plugușoare, colinde și alte datini și obiceiuri publicate în revistele *Ion Creangă*, *Ghilașul* ș.a.

În 1916 a fost mobilizat ca ofițer în Regimentul 55 infanterie, cu care a participat la război. A căzut eroic împușcat în luptele de la Bușteni și a decedat la 27 octombrie 1916, la numai 34 de ani. A fost înmormântat la Ploiești. I-am găsit fotografia într-un tablou al învățătorilor eroi din județul Neamț. În semn de omagiu, strada principală din satul Nemțișor îi poartă numele, iar prin Hotărârea Consiliului Local Vânători Neamț nr. 41 din 24 august 2006 i s-a acordat post mortem titlul de cetățean de onoare. Din jertfa unor astfel de eroi s-a născut România Mare.

În timp ce ostașii își dădeau viața pentru patrie, cel care trebuia să-i conducă și să le fie model, prințul Carol își vedea de viața personală. Reîntors la Mânăstirea Neamț cu batalionul Carol dispăre fără urmă spre sfârșitul lunii august 1918. La 2 septembrie 1918 regina Maria nota în Jurnal: „*Carol dispărut. Se pare că a plecat de o săptămână de la Târgu Neamț și nimeni nu știe unde s-a dus.*” Iar două zile mai târziu, la 4 septembrie 1918 când află că a fugit cu Zizi Lambrino pe care o numește „*o aventurieră mică, nedemnă și vulgară*” regina nota cu

amărăciune: „Cum a putut să ne părăsească pentru o asemenea ființă pe noi, țara lui, munca lui, regimentul lui, ambițiile și visurile lui ca un dezertor să-și părăsească postul? Ce nebunie i-a tulburat mintea? Se duse la Odesa, în uniformă de ofițer rus împreună cu Ioana (Zizi) Lambrino, fiica unui maior. Acolo a plătit unui călugăr o însemnată sumă și i-a cununat la 31 august 1918, în biserica Prokovska anunțând printr-o scrisoare că renunță la tronul României, veste care a stârnit un imens scandal. Reîntors în țară a fost închis în Mănăstirea Horaia până la liniștirea situației. Intuind că politicienii vor folosi prilejul pentru înlăturarea lui Carol de la succesiune, regina Maria s-a străduit să-l convingă să renunțe la căsătorie care s-a desfășurat prin hotărârea Tribunalului Ilfov la 1 august 1919 sub motivul că era interzisă căsătoria cu o persoană dintr-o familie autohtonă. Situația însă devenise complicată fiindcă între timp se născuse fiul Mircea

Tot la Mănăstirea Neamț s-a instruit în 1940 Batalionul 24 Vânători de Munte. Auzind despre faptele de vitejie ale primului batalion de vânători de munte, aceștia au ridicat în clipele de răgaz o modestă troiță în lemnul căreia au săpat și se mai poate citi următorul mesaj: **1917 Batalionul I Vânători de Munte Batalionul 24 Vânători de Munte 1940.**

Scrie pe fiecare din cele două brațe ale troiței, iar mai jos se poate citi: **În amintirea eroilor vânători de munte căzuți pentru Patrie.**

Și Batalionul 24 Vânători de Munte a dat un impresionant tribut de sânge în cel de-al Doilea Război Mondial. Pe troiță totul este modest, simplu și scurt așa cum a fost și viața celor cărora le-a fost dedicat acest semn de cinstire și neuitare.

**VARA ANULUI 1944 PE VALEA MOLDOVEI ȘI PE
CULMEA PLEȘULUI**
- File din Jurnalul Armatei 4 Române -

Comandor (ret) Gheorghe VARTIC
Comisia Română de Istorie Militară

Născut la 16 aprilie 1947 în satul Lunca, com. Vânători-Neamț, jud Neamț.

Absolvent al Liceului Militar „Ștefan cel Mare” din Câmpulung Moldovenesc și al Școlii Militare de Ofițeri de Artilerie și Antiaeriană din Brașov.

Licențiat în istorie la Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, absolvent al Universității Naționale de Apărare, ca șef de promoție.

Profesor de istorie la Școala de Maiștri Militari de Aviație „Traian Vuia” din Mediaș (1972-1980).

Redactor, secretar general de redacție și redactor-șef al „Revistei de Istorie Militară” (1986-2010).

Director adjunct al Institutului de Studii Politice de Istorie Militară (2000-2001) și cercetător științific al aceleiași instituții (2001-2010).

Member of Working Group on Military History from Partnership for Peace Consortium of Defence Academies and Security Studies (membru al Grupului de Lucru de Istorie Militară din cadrul Consorțiului Parteneriatului pentru Pace al Academiilor de Apărare și Institutelor pentru Studii de Securitate).

Atestat ca ziarist profesionist și membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști, din 6 iunie 1991.

Membru în Biroul executiv al Comisiei Române de Istorie Militară.

Director executiv al Centrului de Studii NATO (2002-2005).

Director administrativ al Centrului de Studii Est-Europene și Asiatice (2007 - prezent).

Limbi străine cunoscute: engleză, rusă, franceză – bine.

Activitate științifică: Studii, cronici, interviuri, reportaje, cronici publicate în periodicele: Apărarea Patriei, Revista de Istorie Militară, Observatorul Militar, Document, Balcanii, Misiunea, Cultul Eroilor,

Plăieșii, Străjer în calea furtunilor, Pe aici nu se trece, Calendarul tradițiilor militare, Revista româno-americană, Euroatlantic Studies ș.a.

Coordonator al lucrărilor: Interferențe geopolitica-istorie. Historia quo vadis?, Editura Militară, Bucuresti, 1999; Geopolitics and History at the crossroad of Millenia, Editura Militară, București, 2000; On the both Sides of the Iron Curtain, Editura Militară, București, 2001;

Coautor la realizarea volumelor: Societate si armată in Europa secolului XX; 1917. Pe frontul de Est, Editura Vrantop, Focșani, 1997; Marea Neagră de la lacul bizantin la provocările secolului XXI, culegere de studii, Editura Militară, București, 2006; Generalul Vasile I. Mocanu la 80 de ani, Editura Militară, 2009; Reforma militară și societatea în România (1878-2008). Relaționări externe și determinări naționale, Editura Militară, București, 2009.

Îngrijitor al ediției, autor al prefeței, notelor și indicelui volumului de memorii ale generalului Mihai Buttescu, „Vânătorii Reginei Elisabeta”, Editura Militară, 2013.

Coordonator științific al volumului de comunicări științifice „100 de ani de la intrarea României în Primul Război Mondial”, Editura Militară, 2016.

Îngrijitor și prefațator al lucrării memorialistice „Sergentul Mihai Timofte de la Valea Seacă la Nistru, în Crimeea și Caucaz”, Iași, 2017.

Participant cu comunicări științifice la manifestări interne și internaționale în Bulgaria, Canada, Cehia, China, Federația Rusă, Franța, Germania, Grecia, Israel, Republica Moldova, Olanda, Polonia, Serbia, Slovacia, Ucraina.

*

* * *

Tabloul tragic al confruntărilor militare de pe Valea Moldovei și de pe Culmea Pleșului din vara anului 1944 prezentat în cadrul reuniunii științifice organizată de Primăria comunei Boroaia și consacrată Centenarului Marii Uniri a românilor n-ar putea fi complet fără evocarea jertfelor date de boroieni în Războiul de Întregire a Neamului. De aceea se cade să rememorăm evenimentele din zilele și nopțile premergătoare Sântămăriei Mari ale anului 1916 când prin Boroaia mășăluiau trupele regimentelor fâlticenene – 16 infanterie comandat de colonelul Gheorghe Stambulescu și 56 infanterie sub comanda colonelului Constantin Neculcea, compuse fiecare din câte 3 batalioane și o companie de mitraliere – pe direcția Brusturi-Tg Neamț-Pipirig și de aici mai departe spre linia de frontieră cu Ardealul de unde au trecut la atac în noaptea de 14/15 august¹⁰⁶.

¹⁰⁶ „Vestitorul Satelor”, Anul 7, nr 14-15, 1-31 aprilie 1920, p. 2-3

Din nefericire, campania anului 1916 nu ne-a fost deloc favorabilă, inamicul reușind să străpungă toate trecătorile Carpaților, să ocupe Bucureștiul și să instaureze stăpânirea germană asupra a 2/3 din România. Regele și guvernul s-au retras la Iași, tezaurul țării a fost trimis spre protecție în Rusia de unde nu s-a mai întors nici astăzi.

Anul următor avea să ne aducă victoriile de la Mărăști, Mărășești și Oituz, armata fiind refăcută cu sprijinul Misiunii Militare Franceze conduse de generalul Berthelot. Conjunctura politico-militară de la sfârșitul războiului și pronia cerească ne-au ajutat să realizăm, în 1918, România Mare cuprinzând în granițele sale toate provinciile istorice românești aflate până atunci sub ocupație străină – Basarabia, Bucovina, Transilvania și Banatul.

Costurile realizării acestui vis au fost foarte mari: pierderile armatei române fiind estimate la 300 – 400.000 de soldați, morți, răniți, dispăruți sau prizonieri.

Jertfa dată de comuna Boroaia este eternizată prin Monumentul ridicat în 1935 pe care sunt înscrise „spre nepieritoare amintire” numele eroilor morți pentru întregirea României: 16 sergenți, 12 caporali și 111 soldați.

Din nefericire, lor aveau să li se adauge numele celor căzuți în campaniile din Răsărit și din Apus ale celui de-al Doilea Război Mondial.

În cele ce urmează ne vom ocupa de aprigele lupte soldate cu pierderi foarte mari, care aveau să fie date chiar pe aceste locuri, în perioada aprilie-august 1944, confruntări care fac parte din ceea ce numim Bătălia Moldovei.

După cum se știe, la 17 aprilie 1944, frontul se stabilizase pe aliniamentul Gura Humorului, Boroaia, Târgu Neamț, Sud Pașcani, Nord Târgu Frumos, Nord Iași, Nord Cornești, Orhei, cursul inferior al Nistrului până la Marea Neagră¹⁰⁷.

Acest aliniament de apărare fusese parțial fortificat încă din anii 1939-1940, în timpul guvernelor Armand Călinescu și Gheorghe Tătărăscu, iar după înfrângerea de la Stalingrad, guvernul Antonescu a mai construit suplimentar și o a doua linie cu 1600 de cazemate din beton echipate cu armament antitanc și automat. S-au construit cca 60 km șanțuri antitanc. Au fost amenajate peste 1800 locașuri de tragere, puncte de observare și alte lucrări de apărare cu scop de repliere: Valea Troțușului, Siret, Nămolosa-Galați, pentru cazul în care linia Tg Neamț-Iași-Chișinău ar fi fost străpunsă de cele trei fronturi sovietice ofensive¹⁰⁸.

Sectorul de front cuprins între Putna și vestul masivului Cornești din Basarabia era apărat de 25 de mari unități – 18 române și 17 germane – toate

¹⁰⁷ *Veteranii pe drumul onoarei și jertfei (1941-1945). De la Stalingrad la Bătălia Moldovei*, Editura „Vasile Cârlova”, București, 1997, p. 337

¹⁰⁸ *Istoria Diviziei 2 Infanterie* (coord. Gł bg prof. univ. dr. Ion Pâlșoiu, prof. Ionel Turcin, colonel (rez) Bujor Iovănel, vol. 2, Editura Autograf MJM Craiova, 2008, pp.10-13

puse sub comanda generalului Otto Wöhler. Aripa dreaptă a acestui sector, între masivul Cornești și Horlești la 15 km NV de Iași, era apărată de Grupul de corpuri de armată „Mieth” comandat de generalul Fredrich Mieth, în timp ce aripa stângă, dintre Putna și Boroaia, revenea trupelor din compunerea Corpului 17 armată german.

În centrul sectorului delimitat de localitățile Boroaia și Horlești, în lungime de 100-110 km, erau dispuse forțele din Armata 4 română comandată de generalul Mihail Racoviță și apoi de generalul Gheorghe Avramescu.

Așadar, Boroaia era punctul de joncțiune între trupele Corpului 17 armată german și cele ale Armatei 4 române. Acestea trebuiau să facă față mulțimii forțelor sovietice din Armatele 4 și 7 gardă, 52, 25 și 40 infanterie moto sovietice aflate în primul eșalon, și dispuse între Pașcani și Gura Humorului, pe aproximativ 80-100 km. În al doilea eșalon, sovieticii mai aveau Armata 53 infanterie, Corpul 18 blindat, Armata 6 Tancuri și Corpul de cavalerie mecanizat¹⁰⁹

Lesne de observat superioritatea numerică a forțelor inamicului, dar și mixtura de trupe române și germane puse, de regulă, sub comandă germană pentru că Înalțul comandament german începuse să acuze aliatul român că n-ar fi capabil să conducă independent o operație¹¹⁰

În continuare, ne vom ocupa de situația populației intrate în zona de ocupație a trupelor sovietice și de acțiunile desfășurate în segmentul frontului încredințat Armatei 4 române, devenit foarte activ în vara anului 1944, și îndeosebi de crâncenele confruntări de la flancul stâng al acestuia.

Înaintarea impetuoasă a trupelor sovietice a determinat autoritățile române să ia măsuri de evacuare a întreprinderilor economice, a instituțiilor și a populației din zonele amenințate. Unitățile economice supuse evacuării urmau a fi demontate și transportate în sud-vestul țării, dincolo de aliniamentul Sinaia-București-Giurgiu. Prefectura orașului Roman informa la 10 ianuarie 1944 că fusese evacuată Fabrica de zahăr. La jumătatea lunii ianuarie 1944 erau pregătite pentru evacuare 39 de unități economice din județele Roman, Bacău, Botoșani și Neamț. Operațiunea cea mai dramatică a fost însă evacuarea populației în condițiile rapidității operațiunilor militare. Locuitorii din județele Baia, Iași, Suceava și Rădăuți au fost „strămutați” din ordinul forțelor de ocupație din zona frontului către „interior”, în timp ce în restul Moldovei unde se aflau încă trupele germane, populația evacuată lua direcția Sud. Documentele arhivistice consemnează că județul Baia a fost complet evacuat cu excepția a două sate din extremitatea sud-vestică¹¹¹.

¹⁰⁹ Alesandru Duțu, *Armata română în război (1941-1945)*, Editura Enciclopedică, București, 2016, p. 293.

¹¹⁰ Ibidem, p. 271.

¹¹¹ Constantin Cloșcă, *România în infernul marii conflagrații*, Editura SEDCOM LIBRIS, Iași, 1997, p. 69-71.

Mărturiile culese de noi arată că lucrurile n-au stat chiar așa; mulți cetățeni n-au mai reușit să se refugieze fiind surprinși, fie de trupele sovietice a căror comportare a lăsat urme catastrofale, fie de trupele române și germane aflate în apărare și care au fost nevoite să recurgă la măsuri excepționale pentru bararea înaintării inamicului și pentru a-l lipsi de posibilitatea aprovizionării din localitățile ocupate. Astfel la 10 aprilie, comandantul Armatei 4, generalul Racoviță raporta că trupele noastre au aruncat în aer podurile de peste Moldova, de la Ruși, Șoimărești, Drăgușeni și Timișești, precum și cele din Lespezi, Dolhasca și Liteni¹¹². În noaptea de 8/9 aprilie, locuitorii comunei Răucești au fost evacuați noaptea și repartizați să se instaleze provizoriu în mai multe localități din Depresiunea Cracăului: Oșlobeni, Bodești, Dobreni, Almaș și în Depresiunea Neamț: Pipirig, Braniște, Gura Secului, Cerbărie unde se aflau pășuni și ape curgătoare. În dimineața zilei de 9 aprilie (Duminica Floriilor), primul convoi de căruțe ale refugiaților se încolonase spre Tg Neamț pe șoseaua de la Oglinzi sau de la Grași (azi, Dumbrava)¹¹³. La 8 aprilie, ora 11.30, s-a primit ordin de evacuare forțată până la ora 6 dimineața a locuitorilor satului Timișești, întrucât urma să i se dea foc. La 9 Aprilie, toți locuitorii satului Boureni au fost evacuați în trei ore și tot avutul a rămas în mâinile armatei. A doua zi, satul a fost incendiat, fapt recunoscut de Regimentul 13 infanterie: „măsurile dictate de luptă au făcut ca locuitorii satelor Boureni, Moțca, Sodomeni și Pașcani să se refugieze și să fie evacuați numai cu ce au putut scăpa”¹¹⁴.

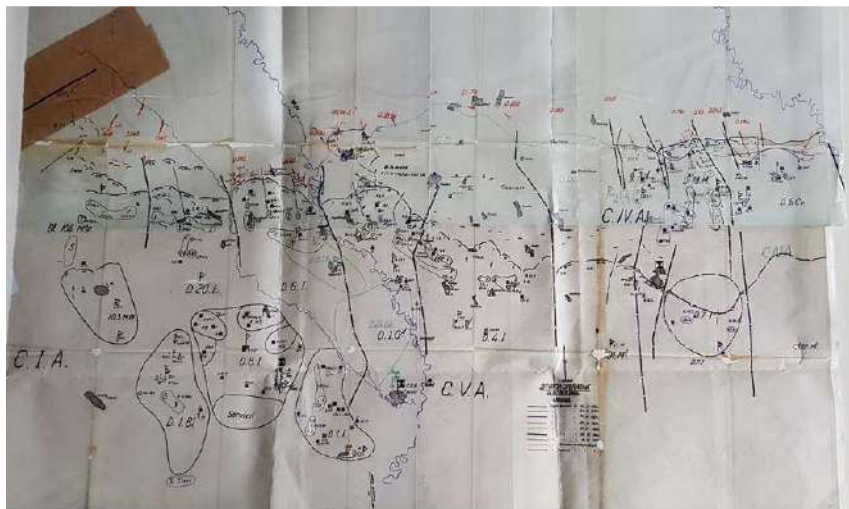
Vrednicul gospodar Gheorghe Olaru pe care am avut șansa să îl cunosc cu trei ani în urmă, în călătoriile mele de documentare, mi-a relatat că în ziua de 19 aprilie 1944, în satul Groși au apărut primii soldați ruși, venind atât pe drum dinspre Târzia dar și pe câmpuri dinspre Boroaia din direcția în care actualmente se află schitul cu hramul „Acoperământul Maicii Domnului”, mai exact dinspre Dadișa. În după-amiaza acelei zile s-au dat lupte grele în special pe islazul din fața satului unde se aflau adăpostiți în tranșee ostași ai unui regiment român. Trupele ruse de ocupație au solicitat atunci evacuarea populației din Groși în localitățile din nord estul țării, aflate sub controlul lor. Bădia Gheorghe Olaru, un om zdravăn cu o ținută impozantă, ni s-a prezentat cu o mare dorință de comunicare. Deosebit de jovial, ne-a repovestit cu mare emoție amintirile sale, consemnate cu mult talent de nora sa, învățătoarea Mariana Olaru. Astăzi aproape de 80 de ani, are o memorie excepțională și o capacitate formidabilă de fin observator al evenimentelor pe care le trăise la vârsta de 8 ani. Amintirea dramaticii scene

¹¹² Serviciul Istoric al Armatei, Fond Armata 4, Dosar 1703, filele 96-97

¹¹³ Dumitru Stan, Război blestemat, Editura „Cetatea Doamnei”, Piatra Neamț, 2009, p. 148, 203-207

¹¹⁴ Constantin Cloșcă, *op.cit.*, p. 77

a împușcării bunicului său de către un soldat rus beat îl face să tremure de emoție podidit de lacrimi. Îngroparea bunicului, în grabă, fără preot, confiscarea animalelor, uciderea cu cruzime a unei vaci gestante în pânțele căreia vițelul încă viu era lovit cu cizma, fuga oamenilor din sat sub amenințarea trupelor de ocupație intrate în gospodăriile lor, refugiul spre Botoșani etc au devenit imagini pe care nu le voi uita niciodată.

2, S.O. 24-30 aprilie

Suferințele populației civile erau cu atât mai mari cu cât fiecare familie avea pe cineva plecat pe front. Acasă rămăseseră bătrânii, femeile și copiii.

În faza inițială, Armata 4 română cu postul de comandă la Bacău, urma să asigure apărarea sectorului dintre Horlești și Boroaia cu patru corpuri de armată (1,5,6 și 7), cu forțele comandamentelor 103 și 104 munte, ale Regimentului 8 grăniceri, precum și cu forțe germane din componerea Grupului de corpuri de armată „Kirchner”.

Segmentul de front care ne ocupăm, între Vest Tg Neamț- Sud Pașcani și râul Siret a fost apărat, până la 14 mai, de **Corpul 1 armată** (P.C. Piatra Neamț, mutat apoi la Bozieni-Balș), comandat de generalul Radu Gherghe. Trupele Corpului 1 A se întorseseră, cu un an înainte, de pe frontul din Cotul Donului, pentru refacere la Craiova și erau dispuse astfel:

Comandamentul 104 Munte¹¹⁵ (Detașamentul „Siret”), comandat de gl Ilie Crețulescu, între Groși și Săvești. De la 1 mai a fost introdus în luptă și **Comandamentul 103 Munte**;

¹¹⁵ Comandamentul 104 Munte s-a înființat la 18 oct 1943 sub denumirea de Comandamentul „Siret”, ca dublură a Diviziei 4 Munte. Componere: batalioanele 113, 114, 116 și 117 VM. Comandanți: general Mihai Stănescu (20 oct 1943-4 aprilie 1944), general Ilie Crețulescu (4 apr-5 sept 1944)

Divizia 20 infanterie, comandată de generalul Corneliu Serghievici până la 28 aprilie, apoi de generalul Damian Rașcu (R 82, 83 și 91 Infanterie, Reg 39 și 40 artilerie), între Săvești și Timișești;

Divizia 6 infanterie comandată de generalul Gheorghe Gheorghiu (Regimentele 10 și 15 Infanterie, Regimentul 27 Dorobanți, Regimentele 11 art și 16 artilerie), între râurile Moldova și Siret (Boureni-Stolniceni Prăjescu);

Divizia 8 infanterie comandată de generalul Dumitru Carlaont (Regimentele 7 și 8 Vânători, R 29 inf „Dragoș” din Dorohoi, Regimentele 12 și 17 artilerie), inițial în rezervă în raionul Războieni-Dragomirești-Talpa-Văleni-Budești-Bălănești. Regimentul 8 Vânători întărit cu 2 companii brand de 120 mm avea să fie introdus în luptă la 4 mai în regiunea Borta Dracului, la Nord de Nemțișor.

La flancul stâng al Corpului 1 armată, adică la NV de Tg Neamț, cu misiunea de a bara trecătoarea Tg Neamț-Tulgheș-Ditrău, era Corpul 78 german¹¹⁶ care subordona și forțele Regimentului 8 Grăniceri¹¹⁷, ale Batalioanelor fixe regionale „Neamț” și „Bucovina” și ale Batalioanelor 25 și 26 schiori.

Jurnalul de operații al Armatei a 4-a consemnează că în ziua de duminică, 23 aprilie, batalioanele Corpului 104 Munte se aflau în contact cu inamicul pe linia: 1 km Sud Munteni, mamelonul Sud 471,3 m, Vest pădurea Sud Brusturi, și de acolo mai departe ocupă poziții fără contact pe linia: Est Brusturi, 1 km Est cota 428, liziera SV Poiana, dealul Târzia, cota 486; 1 km NE Săcuța, păduricea Nord Săcuța, Moișa. Era neclară situația Batalionului 25 Schiori. Din informații de la ofițeri, se pare că acest batalion ar fi fost respins pe Dealul Chelboșeni (*1 km Sud Boroaia*). Satul Bogdănești fusese ocupat de inamic în după amiaza zilei precedente.

Trupele noastre au reușit să cucerească forma de teren împădurită cu cota 471 (5 km Nord Tg Neamț) și duceau lupte îndârjite cu inamicul la Brusturi și în regiunea Moișa pentru a-l împiedica să pună piciorul pe înălțimile dintre Oglinzi și Moișa.

Către ora 17, inamicul a atacat pe direcția Brusturi-Dealul Lebedei și pe direcția Boroaia-Săcuța.

¹¹⁶ Serviciul Istoric al Armatei, Fond Armata 4, Dosar 1703, filele 7-16

¹¹⁷ Regimentul 8 Grăniceri s-a înființat la începutul anului 1941. La 1 aug 1944 era comandat de colonelul Șunda Dumitru, având ca ajutor pe lt. col Iliescu Dumitru. Componere: compania comandă, companie pompieri, companie aruncătoare de 120 mm (gr bombă = 16 kg, bătaie max = 5700 m), compania vânători care de luptă, 3 batalioane a câte 4 companii). Un regiment de grăniceri era structurat puțin diferit de un regiment de infanterie din 1941: trei batalioane, dar unul era pentru instrucție, nu pentru campanie. Fiecare batalion era compus din două companii de pușcași și o companie de armament greu. Exista, de asemenea, și un pluton călare în fiecare regiment (numerotate de la 1 la 8).

Localitatea Brusturi a trecut câțva timp din mână în mână.

Linia de contact, la ora 18.30, era: 1 km Sud Munteni, mamelonul 1,5 km SE cota 471, șoseaua Oglinzi-Brusturi, liziera Est cota 428, liziera Est Pădurea. Lebedei, liziera Est satul Groși, cota 478, Dealul Groși și Moișa, Dealul Muții (*Nord Moișa*), iar la dreapta Detașamentului Constantinescu, liziera Est Pădurea Dealul Mutului (*Sud Râșca*) și Dealul Slatinei (Sud-Vest Râșca)

Era evident că trupele sovietice intenționau să ia controlul asupra culmii Pleșului, un obstacol natural care asigura apărarea flancului stâng al dispozitivului româno-german. Culmea Pleșului mărginește la nord Depresiunea Neamțului și poartă pe umărul sudic bătrâna fortificație mușatină, zăgăzuind sute de ani invaziile dușmane de la miază-noapte. De-a lungul a aproape 25 de kilometri, această barieră orografică, cu o altitudine de peste 900 metri în Dealul Cerdacului de lângă Mănăstirea Neamț, coborând apoi spre 530 metri, a fost menită parcă să aibă rolul de bastion de apărare a orașului Târgu Neamț și să protejeze viața tuturor locuitorilor de pe valea Ozanei și a Topoliței. Odată trecut acest obstacol natural, se deschideau căile de comunicație spre sudul Moldovei sau spre Transilvania prin traversarea muntelui Pătru-Vodă.

În fața acestui zid au fost ținute timp de cinci luni de zile mari unități ale Armatei Roșii în primăvara și vara anului 1944.

Creșterea puterii ofensive a inamicului a determinat introducerea în luptă, de la 1 mai, a batalioanelor Comandamentului 103 Munte¹¹⁸ care s-au deplasat în noaptea de 1/2 mai pe direcția Humulești-Nemțișor, pregătindu-se pentru a interveni la stânga C 104 Munte și a ocupa zona împădurită NV Tg Neamț pe direcția Groși. Postul de comandă al Comandamentului a fost instalat la Vânători-Neamț¹¹⁹.

În cursul nopții anterioare, inamicul a atacat, în repetate rânduri, în sectorul Comandamentului 104 Munte, la legătura dintre Compania „Bicaz” și compania din Karpaten Regiment care apăra localitatea Groși. Prin respingerea acestei companii, s-a rupt legătura cu Compania „Bicaz” și prin golul creat, unități inamice s-au infiltrat până în zona cotei 632.

Intervenția Batalionului 26 Skiori, a dus la nimicirea pătrunderilor inamice, trupele acestuia ajungând în Poiana Lingurari unde au stabilit legătura cu Karpaten Regiment, la nord de cota 404. După ora 16.00, inamicul aducând întăriri, a reușit atacul în forță de circa un batalion sprijinit de

¹¹⁸ Comandamentul 103 Munte s-a înființat la 18 octombrie 1943 ca dublură a Diviziei 3 Munte sub numele de Comandamentul „Criș”. Comandat de generalul Mihail Cămărașu și, de la 19 mai, de colonelul Spiridon Săulescu, C 103 Munte era compus din batalioanele 105, 106, 111 și 112 VM, Divizionul 109 Tunuri Munte și Bateria 103 Obuziere Munte.

¹¹⁹ Serviciul Istoric al Armatei, Fond Armata 4, Dosar nr 218, fila 5.

artilerie, din direcția Târzia către Dealul Groși și cu valoarea a 2-3 batalioane din pădurea Est Poiana Lingurari către Dealul Arșița și Dealul Căprăria.

Comandamentul 103 Munte a luat în subordine Batalionul de Skiori, Batalionul Fix Regional Neamț, Bateria de artilerie de câmp și Bateria grea, detașate de la Corpul 17 german.

În dimineața zilei de 2 mai, sub protecția ceții artificiale lansate pe Valea Moldovei, inamicul a executat bombardamente puternice de artilerie și branduri, cu începere de la ora 4.00, în zona pădurii și a satului Boureni, astfel încât legătura cu unitățile de la Timișești au fost rupte. După amiaza, batalioanele Comandamentului 103 Munte au atacat pe Valea Slatinei cu grosul pe Dealul Căprăriei și Dealul Lebedei. La ora 19.30, un regiment inamic a atacat batalionul de vânători de munte aflat la 1 km nord de Nemțișor, respingându-l spre sat astfel că a pierdut legătura cu batalionul din dreapta care rezista pe Dealul Nemțanu. În cursul nopții, inamicul a continuat să aducă noi forțe în această pungă.

Pentru remedierea situației, comandamentul Corpului 1 Armată a ordonat continuarea contraatacului cu grosul C 103 Munte pe Dealul Căprăriei concomitent cu o pătrundere în lungul crestei Dealul Cetățuia-Culmea Pleșului și a cerut Comandamentului German de la Mânăstirea Neamț să contraatace, concomitent, cu C 103 Munte, pe direcția Dealul Groși-Dealul Arșița și pe direcția M-rea Neamț-Dealul Borcanu pentru a atinge culmea Pleșului.

Sesizând pericolul ruperii apărării în această zonă, comandamentul Armatei a ordonat aducerea Regimentului 8 Vânători aflat la Tupilați, întărit cu 2 companii brand de 120 mm, pentru îndreptarea situației de la C 103 Munte.

La ora 3.45, trupele noastre au declanșat atacul întâmpinând o dârză rezistență din partea inamicului și au ajuns cu B 106 VM pe versantul Sud Valea Slatinei și pe Dealul Căprăriei până la cota 662 (la inamic), cu B 105 VM plus 3 companii din B 111 VM pe liziera Nord Nemțișor, cu Compania „Bicaz” la bifurcația șoselei Vest Nemțișor, cu o companie germană la Est cota 530, cu un pluton din Batalionul Fix Regional „Neamț” pe cota 191 și cu unități din Karpaten Regiment plus B 25 Schiori de la Poiana Vămii, liziera NV Groși, Dealul Moșenilor și Dealul Moșa.

În noaptea de 3/4 mai, Regimentul 8 Vânători a fost transportat auto la Vânători Neamț fiind în măsură să intervină în sectorul C 103 Munte.

În ziua de joi, 4 mai, artileria și aruncătoarele C 104 Munte au împrăștiat trupele inamice adunate în Valea Slatinei.

În sectorul Comandamentului 103 Munte, Regimentul 8 Vânători s-a deplasat prin Mânăstirea Neamț către baza de plecare de pe Dealul Culmea Pleșului (cota 791) unde și-a instalat primul batalion la ora 12.20. La ora 15.30, Regimentul a ajuns în regiunea Borta Dracului de unde a împins o

fracțiune spre Valea Slatinei pentru a lua legătura cu Batalionul 106 din C 103 Munte care se afla pe versantul de Nord al Dealului Căprăriei.

În dimineața zilei de 5 mai, unitățile Comandamentului 103 Munte se aflau pe pantele Nord ale Dealului Căprăriei (cota 662), în legătură la 500 m Nord cota 662 cu dreapta Regimentului 8 Vânători care se găsea pe pantele Sud Borta Dracului.

În sectorul Comandamentului 104 Munte, Batalionului 118 VM și Batalionului 26 Skiori au atacat la ora 8.00 în legătură cu dreapta Comandamentului 103 Munte pe direcția Dealul Vartic, cota 443, cota 475, reușind ca până la ora 13.00 să atingă cota 443, călare pe pâraul Slatinei.

În sectorul Comandamentului 103 Munte, acțiunea de curățire, de-a lungul crestei Căprăriei și pe Dealul Arșița a progresat foarte încet, reușind până la ora 14.30 să ajungă pe părțile de Est ale acestor dealuri. Legătura cu dreapta C 17 german nu a fost restabilită, cota 662 a fost cucerită la ora 18.00.

Până la căderea serii, trupele Comandamentului 104 Munte, inclusiv ale Batalionului 25 Schiori au ajuns pe linia: colțul Sud Poiana Lingurari, 400 m Est cota 449,5, Est cota 455. S-a realizat legătura la stânga cu dreapta Comandamentului 103 Munte pe pantele de SE ale Dealului Căprăriei și Dealului Arșiței.

În cursul nopții, atacul inamic, executat prin surprindere asupra cazematelor 27 și 30, a fost respins până la orele 4.30, dușmanul lăsând pe teren 30 morți, 100 kg trotil și alt armament.

În ziua de 6 mai, la ora 9.45, C 103 Munte, a atacat după o pregătire scurtă de artilerie trupele inamice de pe Dealul Arșița. Până la ora 16.00, unitățile au progresat cu greu întâmpinând puternice rezistențe inamice.

Regimentul 8 Vânători, neputând să lichideze prin atac de front rezistențele de pe Dealul Arșița, a montat o manevră pe la Nord cu un batalion.

Batalioanele 105 și 112 Munte curăță rezistențele inamice de pe creasta NE cota 662.

Potrivit hotărârii Grupului de armate Wöhler, Corpul 1 Armată primește ordin, la ora 22.00, ca începând cu data de 7 mai, ora 6.00 să reia comanda asupra întreg sectorului său până la limita Nord Vest la legătura cu dreapta C 17 Armată german, pe linia principală de rezistență, la Dealul Moișa. Conform aceleiași dispozițiuni, Comandamentul 7 Artilerie german (Arko 7), pus la dispoziția Armatei, ia sub ordine: C 103 Munte, C 104 Munte, Batalionul Fix Regional Neamț, Grupul 10 Schiori cu Batalioanele 25 și 26 (*Grupul 10 Schiori a fost constituit în organica D 1 Munte în luptele din Crimeea și Caucaz, sub comanda colonelului Francisc Rotta*) și toate unitățile germane aflate în sector, până la limita de Vest a Armatei. După recucerirea vechii linii de rezistență, pe lizierele Est ale pădurilor NV Tg. Neamț, urma ca regimentul alpin german (Karpaten Regiment) să fie pus la

dispoziția Grupului Wöhler la Piatra Neamț, iar Regimentul 8 vânători să revină în organica Diviziei 8 infanterie la Crăcăoani.

În ziua de duminică, 7 mai, la flancul drept al dispozitivului Corpului 1 Armată, în sectorul Diviziei 6 infanterie, inamicul a reușit să se infiltreze din nou în cursul nopții, în șanțul anticar din fața cazematelor 27 și 30. Curățirea șanțului e în curs. La ora 9.30, inamicul a tras din nou cu tunuri anticar asupra cazematei 37 fără a-i cauza stricăciuni. Din cauza brandurilor inamice au explodat 43 mine contra infanteriei.

La D 20 infanterie, după declarația unui dezertor inamic, un atac de forța unei companii ce urma să aibă loc asupra pădurii Făgețel a fost oprit la ora 4.30 de focul apărării, la circa 500 m Nord cota 312.

La Comandamentul 104 Munte, patrulă din Batalionul 26 Skiori au fost împinse la 300 m Sud încrucișarea drumului Groși-Oglinzi cu Valea Slatinei de unde stăpânesc cu foc liziera de Sud a pădurii de pe Dealul Târzia.

La Comandamentul 103 Munte, Batalionul I din Regimentul 8 Vânători a reușit să cucerească Dealul Arșița cu cota 619, dar nu a mai putut înainta spre Est din cauza rezistenței inamicului. O companie din B II / R 8 Vânători, executând o manevră pe la NE Dealul Arșița a fost oprită de inamic la 700 m NV de încrucișarea drumului Groși-Oglinzi cu Valea Slatinei de unde nu mai poate înainta.

Comandamentul 103 Munte înregistrează pierderi mari și raportează capacitatea operativă redusă la circa 50%.

La 8 mai, în sectorul Diviziei 6 infanterie, către ora 2, un pluton inamic care purta exploziv a atacat cazemata 23, regiunea Sud Sodomeni, prin surprindere, însă a fost respins cu pierderi.

Potrivit ordinului Grupului de armate Wöhler, Comandamentele 104 M și 103 M au constituit Gruparea General Welker care a trecut sub comanda Corpului 17 A german. Continuând atacul, trupele Comandamentului 104 Munte și ale Batalionului 26 skiori au ajuns la intersecția Văii Slatinei cu drumul Oglinzi-Groși.

Comandamentul 103 M cu Regimentul 8 Vânători au atins cu stânga același drum Oglinzi-Groși și la NV Valea Slatina. Grupele de atac au primit ordin să se oprească și să se organizeze la teren pe obiectivul cucerit (drumul Oglinzi-Groși).

În spatele acestui obiectiv se continuă curățirea inamicului în Valea Slatinei.

În ziua de 9 mai, în sectorul Comandamentului 104 M, inamicul a fost încercuit în pădurea Slatina, realizându-se joncțiunea între grupările care au atacat la Sud de Dealul Arșița și la Nord de Dealul Căprăriei, în zona încrucișării de drumuri 2 km Sud Groși.

Inamicul încercuit a primit ordin la radio să reziste cu orice preț¹²⁰.

În împrejurimile satului Săcuța au ținut piept înaintării sovietice militarii Regimentului 8 Vânători român și cei ai Regimentului 2 Carpatin german (Karpaten Regiment). Sovieticii au făcut eforturi disperate pentru a pătrunde, îndeosebi prin deschizătura Borta Dracului și a ieși în Braniște și Vânători-Neamț, întrucât puteau să lovească din flanc și spate poziția fortificată care începea de la Oglinzi, continua la Pașcani și de aici mai departe la Iași-Chișinău.

Mulți dintre militarii români căzuți în încleștările care au avut loc pe aceste meleaguri au fost îngropați în cimitirele de la Mânăstirea Neamț, Poiana Lebedei și Borta Dracului. Militarii germani care au avut aceeași soartă, luptând cot la cot cu românii, au fost înmormântați în câmp, în cimitire constituite ad-hoc. Așa este cazul unui mic cimitir german situat la marginea satului Săcuța ale căror urme nu se mai văd, dar despre care își aminteau unii oameni mai în vârstă din partea locului¹²¹. Aici a început construcția unei mânăstiri de rit vechi intitulată sugestiv Mânăstirea Eroilor. Am vizitat-o, însă, din păcate, memoria celor care au fost martori la evenimentele din vara anului 1944 nu ne-a permis identificarea exactă a locului unde câteva cruci din mesteacăn vegheau, în anii 50' ai secolului trecut, liniștea militarilor germani căzuți în împrejurările dramatice de atunci.

În cursul nopții de 9/10 mai și în dimineața zilei de 10 mai, inamicul a atacat cu circa 2 companii din direcția Dealul Târzia pentru despresurarea inamicului încercuit în Valea Slatinei. Atacul a fost respins. Cu începere de la 11.30, atacul trupelor proprii (4 batalioane) a progresat cu succes dinspre NE spre SV, în spatele inamicului de la Est de cota 662. După declarațiile prizonierilor, inamicul în forță de circa 450 oameni a fost încercuit la Est de cota 662, înregistrând pierderi mari și lăsând pe teren numeroși morți¹²². La 12 mai, Corpul 7 armată raportează că rezistența inamicului încercuit pe Valea Slatinei a fost redusă complet, înregistrându-se 250 morți și cca 100 prizonieri¹²³.

De la 12 mai, sectorul de apărare al Corpului 1 armată a fost preluat de Corpul 7 armată având postul de comandă la Piatra Neamț, mutat apoi la Agapia. Sub comanda generalului Gheorghe Potopeanu până la 15 aug și a generalului Hugo Schwab, Corpul 7 armată subordona comandamentele 104 și 103 Munte, Grupul 10 skiori, Batalionul Fix Regional Neamț, Regimentul

¹²⁰ Ibidem, filele 7-8; 10; 13-14; 18; 23-25; 28-30; 39-40; 44-45; 49; 52-58; 61-62; 68-69; 75.

¹²¹ Colonel Ion Strujan, *Mânăstirea Eroilor*, în „Observatorul Militar” nr /1990.

¹²² Serviciul Istoric al Armatei, Fond A 4, Dosar 218, filele 80-88

¹²³ Ibidem, fila 108

17 infanterie¹²⁴, Regimentul 1 Artilerie grănicerească (ambele în curs de afluire), Regimentul 6 Artilerie Grea, în zona mărginită la Vest de linia de despărțire dintre A 4 și Corpul 17 german: Dolhasca, Boroaia, Pipirig, Farcașa. Misiunea sa era de a asigura flancul stâng al Armatei 4, interzicând pătrunderea inamicului spre Piatra Neamț sau infiltrarea acestuia prin pădurile NV și V de Tg Neamț. O eventuală pătrundere mai adâncă a inamicului trebuia să fie zăvorâtă pe defileul Crăcăoani, închizând totodată Valea Neamțului spre Vest. Asigura legătura cu Corpul 17 Armată German de la Moișa.

Cumplitele confruntări din perioada 3-13 mai 1944, pe Culmea Pleșului, în zonele Borta Dracului, Dealul Căprăriei, Bâta cu Plai și Dealul Arșiței au fost descrise de supraviețuitori, chiar dacă datarea lor și nici unitățile care au luat parte nu sunt exacte, rămân imaginile de apocalipsă din acele zile. Iată câteva mărturii, adunate de Dumitru Stan și cuprinse în volumul „Război blestemat”:

„Nu după mult timp pozițiile noastre au început să fie bombardate de artilerie și aruncătoare trase de armata sovietică”.

„Fălăitul proiectilelor de brandt tulbura liniștea relativă, spărgându-se pe coasta din vale”.

„Norii gri planau deasupra noastră. De săptămâni nu mai văzusem zarea albastră, nici soarele zglobiu pe cerul mohorât. Vremea avea înfățișarea unui om furios, gata-gata să se năpăstuiască asupra adversarului”.

„Toată priveliștea se afla sub amenințarea unui potop ce se apropia”.

„Aici pe Valea Culeșa în „Barta Dracului” s-a declanșat cel mai sângeros măcel și cele mai cumplite bătălii pe viață și pe moarte între trupele române și armata sovietică de pe întreg frontul din Moldova în cel de-al doilea război mondial”.

Corpul Vânătorilor de Munte și celelalte unități de luptă ale armatei române angajate pe frontul de nord-vest de Tg. Neamț au desfășurat acțiuni rapide în dispozitivul de luptă al armatei sovietice obligând-o să se restrângă în „Valea Morții”.

¹²⁴ Regimentul 17 infanterie (titulatura completă este Regimentul 1 Mehedinți nr 17 „Știrbei-Vodă”) s-a înființat în 1880 cu reședința la Turnu Severin până în 1920 când a fost mutat la Lugoj. A participat la Campania din 1913, iar între 1916-1918 a fost încadrat în Divizia 1 Infanterie, luptând pe Valea Cernei și a Jiului, apoi la Mărășești și Cireșoia. În Campania din 1941 a fost încadrat în Divizia 21 Infanterie și a luat parte la luptele pentru eliberarea sudului Basarabiei, la cele de la Dalnic și Odessa. La 12.05.1944, regimentul a fost mobilizat și dislocat în zona Piatra Neamț, cu misiuni operative. Evenimentele de la 23 august 1944, au găsit regimentul în contact cu inamicul și încadrat în Comandamentul 103 Munte, s-a deplasat spre Transilvania, pe direcția Praid-Sovata-Valea Mureșului-Sângiorgiul de Pădure, unde a dus lupte grele împotriva trupelor germano-maghiare.

Trupele ruse înzestrate cu armament modern și tehnică de luptă superioară, rezistau atacurilor lansate ale armatei române și contraatacau în forță pe coasta dealului de la „Borta Dracului”.

Barajele de foc executate fără întrerupere atât de artileria română cât și de artileria grea a rușilor lansau proiectile de mare calibru asupra întregii zone de pe Valea Culeșa unde erau masate trupe ale armatei sovietice dar și trupe române aflate în apropiere.

Obuzele și bombele ce cădeau produceau un zgomot infernal iar copacii loviți de proiectile cădeau peste soldații ruși și peste ostașii români. Peste tot vedeai imagini șocante, soldați zdrobiți de arbori, trupuri sfârtecate de proiectile, și acoperite de pământ, auzai ostași care strigau după ajutor să fie scoși de sub trunchiuri de copaci.

Comandanții ruși nu aveau timp să privească acest măcel cumplit. Călcau peste trupurile soldaților morți strigau și îndemnau la luptă:

- „La atac! La atac! Ocupați panta dealului și înaintați spre culmea Pleșu !”

În asemenea condiții deosebit de grave când armata sovietică lupta cu peste 30.000 de soldați pe Valea Culeșa și în „Borta Dracului” iar armata română se clătina în fața rușilor gata, gata să se prăbușească, artileria germană amplasată în pădurea Braniște a decis fără acordul comandantului român al Corpului 7 Armata să bombardeze în „Borta Dracului” cu proiectile incendiare pentru a neutraliza Armata Roșie dezlănțuită cu scopul de a fi distrusă.

Primele proiectile incendiare au căzut în apropiere de o mare grupare de forțe sovietice care se aflau dislocate în „Borta Dracului” dar următoarele lovituri au fost plasate în mai multe puncte atingând și trupe române.

Bombardamentul de artilerie cu proiectile incendiare trase de bateriile germane au continuat fără întrerupere în „Borta Dracului” și pe coasta dealului producând derută pe întreg frontul.

Tragerile executate de bateriile germane erau dirijate de posturile de observare ale nemților care nu aveau o poziție prea bună și un control pe toată „Valea Culeșa” și nu-și puteau da seama de pozițiile ocupate la un moment dat a celor două fronturi pentru a regla tragerile.

Bombele incendiare cădeau peste tot pe Valea Culeșa și în „Borta Dracului”.

Cei care au scăpat din acest „iad” aveau să descrie acele momente și imagini zguduitoare din „Valea Morții”.

„- Nu ne puteam da seama ce se întâmpla acolo”.

„- Ploua cu foc din ceruri, era o adevărată Sodomă”.

„Proiectilele ce cădeau peste soldații ruși dar și asupra ostașilor români erau devastatoare”.

„Exploziile proiectilelor incendiare împrăștia pe o rază mare soluții chimice pe hainele luptătorilor iar flăcările se întindeau cu mare viteză și în câteva minute toți ardeau de vii fără nici o scăpare”.

„Pe „Valea Culeșa” și în „Borta Dracului” nu se mai vedea decât fum în urma exploziilor produse de bombele incendiare iar mirosul insuportabil degajat din trupurile soldaților carbonizați, amestecat cu sulf și pucioasă te sufoca de-ți tăia răsuflarea”.

*În „Borta Dracului” nu exista decât „Moarte și Groază”. „Aici a fost blestemul lui Dumnezeu”.*¹²⁵

Comunicatul Comandamentului de căpetenie al armatei asupra operațiunilor din ziua de 13 mai 1944 publicat în ziarul „Curentul” informa că „în zona împădurită de la nord de Târgu Neamț, un contraatac al trupelor române a lichidat o pătrundere sovietică, provocând inamicului pierderi sângeroase. S-au capturat peste 300 prizonieri”¹²⁶.

Același organ de presă publica știrea că „în ziua de 10 Mai, trupele române au executat o excelentă manevră de încercuire dinspre Sud și Nord, închizând pe un front de 12 km, o breșă aproape paralelă cu șoseaua Timișești-Paşcani, deci mai la Vest de unde săptămâna trecută sovieticii au încercat să facă o străpungere a frontului, acum încercuind în același timp mai multe formațiuni sovietice într-un sector deluros și păduros nimicindu-le aproape complet și luându-le restul ca prizonieri.”¹²⁷

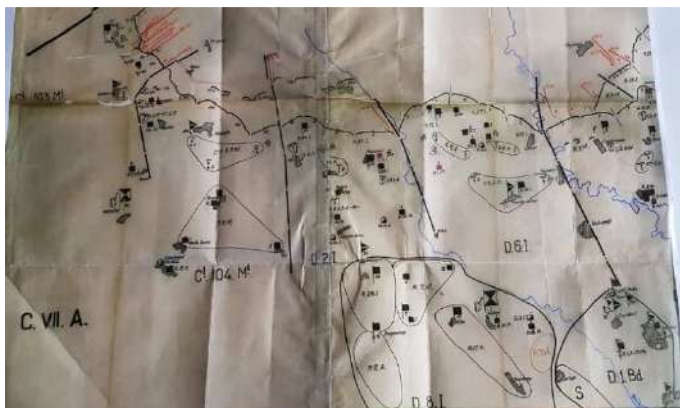
Până la sfârșitul lunii mai, în sectorul de apărare al Corpului 7 armată se înregistrează numeroase schimburi de focuri precum și o vie activitate de cercetare inamică materializată în multe încercări de infiltrare în dispozitivul trupelor proprii.

În cursul lunii iunie se constată o intensificare a confruntărilor în zonele Dealul Boroaia, Poiana Gaftonești, Dealul Târzia, Dealul Dadeș, Dealul Căprăriei, Borta Dracului. Incursiunile inamice se înmulțesc, dar sunt respinse de către trupele noastre, crește intensitatea focului de artilerie și de branduri grele. Se profilează din ce în ce mai mult intenția inamicului de a rupe apărarea noastră în sectoarele Răucești, la vest de Tg Neamț, și pe direcția Groși, Nemțișor. Satul Oglinzi a fost ocupat în întregime. Batalioanele de vânători de munte ale comandamentelor 103 și 104 munte, între care se intercalaseră trupele Regimentului 17 infanterie se opun cu înverșunare atacurilor sovietice pornite de pe versantul nordic al Culmii Pleșului. În noaptea de 10/11 iunie, ora 03.15, a fost respins prin foc de artilerie, branduri și arme automate un atac inamic dat cu circa un pluton la legătura dintre C 104 M și C 103 M (cota 443).

¹²⁵ Dumitru Stan, *op.cit.*, p. 169-171.

¹²⁶ „Curentul”, anul XVII, nr 5834, luni 15 Mai 1944, p. 1.

¹²⁷ Ibidem, nr 5842, marți, 23 mai 1944, p. 1; 3.

7. S.Op. 22-30 iunie

S-au remarcat în mod deosebit ostașii Regimentului 17 infanterie, fapt pentru care fruntașul Lazăr Rusalim și soldații Staicu Ion și Moraru Nicolae au fost decorați cu Ordinul „Bărbăție și Credință” cu spade „*pentru îndrăzneala, curajul și spiritul de sacrificiu arătate în incursiunea făcută la inamic în ziua de 11 iunie 1944 cu care ocazie au luat o placardă de propagandă inamică prin care se îndrumau ostașii noștri să dezerteze*”¹²⁸. Fruntașului Lăcătușu Ioan decorat cu Crucea „Serviciul Credincios” cu spade cls II-a i-a fost trimis brevetul la domiciliu în comuna Mânăstirea din Județul Ilfov¹²⁹. Plutonierul major Crăciun Gheorghe din același regiment avea să fie decorat la 11 august cu Crucea „Serviciul Credincios”, în garnizoana Mânăstirea Neamț, pentru că „*în funcția de plutonier major cu administrația Companiei de comandă și comandant al trenului de luptă al R 17 infanterie, a depus o muncă de zi și noapte pentru bunul trai al trupei și animalelor, arătând o grijă deosebită pentru armamentul și echipamentul Companiei. Pe lângă funcțiunile arătate mai sus, acest subofițer a fost însărcinat cu amenajarea Casei de odihnă pentru trupa Comandamentului 103 Munte, înființată la Seminarul din M-rea Neamț, reușind ca în timp de 48 de ore, lucrând zi și noapte, să doteze această casă de odihnă cu paturi individuale, cea mai exemplară curățenie, dând cu adevărat aspectul unui lăcaș de odihnă care este admirat de toți cei ce-l vizitează*”¹³⁰.

În ziua de 15 iunie aruncătoare inamice de pe Dealul Târzia au tras la ora 19.30 circa 40 lovituri asupra pozițiilor noastre 500 m E cota 610 m (1 km SV Poiana Gaftonești). Artileria proprie a surprins două companii inamice, în deplasare de la Cornilești (Est Târzia) spre Poiana, provocându-le pierderi mari¹³¹.

¹²⁸ Serviciul Istoric al Armatei, Fond R17 infanterie, Dosar Decorații 1944-1945, fila 42

¹²⁹ Ibidem, fila 45

¹³⁰ Ibidem, fila 61

¹³¹ Serviciul Istoric al Armatei, Fond A 4, Dosar nr 219, filele 160-162

În ziua de 27 iunie, în sectorul Comandamentului 103 M către ora 15.30, o patrulă inamică de aproximativ 15 oameni s-a apropiat de liniile noastre în zona 500 m Vest Poiana Gaftonești, dar a fost respinsă prin foc de infanterie. Noaptea, la orele 00.35, o încercare inamică de a se infiltra în Valea Săcuței și în Valea Slatinei a fost respinsă¹³².

La sfârșitul lunii iunie, acțiunile de cercetare proprii ale Comandamentului 103 Munte au constatat că inamicul continuă să se organizeze cu șanțuri, rețele de sârmă ghimpată și cazemate pe liziera de sud a Poienei Lingurari.¹³³

9. S.Op. 1-9 iulie

În luna iulie se constată o atitudine defensivă a trupelor sovietice care se limitau la aceleași cunoscute infiltrații de tăria unui pluton în liniile noastre, soldate de fiecare dată cu respingerea acestora. În rest, schimburi de focuri de artilerie și aruncătoare pe tot sectorul de apărare al Corpului 7 armată.

La 22 iulie, comandantul Armatei 4, generalul Mihail Racoviță era informat că aliatul german a început să retragă o serie de divizii de pe frontul din Moldova, ceea ce impunea extinderea fâșiei de apărare a trupelor române spre nord către munți. Pe de altă parte, se observă o punere aproape completă a trupelor române sub comandă germană. În urma acestei decizii care slăbea puterea de rezistență a diviziilor noastre, generalul Racoviță solicita conducerii Marelui Stat Major „să reexamineze situația gîngășă în care se găsesc trupele și comandamentele române și să o clarifice. Se poate întâmpla să ne vedem în fața unei avalanșe și atunci va fi prea târziu”.¹³⁴

¹³² Ibidem, fila 250

¹³³ Ibidem, filele 251-252

¹³⁴ Serviciul Istoric al Armatei, Fond A 4, Dosar nr 220, filele 130-132

În ultima săptămână a lunii, Jurnalul de operații consemnează că în fâșia Corpului 7 armată au avut loc trageri intense de artilerie, aruncătoare și arme automate de ambele părți, incursiuni la inamic și de la inamic pe dealul Botelor și în Valea Săcuței, precum și o intensificare a propagandei rusești prin megafioane. Două batalioane ale Regimentului 8 grăniceri au fost deplasate în satul Lunca, cel de al treilea fiind dislocat la Crăcăoani¹³⁵.

Generalul Mihail Racoviță

Sinteza informativă concluzionează că în prima decadă a lunii august, „*inamicul a păstrat aceeași atitudine defensivă pe tot frontul dintre Carpați și Prut*”. În sectorul de front de care ne ocupăm, la 5 august, au fost semnalate două incursiuni inamice la sud de Munteni și la sud-est de cota 471, iar Regimentul 1 Artilerie Fortificații a executat o tragere contra unei coloane de muniții inamice pe șoseaua Est Oglinzi, obținând lovituri în țintă, observându-se explozia mai multor căruțe cu muniții¹³⁶. A doua zi, Regimentul 8 Artilerie Grea a neutralizat o baterie inamică la Est de Moțca și 2 tunuri anticar la Preutești. Un tun greu inamic a fost scos din luptă de artileria Comandamentului 103 Munte la 1 km Sud de biserica din Boroaia¹³⁷.

În seara zilei de 9 august, în sectorul Comandamentului 103 Munte, pe Valea Săcuței, a fost respinsă o încercare de apropiere a unei companii inamice de liniile noastre¹³⁸. În noaptea de 10/11 august la ora 22.30, inamicul a atacat cu 2 plutoane pe Valea Slatinei și Dealul Căprăriei, fiind respins prin focul artileriei și aruncătoarelor.

Perioada 9-16 august pare a fi lipsită de acțiuni importante, aici în sectorul Corpului 7 armată, pentru că inamicul își concentrase forțele între Prut și Siret unde în eșalonul I, erau dispuse trei armate (Armata 4 gardă, Armata 25 sovietică și Armata 7 gardă), iar în eșalonul al doilea Armata 53 și Corpul 18 blindat. Între Pașcani și Gura Humorului opera Armata 40 sovietică în primul eșalon și Armata 6 tancuri în al doilea eșalon. De aceea comandamentul Armatei 4 române a considerat aliniamentul fortificat „Traian” de la sud de Iași (Târgu Neamț-sud Pașcani-nord Hândrești-sud Iași-nord Răducăneni-nord Lozova-est Chișinău-est Tătărași) ca având un rol primordial în stabilitatea apărării¹³⁹. Desigur, nu putea fi neglijată aripa stângă a dispozitivului armatei unde direcțiile probabile de pătrundere a inamicului

¹³⁵ Ibidem, filele 134, 148, 155-156, 159, 167, 180.

¹³⁶ Serviciul Istoric al Armatei, Fond A 4, Dosar nr 221, filele 30, 50.

¹³⁷ Ibidem, fila 35

¹³⁸ Ibidem, filele 47-48

¹³⁹ Alesandru Duțu, *op. cit.*, p. 293

în sectorul Corpului 7 armată erau Tg Neamț-Crăcăoani, Blebea-Tărpești, Petricani-Grumăzești și Oglinzi-Vânători-Neamț. Corpul 17 german trebuia să bareze încercarea inamicului de a pătrunde pe Valea râului Neamț¹⁴⁰.

10. S.Op. 1-18 august

La 19 august, Batalionul 118 VM a ocupat cazematele de la Sud râul Neamț (Ozana). Din acest batalion s-a creat Detașamentul Maior Dumitrescu, compus din 2 companii pușcași și 1 pluton mitraliere, care a fost dislocat la V Tg Neamț-Condreni, ca rezervă a Comandamentului 103 Munte.

Batalioanele Comandamentului 103 Munte s-au deplasat astfel: B 105 VM la Grumăzești, B 106 VM la Vânători-Neamț, B 111 la Nemțișor și B 112 la Sacalușești. Grupul 61 Cercetare a fost dislocat la Agapia, Batalionul II din Regimentul 8 Grăniceri la Tărpești, iar Batalionul Fix Regional „Neamț” la Crăcăoani¹⁴¹.

Marea ofensivă sovietică declanșată în dimineața zilei de 20 august, după o masivă pregătire de artilerie, s-a concentrat pe un front de 25 km între Rediul Mitropoliei și nord Podul Iloaiei. Atacul năvalnic al trupelor de infanterie și blindate sovietice a reușit să creeze o breșă de 30 km, între Iași și Podul Iloaiei, pe o adâncime de 25 km, în sectoarele Corpului 6 armată și ale diviziilor 7 infanterie, 5 infanterie române și 79 infanterie germană. În pofida rezistenței dârze a trupelor româno-germane, inamicul a ocupat orașul Iași și a pătruns la sud de Bahlui. Corpurile 4 și 6 armată înregistrează pierderi foarte mari în oameni și materiale.

În ziua de duminică, 20 august, se primește informația că Divizia 5 infanterie este complet distrusă. Mareșalul Ion Antonescu însoțit de generalul Petre Antonescu, comandantul Diviziei de gardă, sosește la Comandamentul

¹⁴⁰ Serviciul Istoric al Armatei, Dosar nr 221, fila 70

¹⁴¹ Ibidem, filele 118-119

Armatei a 4-a, unde rămâne până la 22 august inclusiv. La ora 19.00, la Comandamentul Armatei a 4-a are loc o convocare la care iau parte Mareșalul Antonescu, generalul Petre Antonescu, generalul Otto Wöhler, comandantul Grupului de armate, generalul Ilie Șteflea, șeful Marelui Stat Major, generalul Gheorghe Avramescu, comandantul Armatei 4 române, generalul Gheorghe Jienescu, ministrul Aerului, colonelul Nicolae Dragomir, șeful de stat major al Armatei 4, colonelul Munteanu, colonelul Tomescu. Se discută situația operativă și măsurile care se mai pot lua pentru oprirea ofensivei ruse sau pentru salvarea forțelor din Nordul Moldovei de la o distrugere care pare iminentă. Generalul Wöhler susține să se reziste și să se contraatace peste tot inamicul, opinie cu care par a fi de acord Mareșalul Antonescu și generalul Șteflea, în timp ce restul comandanților participanți la convocare sunt de părere că ar fi oportună retragerea pe alte poziții spre înapoi a trupelor din Nordul Moldovei¹⁴².

Generalul
Gheorghe Avramescu

A doua zi, la ora 15, Mareșalul Antonescu revine la Comandamentul Armatei 4 sosind de la Slănic Moldova unde se afla postul de comandă al Grupului de Armate „Ucraina de Sud”. Aici a avut o întrevedere cu generalul Hans Friessner căruia i-a solicitat replierea trupelor pe linia Adjud - Oancea - Bolgrad. Încercător în promisiunea lui Friessner că vor sosi unele divizii blindate germane în zona Bârlad cu care se va putea reacționa, Mareșalul își menține poziția că trebuie să se reziste, în pofida părerii comandantului Armatei 4 și a șefului de stat major care susțineau că ar fi bine să se treacă neîntârziat la o desprindere a trupelor și ducerea lor mai spre Sud.

În acest timp inamicul făcea progrese însemnate și devenea serios amenințător pentru trupele ce se găseau în Nordul Moldovei. La 22 august, situația operativă părea a fi ajuns la punctul culminant: Corpul de tancuri rusești pătrunsese prin Dealul Mare și Voinești și ajunsese în Valea Bârladului în zona Todirești-Negrești. Abia în după amiaza zilei la ora 16.00, Mareșalul Antonescu ajunge la un acord cu Comandantul Frontului „Ucraina de Sud” și hotărăște aducerea trupelor din Nordul Moldovei spre Sud¹⁴³. Era deja prea târziu.

Generalul Gheorghe Avramescu, comandantul Armatei 4 române, exasperat de refuzul Comandamentului German de a executa ordinul de retragere dat de Mareșalul Antonescu, solicită schimbarea din funcție, avertizând: „Nu pot

¹⁴² Ibidem, filele 123, 129.

¹⁴³ Ibidem, filele 139-142

asista și acoperi acest dezastru al armatei”¹⁴⁴. Disensiunile dintre comandamentele german și român atinseseră cota maximă.

Miercuri, 23 august, la ora 09.45, are loc o convorbire telefonică între Colonelul Nicolae Dragomir, șeful de stat major al Armatei 4 române, și Generalul Constantin Sănătescu, șeful Casei Militare Regale, al cărei conținut este:

„Frontul e este complet rupt încă de acum două zile.

Inamicul înaintează cu blindatele într-o breșă de 100 km între Siret și Prut.

Domnul Mareșal, deși aprobase inițial retragerea, după ce a fost la Grupul de Armate a revenit. Germanii încetinesc în mod condamnabil retragerea forțelor române care sunt amenințate să li se taie comunicațiile. Apare evidentă dorința lor de a duce forțele române pe munți. Întârzierea retragerii este fără niciun rost. Singurul scop pe care trebuie să-l urmărim acum este de a merge cât mai repede spre Sud pentru a ocupa linia fortificată Focșani-Nămoloasa-Brăila. Nu să mergem spre munți pentru a acoperi teritoriul ocupat de unguri. Comandamentul german a dat ordin ca dispozițiunile Armatei a 4-a să nu se execute. Intervenți dvs. să se retragă imediat Armata care astăzi este ținută la teren fără nicio necesitate strategică sau tactică.

Domnul General Avramescu care s-a raliat la teza pe care am arătat-o a fost beștelit de Domnul Mareșal în fața nemților. I-am spus Domnului Mareșal să aibă în vedere numai situația militară și politică a României și în ultimele două zile n-a făcut nicio aluzie la consecințele pe care le-ar putea avea această situație. Este cazul să rezolvați imediat această problemă cu Domnul Mareșal.

Totul este pregătit. Puteți conta, în momentul militar și politic care se apropie, pe absoluta noastră credință românească”¹⁴⁵.

La ora 22.40, se primește ordinul telefonic de la Marele Stat Major către Colonelul Dragomir:

1. De la primirea prezentului ordin încetează orice subordonare a comandamentelor și unităților române față de comandamentele germane.

2. Cu începere de la primirea prezentului ordin, forțele terestre, aeriene și navale române încetează lupta și orice act de agresiune contra forțelor sovietice.

3. Armatele 3 și 4 se retrag pe linia Focșani-Nămoloasa-Brăila și în Dobrogea, la Sud de Dunărea maritimă și brațul Chilia.

4. Linia de despărțire dintre Armatele 3 și 4: râul Buzău (Armata a 3-a la Est și Armata a 4-a la NV).

5. Trupele se vor retrage cu tot armamentul de care dispun în prezent asupra lor, opunându-se oricăror încercări de dezarmare.

¹⁴⁴ Ibidem, fila 168

¹⁴⁵ Ibidem, filele 177-178. Vezi și Alesandru Dușu, *Armata română de la Prut la Stalingrad și înapoi la Prut (1941-1944)*, Chișinău, 2015, p. 226 și *Între Wehrmacht și Armata Roșie*, Editura Enciclopedică, București, 2000, p. 168-169

6. Ordine de detaliu urmează.

7. Confirmați imediat primirea prezentului ordin și trecerea la execuție.

Semnează: Șeful Marelui Stat Major, General Adjutant Gheorghe Mihail.

Ce se întâmpla în aceste zile în sectorul Armată? La 20 august, cele patru batalioane (105, 106, 111, 112) ale Comandamentului 103 Munte s-au constituit într-un detașament și au primit ordin să se deplaseze în zona Pildești-Cârligi-Bozieni-Balș-Dulcești, intrând în subordinea Diviziei 8 infanterie aflată în rezerva Armatei 4.

La 21 august, în sectorul Comandamentului 104 M, la ora 03.15, o încercare a inamicului de a se apropia de avanposturi pe viroaga 2 km Sud Munteni a fost respinsă cu foc. Batalioanele 105, 106, 111 și 112 VM, constituite în detașamente, au început deplasarea în noaptea de 21/22 august și au ajuns în dimineața zilei cu un grup la Girov și unul la Budești Precista.

O companie din rezerva Regimentului 17 infanterie și Compania pionieri a Regimentului 8 Grăniceri au fost aduse la Nemțișor pentru închiderea Văii Neamțului¹⁴⁶.

La 22 august, în sectorul Comandamentului 104 Munte, la ora 20.40, o încercare inamică de infiltrare spre cota 455 a fost luată sub focul artileriei proprii. Între orele 24.00-02.00, inamicul a atacat cu 2 plutoane de-a lungul văii Muncelul, sprijinit de un tir puternic de aruncătoare, armament anticar și automat.

În sectorul C 103 Munte, la ora 24.00, circa 2 plutoane inamice au atacat la Poiana Gaftonesei, concomitent cu alt pluton inamic care a atacat la Poiana Vămii.

La ora 00.20, inamicul a atacat cu forțe de tăria unui pluton pe Valea Săcuței și cu două grupe pe Valea Moișa. Atacurile inamice au fost pregătite de un puternic bombardament de aruncătoare de toate calibrele și tunuri AC.

Toate atacurile au fost oprite și respinse prin trageri de artilerie și aruncătoare.

Batalionul 104 Pionieri Munte a intrat în dispozitiv de apărare, ocupând poziție pe linia de dublură a cazematelor, între Valea Ozanei și Dealul Gol.¹⁴⁷

În ziua de 23 august, trupele Regimentului 8 grăniceri și ale Regimentului 17 infanterie se aflau pe poziție la Nemțișor.

Jurnalul de operații al Regimentului 8 grăniceri consemnează că la ora 13.30, inamicul a declanșat un intens bombardament cu tunuri și aruncătoare care a durat până la orele 16.30 când s-a dezlănțuit atacul rusesc, la legătura dintre Regimentul 8 grăniceri și R 17 infanterie. Flancul drept al R 17 Infanterie a fost dat înapoi; subunitățile au fost puse în panică și s-au retras. Rușii pătrunseseră adânc în pădure amenințând flancul stâng al Regimentului

¹⁴⁶ Ibidem, filele 139-142

¹⁴⁷ Ibidem, filele 158-160; 164-167

8 Grăniceri. Pe la ora 19.00, cele două regimente au cotraatacat fulgerător, de front și flanc, prin eforturi conjugate și au reușit să respingă inamicul, producându-i pierderi însemnate: un maior, doi căpitani și doi sublocotenenți morți; capturarea a trei mitraliere, puști mitraliere, pistoale. Prizonierii luați declarau că au atacat cu circa 2 Batalioane și că nu se așteptau la o ripostă atât de promptă și puternică.

Linia frontului a fost astfel restabilită¹⁴⁸.

Abia pe 24 august la ora 3.30 unitățile din prima linie au primit ordin că „armistițiul s-a încheiat”, ostilitățile încetează, unitățile Corpului 7 armată se retrag spre Sud pe itinerarul Piatra-Neamț-Roznov și în continuare spre sud.

La ora 9.30, unitățile regimentului erau gata de plecare din Nemțișor. Retragerea din dispozitiv a fost dificilă deoarece plouase, terenul era desfundat ceea ce îngreua scoaterea tunurilor, aruncătoarelor și muniției de pe poziție. La intersecția cu șoseaua spre Vânători, a ieșit înaintea coloanei o femeie care a spus „să nu se apuce spre Târgu Neamț deoarece Rușii trag cu mitralierele din prund spre șosea și că o parte din armata noastră ce apucase în partea aceea s-a întors și-a luat drumul spre Pipirig¹⁴⁹”.

Într-adevăr, coloanele în curs de deplasare de pe poziție au fost surprinse de elemente înaintate sovietice, au fost dezarmate, iar ofițerii și soldații au fost luați prizonieri. Așa s-a întâmplat și cu o parte din trupele batalioanelor de vânători de munte din Comandamentele 103 și 104 munte în timpul deplasării lor spre Piatra Neamț. Generalul Hugo Schwab, comandantul Corpului 7 Armată, aflat în mașină cu alți doi ofițeri, verifica modul de deplasare a trupelor din subordine. La intersecția șoselelor Tg Neamț-Piatra Neamț și Vânători-Grumăzești, autoturismul a fost surprins de un grup de 20-30 soldați ruși care, sub amenințarea pistoalelor-mitralieră, l-au oprit cu intenția de a-i captura pe cei dinăuntru.

Generalul Hugo Schwab

Neacceptând o a doua cădere în prizonierat la ruși, bravul general Hugo Schwab a preferat sinuciderea. Rămășițele pământești ale sale au fost îngropate creștinește la Mănăstirea Agapia, acolo unde generalul își avusese postul de comandă.

Sfârșitul tragic al comandantului Corpului 7 Armată se adaugă jertfei miilor de ostași români și germani căzuți în luptele de pe Culmea Pleșului în perioada aprilie-mai 1944. Numărul celor morți, răniți sau dispăruți în acele încleștări este greu de stabilit.

¹⁴⁸ Serviciul Istoric al Armatei, Dosar 1172/2. Regimentul 8 Grăniceri, fila 9.

¹⁴⁹ Ibidem, filele 10-11

Jurnalul de operații al Armatei 4 enumeră pierderile umane astfel: 16 ofițeri, 42 subofițeri și 1852 trupă în perioada 16 martie-31 aprilie; 198 ofițeri, 231 subofițeri și 8 076 trupă în intervalul 1 mai-27 mai; 422 ofițeri, 315 subofițeri și 13 262 trupă în perioada 28 mai -27 iunie; 24 ofițeri, 22 subofițeri și 964 trupă, între 28 iunie și 7 iulie 1944¹⁵⁰.

Estimăm că în perioada celor cinci luni ale primăverii și verii anului 1944, în sectorul de front de care ne-am ocupat au murit, au fost răniți, au dispărut sau au căzut în prizonierat peste 5 000 de oameni.

Ceea ce am putut identifica sunt locurile și numărul celor căzuți atunci care au avut șansa să fie îngropați creștinește:

Cimitirul Bisericii Adormirea Maicii Domnului din Vânători-Neamț – 184 (majoritatea morți în luna mai și proveniți, probabil, din rândul vânătorilor de munte)

Cimitirul Bisericii Ioan Bogoslov din Mănăstirea Neamț – 152, (proveniți din Regimentul 8 Vânători, Regimentul 17 Infanterie și Batalionul Fix Regional „Neamț”, între care căpitanul Ciocârlan Ioan)

Cimitirul Bisericii din satul Lunca – 18

Cimitirul Bisericii din Humulești – 25 (slt Plopa Gheorghe cu plutonul său, căzuți pe 25 mai)

Cimitirul Bisericii din Bălțătești - 51 (decedați în spitalul de campanie de aici)

Cimitirul Mănăstirii Agapia – 3.

Poate că trupurile multora au rămas în tranșeele săpate de o parte și de alta a Culmii Pleșului, lipsite de o cruce care să le vegheze liniștea. Oseminte ale celor căzuți în luptele din vara anului 1944 pe dealul Căprăriei, în Valea Culeșei și la Borta Dracului se mai găseau și după doi ani de la tragicele încleștări, când au fost adunate de elevii școlii din Oglinzi conduși de învățătorul lor, Ștefan Grecu¹⁵¹. Parte din rămășițele pământești ale necunoscuților eroi se află în micul mausoleu al Mănăstirii cu hramul Sfintei Cruci, ridicată în 1992, din inițiativa părintelui Ilarion Argatu, în satul Poiana din comuna Brusturi.

De cealaltă parte a pădurii de fagi și stejari, prin grija Asociației „În Munții Neamțului” condusă de vrednicul și inimosul gospodar Nicu Luca, pe dealul Nemțisorului s-a amenajat un osuar și s-a ridicat o cruce comemorativă, iluminată de Ziua Eroilor și la Sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci, întru veșnica pomenire a celor care au plătit cu viața lor dănuirea României de astăzi.

¹⁵⁰ Serviciul Istoric al Armatei, Fond Armata 4, Dosar nr 1703, filele 7-16; Dosar nr 219, fila 205; Dosar nr 220, filele 244-248, Dosar nr 220, filele 24-32.

¹⁵¹ Dumitru Stan, *op. cit.*, p.177-178.

Capitolul 8

BOROAIA CULTURALĂ

ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” – FLACĂRA VIE DE UNIRE PRIN CULTURĂ A ROMÂNILOR DE PRETUTINDENI

Gheorghe APETROAE,
fiu al comunei Boroaia, inginer doctor în științe agricole și silvice,
domeniul agronomie – geobotanică
și expert în specializările agricultură, geodezie, evaluări imobiliare ș.a.,
poet și eseist

Expert tehnic judiciar, expert imobiliar ANEVAR și evaluator funciar, expert imobiliar agreeat evaluări terenuri agricole și forestiere pentru construcția de drumuri naționale și locale.

A absolvit Liceul teoretic „Nicu Gane” (Școala medie „Mihail Sadoveanu”), secția reală (matematică-fizică) din Fălticeni (1961-1964), Facultatea de Agronomie din cadrul Institutul Agronomic „Ion Ionescu de la Brad” (1964-1969), cu diplomă de inginer în domeniul agronomiei (1969), cu un studiu aplicativ în combaterea eroziunii solului și regularizarea scurgerilor apelor pe versanți în Bazinul hidrografic al Zeletinului. Curs de perfecționare – specializare în sistematizarea și organizarea teritoriului (1975), Curs-examen pentru obținerea calității de expert tehnic judiciar în agricultură generală în Ministerul Justiției (1994); Curs de implementare a legislației – achiului european - Amsterdam, Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu (1996); studii de doctorat și obținerea titlului științific de doctor în științe agricole și silvice, domeniul Agronomie, cu o teză în domeniul geobotanicii (1997-2000); Curs postuniversitar pentru expert evaluator ANEVAR, evaluări construcții, terenuri agricole, terenuri forestiere, terenuri sub ape (2000-2001), cu certificat de expert titular în evaluarea proprietăților imobiliare; Curs postuniversitar pentru pregătirea personalului didactic - modul complet: 60 de puncte, la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu (1998-1999) - cu certificat de cadru didactic - profesor de specialitate; Curs postuniversitar reconversiune- specializare în geodezie, cadastru și cartografie la Universitatea Tehnică de Construcții București - Facultatea de Geodezie (2002-2003), cu certificare: specialist în cadastru, geodezie și cartografie; Curs postuniversitar de evaluator funciar la U.Ș.A.M.V. București (2003-2004), cu certificat de evaluator funciar; Curs de formare a formatorilor imobiliari - Introducere în evaluare - „Implementarea

sistemului de cadastru și înregistrare a drepturilor de proprietate în România, Faza 2” în cadrul proiectului PHARE RO-2004/016-772.02.01 - TwinningLight RO 2004/IB/OT-03 TL, Amsterdam (2007).

Studii de tipologie floristică în arealul geografic „Valea Tilișcuței - Valea Orlatului”, județul Sibiu, începute cu mulți ani în urmă în bazinul hidrografic al Râului Cibin. Își finalizează și își susține teza de doctorat în anul 2000, în domeniul geobotanicii, sub coordonarea prestigiosului pratolog român, prof. univ. dr. Paul Burcea, la Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară din București, membru al ASAS, obținând titlul academic de doctor în științe agricole și silvice, domeniul Agronomie.

A activat la Oficiul de Fond Funciar, Gospodărirea Apelor și Îmbunătățiri Funciare (O.F.F.G.A.I.F.) Neamț (1969-1973), Oficiul de Cadastru și Organizarea Teritoriului Neamț (1973-1976), Întreprinderea pentru Execuția Lucrărilor de Îmbunătățirea și Exploatarea Pajiștilor (I.E.L.I.E.P.) Sibiu - inginer șef canton (fermă) pastoral Săliște - Sibiu (1976-1982), Direcția Generală pentru Agricultură a județului Sibiu - Cooperativa Agricolă de Producție Ocna Sibiului - inginer șef (1982-1987), Consiliul Agroindustrial de Stat și Cooperatist (C.U.A.S.C.) Ocna Sibiului (1987-1990), Oficiul de Cadastru Agricol și Organizarea Teritoriului Agricol (O.C.A.O.T.A.) Sibiu (1991-2005), Oficiul de Cadastru Agricol și Organizarea Teritoriului Agricol (O.C.A.O.T.A.) Sibiu (1990), Oficiul de Cadastru Agricol și Organizarea Teritoriului Agricol (O.C.A.O.T.A.) Sibiu (1991-2000), Oficiul de Geodezie, Cadastru și Publicitate Imobiliară Sibiu - Serviciul Cadastru (1994-2005), Oficiul de Geodezie, Cadastru și Publicitate Imobiliară Sibiu - Serviciul Cadastru (1997-2005), Oficiul de Geodezie, Cadastru și Publicitate Imobiliară Sibiu - Serviciul Cadastru (2001-2005), Oficiul de Geodezie, Cadastru și Publicitate Imobiliară Sibiu - Serviciul Cadastru (2003-2005).

Studii social politice - Universitatea de Marxism (1975-1978). Studii de specialitate aprofundate în domeniul hidraulicii, prin proiectul de diplomă, studii de specialitate aprofundate în domeniul geologiei și tipologiilor floristice, prin doctorat, proiectarea și executarea unor lucrări hidrotehnice de mare complexitate, studii pedologice, studii de specialitate aprofundate în domeniul doctrinelor filosofice contemporane prin Universitatea de Marxism și cu ocazia pregătirii Colocviilor Cultural-sociologice, organizate la Sibiu.

Organizator a cinci colocvii cultural-sociologice, cu privire la restructurarea socială și influența social-europeană a Școlii de sociologie de la Frankfurt, Cercului scientist-positivist de la Viena, despre raționalismul cartezian, neoraționalismul kantian, existențialism, personalism, neothomism, structuralism.

Membru fondator și activ al Asociațiunii pentru Cultura și Literatura Poporului Român (ASTRA), membru al Comitetului Despărțământului

Central al ASTREI, membru activ și membru al Comitetului Sibiu al Societății Culturale Naționale „Avram Iancu”, membru activ al Asociației Culturale „Pro Basarabia și Bucovina”, consilier județean de Sibiu, în legislatura 1996-2000, vicepreședinte al Societății Inginerilor Agronomi din România – SIAR – și președinte al SIAR Sibiu, președinte al Filialei Sibiu a Ligii pentru Dreptate și Adevăr din România, membru fondator și membru al Biroului Executiv Central al Corpului Agronomic din România, președinte al Consiliului Director al Corpului Agronomic din Sibiu.

Scriitor, eseist, poet, publicist, patru volume publicate și multe zeci de articole social-culturale și științifice publicate în mediile locale și centrale științifice și literare. Redactor șef și editor, împreună cu membrii fondatori ai Corpului Agronomic din Sibiu a primelor 3 numere din „Revista Corpul Agronomic din Sibiu”.

Premii literare, mențiuni și aprecieri: Premiul pentru exegetică - concursul literar național „Radu Selejan”, locul I, cu Diplomă, Mențiune pentru poezia patriotică - la concursul literar organizat de Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Național Alba, Diplomă de recunoștință, din partea domnului Corneliu Merlău, secretarul literar al Așezământului cultural „Țara Bârsei” Brașov, pentru participarea la concursul literar „Carmen patriae” (2002), Mențiune” pentru critica literară la concursul de receptare a poeziei contemporane, organizat de revista ASTRA din Brașov în perioada 1986-1989, juriu prezidat de Laurențiu Ulici. membru al cenacurilor literare „Lumina” și „Euphorion - V. Munteanu”, Sibiu, membru al Centrului Cultural „Radu Selejan” din Sibiu și membru fondator al Societății Culturale „Lucian Blaga”, Sebeș-Alba.

A publicat volumul de versuri și eseuri „Despre neînceput”, Editura Hermann (1992), volumul de versuri „Depășirea trecerii”, Editura Fiat Lux din București (2000), volumul de versuri bilingv „Dimineața serii”, Editura Adeprint (2007), volumul de versuri bilingv „Spirale în imagini”, Editura Adeprint, Sibiu (2009), volumul colectiv „Opera lui Radu Selejan în interpretări critice”, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu (2007).

A organizat cinci ediții ale colocviilor cultural-sociologice de la Sibiu.

Stabilit în urmă cu 40 de ani, împreună cu familia în municipiul Sibiu, consider că am reușit să aduc o contribuție însemnată prin întreaga mea activitate la consolidarea unității naționale, fiind membru fondator și activ al Asociațiunii pentru Literatură și Cultura Poporului Român - Astra Rediviva, membru al Societății „Pro Basarabia și Bucovina”, membru al Societății Naționale „Avram Iancu”, membru fondator al Societății de Filosofie „Lucian Blaga” Sebeș-Lancrăm, membru al Corpului Agronomic Național Român, vicepreședinte al Societății Inginerilor Agronomi din România, poet, eseist și publicist.

Ca membru fondator și activ al Asociațiunii pentru Literatura și Cultura Poporului Român - Astra Rediviva, cu sediul central la Sibiu și cu despărțăminte în toate centrele culturale românești, deci și în zona Moldovei și Basarabiei, doresc să evoc evenimentul prin prezentarea activității ASTREI și să expun un grupaj de poeme cu conotații patriotice în cadrul acestui simpozion deosebit de important pentru conștientizarea, conservarea și întărirea unității naționale, cu tema „UN SECOL DE VIBRAȚIE ROMÂNEASCĂ. BOROAIA 1918 – 2018”.

*

* *

Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român - ASTRA - a fost înființată în octombrie 1861 la Sibiu, de o adunare la care au participat cei mai importanți intelectuali români din Transilvania. Primul președinte al Astrei a fost episcopul Andrei Șaguna. Asociația a înființat o bibliotecă, precum și periodicul „Transilvania”. Statutele asociațiunii au fost redactate de marii cărturari ardeleni Timotei Cipariu, George Barițiu și Ioan Pușcariu.

În 1903, Astra a inaugurat sediul său în Sibiu Casa Națională a Asociațiunii, în care a fost înființat Muzeul istoric și etnografic al Asociațiunii. „ASTRA” a sprijinit publicarea cărților în limba română și, în decursul anilor, a deschis mai multe secțiuni, pe domenii de activitate. Rolul Astrei în dezvoltarea conștiinței naționale a românilor din Imperiul Austro-Ungar a fost unul foarte important.

În anul 1950 Astra a fost închisă de comuniști, printr-o hotărâre a Consiliului de miniștri. În anul 1990 Astra a fost reînființată la Sibiu, la a cărei reînființare am avut ocazia să particip direct și în urma mai multor întâlniri între intelectualii sibieni s-a redactat Statutul de funcționare, la care am contribuit personal cu principiul continuității activității Asociațiunii în plan spiritual și cultural, chiar dacă autoritatea comunistă a declarat-o închisă pentru totdeauna. Primul președinte al ASTREI rediviva a fost ales prorectorul Institutului de Teologie, prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, după care a urmat ca președinte al ASTREI, prof. univ. dr. Dumitru Acu, cel care și-a adus și își aduce o contribuție deosebită în organizarea simpozioanelor științifice și în revigorarea fostelor despărțăminte ale ASTREI, precum și la înființarea de despărțăminte noi. În prezent ASTRA rediviva funcționează cu zeci și zeci de despărțăminte în spațiul românesc, inclusiv în Moldova (de exemplu, despărțămintele ASTRA „Ioan Sîrbu” din Criuleni, „Valul lui Traian” din Tighina, „Mihail Kogălniceanu” din Iași).

Activitatea culturală a Asociațiunii ASTRA a avut un rol istoric deosebit de însemnat în lupta pentru unitatea națională a românilor prin cultură, încă de la înființarea sa la Sibiu, din anul 1861, membrii acestei

asociațiuni culturale, prin activitatea lor, atât în cadrul său cultural, cât și în afara sa, au determinat un avânt și un curent puternic în realizarea unității poporului român, culminând cu Marea Unire de la 1918.

După cum se cunoaște din istoria Europei, ca națiune română ne-am durat în spiritul funciar cultural al statorniciei noastre în hotare legitime. Dar, pentru a se păstra și adânci ființa națională, românii au trebuit să dea riposta multor râvniri dușmane, să-și sacrifice fiii în războaie de apărare, încununându-se de cele mai multe ori de glorie.

Conferința de Pace de la Paris a statuat contribuția majoră a României la războiul din anii 1916-1919, precum și respectarea tratatelor și dreptul popoarelor la autodeterminare și reîntregire. Această viziune politică europeană s-a statuat și datorită influențelor naționale din interiorul societății românești, prin Asociațiunea ASTRA, ca vector cultural important în conștientizarea unității naționale a românilor din întreaga Transilvania, din Bucovina și Basarabia, influențe care au determinat o intervenție fermă a comisiei de experți americani condusă de Clive Day, care s-a pronunțat pentru dezmembrarea monarhiei austro-ungare și recomandarea ca să i se acorde României regiuni din Austro-Ungaria populate de majorități române, limitele statelor fiind stabilite de Comisia Ynguyri a guvernului francez, la precizările geografice efectuate de savantul Emmanuel de Martonne, decizia finală fiind luată de Consiliul celor Patru (Wilson, Lloyd George, Orlando și Clemenceau).

Catedrala Încoronării din Alba Iulia

În anul 1918, prin adunări plebiscitare, românii majoritari aflați sub dominație străină din Transilvania, Basarabia, Bucovina, Maramureșul și Banatul român s-au pronunțat, conform principiului autodeterminării popoarelor, pentru unirea cu România.

Ideea autodeterminării naționale punea bazele juridice indestructibile ale noului stat român unitar, grație sacrificiilor din timpul războiului pentru triumful ideii de drept și a principiului naționalităților. Nu există așezare, nu există cetate românească pentru care să nu-și fi dat partea sa de jertfă fiii cei mai devotați ai națiunii, mai dârji și mai viteji, sângele și viața lor, numai pentru cauza păstrării și înfloririi ființei noastre naționale, iar jertfele a sutelor de boroieni au fost exponențiale în procesul conservării și întăririi unității naționale! Jertfele n-au fost zadarnice! Românii își pot cinsti oriunde acum în țara lor, în libertate gloria eroilor, iar ziua aceasta,

de sărbătorire a eroilor neamului odată cu cea a sărbătoririi Centenarului Unirii în Boroaia, în această frumoasă și mare comună suceveană, se constituie o zi de sărbătoare a recunoștinței față de toți martirii neamului românesc în lupta pentru unire și întregire a țării.

Această zi este solemnă pentru toți locuitorii Boroaiei, a acestei frumoase așezări sucevene cu oamenii săi gospodari și înstăriți, încărcată de trecut și de glorie, de comemorare a marilor sale jertfe aduse în războaie, un prilej de cinstire a Marii Uniri de la 1918 și o reînnoire a tradiției cultului eroilor imortalizat aici prin somptuosul Monument al Eroilor, refăcut în centrul localității prin osârdia cetățenilor Boroaiei și a vrednicului lor primar, ing. Vasile Berariu. Contribuția lor a condus la cinstirea Marii Uniri de la 1918 și la cinstirea Eroilor din toată comuna Boroaia. Prin acest eveniment organizat împreună cu intelectualitatea și cu oamenii de vază ai comunei, cu preoții din toate parohiile comunei, slujitori cu har cristic la altare, cu credință și recunoștință adâncă pentru eroii neamului, se creează, deopotrivă, o atmosferă solemnă, de grațitudine unei mari națiuni, precum și emoții - ofrande, adevărate podoabe de suflet pentru eroi și pentru neam, și se menține aprinsă vie flacăra sentimentului patriotic al neamului românesc aici, în Boroaia, ca și în toate spațiile românești ancestrale.

Se relevă acest eveniment ca fiind și un capăt de drum pentru generațiile viitoare, în sensul slujirii cu devotament a Patriei, un motiv de înălțare în spiritul gloriei străbune și al înprospătării sentimentelor naționale, dar și un prilej de venerare a eroilor numeroși ai acestei comune, cei care prin jertfa lor supremă în luptă, au brăzdat adânc și glorios destinul țării, cât și un motiv de cunoaștere a evenimentelor politice și militare ale țării și ale Europei din perioada la care ne referim, de cunoaștere a virtuților militare ale ostașilor eroi ai Boroaiei, care au condus la întărirea independenței și la unitatea națională a României.

Doresc, dar să relev în acest context, faptul că până la izbucnirea Primului război Mondial, „ASTRA” era cunoscută în majoritatea teritoriilor locuite de români. Prestigiul ei în România se datora spiritului cultural și național pe care îl ducea în Regatul României prin intelectualitatea ardeleană imigrantă, cât și prin legăturile directe cu mai tânăra Academie Română din București. Personalitățile românești din Transilvania veneau aici cu erudiția și educația lor de tip german ca să simtă aerul libertății naționale și să lase libere și cutezătoare gândurile lor de emancipare politică prin cultură.

Se întâmpla acest proces cultural panromânesc prin ASTRA, spre a se putea conștientiza neclintirea a tot ce-i cu adevărat românesc în ecuația istoriei naționale, cu temporalitățile sale de glorie sau restrictive, radiate de spațiul transilvan, ca un referențial dacic de bunăstare, de luptă și de jertfe!

Și, toate acestea sunt așa rânduite, numai pentru conservarea istorică

a poporului român, a acestui mare neam în toate fibrele sale, din sacralitatea spațiului său statuat la timpul lui cu răsfirate și vânjoase rădăcini ancestrale. - De ce? Pentru ca neamul acesta să se statornicească în generațiile de la 1918 și în cele care vor veni din urmă, oriunde în Marea Românie și nu putem spune că nu s-a statornicit. Un exemplu viu au constituit generațiile de români atât din satele Boroaiei de sub culmea Stânișoarei, precum cele din satele din Mărginimea Sibiului, care din adâncimile vremii plecau în timpuri de restriște pentru a reveni în dor la obârșie, la locurile lor străbune. Unde? – În sublimetele locuri hărăzite de pronia cerească, locuri binecuvântate de Dumnezeu, întru slavă și românească trăire și întru săvârșirea în credința strămoșească românească, în matricea constelară a Cibirului și a Lotrului, a Secașului și a Hârtibaciului, până spre Târnavă și spre Mureș, până spre Siret și spre Prut, spre Tisa și Nistru, toate ferestre deschise larg zenitului spiritului național, care s-a cultivat aici de multe veacuri și au avut ca pivot cultural și național cetatea de istorie și cultură a Sibiului.

Pe plaiurile Săliștei și ale Jinei, localități frumoase ale județului Sibiu, pe lungă lor culme, la cumpăna ei, începând cu cele de la Guga Mare și Guga Mică de pe teritoriul Jina, urcă de multe secole, pentru a o străbate lejer, unul dintre cele mai vechi și mai lungi drumuri pastorale transilvane, de legătură cu Novacii și cu alte așezări românești de la poalele Carpaților sudici. Pajiștile întinse, drumurile accesibile și roirile de construcții din această zonă, identificate pe toată latura nordică a munților Lotrului și Cibirului, împânzite cu trupuri mari de păduri de brazi creează aici o impresie de activitate parcă mai bogată și mai vie decât cea de la baza munților (Lucian Badea și col., 1985).

Condițiile naturale favorabile economiei pastorale, gradientic asemănătoare zonelor de la baza Alpilor elvețieni și a Tirolului austriac, dar și cele ale Boroaiei, ale Bucovinei, au permis popularea acestor munți și valorificarea lor economică, pastorală, silvică și agricolă, baza existenței umane, aici de veacuri. Regretabil este faptul că astăzi, din cauza unor migrații de populații din aceste zone montane spre alte localități cu condiții urbane favorabile și spre alte activități profesionale, resursele naturale ale acestor munți sunt astăzi mai puțin valorificate.

Iar dacă vrem să vorbim de aici din Ardeal, de spațialitatea culturală și națională românească, trebuie să admitem ontologic conceptul spațial uman de nemărginire, de loc și de timp, de locuire la sălașele perimontane și montane ale munților Cibirului și Lotrului, înfrățiți și în fascinația priveliștilor din neguri și din lumină. De multe veacuri, populațiile din aceste sate s-au îndeletnicit și continuă a se îndeletnici cu păstoritul și prelucrarea laptelui, a lânii și pieilor, cu pomicultura, silvicultura, agricultura, olăritul și comerțul (Dumitru Moga, 1982).

În acest mediu cultural-spiritual s-a constituit ASTRA, la 1961. Consacrarea dinaintea războiului a ASTREI se datora activității deosebite desfășurate în cadrul său de către marii cărturari ardeleni: A. Șaguna, T. Cipariu, S. Bărnăuțiu, I. Bologa, O. Goga, A. Bârsanu și alții, autori și coautori ai unor proiecte profund românești, printre care revista literară *Transilvania*, care a ridicat în permanență glasul în apărarea școlii românești amenințată de maghiarizare și a evocat în serie, personalitățile culturale de la est de Carpați, „Foaia Poporului”, revista „Luceafărul” de la Budapesta, Colecțiile „Asociațiunii”, muzeul Asociațiunii din Sibiu – edificat din stipendii în ideea concentrării în Muzeul ASTREI a celor mai valoroase piese muzeale și arhivistice românești din Transilvania, biblioteci ale despărțămintelor ASTREI și ale Căminelor Culturale sătești, expoziții de etnografie și industrie casnică, secțiuni științifice și literare, serii de conferințe susținute de intelectualitatea ASTREI cu rolul emancipării țărănimii române, Banca „Albina” sub conducerea lui Partenie Cosma, înființată anume pentru crearea de capital și a-l utiliza pentru răscumpărarea pământurilor românești furate națiunii române din Ardeal ș.a.

Sunt consfințite în documentele vremii preocupările și raporturile bilaterale, de creare a unui climat favorabil dezvoltării în perspectivă a unor relații economice românești în toate spațiile Sibiului și ale Făgărașului, una din condițiile obiective, de atunci conștientizate, pentru realizarea unității statale de mai târziu (Nicolae Nistor și Mihai Racovițean, 1985; Dumitru Moga, 1982).

În mai multe părți ale țării s-au constituit așezări omologe celor din Mărginimea Sibiului și dovedesc o transhumanță intensă a locuitorilor păstori din Mărginime. Ei au trecut munții cu turmele de oi, până la Dunăre și Marea Neagră, până în Crimeia și Caucaz (Mariana Rusu, 1997; Constantinescu-Mircești, 1976) și își organizau noi așezăminte în zonele de pășuni cu climat mai favorabil în timpul iernii, unii dintre ei, rămânând în zona sud-estică a regatului României, a Crimeiei și a Caucazului, constituind așezări omoloage celor din ținuturile transilvane. Și nu întâmplător, cea mai apropiată „surată” a Villei Gallis o găsim pe celălalt versant al Carpaților, în Argeș. Această similitudine toponimică și antropogenetică demonstrează istoricește ca un argument în plus, că munții care despărțeau pe românii din Ardeal de cei din Țara Românească, în fapt mai mult îi unea și nu i-a putut despărți niciodată

(Dumitru Moga, 1982), iar anul 1918 avea să fie anul complinirii naționale în majoritatea spațiilor românești ancestrale.

Personalitățile care au activat mai mult și au sprijinit lupta națională prin cultură a ASTREI, la anul 1918, au fost Octavian Goga, secretar literar al ASTREI, O.C. Tăslăuanu, secretar administrativ al ASTREI, Partenie Cosma, membru în Comitetul Central al ASTREI și director al Băncii „Albina”, Ion Agârbiceanu, membru al secției literare a ASTREI Centrale.

Orientându-se spre cariera politică, Octavian Goga își va înainta la 1 noiembrie 1914 demisia din cea de secretar literar al ASTREI, din conducerea ASTREI, din cea de director la revista literară română proastristă „Luceafărul” de la Budapesta și din alte activități social-culturale. Întors de la Paris, pleacă la București și renunță la revenirea în imperiu. La București se angrenează într-o agitație antidualistă furibundă și militează pentru intrarea României în război, contribuind cu toate posibilitățile sale la mobilizarea armatei române, timp în care ASTRA, sub presiunile maghiare avea să-l elimine din conducerea sa.

Un alt cărturar militant, secretar al ASTREI și secretar administrativ al revistei proastriste „Luceafărul” de la Budapesta, a fost O.C. Tăslăuanu. Mobilizat pe front de la începutul războiului, fiindcă intelectualității românești îi fusese hărăzită linia întâi a frontului, trece clandestin în România în 2 august 1915 cu prilejul unei permisiuni și organizează prizonierii români din Rusia, acționând în numele funcției de secretar al „Comitetului național al românilor emigranți din Austro-Ungaria”.

Pe scriitorul Ion Agârbiceanu, așa cum menționează nota de ședință a comitetului central al ASTREI din 28 decembrie 1916: „Venind la cunoștința comitetului (ASTREI) din zvon public că membrul său Ioan Agârbiceanu a părăsit țara deodată cu (...) trupele române”, conducerea ASTREI este nevoită să îl considere destituit. Atitudinea ASTREI era firească în contextul militar creat de intrarea României în război, de antiromânismul exacerbant al autorităților austro-ungare gata să aplice planul Antal Huszar, prin presiuni asupra intelectualității române și a celorlalți români din așezările administrate de instituțiile maghiare, prin manifestările acestora cu fanatism și sadism și cu lipsă de orice umanitate față de populația majoritar românească. Aceste atitudini antiromânești erau să fie reluate peste două decenii în urma odiosului Dictat de la Viena, din 1940 (vezi cazul Moisei ș.a.).

Prin acest plan Huszar se preconiza: distrugerea unității demografice a românilor transilvăneni printr-o nouă arondare a județelor și circumscripțiilor electorale; încadrarea Bisericii Române Unite în Biserica Romano-Catolică, pentru a i se împiedica orice manifestări cu caracter românesc; intervenția guvernului ungar la București pentru eliminarea numelui de „Ungrovlahia” din titlatura mitropolitului primat al României, deoarece Biserica Ortodoxă Română era exponentul principal al aspirațiilor românilor transilvăneni, iar preoții, profesorii și învățătorii confesionali

erau cei mai periculoși agenți ai românismului; desființarea autonomiei Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania și abrogarea Statului Organic, pentru a face „să dispară această cangrenă politică, una care roade trupul națiunii și al țării“; sistarea plății de către statul ungar a întregirii de salariu pentru preoții români „nepatrioți“; pregătirea preoților români exclusiv în seminarii și facultăți teologice ungurești, concomitent cu desființarea seminariilor existente la Arad, Caransebeș și Sibiu; în toate școlile pedagogice românești să se utilizeze numai limba maghiară, iar „Reuniunile învățătorilor ortodocși“ să fie desființate; controlul de către stat a activității fundațiilor Bisericii și cenzurarea listei bursierilor; controlarea de către stat a școlilor secundare românești, „aceste cuiburi calde ale politicii ultranaționale române, care pun în primejdie integritatea națională ungară“; desfășurarea numai la Sibiu a adunărilor Astei Române, în prezența unui comisar guvernamental; punerea sub strict control de stat a pretinselor societăți culturale românești – în realitate, focare de agitație antimaghiară; îngreunarea apariției ziarelor politice românești, eliminarea gratuităților de transport pe căile ferate pentru ziaristii români și condamnarea acestora pentru delictele de presă la temniță ordinară în locul celei de stat; împiedicarea dezvoltării institutelor de credit românești și reducerea influenței acestora asupra societății; interzicerea Partidului Național Român, „factorul cel mai primejdios pentru ideea de stat ungar“; dezinformarea opiniei publice europene în legătură cu situația românilor transilvăneni prin publicarea în sinteză a datelor statistice cuprinse în lucrarea confidențială, date astfel prelucrate încât „să se afle de câtă libertate se bucurau românii din regatul maghiar“.

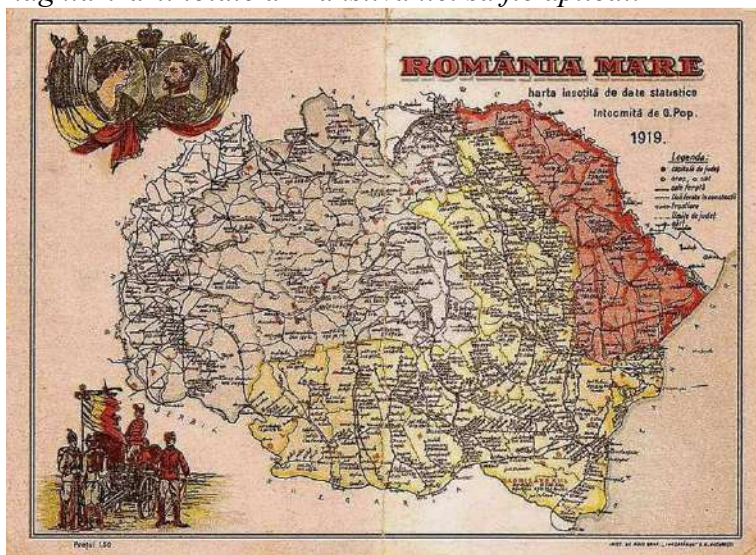
În sensul ultimei recomandări, din cele peste 900 de pagini ale „Manualului de maghiarizare“ s-au publicat numai 492, sub pseudonimul „Veritas“, într-un tiraj considerabil, celelalte fiind ținute în continuare secrete.

Dușmani înverșunați ai românilor – precum Tisza István (1861-1918), fost prim-ministru și lider al Partidului Național al Muncii, contele Apponyi Albert (1846-1933), fost ministru al Cultelor și Instrucțiunii, ministrul de Interne Andrássy Gyula, contele Bethlen István – au inspirat și susținut măsurile politice, economice și culturale severe împotriva românilor din Transilvania.

Ca prim-ministru, Tisza István i-a cerut contelui Bethlen István să-i prezinte planul de acțiune al statului ungar în chestiunea românilor transilvăneni, având în vedere că „guvernele de după 1867 au neglijat o politică energică și sistematică“. Planul contelui Bethlen István prevedea: noi colonizări în Transilvania; stimularea natalității ungarilor; sporirea agresivității măsurilor de asimilare a românilor; stimularea emigrării românilor; strămutarea în Transilvania a ungarilor invalizi de război, a emigranților din America și România, a ceangăilor din Bucovina și Moldova, în proprietățile acestora și acordarea unui credit financiar, printr-o bancă

economică și culturală pentru Transilvania, care să paralizeze Banca Albina din Sibiu și alte 117 bănci românești; intensificarea exploatarei resurselor naturale, a investițiilor în infrastructura edilitară a orașelor, în cea feroviară și de navigație pe râul Mureș, astfel încât să nu fie posibilă afirmarea capitalului economic, industrial ori agrar cu caracter național românesc; promovarea românilor în funcții publice numai în zone compact maghiare aflate în dreapta Dunării; unificarea dreptului transilvan cu cel al Ungariei; înăsprirea pedepselor pentru delikte de opinie sau presă împotriva statului; azilurile de copii și orfanii de război să fie exclusiv sub tutelă ungurească; preluarea de către stat a tuturor școlilor și grădinițelor, ca și obligativitatea frecvenței și educației în limba maghiară; înființarea Episcopiei Ortodoxe Maghiare; introducerea calendarului gregorian în ambele Biserici românești; înființarea Ministerului Reconstrucției Transilvaniei.

Numai Primul Război Mondial și consecințele sale au împiedicat ca planul maghiarizării totale a Transilvaniei să fie aplicat.

În broșura lui Onisifor Ghibu, ediția 1940, intitulată „Un plan secret unguresc din 1907 privitor la maghiarizarea românilor din Transilvania”, care a fost reluat în anul 1940, se dezvăluie conținutul unei cărți de uz intern, semnată de A. Huszar, secretar de stat în Guvernul maghiar, ucis în 1919 (A, Magyarorszagi Romanok – Bizalmas Haznalatra, Budapest, 1907), în care sunt înscrise și măsurile împotriva „ASTREI”, ca fiind o societate care „alimentează politica românească naționalistă extremistă îndreptată contra statului național maghiar”. Se considera că dacă s-ar mai permite adunările generale anuale (ale ASTREI) ca mijloace antimaghiare, cultura română în genere și ASTRA vor „deveni cel mai puternic factor al înstrăinării, al izolării și al separatismului”. De aceea, până la desființarea acestei asociații, se va modifica statutul, denumirea (eliminându-se termenul de popor din

Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român), iar orice activitate a acesteia va avea loc cu acceptul Ministerului de Interne. În anul 1917 se fac presiuni asupra conducătorilor și personalităților românești, inclusiv asupra președintelui ASTREI, Andrei Bârseanu, pentru a semna actul de adeziune oficială la linia Budapestei. Merită de semnalat gestul plin de dârzenie al protopopului și istoricului ASTRIST, profesor la Universitatea din Cluj, Ion Lupaș, care a refuzat să semneze adeziunea la politica maghiară, consecința fiind internarea sa în lagărul Sopron și aceasta, constituind, astfel, o formulă de aderare la ideea unirii. Dar cazul istoricului I. Lupaș, nu a fost un caz izolat, acest caz extinzându-se și asupra viitorului președinte al societății culturale sibiene ASTRA, Vasile Goldiș.

Până la 1 decembrie, 1918, a existat o permanentă ofensivă asupra Asociațiunii ASTRA. Cu toate acestea, la sediul societății sibiene a avut loc în 2 noiembrie 1918 adunarea de constituire a Comitetului executiv și apoi a Consiliului Național, în fruntea căruia Andrei Bârseanu, președintele ASTREI dă dovadă de un mare patriot. În toate organele conducătoare românești, până la Consiliul Dirigent, în componența acestora majoritatea era formată de ASTRISTII, care și în afara „Asociațiunii” practicau aceleași năzuințe naționale, dar într-un cadru politic. La Alba Iulia, ASTRA” și-a trimis delegați de la centrul său, din Sibiu și din mai multe despărțăminte. Personalitățile ASTREI, membrii acesteia, o intelectualitate de forță sibiană, a format majoritatea Marelui Stat Național Român: A. Bârseanu, S. Dragomir, I. Lupaș, O. Goga, O.C. Tăzlăuanu, I. Lepădatu, N. Bălan, I. Broșu, Eleonora Lemery-Rozvan, E. Rosca ș.a. au fost în fruntea luptei de unitate românească.

Dominată și condusă de idealul nobil, al conservării ființei naționale la vest de Carpați, prin mijloace culturale, ASTRA și-a justificat prin acțiunile sale culturale notabile menirea istorică și s-a concretizat în actul de Unire veșnică a Transilvaniei cu Regatul României, la 1 Decembrie 1918.

ASTRA rediviva, reînființată în anul 1990, trebuie să vegheze astăzi, ca și înainte de 1918, la unitatea națională, la reîntregirea națională și la o conlocuire armonizată a tuturor locuitorilor, indiferent de naționalitate, din toate spațiile etern românești. ASTRA redevine prima societate culturală națională competentă cultural și capabilă de a reuși într-un termen scurt să înlocuiască din spiritul multor locuri românești elementele antinaționale, înnobilându-l cu elemente cu valențe naționale de umanitate, de armonizare interetnică, un model constituindu-l, în acest sens, ca și înainte de anul 1918, Mărginimea Sibiului.

ASTREI rediviva îi revine sarcina să conștientizeze tineretul român și de alte naționalități, în primul rând cel intelectual din toate teritoriile românești, de necesitatea conservării și întăririi unității naționale prin actul de cultură și prin progresul economic al populației din fiecare așezare românească, să-l antreneze într-un demers economic, social și politic unitar național, favorabil creșterii bunăstării și civilizației, monolitizării națiunii

române, indiferent de naționalitate și de confesiune, în toate spațiile sale, așa cum este cel al Mărginimii Sibiului, într-o similitudine spirituală și culturală cu cel al Boroaiei.

Să esențializez, dar, în acest final al comunicării, că munca cu folos, graiul, dorul, doina, folclorul, în general, apoi portul, dansul, artizanatul și tradițiile locului sunt principii ale etnogenezei poporului român, în diversitatea sa etnică și confesională, ce curg osmotic în eternitatea culturală și spațială românească, filoane de aur, de tezaure cultural-spirituale, nestemate mult râvnite și care sunt la mare cinste în Boroaia Sucevei, în această vatră încinsă de secole de flacăra vie a românismului și de spiritul adânc și constant prounionist, aprinsă din jertfele sale numeroase pe câmpurile de luptă în războiul de independență și în cele două războaie mondiale, de filonul puternic intelectual al unei mine bogată de cultură, de știință și de spiritualitate națională și de valori umane, pusă în evidență de străluciți pedagogi, oameni de cultură și știință din Boroaia, precum Vasile Tomegea, V. Todicescu, Nicolae Cercel, Gheorghe A.N. Mocanu, Ion Strujan, Gheorghe Scripcaru, Vasile Boleac, Teodor Monoranu, Ioan Balaban, Vasile Berariu ș.a., Boroaia numărând astăzi 2 academicieni, 8 profesori universitari, 5 generali, 4 scriitori, jurnaliști etc, personalități care s-au manifestat și se manifestă cu deosebită frecvență în spațiul național și a cărei contribuție la unitatea și ființa națională este remarcabilă și pusă astăzi în evidență la Sărbătoarea Centenarului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918, în cadrul simpozionului cu tema „UN SECOL DE VIBRAȚIE ROMÂNEASCĂ: BOROAIA 1918-2018”. Prin această reuniune științific colcvială se reușește să se contureze și să identifice în eternitate acest ținut nobil românesc, căruia, asemenea ținutului transilvan, al Mărginimii Sibiului, cu greu îi poate fi depășită strălucirea bogăției sale spirituale și culturale!

Ajuns la partea a doua a comunicării mele, primul meu poem, legat de acest eveniment, pe care doresc să vi-l prezint, se intitulează „MĂRTURII DESPRE UNIRE”- (G.A.S.):

Patriei, /Istoria, cupolă de rubin, /e un cântec de arbore /întins peste neam...! / E pajura ce-i poartă în aripi/ izvoarele în culorile de sânge,/pâine și cer;/e cântecul de dor al trezitelor zări/ din Cartea Unirii...! / Printre genele zorilor /săgeată cerul arc- /trunchiul de Eroi/cu rădăcini de neam, întins arcul noii generații...! / din sângele țărânei/trandafirii cresc temple- /scut și simbol:/Limba și neamul, marea și cerul – / stau mărturii de safire/Poporului Român, Erou!

Și în Ardealul românesc, unde locuiesc de 40 de ani, ca și aici în Boroaia, în Bucovina ori Basarabia, lupta pentru unitate națională și pentru întregirea României a început cu mult înainte de Marea Unire. În acest context îl pot exemplifica pe marele luptător și patriot roman din Ardeal, Avram Iancu, pe care, în urma uneia din manifestările culturale ale ASTREI rediviva, care a avut loc la Țebea, acolo unde tribunul odihnește într-o

permanentă veghe la neam și la țară, sub impresia acestui eveniment, am încercat să-l immortalizez în poemul: „DORUL DE IANCU” G.A.S.): De dor de Craiul lor,/răsar la Țebea moșii .../și leapădă calvarul/ și-l freamătă-n gorun/să le coboare Iancul/în retrezire cerul/cu Vidra în cunună/ și Apusenii brâu .../durerea să le curme,/El se revarsă-n zorii/împărtașiți cu Horea,/sub roata altei lumi .../Sfânt, magul libertății/ și soarele dreptății/se-nalță printre aster/mai falnic, mai august .../Furtunile să-nfrunte,/El se-mpletește-n ramul/gorunului din Țebea/cu freamătul român !.../din Mureș le cuvântă,/din Arieș le cântă/pe undele soboare/de harfe îngerești .../că-s ocrotiți de Thetis,/mărturisește Crișul/cu malul drept în Tisa/și malul stâng în Nistrul .../O mamă, România,/ i-a botezat și-n Jii.../Înconjurat seraphic pe drumul sfânt al Vidrei/și însoțește Iancul în cer,/în munți și-n fii .../la Țebea-nalt gorunul/le stăruie zenitul !/să le aline dorul,/ El le-mplinește visul .../În templul Judecării,/ din tronul dreptei legi/le poruncește Iancul, îi vrednicește sfântul/să-și neclintească locul, și,/împlinindu-i gândul,/pe Apuseni, pe Alba,/va străluci Crai Nou! .../Se crește-n cer gorunul/și se preschimbă-n scuturi/cu chip de moși, Ardealul/ iubit de Dumnezeu!

Suferința de secole a românilor din Basarabia și Bucovina am surprins-o în poemul „MATER DOLOROSA - SCRISOARE CĂTRE FIICE” - (G.A.S.): <Fiicele mele tribune, auguste,/glorii latine,/vă vreau lângă mine.../mamă cu mult of, vă cuvânt:/ liber vă este drumul de sânge /în limbă și datini,/de Sfântă Unire, vă înțeleg ruga,/și-n suflet v-o ascult!... Cu aură de dor, codrii /și țarinile vi le-am cuprins,/iar mormintele străbune /vi le acopăr din veci, numai cu crini.../... Coroana lui Ștefan cu stele/de flori și cuvinte, /o port o mare boltă de slavă,/unui singur românesc pământ!/ ... Mirese de suflet în plaiul /de port, de dor și de grai,/fiice prințese române..., /vă vreau în raiul de Sfântă Unire,/din aceeași strămoșească glie -/copile nefericite-n trăiri,/prea iubitoare de mamă,/cu soarele meu vă cunun /pe amândouă!.../cu glasul/cerului senin /al unei mari și singure inimi,/vă chem la sânul meu arzător, /și de atunci vă doinesc, /grabnic lângă mine să reveniți, /să vă petrec în alaiul divin.../ Basarabie! Bucovină! /Mamă, vouă, în putere,/ Tricolorul vi-l port cu credința /în adevăr și destin...!>

Reîntoarcerea tuturor românilor în singura lor patrie, România, este dezideratul național care a căpătat valențe istorice sub steagul Marii Uniri de la 1918. Drumul reîntregirii este definitiv deschis și de aceea l- am putut cânta și eu în versurile: „IMNUL REÎNTOARCERII” - G.A.S. - „Patria este locul, lumina și vechimea neamului”. <Prin colbul zărilor, de fiii tăi /atât de mult bătut,/să se întoarcă-n tine ei, acum,/pe locul lor străbun,/cutezătoare Patrie /le cânti solemn de retrezire/și le reverși din al tău suflet, /scumpi, zorii re-ntregirii!/Tu știi și poți a-i vindeca /de dor și rana rătăcirii,/din gheara vitregiei lor,/a-i smulge de la moarte/și a le da un semn de bun venit/ în liberă sosire,/tot dreptul de-nălțare-n tine /prin ei cu-alese fapte!...în duhul firii tale re-nflorit/de mamă cu iubire,/nu înceta a-ți reprimi /în cuviință dreaptă,

fiii/să-i reînveți că sunt lăstari/din trunchiul României,/și să le-aprinzi în cuget/o mare vie, flacăra Unirii!/ Azi, bucură-te că se-ntorc/ în tine-acasă și-ți cuvântă!/Toți sunt ai tăi și vor a-și cobori/în rosturile gliei /sămânța sângelui matern,/să-ți crească-n stăpânire/pe șesuri de lumină, cerul,/...sfânt, geniul României!

Nu departe de aici, din miezul Bucovinei bat mereu clopotele Putnei, al cărui glas românesc de întregire a neamului l-am auzit, ajuns la Putna în anul 1991, și l-am redat în poemul „GLASUL PUTNEI” - (G.A.S.), poem pe care l-am lăsat înscris în hrisovul acestei sfinte mănăstiri: «-Români, ce înfloriți ființa/unui popor creștin, viteaz,/Moldova nu-i a voastră soră,/cu Nistru-n plâns, român în glas...?!/Săriți dar toți! ...striviți tăcerea/de ger pe un străbun pământ.../grăbiți, cât glasul ei mai cântă/și-mi trageți clopotul cel sfânt...! /El va rosti la cerul lumii/de un popor și-un ideal.../... din vrerea Putnei, o Moldovă/vă poartă scuturi de hotar...!/Nu stați ca să-i trunchieze trupul/și fala să-i spurce-n orgii;/purtați- o -n brațe la durere,/i-aprindeți torțen morți și vii...!/Iar, de-i nevoie, în Unire,/dați Prutul Nistrului!... Treceți/Stindardul sfânt al României/pe locul gliei strămoșești...!/Să simtă cei orbi că Românii/sunt mândrii daci, demni de trecut...!/-Tu, Decebal...! - Mihai...! -Ștefane ...! /voi știți și-acum ce-i de făcut?!/... acum, cât glasul ei mai cântă,/pe pod de flori treceți la Prut/și strângeți-o la pieptul țării/augustă-n românesc triumf...!».

Bibliografie:

- ASTRA, 1861-1950 : 125 de ani de la înființare : Asociațiunea Transilvană Pentru Literatura Română și cultura poporului român, Victor Grecu, Academia Republicii Socialiste România, Secția de Științe Istorice: Societatea de Științe Filologice din R.S. România, Filiala Sibiu, 1987 10
- Prof. Dorin Goția, *Din cronica luptei pentru unitate națională, „ASTRA” și 1918, revista „Transilvania”, Anul 12, nr. 11, 1983*
- Ioana Postelnicu, *„Plecarea și întoarcerea Vlașinilor”, 1979;*
- Lucian Blaga, *„Gândirea românească în Transilvania”, 1960;*
- Dumitru Moga, *„Studii”, 1982;*
- Irimie și colaboratorii, Nicolae Nistor și Mihai Racovițean, *„Studii”, 1985;*
- Mariana Rusu, 1997; Constantinescu-Mircești, 1976; Dumitru Moga, 1982, 1985; Nicolae Nistor și Mihai Racovițean, 1985;
- Gheorghe Apetroae, Sibiu, *„Gura Râului, frumoasă așezare”, „Tribuna Sibiului”, 25 ianuarie 1999;*
- Onisifor Ghibu, *„Despre Octavian Goga”, 1972;*
- Octavian Tăzlăuanu, *„Studii”, 1915;*
- „Patriotismul lui Octavian Goga”, Virginia Hodoroagea, vicepreședinte al ASTREI în Colocviul cultural sociologic de la Sibiu, organizator Gheorghe Apetroae, ediția 2001.*
- Academia Română, Secția de Științe Istorice și Arheologie, *„Istoria*

- Românilor, volumul VIII, România Întregită (1918-1940)*”, Editura Enciclopedică, București, 2003, *Confirmarea internațională a actelor de unire din 1918*, pp. 4-30;
- Constantin C. Giurescu, „*Istoria României în date*”, București 1971, pag. 396;
- Horațiu Pepine, „*Noua istoriografie și 1 Decembrie*”, Deutsche Welle, 01.12.2011;
- Irina-Maria Manea, „*Scurt istoric al zilei naționale, 1 Decembrie 2011*;
- Larisa Crunteanu, Amos, „*Ziua națională a României în marile capitale ale lumii*”, în „*Historia*”, 7 decembrie 2006;
- Onisifor Ghibu, „*Un livre secret du gouvernement hongrois: les Roumains de Hongrie et la nécessité de les magyariser*”, în „*Revue de Transylvanie*”, tome I, nr. 1, 1934, p. 61-72; *Un plan secret al guvernului unguresc din 1907, privitor la maghiarizarea românilor din Transilvania*, Cluj, 1940;
- Huszár Antal, „*Românii din Ungaria*”, op.cit., p. 221. Din Aurel I. Rogojan, „*Fereastra serviciilor secrete. România în jocul strategiilor globale*”, Editura Compania, București, 2011. Sursa: ziaristionline.ro;
- Gheorghe Apetroae, *Adunarea Generală a Asociațiunii pentru Literatura și Cultura poporului Român - ASTRA, Făgăraș, 8 septembrie, anul 2000. Universul Geografic, Economic și Spiritual al Mărginimii Sibiului*; „*Tribuna*”, pag. „*Eveniment*”, Anul CXV, nr. 2686;
- Gheorghe Apetroae - *Volumul de versuri și eseuri „Despre neînceput*”, Editura Hermann, 1992;
- Gheorghe Apetroae - *Volumul de versuri „Depășirea trecerii*”, Editura Fiat Lux din București, 2000;
- Gheorghe Apetroae - *Volumul de versuri bilingv „Dimineața serii*”, Editura Adeprint, 2007;
- Gheorghe Apetroae - *Volumul de versuri bilingv „Spirale în imagini*”, Editura Adeprint, Sibiu, 2009;
- Gheorghe Apetroae - *Volumul de versuri bilingv „Poeme alese / Selected Poems*”, Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu, 2015;
- Volumul colectiv „*Opera lui Radu Selejan în interpretări critice*”, Gheorghe Apetroae, „*Semnificațiile pietrei*”, Editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2007;
- Mihail Bruhis, „*Rusia, România și Basarabia (1812, 1918, 1924, 1940)*”, traducere de Al. Chiriac, Universitatea Tel-Aviv, 1979;
- Gabriel Țepelea, „*Opțiuni și retrospectivă*”, Editura Eminescu, București, 1989;
- Eugen Marinescu, „*Din presa literară românească (1918-1944)*”, Editura Albatros;
- Victor Grecu, „*Limbă și națiune. Unitatea limbii în periodicele românești*”, Editura Facla, 1988;
- Fundația culturală „Vasile N. Tomegea” Boroaia – Suceava, „*Vasile N. Tomegea și destinul unei comunități*”, Editura Sedcom Libris, Iași, 2009.

CREDINȚĂ, CULTURĂ ȘI ELITE ÎN BOROAIA INTERBELICĂ. „VESTITORUL SATELOR”, ZIARUL UNEI COMUNITĂȚI RURALE PROGRESISTE

Comandor (r) dr. Marian MOȘNEAGU
Redactor-șef „Misiunea”

Centrul de Cercetare a Conlucrării Bisericii Ortodoxe cu Armata
României „General Paul Teodorescu”

V*estitorul satelor*” foaia Cercului „Deșteptarea sătenilor”
Fălticeni, „cel dintâiu jurnal pentru popor”¹⁵², a apărut la 1
ianuarie 1912, bilunar și din 1916, săptămânal.

„Încetându-și apariția „Răvașul Poporului”, Nicolae Stoleriu s-a
gândit la o altă foaie mai aproape de sufletul, mentalitatea și nevoile țaranului
român și astfel, în 1912, a scos „Vestitorul Satelor”.

Această gazetă a luat naștere în urma unui apel semnat de învățătorii
Nicolae Stoleriu, Ilie Mihăilescu, Al. Vasiliu-Tătăruși, Petre Gheorgheasa,
Gheorghe Lupașcu, Pavel Herescu, S.T. Kirileanu, I. Teodorescu, preotul C.
Matasă, Vasile Tomegea¹⁵³, preotul Rusu, Gh. Vasilache etc.

«Care e oare taina vieții atât de îndelungate a unei publicații periodice
românești și mai cu seamă a unei foi ce se adresează *țărănimii*, cu un număr
atât de mare de analfabeți, iar știutori de carte cu o știință abia „până la
genunchiul broaștei”, vorba lui Creangă, fără un gust mai răsărit pentru cetit,
săraci și apăsați de toate nevoile? – se întreba retoric Petre Gheorgheasa¹⁵⁴.

Această taină stă în primul loc în minunata și originala întocmire pe
care a dat-o N. Stoleriu „Vestitorului Satelor”.

Limba curat românească în care e scrisă această foaie, de altfel ca și
toate celelalte publicații ale Cercului „Deșteptarea Sătenilor”, construcția
frazelor după felul de a vorbi al țaranului nostru, înfățișarea și judecarea
lucrurilor și faptelor după construcția specifică a sufletului nostru – neaș
românesc, varietatea materiei, împărțirea pe rubrici și tratarea ei în articole
scurte, interesante și atrăgătoare și pe înțelesul tuturor, folosirea literaturii
populare, un tipar curat, o literă mascată (destul de vizibilă), ilustrații artistic
lucrate, cu un cuvânt întreaga înfățișare și întregul conținut al acestei foi, a
făcut să fie îmbrățișată de țărani de la întâile numere. Sute de scrisori

¹⁵² „Simion Kirileanu”, în *Vestitorul satelor*, Anul XIV, nr. 12, 16-30 iunie 1926, p. 2.

¹⁵³ Detalii în Comandor dr. Marian Moșneagu, *Apostolatul unui dascăl de țară. Învățătorul Vasile Tomegea*, în „Magazin istoric”, Anul XLIV, nr. 5/mai 2010, p. 37-39.

¹⁵⁴ P. Gheorgheasa, „Neculai Stoleriu”, în *Omagiu lui N. Stoleriu*, Editura „Școala Poporului”, București, p. 39.

entuziaste s-au primit la redacția sa de la țărani de pe tot întinsul pământului românesc – căci „Vestitorul” a fost cetit de la început și în fostele provincii subjugate, afară de Basarabia, în care erau cuvinte de alde acestea: „*Vestitorul Satelor*” este întâiul nostru prieten care ne însoțește la coarnele plugului, la coasă, la secere și prin podgorii, atât pe vreme bună, cât și pe vreme rea; dorim a nu ne părăsi niciodată”.

Ca să se vadă grija, sufletul și duhul românesc în care sunt scrise toate publicațiile Cercului „Deșteptarea Sătenilor”, voi da o scenă povestită lui Stoleriu de marele apostol al neamului, d-l profesor N. Iorga.

- Nu i-am dat deodată nici o atenție, povestea dl. Iorga. Ce se întâmplă însă? Eu întrețineam pe un băiat de la țară, o rudenie mai îndepărtată. Băiatul venea aproape zilnic și-mi cerea câte o carte de cetit. Îi dădeam și eu ce credeam că o să înțeleagă. Le citea, însă nu se prea arăta el mulțumit de ce-i dădeam eu. Într-o zi, vine iar să-i dau de cetit. Arunc ochii pe birou, văd calendarul vostru și i-l dau băiatului. Două zile nu l-am mai văzut. A treia zi vine vesel și mulțumit și-mi spune: Moșule, frumoasă carte e asta, - niciuna nu mi-a plăcut atât de mult. Am cetit-o din scoarță în scoarță.

Curios, pun și eu mâna pe ea, o deschid, încep să citesc și n-o las din mână până n-o dau gata. Iată o carte pentru popor, mi-am zis eu.

„Ați nimerit calea, felicitările mele. Scrieți înainte”.¹⁵⁵

În „Cu Dumnezeu înainte”, Vasile Tomegea scria: «Născut în satul Baia, din județul Suceava, din nevoia de a crește gustul de cetit la sătenii știutori de carte și la absolvenții școlii primare, conducătorii acestei foi, începând cu nemuritorul N. Stoleriu s-au străduit să pună la îndemâna cetitorilor săi prin „Vestitorul satelor” tot ceea ce ar putea interesa viața satelor noastre. În dorința de a-i vedea cât mai buni și mai luminați pe locuitorii satelor noastre, m-am străduit a încuraja faptele frumoase, a îndemna prin cetitorii acestei foi la o nouă viață de frăție, de dragoste, de muncă cinstită și vrednică pentru înflorirea satelor, comunelor și țării noastre.

...Cu Dumnezeu deci înainte am pășit în anul al XIII-lea, mergând pe drumul croit și cu nădejdea că oameni buni și iubitori de lumină mai sunt în

¹⁵⁵ *Ibidem*, p. 40.

țara aceasta, care să prețuiască un sfat bun și o gazetă creștinească și românească¹⁵⁶».

Ziarul milita și pentru educarea tineretului, în acest sens făcând deseori apel la binevoitori și preoți pentru a-i susține material: „Plâng când scriu despre suferința bieților noștri studenți, iar condeiuul meu nu-l moi în cerneală, ci în lacrămile durerii ce-mi umplu ochii.

Datoria noastră, a tuturor românilor, e să venim cât mai degrabă în ajutorul studenților ca să-i scăpăm din ghiașăle sărăciei și ale lipsurilor de tot felul. Altfel, studenții români, lipsiți de mijloace, în loc să umple băncile universităților, vor umple spitalele și cimitirele, iar locul lor va fi luat de studenții streini, care având cu ce învăța, vor ajunge stăpânii acestei țări, iar noi, românii, vom ajunge chiar în țara noastră slugele streinilor, ce ne vor stăpâni.

...Cei dintâiu, cari trebuie să sară în ajutorul studenților, suntem noi, **țărăanii**: întâiu, fiindcă cei mai mulți studenți sunt **feciori de țărani**, iar al doilea pentru a înlătura stăpânirea streinilor, sub care dacă am cădea, cei mai nenorociți am fi tot noi, țărăanii.

... Să dăm tot ajutorul tineretului universitar și îndeosebi pentru cei cari vin de la țară, ca să pătrundă în lăcașurile de cultură!¹⁵⁷».

„Societatea culturală „Nicolae Stoleriu” înființată la 13 august 1922 și aprobată de Onor „Casa Școalelor și a Culturii Poporului”, cu adresa nr. 16222 seria F din 30 iulie 1923, înregistrată la dosarul care conține statutele societății, a desfășurat o activitate culturală, hotărâtă de sfera posibilităților și a dragostei ce-o are, de-a purta farul luminii în mijlocul poporului nostru românesc, din care-și are obârșia. Prin aceasta, Societatea a făcut ceea ce statutele obligau, sustrăgându-se de la orice soi de politică de partid, aceasta fiind – de sine-nțelese – neconformă, cu deviza unei societăți culturale și reprimată prin sus numita adresă a Onor. „Direcția Culturii Poporului”.

În anul 1922, un grup de învățători și elevi de curs secundar, din Boroaia, în frunte cu inimosul învățător dl. I. Papuc, au pus bazele societății

¹⁵⁶ „Cu Dumnezeu înainte”, în „Vestitorul Satelor”, Anul XIII, nr. 1, 1-15 ianuarie 1925, p. 1-2.

¹⁵⁷ „Români, săriți în ajutorul studenților!”, în „Vestitorul satelor”, Anul XII, nr. 7, 1-13 aprilie 1924, p. 1-2.

cu numele «N. Stoleriu» formulându-i statutele. Numele lui Nicolae Stoleriu s-a ales ca titlu al societății, pentru că el a fost unul dintre apostolii neamului, puțin cunoscut, care a înființat Cercul „Deșteptarea Sătenilor” din Fălticeni: a tipărit cărți pentru popor ca „Istoria lui Cuza-Vodă”, a întemeiat și redactat foaia „Vestitorul Satelor”, a întemeiat cea-ntâiu Casă de sfat și cetire din Țara Românească și-n cele din urmă a murit ca un erou, în războiul pentru întregire din 1916-1918. Așadar, acest învățător erou o viață întreagă a fost în slujba Poporului Românesc, sprijinindu-l și luminându-l.”¹⁵⁸

Pe lângă „Vestitorul satelor”, acest cerc tipărea și cărți pentru săteni, precum „Snoave și povești”, „Cântece vitejești”, „Cuza Vodă și Unirea” etc. Cercul și foaia erau sprijinite substanțial de Nicolae Iorga, Ion Simionescu, Simion Mehedinți, Constantin Meisner, Ion Mitru, Dumitru Cădere și alții.

Boroaia, centru media interbelic

După moartea lui Niculai Stoleriu, la 12 septembrie 1916, Cercul „Deșteptarea sătenilor” și foaia „Vestitorul satelor” s-au mutat la Boroaia, conducerea acestora fiind preluată de Vasile Tomegea¹⁵⁹.

Din paginile ziarului aflăm: „În ziua de 15 iulie se deschid cursurile „Universității Populare” de la Vălenii de Munte, de sub conducerea d-lui profesor N. Iorga. Universitatea de la Văleni, înființată în 1908 a funcționat până azi, numai cu întreruperea anilor din timpul războiului. În anul acesta, cursurile vor dura o lună (15 iulie - 15 august). Se vor întâlni ca și în anii trecuți, români din toate colțurile României; de-o bucată de vreme, la aceste cursuri vin și străini doritori de a cunoaște cultura românească. După programul alcătuit se vede că nici una din marile probleme ce interesează viața poporului nostru, nu este scăpată din vedere. Profesori universitari, specialiști în materii, vor ținea cursuri.

După cum înainte de război, aici s-a pregătit sufletul românesc pentru ziua mare a reînvierii neamului, tot așa azi se pregătește în fiecare zi la Vălenii de Munte consolidarea sufletească a poporului român. Atât pentru primirea, cât și pentru traiul cursiștilor la Văleni, dl. profesor N. Iorga și comitetul

¹⁵⁸ „Dare de Seamă a Societății Culturale „Neculai Stoleriu” din comuna Boroaia, județul Baia de la întemeiere (1922) și până azi (1932)”, în „Vestitorul Satelor”, Anul XX, nr. 7, 1-15 aprilie 1932, p. 3.

¹⁵⁹ Gheorghe Scripcaru, „Boroaia, o reîntoarcere în spirit”, Editura PsihOmnia, Iași, 1998, p. 234.

organizator a luat mai dinainte măsuri. Cine va lua parte se va întoarce mai bogat cu sufletul la casa lui, în satul sau în orașul lui¹⁶⁰”.

Captivat de activitatea și pasiunea învățătorului Vasile Tomegea, Nicolae Iorga s-a aflat de mai multe ori printre sătenii suceveni: „În ziua de 29 iunie 1925, dl. profesor N. Iorga a venit într-o vizită culturală în județul Suceava Fălticeni, unde are vechi legături sufletești. La Hârtop a luat parte la sărbătorirea amintirii eroilor și a serbării de finele anului școlar. Marele apostol al neamului a pus cu mâna sa coronițele pe capul premianților de curs primar, spunându-le la fiecare vorbe frumoase. Învățătorii și sătenii din Hârtop și împrejurimi i-au făcut o frumoasă primire. Peste 1000 de săteni, cu preoți, învățători, proprietari, bărbați și femei, fete și flăcăi, au luat masa împreună în curtea proprietarului din Hârtop, com. Șoldănești. Învățătorul Alexandru Vasiliu din Tătăruși, cu talentul său, a cântat din fluier și din gură mai multe cântece bătrânești. Dl. profesor Iorga i-a adresat cuvinte de laudă pentru munca ce și-a dat ca să adune și să păstreze comorile poporului nostru.

În drumul său spre Piatra Neamț, dl. profesor N. Iorga a fost primit nespus de frumos de mii de săteni, dimpreună cu preoții și învățătorii lor, cum și autoritățile comunei, în comuna Boroaia, pe maidanul de lângă primărie. Un număr de 35 călăreți i-au ieșit întru întâmpinare la marginea satului. Dragostea ce i-au arătat sătenii și tineretul din Boroaia, Orțăști, Bogdănești, Drăgănești, Fântâna Mare și alte sate vecine l-a mișcat adânc pe marele bărbat al neamului nostru. Aceasta de altfel îi este singura mângâiere pentru lupta ce se duce ca să ridice cinstea țării noastre atât în afară de hotarele țării, cât și înăuntru¹⁶¹”.

Tot din paginile ziarului aflăm că „Tot pentru comemorarea împlinirii a 50 de ani de la Războiul pentru neatârnarea țării, s-a ținut o ședință festivă (sărbătorească) în amintirea marelui eveniment. Dl. profesor N. Iorga a ținut conferința „Cei patru factori ai neatârnării¹⁶²”.

Cât privește menirea tineretului, același Vasile Tomegea propunea: „Tinerii aceștia întorși de pe la școli în satele lor pot face lucruri frumoase. ... Gândească-se fiecare, numai la ce s-ar putea întâmpla, dacă fiecare elev sau

¹⁶⁰ „Deschiderea Universității de la Văleni”, în „Vestitorul satelor”, Anul XIII, nr. 13-14, 1-31 iulie 1925, p. 7.

¹⁶¹ „Vizită aleasă”, în „Vestitorul satelor”, Anul XIII, nr. 13-14, 1-31 iulie 1925, p. 7.

¹⁶² „O ședință comemorativă la Academie”, în „Vestitorul satelor”, Anul XV, nr. 17, 1-15 septembrie 1927, p. 7.

elevă, s-ar apuca să adune într-o casă, oriunde, ceva obiecte vechi: plug, sapă, greblă, bani, țesături, buciume, rîșniță și altele, și le-ar pune, ia acolo să fie ... la câțiva ani n-ar fi oare un frumos și bogat muzeu?¹⁶³”.

Duminică, 8 septembrie 1929, Boroaia a găzduit Congresul Cercului „Deșteptarea Sătenilor”. În acest scop, prin intermediul ziarului, Vasile Tomegea făcea apel ca membrii și cititorii foii „Vestitorul satelor” să fie prezenți la eveniment: „Cu tot cuvântul cel bun răspândit de către oameni aleși ai neamului ca marii apostoli Nicolae Iorga, Simion Mehedinți, Ioan Simionescu și alți profesori universitari și oameni de carte, totuși lumea satelor e departe de ceea ce credem noi. ...Tocmai de aceea, Cercul „Deșteptarea sătenilor” și-a pus în gând ca să înceapă mai cu temeiul munca pentru dezvoltarea gustului de cetit în popor, să cultive prin publicațiile sale mintea și inima celor buni, să-i înarmeze cu arma luminii și să-i prefacă în apostoli ai satelor pentru a fi în măsură să lupte contra întunericului și răutăților ca să mărească pe fiecare an ceat celor buni¹⁶⁴”.

„Anul acesta, adunarea membrilor Cercului „Deșteptarea Sătenilor”, s-a ținut la Boroaia în județul Fălticeni.

Încă din ajunul zilei în care a avut loc adunarea și sfatul Cercului, au sosit membri de-ai Cercului „Deșteptarea”.

În dimineața zilei de 8 septembrie 1929, un sobor de preoți au săvârșit slujba bisericească. *Preotul M. Grădinaru de la Sasca a explicat Evanghelia Duminiceii, punând-o în legătură cu adunarea Cercului.* A urmat apoi parastasul pentru pomenirea membrilor morți ai Cercului. Au vorbit despre scopul Cercului și jertfa făcută de către cei dispăruți dintre întemeietorii Cercului, preoții Ioan Cojan și Ștefan Rafailă, cel din urmă parohul bisericii din Boroaia. Corul Societății N. Stoleriu a dat răspunsurile la leturghie și parastas.

Părintele Ioan Cojan, redactorul acestei foi, de la Măgurești-Bacău, a arătat cât de mare e prețul care trebuie să se puie pe munca de îndrumare culturală a poporului. Pomenește despre dușmanii ce stau în cale și care împiedică îndrumarea cea bună, ce caută s-o răspândească cu scrisul și cu vorba, cei doritori de o deșteptare sănătoasă a poporului. Arată în culori vii greutățile ce-a avut de întâmpinat N. Stoleriu în munca depusă cu scoaterea foii, a Calendarului și a cărțicelor, ce a scos Cercul Deșteptarea în timpul său. Părintele Cojan spune că numai un temperament ca a lui Nicolai Stoleriu a putut învinge toate obstacolele și să dea o dezvoltare atât de mare Cercului în scurtă vreme.

Puțini la început, membrii cercului s-au tot înmulțit, încât astăzi ne putem mândri că avem un mărișor număr de membri din toate părțile țării!

¹⁶³ „Ce poate și ce trebuie să facă tineretul cărturăresc al satelor în timpul vacanțelor”, în „Vestitorul satelor”, Anul XVI, nr. 13-14, 1-31 iulie 1928, p. 1.

¹⁶⁴ «Congresul Cercului „Deșteptarea sătenilor” la Boroaia, județul Suceava», în „Vestitorul satelor”, Anul XVII, nr. 15-16, 1-31 august 1929, p. 1.

Urează muncă spornică Cercului, iar purtarea lui N. Stoleriu și munca lui, să ne fie de pildă.

Urmând părintele *Ștefan Rafailă* accentuează însemnătatea cultivării sufletești. O țară numai atunci poate merge bine, când fii săi sunt luminați și pe deplin înțelegători ai rosturilor neamului nostru. Îndeamnă pe tineri ca și pe cei mari în vârstă să lucreze cu tot sufletul pentru răspândirea luminii, de care încă se simte multă nevoie.

De la biserică, întreaga adunare a mers la școală, unde tuturora li s-a făcut o călduroasă primire.

Între oaspeții de seamă au adunării, pomenim cu dragoste pe *dl. profesor universitar Ioan Simionescu*. Apoi d-nii: profesor V. Ciurea; C. Gutter și V. Prelipceanu; avocați Fălticeni; C. Sturza, proprietar, fost deputat și președinte al Camerei Agricole; C. Gheleme, fost prefect al județului; D-na Elena Mihai Lupescu; inspector școlar Petru Gheorghiasa cu d-na; Gh. Holban, revizorul școlar al jud. Fălticeni; profesor V.A. Gheorghită sculptor Târgu Neamț; Dumitru A. Gheorghită, fost revizor școlar al jud. Neamț; Teodorescu, revizorul actual al jud. Neamț; preoții Mihai Cărlănescu, președintele Cercului; Ioan Cojan, Măgirești-Bacău; Mihai Grădinaru, Sasca; protosinghel Valeriu Niculăeasa; preot V. Dăscălescu; Vasile Varganici, Poiana; Corneliu Busneanu cu d-na de la Dumbrăveni-Botoșani; dl. Chiriacescu, agronom și dl. T. Crețu, sătean, fost deputat.

Au mai luat parte dintre membrii Cercului d-nii: Alex. Vasiliu-Tătăruși, C. Cardaș cu d-na din Rădășeni; N. Arghir, agronom Târgu Neamț cu d-na; Gh. Rădășanu, Bogata; Gh. Curcă, Heciu; Lespezi; Vasile Ciocan, Slătioara, Grigore Sturzu cu d-na, Târzia; d-na Mândrilă, înv. Mălini; Dimitrie Frițescu, Herești-Cristești; Bârgăuanu, Cristești; Vasile Dumitrașcu cu d-na din Poiana; I. Chițu cu d-na din Drăgănești; Preot I. Pascal din Oglinzi; dl. V. Călugărescu din Rădășeni; d-nii V. Gavril și Miron din Rădășeni; Preot I. Pascal din Oglinzi; Preot Tanasă din Râșca cu d-na; Gh. Sachelarie cu d-na, institutori în Fălticeni; d-nii N. Costea și Mazarin Costea din Moțca; Gh. Stan din Uda-Tătăruși. Toate autoritățile, d-nii avocați, preoții și învățătorii din localitate.

La Școală

Dl. Pretor V. Ghiurea salută pe oaspeți din partea localnicilor plășii și comunei Boroaia, mulțumind d-lui *Profesor Simionescu*, și tuturor oaspeților pentru osteneala ce și-au dat de a lua parte la această adunare ce ne-a făcut cinstea a se ține în comuna și plasa Boroaia.

Urmând, dl. Vasile Tomegea salută în numele cercului pe toți membrii și abonații foii „*Vestitorul Satelor*”, mulțumindu-le că au trecut peste toate

greutățile și au răspuns în număr atât de mare la adunarea generală și congresul Cercului.

După ce amintește pe scurt de greutățile prin care a trecut cercul de la război încoace, arată că în timpuri de mare strâmtorare bănească, a avut parte de ajutorul a doi oameni de inimă, cărturari de seamă ai țării, care ne-au scăpat din impasul în care ne găseam. Aceștia sunt d-nii profesori I. Simionescu și D. Cădere de la Universitatea din Iași.

Dar dacă munca noastră a dat oarecare rezultate este și faptul că am fost încurajați de către unii din cei mai de seamă cărturari ai țării.

Nu putem uita îndemnul ce am primit și ajutorul dat de către d-nii Simion Mehedinți, președintele nostru de onoare și Nicolae Iorga.

Putem cu adevărat spune că dintre oamenii ce au avut norocul să se înalțe prin știința cărții și adâncimea învățăturilor, patru sunt care n-au pierdut legătura cu poporul de jos, muncind cu râvnă să îndrumeze pe calea luminii gloata cea mare a țării: *Alexandru Vlahuță, Nicolae Iorga, Simion Mehedinți și Ioan Simionescu*. Unul din ei a plecat, dar i-a rămas opera nemuritoare. Cetiți-o și vedeți-I dorința cea mare de a-și vedea neamul luminat. Ceștia alți muncesc zi și noapte. Să le prețuim munca!

Înceind, vorbitorul se adresează tuturor cu românescul salut „**Bine ați venit sănătoși la noi, cinstiți oaspeți**”.

Dl. profesor I. Simionescu luând cuvântul, spune că e mulțumit că a putut lua parte la adunarea de azi a Cercului „Deșteptarea”. Îi pare bine că a avut prilejul să cunoască și această parte a județului. A cunoscut bine pe Nicolae Stoleriu, care la vremi grele adesea venea să i se spoveduiască de neajunsurile ce întâmpina. Știe că a avut prilej să stea la adăpost în timpul războiului, dar că simțământul de datorie din sufletul său l-a chemat aiurea, acolo de unde nu s-a mai întors. Munca acestui om a fost o muncă de apostol. Această muncă i-a fost inspirată într-o măsură de la alt dascăl de seamă Mihai Lupescu, cu care Stoleriu a lucrat împreună în Orfelinatul de la Zorleni-Tutova. Calitățile sufletești, munca și modestia acestor oameni, spune domnul profesor Simionescu, că le-a arătat în bucata „**Eroul necunoscut**” din cartea „**Oameni aleși, Români**”, ce d-sa a dat publicității. Vorbește despre greutatea ce-și iau pe umeri, cei care scot publicații și cărți pentru poporul de jos, unde se citește prea puțin. Mai spune că muncește; nu s-a dat în lături de la muncă niciodată, căci munca are plăcerile ei. Tocmai de aceea respectă orice muncă, care se depune pentru luminarea celor neștiutori. Dă îndemnuri și sfaturi de urmat.

Cuvântul spus din toată inima de la înălțimea culturii sale, de către dl. profesor Simionescu, a avut darul să înalțe întreaga sală și să încălzească inimile tuturor, într-atât, încât pare că atunci ai fi pornit la muncă cu puteri noi. Întreaga adunare a primit cu entuziasm cuvântarea d-lui profesor Simionescu.

A urmat apoi masa comună la care au luat parte 170 congresiști, veniți la adunare din alte părți ale județului și a țării.

Din cauza unor împrejurări nedorite, atât dl. *Simion Mehedinți* cât și d-na și dl. *I. Mitru* n-au putut lua parte la acest congres.

De la d-lor s-au primit frumoase scrisori cu înălțătoare cuvinte de îndemnuri la muncă, pe care le vom da în numărul viitor.

Dl. *Pretor Ghiurea* luând cuvântul, arată că în aceste momente când adunați suntem să găsim căi noi de îndrumare a poporului, datori suntem să ne îndreptăm gândurile noastre către Acela în care țara își pune nădejdea unei bune conduceri destinelor sale, către Regele țării *Mihai I.* Întreaga adunare salută în picioare și strigă „*Trăiască Regele!*”, după care se cântă mulți ani.

Dl. *Alexandru Vasiliu* învățător la Tătăruși urmând la cuvânt, spune: „Deoarece intrăm cu lucrul nostru în program, ca să sărbătorim pe d-na și d-l *Mitru*, se cuvine să ne alegem ca președinte pe acela care este cel mai în măsură a ne conduce dezbaterile noastre de azi, și acela nu poate fi altul decât d-l profesor *I. Simionescu*. Întreaga sală primește cu unanimitate ca dezbaterile acestui congres să fie conduse de către d-l *I. Simionescu*.

Dl. *Vasile Gheorghiuță* vorbește cu multă căldură sufletească despre opera de muncă a d-lui *Ioan Mitru*, fost director al Școlii Normale „*Vasile Lupu*” din Iași, actualmente inspector general școlar. Descrie în culori vii modul de îndrumare sănătoasă ce-a dat elevilor la școală, de unde au ieșit atâția învățători împrăștiați în toată Moldova și care fac cinste școlii țării și profesorilor care i-au pregătit în frunte cu d-l *I. Mitru* ca director de școală.

Pomenește multe amintiri plăcute din viața de școală, scoțând în relief fapta frumoasă a d-lui și d-nei *Mitru*. Amintește de darul în cărți ce d-na *Natalia Mitru* a binevoit să-l dea Cercului „*Deșteptarea Sătenilor*”.

După încheierea cuvântării sale, Corul Societății „*N. Stoleriu*” cântă „*mulți ani*”. Vorbește apoi și dl. *Gh. Rădășanu*, învățător în *Baia-Bogata*, unul din redactorii foii „*Vestitorii Satelor*”, amintind lucruri frumoase și atrăgătoare din viața de școală, cum și grija ce-și punea dl. *I. Mitru* pentru o bună conducere a școlii.

Vorbește și dl. *Gh. Stan* din *Uda Tătăruși* despre mulțumirea ce simțește în această adunare, unde e înălțat, că vede alături de micii cărturari și pe marele cărturar al neamului, d-l Profesor *I. Simionescu* de la Universitatea din Iași, care vine între noi cu dragostea de a ne încuraja și povățui.

Luând cuvântul, *Părintele M. Grădinaru* vorbește despre necesitatea culturii în popor, arătând că neamul nostru deși cu atâtea calități frumoase, însă a avut nenorocul să stea multă vreme în întuneric. Zorile mântuirii lui s-au arătat însă, energiile neamului s-au trezit la muncă. Cu toții înțelegeam marea nevoie de răspândire a luminii. Porunca cea mare a zilei de azi și de mâine este „răspândirea culturii”. Țara noastră s-a mărit ca întindere, este

nevoie să ne mărim și ca cultură. Cultura este în cadrul moralei și al religiei. Numai atunci va fi îndrumarea cea sănătoasă și trainică.

Cercul „Deșteptarea Sătenilor” să aibă acest ideal. Fie ca roadele acestei asociații de cultură să fie ca o rouă binefăcătoare pe ogorul secetos al vieții noastre sociale.

A mai vorbit părintele *Mihai Cărlănescu*, președintele cercului, mulțumind d-lui profesor Simionescu că a venit azi între noi, precum altădată ne-a dat cu dragoste sprijinul său.

Dl. *Toader Crețu* sătean din Sirețel-Lespezi, fost deputat, un mare binefăcător al sătenilor din partea Lespezilor, luând cuvântul arată că iubirea de cultură și-a luat-o din cărți, cetind necurmat „Neamul Românesc”, „Vestitorul Satelor”, „Duminica Poporului”, „Albina” și alte reviste pentru popor. «Am prins atâta dragoste pentru lumină și școala poporului, încât m-am hotărât și Dumnezeu mi-a ajutat să înalț cu banii mei un local de școală cu toate atenasele ce trebuiesc pentru gospodăria unui învățător; dar ce folos că mai marii școalei mi-au trimis acolo pe cel mai slab învățător care l-au găsit, că nici limba română n-o cunoaște bine. Aceasta a fost o mare descurajare pentru mine, a zis dl. T. Crețu. N-aș cere altceva mai marilor școalei, decât să trimită la Sirețel un bun învățător, de la care și eu să văd o bună îndrumare culturală și gospodărească la școala ce am ridicat-o cu banii agonisiți de mine».

Mulțumind tuturor vorbitorilor, dl. profesor Simionescu spune: „Mai aveți o datorie de îndeplinit, dumneavoastră care sunteți grupați în jurul Cercului «Deșteptarea Sătenilor». Este un om al cărui nume nu l-am auzit pomenindu-se încă aici, dar care vă dă foarte mult ajutor. Acela este **dl. Ghiță Kirileanu**. Să-i dorim ani mulți”.

Toată adunarea urează mulți ani d-lui Gheorghe T. Kirileanu, alesul cărturar și folclorist al neamului și marele binefăcător al sătenilor.

În curtea școalei frumos împodobită se deschide adunarea generală și congresul Cercului. Sosește Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Leu, vicarul Mitropoliei Moldovei. Corul Societății „N. Stoleriu” de sub conducerea d-lui N. Matei, îl întâmpină cu cântarea: „**Prea Stăpânul și Arhiepiscopul nostru**”. Președintele cercului, preotul M. Cărlănescu, salută pe alesul oaspete, urându-i «**bun sosie**». Odată cu Prea Sfinția Sa au sosit și P. Cuv. Sa Protoereu Grigorescu, preotul Todicescu și diaconul Ilie Gheorghică.

P.S.S. Arhiepiscopul Leu, adresându-se tuturor celor adunați la congres, mulțumește întâi bunilor tineri, care l-au întâmpinat cu cântări frumoase și-i povățuiește să asculte sfaturile bune a celor mai învățați, să le urmeze și să-și împodobească sufletul cu învățătura cărții, căutând a fi credincioși fii ai bisericii. Părinților le dorește să-și crească bine pe fii lor, în credința cea adevărată, de la care mulți ne-am depărtat. „Păstrați-vă credința, nu uitați biserica care este mama noastră, iubiți cartea și școala, nu lepădați portul cel

românesc și nici deprinderile cele frumoase. Văd aici pe dl. Profesor Simionescu, un mare învățat al neamului; de bună seamă că are să vă spună lucruri de seamă din adâncul cărților.

Eu închei și vă binecuvânteț lucrările, pentru care v-ați adunat aici, dorindu-vă spor și har de la Dumnezeu”.

Ia cuvântul dl. profesor *I. Simionescu*, președintele adunării, arătând scopul acestei întruniri, unică în felul ei. Arată foloasele cărții prin care ne deșteptăm mintea, ne înnobilăm inima și ne cultivăm simțămintele bune. D-sa spune: „Jubiți cartea căci e singura mântuire a noastră. Neamurile neluminate duc o viață grea. O casă lipsită de cărți e o casă lipsită de binecuvântarea lui D-zeu. Ascultați cuvântul celor ce se ostenesc să vă lumineze și prețuiți munca lor. Nu părăsiți deprinderile bune și portul strămoșesc. Urmați pretutindenii pilda cea bună și vă feriți de stricăciune. Crâșma e una din stricăciuni”.

Cuvântul înțelept al d-lui I. Simionescu a fost cu evlavie ascultat de întreaga adunare ca și cel al P. Sf. Sale Arhiepiscopul Leu.

Urmează la cuvânt părintele *Mihai Cărlănescu*, care face darea de seamă a cercului, pomenind pe toți cei care în cursul anului au sprijinit într-un fel Cercul «Deșteptarea Sătenilor».

D-l *Vasile Bârleanu*, administratorul cercului, face darea de seamă bănească pe anul trecut și cel în curs.

D-l *P. Gheorghheasa*, raportor vorbește despre „*Răspândirea cărții în popor și munca ce trebuie depusă pentru dezvoltarea gustului de cetit*”. Arată că dragostea de cetit începe de pe băncile școlii. Dacă dascălul pe care l-ai avut a fost meșter în predarea lecțiilor de cetire în școală și te-a făcut să pricepi tot ce-ai cetit, atunci te-a câștigat pentru iubirea cărții. Enumeră toate mijloacele pentru dezvoltarea gustului de cetit. Vorbește despre biblioteci pe clase, rezumarea cărților cetite, formarea de biblioteci la elevi acasă din cărțile cetite, premii și altele. Mai vorbește despre rostul șezătorilor, al clăcilor, abonamentele la revistele cele bune pentru popor și răspândirea cărțicelor.

Într-un alt număr vom da mai pe larg cuvântarea d-lui P. Gheorghheasa, ascultată cu mult interes de toată adunarea și de la care cei chemați a se ocupa cu răspândirea cărții în popor au putut lua pilde pentru satele lor.

A urmat cuvântarea d-lui *Alexandru Vasiliu* din Tătăruși despre «Cântecul și portul românesc în propaganda culturală».

Într-un grai curat românesc și cu mult meșteșug, dl. Al. Vasiliu arată frumusețea cântecului și a portului românesc, de la care mulți ne-am depărtat. Cu exemple din viața de toate zilele, arată greșalele ce fac cei care își schimonosesc portul.

Deoarece vom da mai pe larg cuvântul d-lui Alexandru Vasiliu din Tătăruși, așa după cum ni l-au cerut unii din cei ce l-au ascultat, nu mai facem un rezumat a celor vorbite de dl. Al. Vasiliu.

Congresul a luat sfârșit la ora 5 seara; iar la ora 9 a început serbarea organizată minunat de frumos de către Societatea «Nicolae Stoleriu» de sub conducerea d-lui N. Matei, institutor din Boroaia.

Serbarea a constat din coruri patriotice și populare, recitări și jocuri naționale executate de membrii Societății Culturale «N. Stoleriu», tineri învățători, învățătoare, elevi și eleve.

Corurile bine executate sub conducerea d-lui N. Matei au înălțat sufletele tuturor.

Serbarea s-a sfârșit pe la orele 12 noaptea, după care tineretul, sub supravegherea părinților și învățătorilor școlii, au petrecut până în ziuă.

Din lipsă de loc, toate scrisorile și telegramele primite se vor publica în numărul viitor al foii”¹⁶⁵

„Cea mai mare bogăție a unei țări nu stă în felul pământului și nici în climatul țării, ci în sufletul omenesc stă avuția ori sărăcia unei țări. Cel mai mare izvor de energie în orice țară e **omul**”¹⁶⁶ – proclama Vasile Tomegea, omagiindu-l pe Vasile Todicescu, fostul director al Școlii Normale din Iași.

„Numele lui este Vasile N. Tomegea și a intrat în legenda satului nu pentru că a trăit aproape o sută de ani, ci pentru că a viețuit cu folos pentru așezarea lui, din ridicarea căreia a făcut crezul vieții – avea să scrie Grigore Ilisei în „România literară”. El și-a dat seama că doar prin învățatură de carte se poate schimba ceva, cu adevărat în bine, în traiul oamenilor. Dar, și mai ales, el a avut puterea sufletească să dăruiască, să se cheltuiască pentru aceasta. În 1912, el și soția sa, au însoțit prima lor promoție la examenele de la școlile normale de fete și băieți. Elevii lor au reușit primii. Toamna, învățătoarea Maria Tomegea a cusut straie pentru elevele și elevii Boroaiei, care se pregăteau să meargă la școli mai înalte. Ce putea fi mai convingător pentru săteni ca să înțeleagă ce mult poate să însemne școala pentru copiii lor. Vasile Tomegea nu s-a limitat doar la asta, el a luptat cu toată ființa lui să-i înarmeze pe oameni cu cele necesare luminării lor și unui trai mai bun. A înființat o cooperativă, a început tipărirea unei reviste, „Vestitorul satelor”, a contribuit la înființarea căminului cultural al căror cor a devenit vestit încă de atunci în toată țara. El a transmis sătenilor dorința de cunoaștere, le-a deschis cărțile științei agricole, i-a învățat să practice o agricultură sistematică, și mai presus de toate, le-a transmis mereu ceea ce a moștenit de la înaintașii săi, iubirea de glie, de țară”.

¹⁶⁵ «Congresul Cercului „Deșteptarea Sătenilor” din Boroaia, jud. Fălțiceni», în „Vestitorul Satelor”, Anul XVII, nr. 18, 16-30 septembrie 1929, p. 2-5.

¹⁶⁶ „Marea serbare de la Botești, județul Baia. Un monument lui Vasile Todicescu, fost director al Școlii Normale din Iași”, în „Vestitorul satelor”, Anul XXI, nr. 17-18, 1-30 septembrie 1933, p. 4-5.

SCUMPĂ ȚARĂ, SFÂNT PĂMÂNT

Muzica și text: Marius Dochița

Profesor, compozitor, textier și interpret de muzică populară, Marius Dochița este cu adevărat un bun slujitor al folclorului românesc.

S-a născut într-o familie unde muzica era și este la loc de cinste, bunicul fiind rapsod popular, iar de la tatăl său atâta el cât și cei doi frați, au moștenit talentul și iubirea pentru muzica populară și nu numai.

A absolvit Liceul de Artă „Ciprian Porumbescu” din Suceava, secția Canto-popular, iar mai apoi este licențiat al Universității de Arte „George Enescu” din Iași, secția Pedagogie Muzicală, cu specializare Canto clasic.

A participat la numeroase concursuri și festivaluri de muzică populară, unde a obținut premii importante, și totodată experiența de care avea să aibă nevoie ulterior.

Mentorul care a avut grijă de evoluția artistului, și de la care a primit cele mai bune sfaturi, este maestrul (folcloristul) George Sîrbu, având șansa să-l cunoască și să lucreze împreună 10 ani.

A susținut spectacole atât în țară cât și în străinătate și a participat la diverse emisiuni radiofonice și televizate.

*„Din ceruri bunul Dumnezeu,
Mi-a dat un dar neprețuit.
Să-mi fie drag de neamul meu
Și bucuria ca să cânt.*

*Aici, acasă, lângă-ai mei,
E locul sufletului meu
Și când îmbrac straiul străbun,
Atunci pot spune că sunt Eu!”*

A imprimat trei compact-discuri cu orchestra Ansamblului Profesionist „Ciprian Porumbescu” din Suceava, la care se vor mai adăuga și altele, cu voia lui Dumnezeu.

În prezent își desfășoară activitatea ca profesor de Canto-popular și pian, susținând tinerii talentați care își doresc să urmeze acest drum greu dar frumos, și este profesor de Educație muzicală la Școala Gimnazială „Vasile Tomegea” din Boroaia, conducând și un grup vocal folcloric format din copii, primul grup din județ care a reușit să imprime în studio și să fie în distribuția unui compact-disc de colinde, ce poate fi găsit la magazinele de specialitate din țară.

Aici e țara codrilor de fagi
Și tot aici eroii noștri dragi
Cu straie mândre, doina dulce cânt
Tu, scumpă țară, sfântu' nost' pământ.

Români suntem iar țara ne e mamă
Și ne mândrim cu oameni mulți de seamă,
Comuna noastră-i o legendă vie,
Unde-au luptat eroi cu vitejie.

Trecură anii și s-au făcut o sută,
Iar Domnu' Sfânt și-acum la noi se uită,
Cum s-a uitat și-atunci când ne-a unit -
Țară bogată și pământ iubit!

Un secol de vibrație românească

Tu Românie, țara mea frumoasă
Cheamă-ți copiii să vină acasă
Că și-au pierdut pașii prin țări străine -
Trăiesc cu dor și pomenesc de tine.

Cât vom trăi să ne iubim ca frații,
Uniți să fim, precum ne sunt Carpații,
Să ne mândrim c-aici ne este glia,
Aici e țara noastră, ROMÂNIA!

De la stânga la dreapta: educatoarea Carmen Elena Murariu, învățătoarea Alina Maria Șandru, învățătoarea Maria Vasilica Luca, educatoarea Elena Alina Băișanu, învățătorul Valeru Horga, educatoarea Veronica Monoranu, învățătoarea Mariana Brândușa Drăniceru, profesoara Alina Nistor, învățătorul Constantin Zaharia, învățătoarea Loredana Mihai, învățătoarea Elena Dobranschi, profesoara Victoria Parfenie și profesorul Marius Ovidiu Dochîța

Capitolul 9

PRO MEMORIA

UN RAPORT DE FIDELITATE DIRECTĂ, TOTALĂ ȘI NECONDIȚIONATĂ FAȚĂ DE DUMNEZEU, UMANITATE ȘI PROFESIE

Prof. univ. dr. Călin SCRIPCARU

Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava

Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România

S-a născut pe 8 mai 1961 în municipiul Iași, județul Iași.

Absolvent al Universității de Medicină „Gr. T. Popa” Iași, promoția 1986, al Facultății de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, promoția 2001.

Este profesor universitar la Facultatea de drept a Universității „Ștefan cel Mare” din Suceava, medic primar medicină legală și medic specialist psihiatrie.

Este doctor în medicină (specializarea psihiatrie medico-legală) (mai 1996).

Este membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România (din 2000), membru al Societății Române de Medicină Legală, membru al International Academy of Legal Medicine, membru fondator și secretar al Academiei Balcanice de Științe Forense (B.A.F.S), membru corespondent al Academiei de Științe Medicale din România (din noiembrie 2013) și reprezentant național al International Association for Suicide Prevention (1996-2005).

A activat ca asistent universitar la disciplina Medicină legală la Facultatea de Medicină din cadrul Universității de Medicină și Farmacie „Gr. T. Popa” Iași (1991-1999). Din iunie 1998 a devenit medic primar medicină legală. Ulterior a fost șef al Serviciului de Medicină legală al Județului Iași (1999 – 2000).

În perioada iunie 2001-2007 a fost șef al Departamentului Medicină Legală Clinică din cadrul Institutului de Medicină Legală Iași.

Din anul 2005 a devenit profesor universitar la Facultatea de Drept, Universitatea Mihail Kogălniceanu” din Iași.

Din martie 2007 a devenit membru al Consiliului Superior de Medicină Legală. Între anii 2007 și 2012 a fost manager al Spitalului Clinic de Psihiatrie „Socola” din Iași.

În 2010 a fost profesor universitar la Universitatea „Apollonia” din Iași iar din 2012 profesor universitar la Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava.

În anul 2012 a devenit consilier personal al Ministrului Sănătății.

Între 1996 și 2005 a fost reprezentant național al International Association for Suicide Prevention (I.A.S.P.), Chicago, USA. Din 1995 este membru al International Association of Forensic Sciences (I.A.F.S) din Anglia.

În anul 2003 a devenit membru fondator al Balkan Academy of Forensic Sciences. Din 2005 este membru al Asociației Criminaliștilor din România. Din 2005 este membru onorific al Academiei Balcanice de Medicină Legală.

Din 2005 este redactor coordonator al Revistei Române de Medicină Legală.

Din 2009 este membru al International Academy of Legal Medicine.

În martie 2014 a fost ales vicepreședinte al Asociației pentru Educație și Cercetare în Etică și Drept” (EDUCED).

A elaborat 261 de lucrări și a publicat 136 lucrări. Este autor și coautor a 39 cărți de specialitate, dintre care „Criminologie clinică și relațională”, „Psihiatrie medico-legală” „Suicid și agresivitate”, „Introducere în biodrept”, „Accidentele rutiere”, „Medicina legală în justiție”.

În 1996 Academia Oamenilor de Știință din România i-a premiat cartea „Suicid și agresivitate”.

Este prezentat în „Who’s who in the World” – ediția 2007 și 2010.

Gheorghe Scripcaru

„Sub aspect uman, o iubire temperată se impune ca o iubire durabilă față de o iubire furtunoasă (primitivă) care poate depăși rațiunea”

SATUL NATAL

Născut 1927 în : „Boroaia - sat templu, în a cărui reîntoarcere a fost întotdeauna o reîntoarcere în spirit”

- sudul județului Suceava, la granița cu județul Neamț, pe cursul mijlociu al râului Moldova;
- ocupă lunca și terasele din dreapta Moldovei, sub culmea subcarpatică Pleșu;
- în culuarul Baia-repercusiuni asupra climei, vegetației și activităților umane;
- etimologic: soția primului proprietar al moșiei, Bou-Bouaia;
- formată din 5 sate, suprafață de 74 km²;
- 4589 locuitori.

FAMILIA

„Toată încrederea mea în oameni și bunătatea față de ei s-a datorat sentimentului de dragoste și securitate existențială pe care mama mi l-a oferit”

Natalia și Dumitru Scripcaru
Tatăl - fierar, deținea un atelier și a construit singur 4 case;
Mama - casnică, 4 clase, blajină și evlavioasă

FAMILIA

Soția și fiul

Georgeta Burculeț

-colegă de grupă-eminent cardiolog

„m-a însoțit în toate dificultățile mele de viață...iar eu, din păcate, nu am reușit să-i răspund întotdeauna pe măsura acestei abnegații”

Călin Scripcaru

-absolvent al facultăților de medicină și de drept;
-profesor de medicină legală, criminologie clinică și biodrept;

„nu s-a abătut de la domeniul spinos al activității expertale”

• STUDII

Plecarea din sat „mai departe”

sau despre modul cum Dumnezeu își alege victimele

STUDII - Vasile Tomegea- destinul unei comunități

*"Rămas în conștiința mea ca o
personalitate autoritară, dar
delicată, dotat cu o inteligență
vie, nativă, și cu o bunătate reală
deși reținută, de o generozitate și
mărinimie aparte"*

Vasile Tomegea:

- absolvent al Școlii Normale „Vasile Lupu”;
- învățătorul Profesorului Scripcaru la Boroaia;-a creat o bibliotecă și o sală de lectură în locuința sa;
- deputat în Parlamentul Țării;
- erou în Primul Război Mondial.

STUDII - PLECARIA DIN SAT

*"Seriozitatea instruirii și
formării didactice s-a observat în
evoluția mea prin aceea că, de la
un elev mediocru în cursul
inferior, am ajuns premiant al
clasei în cursul superior"*

1938-1946:

- Școala Normală „Gh.Asachi” Piatra Neamț;
- Liceul teoretic „N.Gane” Fălticeni, diferență de curs superior;
- Bacalaureatul la Liceul „Ștefan cel Mare” Suceava.

STUDII UNIVERSITARE

„Cu diploma în mână am zburat spre „Oxfordul” românilor, Iași...”

STUDII UNIVERSITARE

Facultatea de Drept

„În timpul facultății de drept, marile valori ale învățământului universitar au fost înlocuite de nonvalori”

„Dreptul m-a învățat ce este anomia, mi-a dat o imagine veridică despre răutatea umană care, după Cioran, depășește cu mult pe cea a animalelor; am aflat că violența este un instinct rezidual care numai în raport de situație se exacerbează și am învățat că dreptul este indispensabil medicinei”

1946-1950, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași
Profesori de renume, „ultima generație de savanți”:
C. Angelescu, V. Georgescu, T. Țurcanu, O. Ionescu

STUDII UNIVERSITARE

Facultatea de Medicină

"Am urmat concomitent anul IV la Drept și anul I la Medicină dormind 4-5 ore pe noapte, în plus, cu temerea că aș putea fi descoperit în starea mea de ilegalitate [...] Nu exista posibilitatea să fii susținut financiar pentru a doua facultate"
"Toate piedicile, toate anxietățile, toate riscurile, le-am depășit prin dorința tenace de a-mi atinge idealul propus"

1949-1955, Institutul de Medicină și Farmacie din Iași
-discipol al profesorilor I. Iancu, V. Buțureanu, P. Condrea, N. Costinescu, O. Franke, V. Dobrovici, I. Enescu, Alla Vătă, P. Brânzei

- medic de pădure (Dispensarul Forestier Râșca) cu 3000 de muncitori și 50 măicuțe (Mănăstirea Râșca);
- medic de circumscripție la Boroaia (Suceava)
- 7500 locuitori și 6 școli elementare

MEDICINA CA APOSTOLAT

"Acolo am învățat că viața medicului aparține bolnavului și nu sie însuși"

- 1960-1963: indemnizație clinică de chirurgie;
- Secundariat în chirurgie la București.

• MEDICINA CA APOSTOLAT

„Medicul adevărat trebuie să respecte regulile deontologiei medicale care statuează raportul medic-boalnav, bazat pe încredere și conștiință. Medicul, interlocutor privilegiat al omului, trebuie să înnobileze medicina”

„Vocația pentru medicină trebuie să fie înțeleasă ca o chemare spre munca asiduă, de depășire a limitelor proprii pentru realizarea competenței medicale dublată de sensibilitate pentru om”

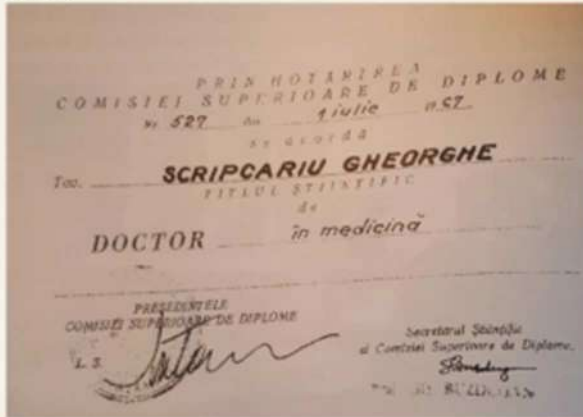
• SPECIALIZĂRI

- o **concurs de secundariat în chirurgie** (locul 7 din 82 de candidați) - post Clinica a 2-a Chirurgie, Spital Parhon;
- o **IMF Iași: Catedră Medicină Legală** - jumătate de normă Clinica de Chirurgie și normă întreagă Clinica de Medicină Legală;
- o **Schimburi de experiență** Lille (Franța), Polonia, Moscova, Montpellier (Franța), Oslo (Norvegia), Copenhaga (Danemarca).

DOCTORATUL

- Doctor în medicină în 1967 cu teza „**Contribuțiuni la studiul medico-legal al delincvenței patologice**” sub îndrumarea Prof. Dr. P. Brânzei
- **Element de noutate - introducerea explorărilor citogenetice și dermatoglifice în psihiatrie și psihiatria medico-legală**
- Teză publicată la Editura Junimea cu titlul „**Comportamentul aberant în relațiile cu mediul**”

ACTIVITATEA ACADEMICĂ

Activitatea didactică

Monografii

Articole și comunicări științifice

Conducerea de doctorat

Traduceri

Activitatea administrativă

Distincții

ACTIVITATEA ACADEMICĂ

Activitatea didactică

- 1958-1960 - Preparator la catedra de medicină legală;
- 1960-1963 - Asistent la catedra de medicină legală;
- 1963-1967 - Șef lucrări la catedra de medicină legală;
- 1967-1971 - Conferențiar la catedra de medicină legală;
- 1970 - curs facultativ de Deontologie, psihologie medicală și drept medical;
- 1971 - Profesor de medicină legală;
- 1978 - editarea primului curs de Patologie Medico-legală, a 2-a ediție în 1983;
- 1994 - Profesor consultant;
- 9 manuale didactice (1970-2005).

ACTIVITATEA ACADEMICĂ

Conducerea de doctorat

- **36 doctori în medicină;**
- **7 doctorate îndrumate și publicate:**
 - 1.C. Borza, „Predicția și profilaxia în îmbolnăvirile psihice, nocivitatea comportamentală”, Ed. Cantes, 1998.
 - 2.Maricela Comisu, „Transsexualismul sau sentimentul de a fi altfel”, Ed. Janus, 2001.
 - 3.Diana Bulgaru Itiescu, „Anomia microsocioală. Forme și consecințe”, Ed. Timpul, 2002.
 - 4.Doina Butcovan, „SIDS, un diagnostic în căutarea bolii”, Ed. Samia, 2002.
 - 5.E. Cîrdei, „Sindromul morții subite și neexplicate a sugarului”, Ed. Info, Chișinău, 2003.
 - 6.Laura Florescu, „Ontogeneza dezvoltării în situații de abandon”, Ed. Andrei Șaguna.
 - 7.Mihaela Coroamă, „Markeri morfologici medico-legali. Studiu epistemologic”, Ed. Univ. Suceava, 2007.

● **ACTIVITATEA ACADEMICĂ**

Monografii

- P. Brînzei, Gh. Scripcaru, T. Pirozynski, „Comportamentul aberant în relațiile cu mediul”, Ed. Junimea, 1970.
- Gh. Scripcaru, T. Pirozynski, „Relația om - vehicul - stradă”, Ed. Junimea, 1973.
- Gh. Scripcaru, T. Ciomea, N. Ianovici, „Medicină și drept”, Ed. Junimea, 1979.
- T. Pirozynski, Gh. Scripcaru, „Introducere în psihopatologia relațională”, Ed. Societății de Medici și Naturaliști, Iași, 1989.
- M. Terbancea, Gh. Scripcaru, „Coordonate deontologice ale actului medical”, Ed. Medicală, București, 1989.
- V. Beliş, Gh. Scripcaru, P. Nicolescu, C. Tașcă, E. Manolescu, „Investigația microscopică în medicina legală”, Ed. Academiei, 1993.
- T. Pirozynski, Gh. Scripcaru, „Psihiatrie și victimologie, opțiuni bioetice”, Ed. 24 ore, Iași, 1995.
- Gh. Scripcaru, T. Pirozynski, „Criminologie clinică și relațională”, Ed. Synposion, Iași, 1995.
- Gh. Scripcaru, „Bioetică în perspectivă europeană”, Ed. Synposion, Iași, 1995.
- T. Pirozynski, Gh. Scripcaru, M. Berlescu, „Psihopatologie relațională”, Ed. Junimea, 1996.
- T. Pirozynski, Gh. Scripcaru, P. Boișteanu, „Psihogeniile în patologia medico-relațională”, Ed. Psihomnia, 1997.
- Gh. Scripcaru, T. Pirozynski, P. Boișteanu, „Ațașamentul și proiecția sa comportamentală”, Ed. Psihomnia, Iași, 1998.
- Gh. Scripcaru, „Boroaia, o reîntoarcere în spirit”, Ed. Psihomnia, Iași, 1998, 2013.
- T. Pirozynski, Gh. Scripcaru, P. Boișteanu, „Epistemologia în psihopatologia relațională și medicina legală”, Ed. Univ. P. Andrei, 1999.
- Gh. Scripcaru, „Medicina legală expertală în România”, Ed. Cugetarea, 2000.
- Gh. Scripcaru, V. Astărăstoae, P. Boișteanu, V. Chiriță, C. Scripcaru, „Psihiatrie medico-legală”, Ed. Polirom, 2002.
- Gh. Scripcaru, V. Astărăstoae, „Criminologie clinică”, Ed. Polirom, 2003.
- Gh. Scripcaru, Aurora Ciucă, V. Astărăstoae, C. Scripcaru, „Introducere în biodrept”, Ed. Lumina Lex, București, 2003.
- Gh. Scripcaru, V. Ciucă, „Mihai Eminescu, Încercare de patografie”, Ed. Junimea, 2005.
- Gh. Scripcaru, V. Ciucă, „Psihanaliză și hermeneutică juridică”, Ed. Axis, 2005.
- Gh. Scripcaru, V. Ciucă, „Indivizul radical. Hermeneutica juridică triunică a ontogenezei devianței”, Ed. Axis, 2006.

● **ACTIVITATEA ACADEMICĂ** ●

Traduceri

- B. Pieton, „Firul evidenței”, trad. de D. Dorobăț și Gh. Scripcaru, cu o prefață de Gh. Scripcaru, Ed. Junimea, 1975.
- J. Thorwald, „Un secol de luptă cu delicvența”, trad. de D. Dorobăț și Gh. Scripcaru, cu o prefață de Gh. Scripcaru, Ed. Junimea, 1981.
- J. Thorwald, „Crimă și știință”, trad. de Al. Pascu și Gh. Scripcaru, cu o prefață de Gh. Scripcaru, Ed. Doris, București, 1991.
- B. Pieton, „Expertul”, trad. de Călina Kogălniceanu și Gh. Scripcaru, cu o prefață de Gh. Scripcaru, Ed. Institutului European, Iași, 1992.
- J. Thorwald, „Un secol de luptă cu delicvența”, voi. I și II, trad. de D. Dorobăț și Gh. Scripcaru, cu o prefață de Gh. Scripcaru, Ed. Moldova, Iași, 1997.

Articole și comunicări științifice

- 324 lucrări științifice publicate în reviste din țară și străinătate (Franța, Spania, Italia, Canada, Rusia, Africa de Sud, Austria);
- Participări și comunicări științifice la Congresele internaționale organizate la Paris, Edinburgh, Copenhaga, Madrid, Istanbul, Atena, Viena.

ACTIVITATEA ACADEMICĂ

Activitatea administrativă

- 1962-1963, 1967-1968, 1968-1970 - Prodecan al Facultății de Medicină;
- 1970-1971 - Prorector al Institutului de Medicină și Farmacie;
- 1971-1981, 1989-1990 - Rector al Institutului de Medicină și Farmacie;
- 1968-1970, 1985-1989 - Șef al catedrei de medicină legală.

Distincții

- Membru al Academiei Internaționale de Medicină Legală și Socială;
- Membru fondator al Societății Mediteraneene de Medicină Legală;
- Membru al Asociației Internaționale de Prevenire a Suicidului;
- Membru în Comitetul Sevilla de Medicină Legală de pe lângă Consiliul Europei;
- Membru al Academiei Oamenilor de Știință din România;
- Președinte de onoare al Societății de Medici și Naturaliști din Iași;
- Președinte al Cercului de Bioetică al Academiei Române, filiala Iași;
- Membru în Comitetul de Bioetică al Patriarhiei Române;
- Membru emerit al Academiei de Științe Medicale;
- Membru al Societății Internaționale de Biocinetică a Impactelor;
- Diploma Inform a Societății Medicale Kansas, USA;
- Diploma de Membru de Onoare al Colegiului Medicilor;
- Membru de onoare al Academiei Ecologice;
- Spiritus Rector Medicinae al Universității Oradea;
- Ordinul Național pentru Merit în grad de Cavaler.

- 40.000 expertize medico-legale psihiatrice;
- 40.000 rapoarte medico-legale de autopsie;
- 20.000 explorări genetice și de filiație;
- 80.000 dozări toxicologice;
- 30 exhumări pentru a oferi justiției adevăruri științifice;
- A înființat și lărgit activitatea laboratorului de citogenetică a IML Iași;
- Interesat cu precădere de psihologia medico-legală și dreptul medical;
- Suicidul - preocupare aparte.

Medicină legală – logica cercetării științifice

„odată făcut responsabil cu problemele medico-legale din Iași, pe cele opt județe ale Moldovei, prima grijă a fost să mă înconjur de medici competenți și sobri, iar în fiecare județ, să existe condiții adecvate de muncă, personal și mijloace de deplasare proprii”

• Psihiatrie – concept triunic al devianței

Devianța - epifenomen al unei personalități umane în interrelație cu mediul existențial - dominanța comportamentului dobândit asupra celui înnăscut

- Pravila lui Vasile Lupu - „Despre giudețul nebunilor” - caracterul laic al expertizei „bolnavilor ieșiți din fire”;
- Eminescu - în Curierul de Iași - determinismul biologic al comportamentului extravagant al lui Cuzminski;
- 1887 - Buletinul Societății de Medici și Naturaliști;
- 1918 - Buletinul Societății de Neurologie, Psihiatrie, Psihologie și Endocrinologie (Lombroso, Krafft - Ebing);
- G. Bogdan - „Studiu complex al suicidului”;
- Maria Ropală - „Delicvența feminină”;
- C.I. Parhon - „Descendența bolii Basedow. Biologia stărilor afective sau irascibilitatea și mononucleoza”;
- 1904 - P. Zosin - „Expertiza psihiatrică sub aspect medical, social și juridic”, „Nocivitatea ca simptom de boală mintală”;
- 1936 - C.I. Parhon - „Raportul dintre psihiatrie, știința dreptului și criminologie”;
- 1982 - P. Brânzei în Revista Neurologia - concept tridimensional bio-psiho-social;
- T. Pirozynski - „Comportamentul aberant în relațiile cu mediul”.

• Psihiatrie expertală

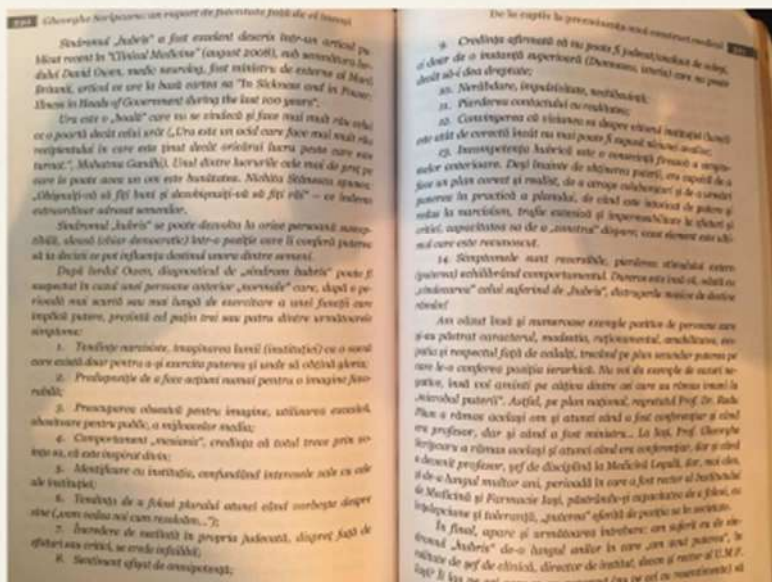

- 1921 - Revista L'encephale - „Studiu psihanalitic asupra urciului spart”;
- 1924 - M. Vainselboim - „Masa și psihozele maselor”;
- 1927 - I. Popescu Sibiu - teza „Doctrina lui Freud”;
- 1932 - Constantin Vlad - „În domeniul inconștientului”;
- 1932 - M. Minovici - „Despre responsabilitatea penală a delicvenților”;
- 1933 - I. Stănescu - „Doctrina lui Freud în vederile medicinei legale”;
- 1935 - B. Weinstein - „Concepția psihanalitică a delirurilor”;
- 1947 - C. Vlad - „Rădăcinile instinctuale”;
- 1974 - V.D. Zamfirescu - „etică și psihanaliză, între logica inimii și logica minții”;
- 1985 - M. Grădinaru - seria de articole „Introducere în psihanaliza freudiană”.

• Psihanaliza

• SINDROMUL HUBRIS

Biserica "Sfinților Dăriași" - Barosau

„Relația mea cu religia a căpătat tenta sa mistică - viața mea devenind un permanent echilibru între mulțumire și dificultate (o dualitate consumată între real și ideal, între omul de știință și aspirație spre perfecțiune, între iubirea ca formă de cinste și dragostea pentru frumosul spiritual, între apolinic și dionisiac)”

DIVINITATEA

• Religia - viața în echilibru

IN MEMORIAM

"Voi încerca, la judecata divină, a convinge că numai vocația pentru medicină mi-a adus pacea sufletului și că abnegația pentru ea a fost întărită mereu de Dumnezeu"

Capitolul 10

BOROAIA ÎN ANUL CENTENARULUI MARIÍ UNIRI

Elevii, profesorii și primarul din Boroaia au sădit Stejarii Unirii

Rudy HÖDL

„Cronica de Fălticeni”, 27 martie 2018

Românii au marcat cum au știut mai bine ziua de 27 martie. Înfrățuirea Unirii ținutului Basarabiei cu România, acum exact 100 de ani, s-a dovedit prilejul perfect pentru organizarea unor activități inedite. Dacă la Cornu Luncii s-a semnat Declarația de Reunire, la Boroaia au fost sădiți Stejarii Unirii.

Un grup de copii, împreună cu profesorii lor, directoarea Lucia Moroșan și primarul Vasile Berariu au participat la plantarea arborilor care vor dăinui peste ani și ani.

Trei exemplare de stejari au fost plantați, în parcul din centrul comunei, aici unde se află noul complex statuar închinat eroilor din aceste locuri. În tot acest timp, clopotele bisericilor din comuna Boroaia au bătut de mai multe ori, începând cu ora 14, în cinstea momentului centenar din 27 martie 2018.

Inițiativa aparține elevilor Școlii Gimnaziale „Vasile Tomegea” care și-au propus să marcheze momentul centenar printr-un gest aparent mărunț, dar de mare însemnătate sufletească. Totul s-a petrecut într-o ambianță frumoasă, de cântec, plantarea stejarilor desfășurându-se pe durata unui recital de cântece patriotice susținut de corul unității de învățământ.

Activitatea desfășurată marți deschide seria de manifestări incluse într-un program amplu, dedicat Marii Uniri, activități organizate de Primăria Comunei Boroaia, Școala Gimnazială „Vasile Tomegea” și bisericile ortodoxe din comunitatea locală.

„Astăzi, când se împlinește veacul de la Unirea Basarabiei cu România, am început practic seria manifestărilor centenare.”, a explicat primarul Vasile Berariu. „Inițiativa plantării stejarilor aparține elevilor Școlii „Vasile Tomegea”, idee pe care atât eu cât și profesorii lor au primit-o cu multă satisfacție. Sentimentele lor sunt profunde și mă bucur că s-au gândit la această activitate.”

Alegerea speciei cât și numărul puiștilor plantați nu este una întâmplătoare.

Primarul Comunei Boroaia spune că primul stejar sădit reprezintă Basarabia, al doilea este România unită cu Basarabia, iar al treilea este România Mare.

În același timp, stejarul este considerat un arbore sacru în nenumărate tradiții, fiind investit cu privilegiile supremei

divinități cerești din pricină că atrage trăsnetul și simbolizează măreția. Este sinonim cu forța și longevitatea.

Donați de Ocolul Silvic Fălticeni, copacii plantați la centenarul Unirii Basarabiei cu România au fost dați prin „consemn” copiilor din comună care vor trebui să aibă grijă ca stejarii să crească mari, iar peste ani să-i predea mai departe în grija următoarei generații.

După acțiunea de plantare, elevii și cadrele didactice au participat la o activitate de informare susținută la Centrul de Documentare și Informare al școlii. Profesorul Marius Chirilă le-a prezentat etapele care au condus la unirea Basarabiei cu România, contextul istoric, documente și imagini din perioada respectivă, dar și personalitățile vremii care au hotărât revenirea ținutului de peste Prut la patria mamă.

Edilul Vasile Berariu spune că la Boroaia este pământ bun și este convins că, în comuna care a dat cei mai mulți generali din țară, Stejarii Unirii vor prinde suta de ani.

El a mai amintit că la ziua comunei, la sărbătoarea Înălțării Domnului, va fi sfințit Complexul Statuar din centrul comunei.

Un secol de vibrație românească

Comuna Boroaia îmbracă straie de sărbătoare

Rudy HÖDL
„Cronica de Fălticeni”, 18 mai 2018

Sărbătoare de tradiție și de suflet pentru localnicii unei comunități din zona Fălticeni. Înălțarea Domnului este ziua în care Comuna Boroaia îmbracă, de fiecare dată, straie de sărbătoare. Sătenii s-au adunat joi în centrul localității unde au avut loc manifestări comemorative, dar și artistice.

După slujba de la biserică, boroienii au venit în număr mare la noul Monument Statuar închinat eroilor din satele așezate la poalele Munților Pleșului.

Autoritățile locale și oficialitățile prezente la sărbătoarea comunei i-au comemorat pe înaintașii care au murit pe câmpurile de luptă în Războiul de Independență și în cele două conflagrații mondiale.

Statuar amplasat în centrul localității Boroaia. Localnicii au depus coroane de flori din partea Primăriei, veteranilor de

La eveniment au participat alături de primarul Vasile Berariu, senatorul Ioan Stan, deputatul Alexandru Rădulescu, prefectul Mirela Adomnicăi și primarul Cătălin Coman.

Manifestările au debutat la miezul zilei cu sfințirea Monumentului

război, Școala de Subofițeri Jandarmi din Fălticeni, Școala Gimnazială „Vasile Tomegea” și rezerveții MAI din Boroaia.

Despre eveniment și importanța sărbătorii în contextul actual au vorbit preotul Alexandru Argatu, edilul Vasile Berariu, deputatul Alexandru Rădulescu, colonelul Ionel Postelnicu și profesorul de istorie Constantin Bulboacă.

Manifestările dedicate Zilei Comunei Boroaia au continuat mai apoi cu un moment aparte, în centrul atenției fiind familiile care anul acesta serbează „Nunta de Aur”.

Nouă cupluri au primit diplome aniversare, flori, dar și gânduri pornite din suflet.

După emoția și bucuria acestui moment, festivitățile au continuat pe platoul central unde s-a desfășurat un program muzical. Timp de cinci ore, localnicii s-au delectat cu muzică populară, cântece de voie bună interpretate de soliști boroieni, dar și de către alți invitați de seamă.

Printre aceștia se numără și membrii Ansamblului Profesionist „Ciprian Porumbescu” din Suceava care au susținut un spectacol de excepție.

Pe scenă au mai evoluat elevii structurilor Școlii Gimnaziale „Vasile Tomegea”, coordonați de profesorul Marius Dochîța, elevul George Roșca, cu un moment muzical instrumental, și grupul „Cetinița” al Căminului Cultural „Mihai Boleac” din Boroaia, coordonat de Constantin Strujan.

Printre invitați au mai fost Fanfara din Fântânele, solista Laura Olteanu și formația de dans modern K-Lypso din Fălticeni.

Organizarea manifestărilor comemorative și desfășurarea activităților artistice au fost finanțate de la bugetul local. Suma alocată de

Primăria Boroaia, pentru sărbătoarea comunei din acest an, se ridică la 15.000 de lei.

Boroienii l-au omagiat pe învățătorul erou Vasile Tomegea

Rudy HÖDL
„Cronica de Fălticeni”, 30 mai 2018

Fiecare așezare umană are propriul erou. Comuna Boroaia îl are pe Vasile Tomegea, învățătorul erudit care și-a dedicat viața educării semenilor, contribuind prin munca sa la înflorirea morală a unei comunități întregi. A fost un sătean respectat, un bun român, un luptător și, fără îndoială, un patriot în adevăratul sens al cuvântului.

El este totodată și părintele învățământului boroian, un reper la fel de actual pentru profesorii locului. Nu-i de mirare că cea mai mare unitate de învățământ din comună îi poartă numele.

Acolo unde Vasile Tomegea își doarme somnul de veci, la biserica monument istoric din Boroaia Vale, fiii și fiicele satului s-au adunat să-l omagieze pe cel mai de seamă dascăl al acestor locuri, cel care acum aproape un veac în urmă punea bazele instruirii educaționale în comunitatea care a dat cei mai mulți generali din România.

Bunul învățător a fost comemorat în mod solemn pe 8 mai, cu ocazia unei activități emoționante intitulată „Unirea prin credință, pomenirea eroilor boroieni”, cuprinsă în cadrul calendarului unui amplu proiect denumit „Un secol de vibrație românească”, lansat de Primăria Boroaia ca preambul al Centenarului Unirii, moment pe care autoritățile locale îl marchează prin numeroase manifestări de suflet.

În amintirea dascălului au fost rostite gânduri pioase și s-au înălțat rugăciuni de către un sobor de preoți care a oficiat slujba de pomenire.

La această activitate comemorativă au participat primarul Vasile Berariu, reprezentanți ai Consiliului Local, profesoara Lucia Moroșan, directorul

Școlii Gimnaziale „Vasile Tomegea”, cadre didactice, numeroși săteni dar și elevi. Îmbrăcați în costume naționale, copiii din corul școlii, coordonați de profesorul Marius Dochîța, au adus prin cântece religioase propriul omagiu.

Preoții au oficiat un Te Deum și pentru cei 156 de eroi soldați boroieni care au căzut pe front în Primul Război Mondial.

Rând pe rând, fii ai satului au luat cuvântul și au vorbit despre dascălul comemorat. Preotul Alexandru Argatu a amintit despre cum învățătorul, supraviețuind războiului, se întoarce în satul său și fără întârziere, începe a construi o biserică pentru a-i mulțumi lui Dumnezeu că a ajuns acasă sănătos.

Credința în Dumnezeu i-a fost ca un scut și în război.

La rândul său primarul Vasile Berariu a vorbit despre faptele de arme și timpul pe care învățătorul din Boroaia l-a petrecut pe front. El a reușit, rănit fiind, ca în fruntea subunității sale să ia prizonieri pe soldații unei întregi companii ai armatei germane, pe Dealul Loziei, în ținutul Putnei.

Pentru faptele sale din război, dascălul boroian a fost decorat cu Ordinul Mihai Viteazul, dar și cu Vulturul Alb Englezesc.

Numele învățătorului erou Vasile Tomegea se leagă și de Marea Unire de la 1918, săvârșită la Alba

Iulia. El și alți trei boroieni, învățătorul Toader Arsintescu și doi țărani, Gheorghe Arsintescu și Constantin Covataru, s-au numărat printre românii care au trăit pe viu, în miezul evenimentului, acel moment istoric.

Despre activitatea didactică, una însemnată și prolifică, a vorbit cu recunoștință profesoara Lucia Moroșan.

Vasile Tomegea a petrecut 37 de ani la catedră, învățând și formând zeci de generații. Calitățile sale de bun organizator i-au oferit prilejul de a conduce destinele școlii timp de 31 de ani, unitatea căreia i-a pus bazele în vremuri deloc ușoare. El a fost și președintele asociației învățătorilor din Boroaia, a înființat prima bibliotecă și prima formație corală, constituindu-se într-un promotor al culturii în comuna noastră.

„Un erou în adevăratul sens al cuvântului, învățătorul Vasile Tomegea ne-a lăsat o bogată moștenire culturală, a pus bazele culturii în comuna Boroaia, crezând cu ardoare în Dumnezeu și în puterea învățaturii de a eleva spiritul uman.

Binecunoscutele lui cuvinte – „In școală și educație se află mântuirea neamului” – par să aibă aceeași valoare astăzi pe care o aveau și acum 100 de ani.”, ne-au declarat organizatorii manifestării omagiale. „Sunt cuvinte care au slujit drept călăuză generațiilor de învățători și profesori ce au

activat în ultimul veac la școala boroiană. Fiecare dintre ei parcă și-a tras putere din cuvintele învățătorului. Fiecare dintre ei a încercat să însușească elevilor lor dragostea de carte, de neam și de Dumnezeu.”

Despre acest vrednic de pomenire dascăl și eroul al Comunei Boroaia a vorbit cu pioșenie și preotul Ciprian Meștereanu, care l-a înfățișat pe învățătorul Vasile Tomegea în ipostaza omului preocupat de spiritualitate, într-o fotografie de grup în care el se află alături de membrii Consiliului parohial.

Imaginea scoate la suprafață adevăratul caracter al dascălului. Era un

om simplu și un bun român. Adesea îmbrăcat în port popular, el și-a arătat mereu dorința înălțării românului de rând prin educație, cultură și credință, dorind ca în Boroaia să fie oameni de cinste, iar acest sat să se remarce în țara unită.

Localnicii spun că munca învățătorului ca membru al Consiliului parohial este comparabilă cu cea a unui apostol al lui Hristos, un om providențial pentru acest pământ, rânduit de Dumnezeu spre a-l face mai bun și mai roditor.

Vasile Tomegea a trăit 96 de ani. A fost deputat în Parlamentul României, un intelectual de primă clasă și cetățean cu un veritabil simț civic.

Câteva personalități ale acelor vremuri au ținut să-l cunoască pe dascălul erou și să întrețină prietenii trainice. L-au vizitat în satul natal oameni de litere precum Alexandru Vlahuță, Nicolae Iorga, Garabet Ibrăileanu, Mihail Codreanu, Otilia Cazimir, George Topârceanu, Arthur Gorovei și Mihail Sadoveanu.

Despre Vasile Tomegea se mai spune că este unul dintre acei oameni care au „scos Boroaia din băltirea unor mentalități și obișnuințe învechite, imprimându-i o evoluție ascendentă pe calea primenirii și înnoirii modului de a gândi și de a fi”.

Simpozion de prestigiu în comuna generalilor: Oameni de seamă au evocat un secol de vibrație românească la Boroaia

Rudy HÖDL
„Cronica de Fălticeni”, 11 iunie 2018

Centenarul Marii Uniri este prilejul perfect pentru manifestări importante care scot în evidență spiritul românesc. În calendarul evenimentelor dedicate acestui moment unic se înscrie și întrunirea cu caracter științific desfășurată sâmbătă la Boroaia. Comuna cu cei mai mulți generali din țară i-a reunit pe oamenii de seamă ai localității, dar și câteva personalități din țară, la un simpozion de marcă ce s-a desfășurat timp de 9 ore.

Intitulată sugestiv „Un secol de vibrație românească. Boroaia 1918 – 2018”, manifestarea oglindește interesul autorităților locale pentru cultivarea reperelor valorice ale trecutului și însemnătatea anului centenar în comunitatea locală.

Întrunirea se înscrie în suta evenimentelor organizate de Primăria comunei Boroaia, agenda dedicată anului centenar fiind presărată cu manifestări dintre cele mai diverse pe tot parcursul anului 2018.

Acesta este totodată cel mai amplu și complex eveniment din calendarul acțiunilor centenare organizate în localitate.

Invitați de seamă la simpozion

Simpozionul s-a desfășurat cu sala plină, peste 200 de persoane fiind prezente la Căminul Cultural „Mihai Boleac”.

Organizatorii au invitat profesori universitari, ofițeri de rang înalt, istorici militari, oameni de cultură, preoți, doctori în științe și cadre didactice care prin expunerile lor au revelat fragmente de istorie mai puțin știute, fapte, momente și pagini biografice importante care au creionat o imagine cât mai completă asupra veacului care s-a scurs de la ziua Marii Uniri.

Prof.univ.dr. Călin Scripcaru, contraamiralul de flotilă dr. Ion Condur, comandorul dr. Marian Moșneagu, comandorul Gheorghe Vartic, expert restaurator dr. Alexandrina Curțui, colonelul dr. Ilie Nuțu, preoții Alexandru Argatu, Silviu Maxim și Ciprian Meștereanu, profesorul Gheorghe Bălăiasa, coloneii dr. Cristian Hociung și Costică Crăciun, prof. dr. Maricica

Ifrim, ing. dr. Gheorghe Apetroae și profesorul Gheorghe Monoranu au comunicat în plenul acestui simpozion de marcă.

Întâlnirea a fost deschisă, conform uzanțelor, cu intonarea imnului de stat al României în interpretarea profesorului Marius Dochîța.

Primul discurs al evenimentului i-a aparținut primarului comunei Boroaia, inginerul Vasile Berariu, care în cuvântul de bun venit a argumentat necesitatea și rolul simpozionului în anul centenar.

„Simpozionul crează o oportunitate inedită pentru comunitatea boroaiană de a înțelege importanța actului de la 1 decembrie 1918. Evenimentele organizate la Boroaia vin să sensibilizeze publicul și să readucă în memoria comună personalitățile și faptele lor din primul război mondial și implicit momentul împlinirii visului Marii Uniri.”, a afirmat primarul Berariu în deschiderea evenimentului. *„Ne putem considera norocoși că ne este dat să trăim astfel de clipe istorice, prin prisma faptului că sunt unice într-o viață de om. Ne propunem ca manifestarea să trezească dorința cetățenilor de a cinsti eroismul ostașilor, de a prețui jertfa bunicilor și străbunicilor noștri precum și valorizarea înaintașilor.”*

Au urmat apoi mesajele reprezentanților administrației locale și centrale, cuvântul de binecuvântare al Prea Cuviosului Arhimandrit Doctor Benedict Sauciu, starețul mănăstirii Neamț, discursul prefectului Mirela Adomnicăi și salutul colonelului Ionel Postelnicu, comandantul Școlii Militare de Subofițeri Jandarmi „Petru Rareș” din Fălticeni.

Simpozion de înaltă ținută

Mărturii adunate într-un secol de vibrație românească, consemnarea faptelor istorice, existența unor oameni providențiali pe meleagurile Boroaiei, formarea educațională și culturală la sat, rolul bisericii în înfăptuirea idealului națiunii, contribuția armatei, unirea și spiritul ultimilor 100 de ani au fost temele cele mai importante ale acestui simpozion de excepție.

Expunerile invitaților au completat, cu amănunte interesante, fiecare palier al veacului care s-a scurs de la 1 decembrie 1918 și până astăzi. Iar la Boroaia timpul nu a trecut degeaba.

De la Vasile Tomegea, prolificul învățător care i-a luminat pe consăteni cu dragoste pentru tradiție, cultură și educație, cel care acum 100 de ani pleca spre Alba Iulia, împreună cu câțiva săteni ca să trăiască pe viu Marea Unire, la comandorul doctor Marian Moșneagu și contraamiralul de flotilă doctor Ion Condur, cel mai proaspăt general din pleiada de generali boroieni ai Forțelor Armate Române, comuna Boroaia s-a învăluit cu aura acelora care au sfințit aceste locuri oriunde viața i-a așezat.

Comunicările în plen au punctat reperele valorice ce pun localitatea suceveană în rândul așezărilor rurale care împărtășesc un trecut frumos și o zestre bogată de personalități.

Părintele medicinei legale

Prima informare orală l-a adus în discuție pe doctorul Gheorghe Scripcaru, părintele medicinei legale din Moldova.

Fiul acestuia, profesorul universitar doctor Călin Scripcaru, a evocat rolul jucat de medicul boroian în dezvoltarea acestei specialități.

Contribuția la dezvoltarea medicinei legale, numeroasele teze de specialitate, perfecționarea personalului medical și modernizarea structurilor

din teritoriu sunt merite care aparțin în cea mai mare parte doctorului Scripcaru.

În discurs s-a evidențiat și legătura strânsă între profesie, umanitate și Dumnezeu, coordonate reper de care medicul născut la Boroaia nu s-a despărțit niciodată ca om și medic.

Eroul și luminătorul Vasile Tomegea

Înainte de pauza dintre cele două sesiuni de comunicări, cei peste 200 de invitați au urmărit filmul „Permanențe biografice”, un documentar despre strădaniile învățătorului Vasile Tomegea, un veritabil diamant al satului românesc, adus în lumina reflectoarelor de Televiziunea Română cu sprijinul consultantului științific, colonelul Ion Strujan.

Despre personalitatea, activitățile și valențele multiple ale neobositului dascăl, trecut la veșnicie la vârsta de aproape 100 de ani, au vorbit la simpozion și contraamiralul de flotilă doctor Ion Condur și comandorul doctor Marian Moșneagu.

Cu pași din trecut s-a îndreptat spre același stâlp al educației boroiene și preotul Alexandru Argatu, cel care a „zugrăvit” în cuvinte pioase relația dintre învățătorul veteran de război Vasile Tomegea și preotul arhimandrit Ilarion Argatu.

Părintele l-a descris pe Vasile Tomegea ca pe un om simplu, dar mare la suflet, înțelept, riguros, dar și curajos, prin faptele săvârșite, în timpul Primului Război Mondial. Ajuns acasă, el a urmat exemplul voievodului Ștefan cel Mare construind o biserică drept mulțumire că a scăpat cu viață de pe front.

Întâlnirea cu arhimandritul Ilarion Argatu s-a petrecut în anii regimului totalitar, în împrejurări deloc fericite.

Comuniștii opriseră de trei ori construirea bisericii din Boroaia, erau piedici pe care Vasile Tomegea nu le-a putut trece de unul singur. Cu toate acestea, el și câțiva oameni din sat au izbutit să ridice doar temelia pe care se va așeza viitoarea biserică.

Lucrările au stagnat 50 de ani, până când preotul și învățătorul au pus cărămidă cu cărămidă, rugăciune și multă trudă pentru ridicarea sfântului lăcaș. Necazurile, așteptarea, deopotrivă bucuriile și iubirea pentru Dumnezeu au consolidat o prietenie trainică între omul de la catedra mântuirii și cel de la catedra cunoașterii.

Uniți prin credință, cu sentimente puternice de respect reciproc, devotați cauzelor nobile, arhimandritul Ilarion Argatu și învățătorul, omul spiritual Vasile Tomegea, au fost ca două făclii care ardeau neconținut în sufletele consătenilor.

În cadrul simpozionului alți doi preoți din comună, Silviu Maxim și Ciprian Meștereanu, au pus în oglindă unitatea de credință cu unitatea de neam, elemente inseparabile pentru poporul român de atunci și acum.

Eroii nu mor niciodată

Eroi nu sunt doar cei care au luptat cu arma și și-au dat viața pe front, ci și oamenii simpli ce înfăptuiesc lucruri mărețe. Despre astfel de eroi, necunoscuți publicului, a vorbit un alt preot.

Discursul emoționant, presărat cu amintiri intense care au evocat momente înălțătoare, aproape până la lacrimi, susținut de preotul iconom stavrofor colonel Dumitru Bostan, coordonatorul preoților din Statul Major al Forțelor Navale Române, a evidențiat eroismul încă neconsemnat din vremurile de prigoană, curajul de a înfrunta cu răbdare vitregiile unui sistem opresiv.

Întâmplările de atunci au marcat și schimbat vieți, au creat legături puternice între oameni, legături de suflet care nu se rup niciodată.

Preotul a redat câteva pilde de sacrificiu ale bunicilor din familia Bostan, boroieni vrednici de pomenire, exemple pentru acum și pentru posteritate.

Armata ca factor decisiv

Despre rolul armatei, întâmplări de pe front și contribuția românilor în conflagrațiile mondiale au vorbit comandorul (r) Gheorghe Vartic, membru al Comisiei Române de Istorie Militară, colonelul (r) Cristian Hociung, Filiala Județeană „Plăieșii” Suceava din cadrul Asociației Naționale „Cultul Eroilor”.

Colonelul doctor Ilie Nuțu s-a adresat într-un discurs profund, amplu documentat, despre 100 de ani de viață militară la Fălticeni.

Un alt subiect pe temă de istorie militară, intrarea trupelor române la

Suceava, l-a adus în atenție, cu lux de amănunte, expertul restaurator dr. Alexandrina Cuțui de la Muzeul Bucovinei. La rândul său, învățătorul Neculai Florian a vorbit despre însemne și eroi de război.

Despre unirea prin cultură a

românilor de pretutindeni a vorbit doctorul inginer Gheorghe Apetroae, reprezentantul Asociației pentru Literatura și Cultura Poporului Român. În cadrul sesiunii de comunicări colonelul (rtr) Costache Nastasă a dat citire mesajului transmis de generalul de brigadă prof. univ. dr. Constantin Onișor către comunitatea locală și participanții la întrunire.

Expunerea finală a simpozionului i-a revenit profesorului și consilierului județean Gheorghe Monoranu care le-a vorbit invitaților despre „Boroaia în timp și spațiu”, un parcurs eclectic ce a sintetizat trecutul și prezentul localității.

Un moment istoric la Boroaia

În încheierea comunicărilor științifice s-a adresat primarul Berariu care le-a mulțumit oaspeților și invitaților, apreciind că simpozionul este un adevărat moment istoric atât prin conținut cât și ca reper de timp.

„Cred că prin tot ceea ce s-a întâmplat aici, prin asistența distinsului prezidiu, a onoraților invitați, putem spune că am reușit să ajungem la nivelul unui adevărat moment istoric la Boroaia.”, a declarat la final primarul Berariu. *„Vă mulțumesc și mă înclin în fața dumneavoastră. Asemenea momente îmi doresc să nu fie unice la Boroaia, dar cu siguranță, tot cu domniile voastre vom reuși ca această frumoasă comună moldavă să-și păstreze cursul ascendent în istoria României.”*

În semn de prietenie și recunoștință, edilul Vasile Berariu a primit din partea contraamiralului de flotilă Ion Condur, o plachetă cu ancoră, o busolă și un tablou cu nava-școală „Mircea”.

Sesiunile de comunicări au fost moderate de comandorii în rezervă Gheorghe Vartic și Marian Moșneagu, care, prin prezența lor, au dat greutate evenimentului.

Întrunirea s-a dovedit un arc peste timp în ceea ce privește evoluția culturală, istorică, educațională și spirituală a acestui colț de Românie, din nordul moldav, care i-a dat pe profesorul dr. Gheorghe Scripcaru, învățătorul Vasile Tomegea, comandorul dr. Marian Moșneagu, contraamiralul de flotilă dr. Ion Condur și pleiada de generali ai Armatei Române.

Un secol de vibrație românească

Documentele expunerilor din cadrul simpozionului vor fi adunate într-o carte mărturie care va fi lansată în preajma zilei de 1 Decembrie. Finanțarea apariției editoriale va fi asigurată de Primăria comunei Boroaia care își mai propune să lanseze și o broșură ce va include toate manifestările din programul Centenarului Marii Uniri.

La finalul evenimentului „Un secol de vibrație românească. Boroaia 1918-2018”, elevii și cadrele didactice ale Școlii Gimnaziale „Vasile Tomegea” au susținut un program folcloric sub coordonarea profesorului Marius Dochîța și învățătoarei Niculina Onisie.

Tabăra „100 de copii pentru 100 de ani de Românie Unită“, în Parohia Boroaia I

Preot Georgian Rotar, ziarul „Lumina”, 13 iulie 2018

Peste 100 de copii din șapte parohii din cadrul Protoieriei Fălticeni au participat luni, 9 iulie 2018, la tabăra de vară din Parohia „Sfinții Părinți Ioachim și Ana” din Boroaia, județul Suceava.

Tabăra de creație și educație religioasă s-a intitulat „100 de copii pentru 100 de ani de Românie Unită” și face parte din lungul șir de activități care se vor desfășura în perioada vacanței pentru copiii din Protoieria Fălticeni, în Anul Omagial al unității de credință și de neam din Patriarhia Română.

Acest gen de activități, inițiate în anul 2016 în cadrul Protoieriei Fălticeni, au ca scop oferirea unei alternative de a avea o vacanță de vară activă, în care copiii să își petreacă timpul liber într-un mod cât mai folositor și plăcut, în care pot lega noi prietenii, în care cunosc locuri și tradiții noi, care îi vor ajuta la dezvoltarea și formarea lor în spiritul valorilor moral-creștine. Majoritatea copiilor beneficiari provin din mediul rural, din toate categoriile sociale; pentru unii dintre ei este singura șansă de a participa la o tabără, având în vedere faptul că părinții lor au posibilități materiale reduse. Datorită acestor activități care sunt organizate de Biserică în colaborare cu

Școala și cu alte instituții se oferă o bună ocazie copiilor de a trăi experiențe de neuitat.

Prima tabără de acest gen din această vacanță de vară a fost organizată, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, de către Parohia „Sfinții Ioachim și Ana”, în colaborare cu Parohia Ciumulești, comuna Vadu Moldovei (pr. Mircea Martiniuc), și Parohia „Pogorârea Sfântului Duh” din Bogdănești (pr. Marcel Usuțu). Au luat parte la activități și parohiile din Leucușești (pr. Adrian Dulgheriu), Suha - Mălini (pr. Pavel Norocel), Sfinții „Mercurie și Ecaterina” din Rădășeni (părinții Constantin Rotar și Georgian Rotar) și Dolhasca (pr. Teofil Saftiuc), însumând un efectiv de 100 de copii cu vârste cuprinse între 8 și 16 ani.

Deschiderea activităților a avut loc în Biserica parohială „Sfinții Părinți Ioachim și Ana”, cu primirea invitațiilor de către pr. Alexandru Argatu și pr. paroh Silviu Maxim, împreună cu preoteasa Anca Maxim. Pr. Alexandru Argatu a oficiat slujba de începere a taberei și a ținut un cuvânt de învățătură, făcând referire la conduita pe care trebuie să o aibă copiii de vârsta lor, după care pr. Silviu Maxim a prezentat programul zilei. În continuare, preoteasa Anca Maxim a împărțit copiii în patru grupe: „Moldova”, „Transilvania”, „Țara Românească” și „Basarabia”. Au urmat apoi activitățile din cadrul atelierelor desfășurate la Școala Gimnazială „Vasile Tomegea” din localitate. Atelierul de jocuri educative, de gândire, cum ar fi memoratorul de cuvinte, exerciții de dicție, cascada cuvintelor, rebus, mimă și autoportrete de cunoaștere i-a avut coordonatori pe profesorii Drăniceru Brândușa și Georgeta Meleştean. Al doilea atelier i-a avut în calitate de îndrumători pe profesorii Dochîța Marius și Parfenie Valeria și a constat în confecționarea de stegulețe cu tricolor, la final intonându-se cântece patriotice și „Hora Unirii” cu toți cei prezenți. Al treilea atelier a constat în mișcare și sporturi libere, coordonator fiind profesorul de sport Drâncu Cătălin. Alături de profesorii menționați, activitățile au fost supravegheate și de către profesorii Loredana Mihai, Mateescu Petronela și de voluntarii de la Asociația „Aripi în Europa” din Fălticeni.

După ce au servit masa de prânz, copiii au plecat în pelerinaj la Mănăstirea „Sfânta Cruce” din satul Poiana - Neamț, ctitorită de către părinții Ilarion și Alexandru Argatu și construită pe locul unde pe data de 20 iunie 1944, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, 14.000 de ruși și-au găsit sfârșitul încercând să ajungă în Ardeal. În memoria acestei bătălii a fost ridicată o troiță, apoi s-a construit acest schit într-o frumoasă pădure ce se află la 8 kilometri de drumul ce duce spre Târgu Neamț, dinspre Fălticeni. Toate aceste detalii au fost oferite de către părintele ieromonah Siluan Antoci. La întoarcere, copiii au participat la o incursiune în lumea Cosmosului, având loc o mică prezentare a planetelor și a celor mai cunoscute stele la Căminul

Cultural „Mihai Boleac” din Boroaia, de către Gheorghică Maxim. Momentul cel mai așteptat de copii a fost jocul de fotbal din apropierea școlii gimnaziale, spre seară toți servind un binemeritat și îmbelșugat grătar oferit de gospodinele parohiei.

La final, părintele Silviu Maxim a mulțumit tuturor participanților: „Proiectul s-a dovedit un real succes, acest lucru observându-se pe chipurile copiilor, chiar și în ciuda vremii uneori neprielnice. Mulțumim pe această cale domnului primar Vasile Berariu, doamnei director prof. Lucia Moroșanu, soției mele Anca, doamnei preotese prof. Georgeta Meleștean, tuturor colaboratorilor care au ajutat la această frumoasă activitate și îndeosebi părintelui protopop Adrian Dulgheriu, care mereu ne este aproape, fiind un bun sfătuitor pentru noi, părinții mai tineri”.

1 decembrie 2018. Reprezentanți ai executivului comunei Boroaia, membri ai Consiliului Local, cadre didactice și invitați participanți la Ședința Solemnă organizată cu ocazia împlinirii a 100 de ani de la Marea Unire

CUPRINS

ROSTIRE ÎNTRU REUNIRE ing. Vasile Berariu	5

Capitolul 1 MESAJE ANIVERSARE

Mesajul prefectului județului Suceava, <i>Doamna Mirela-Elena Adomnicăi</i>	10
Mesajul parlamentarilor PSD Suceava, <i>Senator Ioan Stan & Deputat Alexandru Rădulescu</i>	12
Mesajul Generalului (rtr) <i>prof. univ. dr. Constantin Onișor</i>	13
	16
Salutul <i>Colonelului Ionel Postelnicu</i>	16

Capitolul 2 BOROAIA, LA UN VEAC DE TRĂIRE ȘI UNITATE ROMÂNEASCĂ

Comuna suceveană Boroaia, în An Centenar 2018, - <i>Ing. Vasile Berariu</i> , Primarul Comunei Boroaia	20

Capitolul 3 BOROAIA, VECHE VATRĂ STRĂMOȘEASCĂ

Boroaia – timp și spațiu, <i>Profesor pensionar Gheorghe Monoranu</i>	36
Scurt istoric al satului Giulești, comuna Boroaia, județul Suceava. Date, fapte, întâmplări, <i>Profesor pensionar Gheorghe Bălăiasa</i>	43

Capitolul 4 BOROAIA CREȘTINĂ

Mănăstirea Neamț în timpul Războiului pentru Întregirea Neamului 1916-1918, <i>Arhimandrit Benedict Sauciuc</i>	46

Despre Unire și despre marile personalități ale comunei Boroaia, <i>Preot Alexandru Argatu</i>	62
Unitatea Bisericii Ortodoxe Române, sursă și ecou a unității naționale, preot <i>Ciprian Meștereanu</i>	69
Unitatea de credință, temelie a unității bisericii, <i>preot Silviu Maxim</i>	87

Capitolul 5 ROMÂNIA ÎN RĂZBOIUL DE REÎNTREGIRE

Determinări geopolitice ale declanșării Primului Război Mondial, <i>Colonel (r) dr. Cristian Hociung</i>	108
Tragismul evacuării în Moldova (1916-1918), <i>Colonel (r) dr. Cristian Hociung</i>	116
O sută de ani de viață militară la Fălticeni, <i>Colonel dr. Ilie Nuțu</i>	121
Memoriile maiorului Anton Ionescu despre intrarea trupelor române în orașul Suceava, <i>dr. Alexandrina Cuțui</i>	128

Capitolul 6 BOROAIA EROICĂ

Eroii din Boroaia căzuți pe câmpurile de luptă ale Războiului de Reîntregire, <i>dr. Maricica Ifrim</i>	140
Învățătorul Vasile Tomegea, așa cum l-am cunoscut, <i>contraamiral de flotilă dr. Ion Condur</i>	161
Căpitanul învățător Vasile Tomegea, Cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”, în elita combatanților pentru făurirea României Mari, <i>Comandor (r) dr. Marian Moșneagu</i>	167
Restitutio. Monumentul de la Boroaia	175
„Plăieșii” pentru plăieșii suceveni, <i>Colonel (rtr) Constantin Crăciun</i>	178

Capitolul 7 BOROAIA ÎN VÂLTOAREA CELUI DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Însemne și eroi din comuna Vânători Neamț, <i>învățător Neculai Florian</i>	188

Vara anului 1944 pe Valea Moldovei și pe Culmea Pleșului - File din Jurnalul Armatei 4 Române - <i>Comandor (rtr) Gheorghe Vartic</i>	195

Capitolul 8 BOROAIA CULTURALĂ

Asociațiunea „Astra” – flacăra vie de unire prin cultură a românilor de pretutindeni, <i>Gheorghe Apetroae</i>	220
Credință, cultură și elite în Boroaia interbelică. „Vestitorul satelor”, ziarul unei comunități rurale progresiste, <i>Comandor (r) dr. Marian Moșneagu</i>	236
Scumpă țară, sfânt pământ, <i>Marius Dochîța</i>	248

Capitolul 9 PRO MEMORIA

Un raport de fidelitate directă, totală și necondiționată față de Dumnezeu, umanitate și profesie, <i>prof. univ. dr. Călin Scripcaru</i>	252

Capitolul 10 BOROAIA ÎN ANUL CENTENARULUI MARI UNIRI

Elevii, profesorii și primarul din Boroaia au sădit Stejarii Unirii, <i>Rudy Hödl</i> ,	268
Comuna Boroaia îmbracă straie de sărbătoare, <i>Rudy Hödl</i>	271
Boroienii l-au omagiat pe învățătorul erou Vasile Tomegea, <i>Rudy Hödl</i>	274
Simpozion de prestigiu în comuna generalilor: Oameni de seamă au evocat un secol de vibrație românească la Boroaia, <i>Rudy Hödl</i>	278
Tabăra „100 de copii pentru 100 de ani de Românie Unită“, în Parohia Boroaia I, <i>Pr. Gerogian Rotar</i>	285

Tipografia

ROF IMP Suceava

Str. Mărășești Nr. 7A

tel./fax. 0230-523 476

mobil: 0745 392 984

email: rofimpstr@yahoo.com